ACC No. 28338

14/9

॥ శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ యతిభ్యోనమః ॥

॥ తైత్తిరీయ సగ్ంహితా ॥

॥ అంతిమ కాండ త్రయాత్మికా ॥

శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదణ్డి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ
రామానుజ జీయర్

స్వామి పాదానామాదేశేన

వేద విశ్వవిద్యాలయ విద్వద్భిః శోధయిత్వా

ప్రకాశితా

"జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్"

సీతానగరమ్.

ప్రభవ : 1988

3580

ROP

శ్రీ మద్వైదిక మార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్య, ఉభయ వేదాన్త ప్రవర్తకాచార్య
సత్య సంకల్ప, పరమహంస పరివ్రాజకాచార్య ॥
శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరు స్వామి వారు

వేదాన్త ద్వయ తత్వజ్ఞం మంత్ర మన్త్రార్థదం గురుం।
శ్రీమన్నారాయణాచార్య రామానుజ యతింభజే ॥

Acc No. 28338 14/9

॥ శ్రీయైనమః ॥

॥ అక్షరార్చన ॥

॥ ఋచో యజూంషి సామాని సాహిత్రీ రమృతానతామ్ ॥

భగవంతుడు భారత వర్షమునకు అనుగ్రహించిన అమృత సంపత్తియే వేదాఖ్యాక్షరరాశి. భరత మాతృ భవ్యాకృతికి అతిలోక శోభాతిశయము నాపాదించు భద్ర భూషణ రాజియే వేదాఖ్యాక్షర రాశి. భూమండలమునందలి సకల మానవ సముదాయములోనూ భారతీయులు నేటికిని తమ ఉత్తమాంగముల నెత్తికొని నిలువగలగడానికి కారణమైనది ఈ మన వేదాఖ్యాక్షర రాశియే. అజ్ఞానాంధకారములో వలమటించు అఖిల మనుజ లోకానికి అనుసరణీయమగు అత్యుత్తమ పవిత్ర పథమును ప్రదర్శింప జేయజాలు భవ్యజ్యోతియే మన ఈ వేదాఖ్యాక్షర రాశి. ఐహికాముష్మిక వివిధ విషయ సంబంధి సద సద్వివేక సౌభాగ్యమును ప్రసాదించు విజ్ఞాన ఘన మణిపేటియే మన ఈ వేదాఖ్యాక్షర రాశి.

ఇద మంధం తమః కృత్స్నం జాయేత భువన త్రయమ్
యది శబ్దా హ్వయం జ్యోతి రాసంసారం నదీప్యతే ॥

ప్రపంచములోని బహువిధ ప్రాణి కోటిలోనూ మానవునికి మహౌన్నత్యమును సమకూర్చి పెట్టినది వర్ణ సంకలితమగు శబ్దమే. తమ తమ అనుభూతులను, పరిశోధన ఫలితములను, అక్షరబద్ధ మొనరించి తమ తరువాతి తరము వారికి అందించ జాలెడు అవన్య

సామాన్య సౌభాగ్య మహిమ మానవజాతికే మిగిలినది. మన పూర్వుల సదుపదేశములతో సమీచీన జీవిత పాఠముల నేర్చుకొనగలిగెడు సువర్ణావకాశము మనకు శబ్దమువల్లనే సమకూరుచున్నది. అక్షర నిబద్ధమగు మన ప్రాచీనార్యుల అనుభూతియే కదా నేటికిని మన బ్రతుకుబాటను ప్రకాశింపచేయుచున్నది. వేయేల? మానవుడు మానవుడుగా మనగలగడానికి మహోత్కృష్ట సాధనము శబ్ద జ్యోతియ్యే కదా! ఈ శబ్దజ్యోతియే లేనినాడు మానవుడు తన గమ్యమును తాను తెలిసికొనలేక పెనుచీకటిలో అలమటించెడువాడు. ధర్మార్థ కామ మోక్ష రూప చతుర్విధ పురుషార్థములను తత్సాధనములతోపాటుగా మన కవగత మొనరించు శక్తి ఈ శబ్ద జ్యోతికి దక్క మరి దేనికిని లేదుగదా! అందులోనూ అనాది నిధనావిచ్ఛిన్న సంప్రదాయ పరంపరాప్రాప్త నిరవద్య జ్యోతియే మన పరమ ప్రమాణ నిత్య సత్యా పౌరుషేయ వేద సమాఖ్యా విరాజమాన పావనాక్షర రాశి.

ప్రత్యక్షేణా నుమిత్యావా యస్తూపాయోన బుధ్యతే
ఏనం విదంతి వేదేన తస్మాద్వేదస్య వేదతా ॥

ప్రత్యక్షానుమాన ప్రమాణములకు నందని బహు విధోపాయ పురుషార్థములను తెలియపరచునట్టిది కనుక ఈ విలక్షణాక్షర రాశికి "వేద"మను పేరు ఏర్పడినది. మనకు కావలసిన ధన ధాన్య పశు పుత్ర కళత్రాది రూపమగు ఇహలోకసంబంధి సకలవిధ సంపత్తికిని, స్వర్గాది పార లౌకిక బహువిధ భోగ సమృద్ధికిని సాధన భూతములగు యాగ హోమాదులను తెలియపరచునది ఈ వేదరూపమగు అపౌరుషేయాక్షర రాశియే కదా! వానిలోనూ ఆత్మ పరమాత్మ విషయ కాతి మనోజ్ఞ సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ మహానంద రూప మోక్షోపాయము నుపదేశించు దక్షత ఈ వేద పురుషునికి దక్క ఇతర ప్రమాణములకు దక్కలేదు.

తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజు స్తస్మాదజాయత ॥

ఇత్యాది వేద మంత్రములే వేదము పరమ పురుషుని వలన జనించినటుల తెలియపరచుచున్నవి కనుక వేదము పురుషప్రోక్తము, ఈశ్వర నిర్మితము, పౌరుషేయమే కాని అపౌరుషేయము కాదు అని కొందరు దార్శనికులు భావించుచున్నారు.

వేదః పౌరుషేయః వాక్యత్వాత్ భారతాదివత్ ॥ యన్తు వేదే పౌరుషేయత్వం నాభ్యుపైతి తంప్రతి విధిశేవతావత్ గర్భ ఇవశ్రుతి కుమార్యాః పుం యోగే మానమ్ ॥

వేదము పద సముదాయ రూపమే కనుక భారత రామాయణాది వాక్య కదంబకమువలె పౌరుషేయ మనవలెను. వేదమునందు వినిపించు విధినిషేధములు కుమారికి గర్భమువలె వేదమునకు పురుష సంబంధమును స్థిరపరచుచున్నవి. అని ఇట్లు కొందరు వేదము యొక్క నిత్యత్వ అపౌరుషేయత్వముల నాక్షేపించి, వేదము పురుష ప్రోక్తమైనందున పౌరుషేయమనియు శబ్దరూపమైనందున అనిత్యమనియు సాధించుచుందురు. కానీ శబ్ద మఖండ స్ఫోటరూపమైనందున నిత్యమనియు, అర్థముతో తాదాత్మ్యము గలది యనియు శబ్దానుశాసన రహస్యవేత్తలు సిద్ధాంతీకరించుచున్నారు. జైమినిముని పూర్వ మీమాంసా దర్శనమున "కర్మైకే తత్రదర్శనాత్" అను సూత్రము మొదలు పదునెనిమిది సూత్రములలోనూ ఈ వేదానిత్యత్వమును ఆక్షేపించుకొన ప్రతిక్షేపించియున్నారు. తమ ఋగ్వేద భాష్య భూమికలో సాయణాచార్య శ్రీ చరణులు కూడా సయుక్తికముగా వేదముల యొక్క నిత్యత్వ ప్రమాణత్వాదుల నిరూపించియున్నారు.

యో బ్రహ్మాణం విదధాతి పూర్వం యోవై వేదాగ్ంశ్చ
ప్రహిణోతి తస్మై.
తగ్ంహ దేవమాత్మ బుద్ధి ప్రసాదం ముముక్షుర్వై శరణ
మహం ప్రపద్యే ॥

శ్రీమన్నారాయణుడు తన నాభీ కమలమునుండి నాలుగు ముఖాలు గల బ్రహ్మదేవుని సృష్టించి అతనిని ఈ చరాచర సృష్టి కార్యమునందు నియోగించినాడు. వివిధ విచిత్ర సృష్టి కార్యము నందతనికి సహాకరించుట కొరకే విజ్ఞాన భాండాగారమనదగిన ఈ వేద విద్యను గూడ ఉపదేశించినాడు. ఈ సృష్టికి పూర్వము ప్రళయము. ఆ ప్రళయమునకు పూర్వము సృష్టియను ఉన్నది. ఇట్లు సృష్టి ప్రళయములు అనాదిగా జరుగుచునే ఉన్నవి. అనాదిగా జరుగుచున్న ఈ సృష్టి ప్రళయములవలె, అనాదులుగా అంగీకరించవలసిన ఆత్మ పరమాత్మలవలె తద్ జ్ఞాన జనకమగు వేదము కూడ అనాది యని అంగీకరించక తప్పదు కదా! అందుకని వేదము నిత్యము, పరమ ప్రమాణము, అపౌరుషేయము. భ్రమ ప్రమాద విప్రలంభాది దోష గంధశూన్యము.

"స్వాధ్యాయో ధ్యేతవ్యః" ఆచార్యోచ్చారణానూచ్చారణ రూపమగు అధ్యయనముతో ఇట్టి వేదాక్షరరాశిని గ్రహించి తీరవలసినదిగా వేద పురుషుడే శాసించుచున్నాడు. ఇదియు ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము అని ముఖ్యముగా మూడు విధములు గలదిగా పేర్కొనబడుచున్నది. పాదవ్యవస్థగలిగి పద్యరూపమున భాసించునది ఋగ్వేదము. గద్య ప్రచురముగా కన్పించునది యజుర్వేదము. గీతిమయముగా శ్రూయమాణమగుచున్నది సామవేదము. యాగ హోమాది వేదవిహిత కర్మల ననుష్టించు సందర్భమున ఈ మూడు వేదములును ఉపయోగపడుచున్నవి. వీనిలో యాగాది కర్మ విధాయకమైనది యజుర్వేదము. కర్మలకు సంబంధించిన విషయములను స్మరింపచేయు మంత్రములు గలది ఋగ్వేదము. యాగాది కర్మలయందా వాహితులగు ఆయా దేవతలను స్తోత్రము సేయు గీతములు కలది సామవేదము. అధర్వణ వేదమునకు

ఈ సందర్భమున వినియోగము లేనందున అది అంతగా పేర్కొనబడదు.

ఈ మూడు వేదములలోనూ ప్రధాన క్రియాకలాప విధాయక మగుట చేత యజుర్వేదానికి అతి విశిష్ట స్థానమేర్పడినది. దేవపూజార్థకమగు 'యజ'ధాతువునకు ఔణాదికమగు 'ఉసి' ప్రత్యయముచేర్పగా యజుశ్శబ్దమేర్పడుచున్నది. యజుస్సనగా భగవదారాధనా సాధన మని అర్థము. స్వర్గాది ఫలముల నాశించక కేవల భగవదారాధనా బుద్ధితో చేయు యాగాది కర్మలు పరమ నిశ్శ్రేయసమును సాధించి పెట్టగలవు. ఈ యజుర్వేదము 'శుక్లయజుర్వేద'మని 'కృష్ణయజుర్వేద' మనియు రెండుగా విభజించబడియున్నది. వీనిలో కృష్ణయజుర్వేదము తైత్తిరీయముగా వ్యవహరించబడుచున్నది. వైశంపాయన మహర్షి వద్ద యజుర్వేదము నధ్యయన మొనరించిన యాజ్ఞవల్క్యముని ఆచార్యాగ్రహానికి గురియై తాను నేర్చిన వేదమునంతయూ తిరిగి గురువుగారికే అర్పణ చేసి, సూర్యునివద్ద తన గురువుగారికి తెలియని వేదము శాఖాలని నేర్చుకొనినాడుట. దీనికి శుక్ల యజుర్వేదమని పేరట. ఈ కథ విష్ణుపురాణాది గ్రంథములలో మనకు కన్పించుచున్నది. దీనికి శుక్ల యజుర్వేదమని పేరు వచ్చుట వలన ఏతద్ భిన్నమగు యజుస్సునకు కృష్ణ యజుర్వేదమని వ్యవహారమేర్పడినది. యాజ్ఞవల్క్య మహర్షికి తిరిగి అర్పించిన ఈ వేదరాశిని వైశంపాయనుల వారి శిష్యులు తిత్తిరి పక్షుల రూపమును ధరించి స్వీకరించినారుట. ఇట్లు ఇది తిత్తిరములకు సంబంధించినది అగుట చేత తైత్తిరీయముగానూ ప్రసిద్ధిచెందినది.

ఐతే ఈ యజుర్వేదము నధ్యయన మొనరించు వారికి తైత్తిరీయులను పేరు చాలా ప్రాచీన కాలము నుండియు వ్యవహార మున్నట్లు తెలియుచున్నది. కౌసల్య వద్దకు ప్రతినిత్యమునూ వచ్చి

ఆశీర్వదించు మహా భాగుని వాల్మీకి రామాయణము "ఆచార్య స్త్తైత్తిరీయాణామభి రూపశ్చ వేద విత్" అని ప్రశంసించుచున్నది. దక్షిణ భారతీయు లెక్కువగా తైత్తిరీయులే. సూర్య భగవానుడు మధ్యాహ్నమున యజుర్వేదమునందు ప్రతిష్ఠితుడై యుండునట. "యజుర్వేదే తిష్ఠతి మధ్యే అహ్నః।" అని వేద పురుషుడు ఉపదేశించుచున్నాడు. "మధ్యాహ్నే కర్కటేలగ్నే జాతో రామః" శ్రీ రామచంద్ర స్వామి మధ్యాహ్నమున ఆవిర్భవించి యజుర్వేదము నందు తనకు గల ఆదరము నభివ్యక్తము చేసి యున్నాడు. వర్తమాన మన్వంతరమునకు ప్రవర్తకుడగు వైవస్వత మనువు దక్షిణభారతములోని కృతమాలా నదీతీరమున నివసించు ద్రవిడ దేశాధీశ్వరుడగు సత్యవ్రతుడను రాజర్షి యని భాగవతము పేర్కొనుచున్నది. ఆయన కృష్ణ యజుర్వేది. తైత్తిరీయాధ్యాయి అని ఆతని దక్షిణ భారత స్థితిని బట్టి ఊహించుకొనవచ్చును. ఇట్లు ఈ వైవస్వత మన్వంతరము తైత్తిరీయమునకు మొదటి నుండియు స్వాగత సత్కారముల నందించుచునే యున్నది.

ఈ తైత్తిరీయము కూడ సంహితా రూపంగానూ బ్రాహ్మణ రూపముగానూ ఆరణ్యకముగానూ విభజించబడియున్నది. పది పన్నములుగా విస్తరించిన ఆరణ్యకములోని చివరి భాగములకే ఉపనిషత్తు లనియు పేరు. ఈ వేదములోని మూడు అష్టకములుగా విభజించ బడియున్న బ్రాహ్మణమున కేవల గద్యమే కాక మంత్రములు కూడ కొన్ని కలిసియున్నవి. అందుకే దీనికి కృష్ణ యజుర్వేదమని పేరు ఏర్పడినదనియు చెప్పుకోవడము గలదు. ఈ వేదమున పునరుక్త స్థలము లనేకములు గలవు. పునరుక్తము అనగా వచ్చిన వాక్యములే మరిమరి అనేక స్థలములయందు రావడము. "ప్రజాపతిరకామయత" "బ్రహ్మవాదినోవదంతి" "యఏవం వేద" ఇత్యాది వాక్యములనేక స్థలములలో వచ్చును. అందువలన ఏ మాత్రము

అజాగ్రత్తగా నున్నప్పటికిని వేద పాఠక్రమము తప్పిపోవు ప్రమాదము గలదు. కనుక యజుర్వేదాధ్యయనమునకు చక్కని ధారణ అవసరమంటారు.

ఇట్టి విశేషము లనేకములు గలిగి వెలుగు ఈ యజుర్వేదము యొక్క సంహితా భాగము ఏడు కాండములుగ విభక్తమైయున్నది. సప్తావరణములు దాటగలిగిన నాడే ఆ సర్వేశ్వరుని దర్శించగలము కదా. సప్త ప్రాకారములు దాటగలిగిన నాడే శ్రీరంగనాథుని సేవించుకొనగలము. సప్త శైలములు దాటగలిగిన నాడే శ్రీనివాసుని దర్శించుకొనగలము. అట్లే ఈ సప్తకాండముల నధ్యయనము చేయగలిగినవాడే ఏతత్ ప్రతిపాద్యుడగు భగవంతుని సన్నిధికి సన్నిహితులము కాగలము. ఆ భగవంతుడే సాక్షాత్ ధర్మస్వరూపుడు.

ధర్మః శ్రుతోవాదృష్టో వా కృతో వా కథితో పివా
అనుమోదితో వా విప్రేంద్ర! పునాతి పురుషం సదా ॥

ధర్మ స్వరూపుడగు ఆ భగవంతుని గురించి వినిననూ, దర్శించిననూ, సేవించిననూ, చెప్పిననూ, ఆమోదించిననూ మన జన్మ పవిత్రమగును. కనుక ఈ తైత్తిరీయ సంహిత యొక్క పారాయణము చేయడము గాని, చేయించడము గాని, చెప్పడము గాని, చెప్పించడము గాని, ఆమోదించడము గాని సర్వజనులకును శ్రేయస్సంధాయక మనుట నిర్వివాదము.

ఈ వేదమును గురువుగారి వద్ద అధ్యయన మొనరించి చదువుకొనవలెనే గాని స్వయముగా చదువుకొన గూడదు. దీని ఉచ్చారణలో ఉదాత్తాది స్వరములు స్వయముగా తెలిసికొనజాలము. స్వర విరుద్ధముగా చదివినచో అది వజ్రమై హింసించును. ఈ వేదము కూడ సంహితా పాఠ, పదపాఠ, క్రమ పాఠ, జటా పాఠ, ఘన పాఠ ఇత్యాది విభిన్న పాఠ ప్రక్రియలతో విరాజిల్లుచున్నది. ఏ ప్రాంత

మున ఇట్టి పరమ పవిత్ర వేదపాఠము వినిపించునో ఆ ప్రాంతమున ప్రశాంతత పవిత్రత బాగుగా చోటు చేసికొనును. వినువారి వీనులకు విందుసేయును.

ఐతే కూర క్రూర కలి పురుషుడు సామ్రాజ్యము సేయు ఈ కాల మున పవిత్ర వేద పురుషుని విహారము సన్నగిల్లినది. ఈ దశలో శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయర్ స్వామి వారు 1960 నుండి 1969 వరకు నవతర దీక్షతో అష్టోత్తర శత శ్రీరామ సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకములతో ఈ వేదమునకు ఉపబృంహణమగు రామాయణమును మరల నొకసారి భారత దేశమంతటను సంచరించి, సకల మానవుల హృదయాలలో ప్రతిష్ఠింప చేసినారు. 1973 లో ఢిల్లీ పట్టణమున అఖిలభారత వేద విద్వత్సమ్మేళనమును జరిపి, వేద పురుషుని యొక్క స్థితిగతుల నారయుటకై వేద విద్వాంసుల నందరిని ఆహ్వానించిరి. 2000 మందితో కూడిన ఆ మొదటి సమ్మేళన వివరములను "Who is who in Vedas" అను గ్రంథములుగ ముద్రించిరి గూడ. ఆ పై క్షీణ దశనందిన ఈ వేదము యొక్క ఉద్ధరణకై సంకల్పించి, మొదట దానియందభిమానము ప్రజలలో కలిగింపజేయు అష్టోత్తర శత స్వాధ్యాయ జ్ఞానయజ్ఞ మహా సంకల్ప ముతో చతుర్వేదములనూ పావనాత్మకముగ సుప్రతిష్ఠితములుగా చేయ నమకట్టి నూట ఐదింటిని స్వయముగ పూర్తిచేసిన చిట్టచివరి ఈ కార్య భారమును బాల యతీంద్రులగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయర్ స్వామి వారి భుజములపైన మోపినారు. అభినవ రామానుజులగు, ఈ శ్రీ శ్రీ శ్రీ చిన్న జీయర్ స్వామి వారు వేద మార్గ ప్రతిష్ఠాపన కార్యక్రమముల నత్యంతోత్సాహముతో నెరుప బద్ధదీక్షులై విరాజిల్లు చున్నారు.

అష్టోత్తర శత స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞముల పూరించి నిర్వహించడమే కాక వేద విద్యను ఆధునిక విజ్ఞానముతో మేళవించి

మరింత ఎక్కువ ప్రచారము కావించనెంచి శ్రీ శ్రీ శ్రీ స్వాములవారు వేద విశ్వవిద్యాలయమును గూడ స్థాపించి నిర్వహించుచున్నారు. శ్రీమదుభయ వేదాంతాచార్య పీఠము ద్వారా వేదాంత విద్యలను విశ్వవిద్యాలయము ద్వారా వేద విద్యలనూ పోషించడానికి అహో రాత్రములూ కృషిచేయుచున్న శ్రీ శ్రీ శ్రీ స్వాముల వారిపుడు నిర్దుష్టముగా వేద వాఙ్మయము నచ్చొత్తించి ప్రకాశింపచేయుటకై "శ్రీ జీయర్ ఎడ్యుకేషన్ ట్రస్ట్" వారి నాదేశించుట వేదాభిమానులగు వారందరికినీ ముదావహమగు విషయము.

ప్రస్తుతము వేద విశ్వవిద్యాలయ విద్వాంసులచేత పరిశోధింపచేసి తైత్తిరీయ సంహితా భాగము నిర్దుష్టముగా ముద్రించబడినది. శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్యులు, భగవద్రామానుజా వరావ తార స్వరూపులునగు జగద్గురు శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారా యణ రామానుజ జీయర్ స్వామి వారి ద్వారా ఆవాహితులై తైత్తిరీయ సంహితా నామాంతర శోభమాన యజుర్వేద సంహితా ధిష్ఠితులై దయచేయుచున్న శ్రీ వేదపురుషునికి శ్రీమన్నారాయణు నికి అత్యంత భక్తి శ్రద్ధలతో అంజలి ఘటించి ఈ "అక్షరార్చన" ద్వారా అఖండ సత్కార పూర్వక శ్లాఘా శబ్దములతో స్వాగతము పలుకుచున్నాను. ఓం తత్సత్.

ఇట్లు

శ్రీమద్వేద పురుష కృపాభిలాషి

మరింగంటి శ్రీరంగాచార్య

భాగ్యనగరం.

కృతజ్ఞతావిష్కరణము

శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ యతిభ్యోనమః

అనాది నిధనము, అపౌరుషేయము, నిత్యమునగు వేదరాశిని విభజించి లోకాని కందించిన పరమర్షులకు, తత్పరంపరను అవిచ్ఛిన్నముగ ఈ నాటి మనవరకు అందించుచు వచ్చు ఆచార్య పరంపరకు భక్తిభావముతో ప్రణమిల్లు చున్నాము.

విని మాత్రమే నేర్వదగిన శ్రుతికి అక్షర రూపమును కల్పించి అల్ప బుద్ధులగు వారికి మహోపకారమొనర్చిన ప్రాచీనాచార్యవర్యులకు తత్ప్రోత్సాహ కులగు ఉదారులకు కృతజ్ఞతలు.

వేదమార్గమును ప్రతిష్ఠాపన చేయుచు వైదిక సిద్ధాన్త స్థాపనచేసి శ్రియః పతికి కూడ "ఆచార్యులై" విరాజిల్లు భగవద్రామానుజులకు, వారి సత్సంప్ర దాయ సుధను ఈ తరముల వారికి రుచి చూపుచు అసంఖ్యాకముగ వేద విద్వత్సదస్సులను, చతుర్వేదహవనాత్మక స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞములను నిర్వహించిన సత్యసంకల్పులు, వేద విశ్వవిద్యాలయ రూపకల్పనచేసిన అస్మదా చార్య శ్రీ చరణులు శ్రీ మదుభయ వేదాన్తాచార్య పీఠాధిపతులునగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ మత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యులునగు శ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరు స్వామివారికిన్ని మా సాష్టాంగ దండ ప్రణామములు.

ఈ గ్రంథ ముద్రణకు పూర్వము ఇందు సంభవించు ప్రాచీన కోశ గత ముద్రణా దోషములను పరిష్కరించి అందించిన మా విశ్వ విద్యాలయ వేదాధ్యాపకులగు బ్ర. శ్రీ కొంతూరి వేంకటేశ్వరావధాని గారు, బ్ర. శ్రీ కాశీ భొట్ల వేంకటప్పావధాని గార్లకు, వారికి గూడ తగు సూచన లందిస్తూ మా విద్యాలయ పరీక్షాధికారులైన బ్ర. శ్రీ గళ్ళపల్లి వేంకట నారాయణ ఘనపాఠీ గారికి హార్దిక కృతజ్ఞతలు.

శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే

పఞ్చమకాణ్డే

ప్రథమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ సావిత్రాణి జుహోతి ప్రసూత్యై చతుర్గృహీతేన జుహోతి చతుష్పాదః పశవః పశూనేవావ రున్ధే చతస్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి ఛన్దాగ్ంసి దేవేభ్యోఽపాక్రామన్న వోఽభాగాని హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి తేభ్య ఏతచ్చతుర్గృహీతమధారయన్పురోఽనువాక్యాయై యాజ్యాయై దేవతాయై వషట్కారాయ యచ్చతుర్గృహీతం జుహోతి ఛన్దాగ్ంస్యేవ తత్ప్రీణాతి తాన్యస్య ప్రీతాని దేవేభ్యో హవ్యం వహన్తి యం కామయేత ॥ ౧ ॥ పాపీయాన్థ్స్యాదిత్యేకైకం తస్య జుహుయాదాహుతీభిరేవైనమప గృహ్ణాతి పాపీయాన్భవతి యం కామయేత వసీయాన్థ్స్యాదితి సర్వాణి తస్యానుద్రుత్య జుహుయాదాహుత్యై-

వైనమభి క్రమయతి వసీయాన్భవత్యథో యజ్ఞస్యైవైషాఽభి-
క్రాన్తిరేతి వా ఏష యజ్ఞముఖాదృద్ధ్యా యోఽగ్నేర్దేవతాయా
ఏత్యష్టావేతాని సావిత్రాణి భవన్త్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయ-
త్రః ॥ ౨ ॥ అగ్నిస్తేనైవ యజ్ఞముఖాదృద్ధ్యా అగ్నేర్దేవతా-
యై నైత్యష్టౌ సావిత్రాణి భవన్త్యాహుతిర్నవమీ త్రివృతమేవ
యజ్ఞముఖే వి యాతయతి యది కామయేత ఛన్దాꣳసి యజ్ఞయశ-
సేనార్పయేయమిత్యృచమన్తమాం కుర్యాచ్ఛన్దాꣳస్యేవ యజ్ఞ-
యశసేనార్పయతి యది కామయేత యజమానం యజ్ఞయశసేనా-
ర్పయేయమితి యజురన్తమం కుర్యాద్యజమానమేవ యజ్ఞయశ-
సేనార్పయత్యృచా స్తోమꣳ సమర్ధయేతి ॥ ౩ ॥ ఆహ సమృ-
ద్ధ్యై చతుర్భిరభ్రిమా దత్తే చత్వారి ఛన్దాꣳసి ఛన్దోభిరేవ
దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యా అగ్నిర్దే-
వేభ్యో నిలాయత స వేణుం ప్రావిశత్స ఏతామూతిమను సమ-
చరద్యద్వేణోస్సుషిరꣳ సుషిరాఽభ్రిర్భవతి సయోనిత్వాయ
స యత్రయత్రావసత్తత్కృష్ణమభవత్కల్మాషీ భవతి రూపసమృ-
ద్ధ్యా ఉభయతః క్ష్ణూర్భవతీతశ్చాముతశ్చార్కస్యావరుద్ధ్యై వ్యా-
మమాత్రీ భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం వీర్యసంమితాఽప-
రిమితా భవత్యపరిమితస్యావరుద్ధ్యై యో వనస్పతీనాం ఫలగ్ర-
హిస్స ఏషాం వీర్యావాన్ఫలగ్రహిర్వేణుర్వైణవీ భవతి వీర్య-
స్యావరుద్ధ్యై ॥ ౪ ॥

క్రామయేతి గాయత్రో ఽధ్వాయేతి చ సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧ ॥

వ్యృద్ధం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదయజుష్కేణ క్రియత
ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్యేత్యశ్వాభిధానీమా దత్తే యజు-
ష్కృత్యై యజ్ఞస్య సమృద్ధ్యై ప్రతూర్తం వాజిన్నా ద్రవే-
త్యశ్వమభి దధాతి రూపమేవాస్యైత న్మహిమానం వ్యాచష్టే
యుఞ్జాథాగ్ం రాసభం యువమితి గర్దభమసత్యేవ గర్దభం
ప్రతిష్ఠాపయతి తస్మాదశ్వాద్గర్దభోఽసత్తరో యోగే యోగే తవ-
స్తరమిత్యాహ ॥ ౨ ॥ యోగే యోగ ఏవైనం యుఙ్క్తే వాజే-
వాజే హవామహ ఇత్యాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ రున్ధే
సఖాయ ఇన్ద్రమూతయ ఇత్యాహేన్ద్రియమేవావ రున్ధేఽగ్ని-
ర్దేవేభ్యో నిలాయత తం ప్రజాపతిరన్వవిన్దత్ప్రాజాపత్యోఽశ్వో-
ఽశ్వేన సం భరత్యనువిత్త్యై పాపవస్యసం వా ఏతత్క్రియతే
యచ్ఛ్రేయసా చ పాపీయసా చ సమానం కర్మ కుర్వన్తి పాపీ-
యాన్ ॥ ౩ ॥ హ్యశ్వాద్గర్దభోఽశ్వం పూర్వం నయన్తి పాపవస్య-
సస్య వ్యావృత్త్యై తస్మాచ్ఛ్రేయాగ్ంసం పాపీయాన్పశ్చాదన్వేతి
బహుర్వై భవతో భ్రాతృవ్యో భవతీవ ఖలు వా ఏష యోఽగ్నిం
చినుతే వజ్ర్యశ్వః ప్రతూర్వన్నేహ్యవక్రామన్నశస్తీరిత్యాహ
వజ్రేణైవ పాప్మానం భ్రాతృవ్యమవ క్రామతి రుద్రస్య గాణప-
త్యాదిత్యాహ రౌద్రా వై పశవో రుద్రాదేవ ॥ ౪ ॥ పశూన్ని-
ర్యాచ్యాత్మనే కర్మ కురుతే పూష్ణా సయుజా సహేత్యాహ పూ-

షా వా అధ్వనాగ్ం సంనేతా సమష్ట్యై పురీషాయతనో వా
ఏష యదగ్నిరఙ్గిరసో వా ఏతమగ్రే దేవతానాగ్ం సమభరన్పృ-
థివ్యాస్సధస్థాదగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేహీత్యాహ స్వాయతన-
దేవైనం దేవతాభిస్సం భరత్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేమ
ఇత్యాహ యేన ॥ ౮ ॥ సం గచ్ఛతే వాజమేవాస్య వృఙ్క్తే-
ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిస్సమ్భృత్య ఇత్యాహాసురీయం వై
ప్రజాపతిస్తస్యా ఏతచ్ఛ్రోత్రం యద్వల్మీకోఽగ్నిం పురీష్యమ-
ఙ్గిరస్వద్భరిష్యామ ఇతి వల్మీకవపాముప తిష్ఠతే సాక్షాదేవ ప్రజా-
పతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిగ్ం సంభరత్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వ-
ద్భరామ ఇత్యాహ యేన సం గచ్ఛతే వాజమేవాస్య వృఙ్క్తేఽ-
న్వగ్నిరుషసామగ్రమ్ ॥ ౯ ॥ అఖ్యదిత్యాహానుఖ్యాత్యా ఆగత్య
వాజ్యధ్వన ఆక్రమ్య వాజిన్పృథివీమిత్యాహేచ్ఛత్యేవైనం
పూర్వయా విన్దత్యుత్తరయా ద్వాభ్యామాక్రమయతి ప్రతిష్ఠిత్యా
అనురూపాభ్యాం తస్మాదనురూపాః పశవః ప్రజాయన్తే ద్యౌస్తే
పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమిత్యాహైభ్యో వా ఏతం లోకేభ్యః ప్ర-
జాపతిస్సమైరయద్రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే వజ్రీ
వా ఏష యదశ్వో దద్భిరన్యతో దద్భ్యో భూయాన్లోమభిరు-
భయాదద్భ్యో యం ద్విష్యాత్తమధస్పదం ధ్యాయేద్వజ్రేణైవైన-
గ్ం స్తృణుతే ॥ ౧౦ ॥

ఆహ పావీయాన్ప్రద్రావయేనాగ్రం వజ్రీ వై సప్తదశ చ ॥ ౧ ॥

ఉత్క్రామాదక్రమీదితి ద్వాభ్యాముత్క్రమయతి ప్రతిష్ఠిత్యై అనురూపాభ్యాం తస్మాదనురూపాః పశవః ప్రజాయన్తే ఉప ఉప సృజతి యత్ర వా ఆప ఉప గచ్ఛన్తి తదోషధయః ప్రతి తిష్ఠన్త్యోషధీః ప్రతి తిష్ఠన్తీః పశవోఽను ప్రతి తిష్ఠన్తి పశూన్ యజ్ఞో యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజా స్తస్మాదప ఉప సృజతి ప్రతిష్ఠిత్యై యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహుయాదన్ధోఽధ్వర్యుః ॥ ౧౧ ॥ స్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్ హిరణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వర్యుర్భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి జిఘర్మ్యగ్నిం మనసా ఘృతేనేత్యాహ మనసా హి పురుషో యజ్ఞమభి గచ్ఛతి ప్రతిక్ష్యన్తం భువనాని విశ్వేత్యాహ సర్వగ్గ్ం హ్యేష ప్రత్యఙ్ఙేతి పృథుం తిరశ్చా వయసా బృహన్తమిత్యాహాల్పో హ్యేష జాతో మహాన్ ॥ ౧౨ ॥ భవతి వ్యచిష్ఠమన్నగ్ం రభసం విదానమిత్యాహాన్నమేవాస్మై స్వదయతి సర్వమస్మై స్వదతే య ఏవం వేదా త్వా జిఘర్మి వచసా ఘృతేనేత్యాహ తస్మాద్యత్పురుషో మనసాఽభి గచ్ఛతి తద్వాచా వదత్యరక్షసేత్యాహ రక్షసామపహత్యై మర్యశ్రీస్స్పృహయద్వర్ణో అగ్నిరిత్యాహాపచితిమేవాస్మిన్దధాత్యపచితిమాన్భవతి య ఏవమ్ ॥ ౧౩ ॥ వేద మనసా త్వై తామాప్తుమర్హతి యామధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహోతి మనస్వతీభ్యాం జుహోత్యాహుత్యోరాప్త్యై ద్వాభ్యాం ప్రతి-

ష్ఠిత్యై యజ్ఞముఖే యజ్ఞముఖే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షా-
గ్ంసి జిఘాగ్ంసన్త్యేతర్హి ఖలు వా ఏతద్యజ్ఞముఖం య-
ర్హ్యేనదాహుతిరశ్నుతే పరి లిఖతి రక్షసామపహత్యై తిసృభిః
పరి లిఖతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మాద్రక్షాగ్ంస్య-
పహన్తి ॥ ౧౪ ॥ గాయత్రియా పరి లిఖతి తేజో వై గా-
యత్రీ తేజసైవైనం పరి గృహ్ణాతి త్రిష్టుభా పరి లిఖతీన్ద్రియం వై
త్రిష్టుగిన్ద్రియేణైవైనం పరి గృహ్ణాత్యనుష్టుభా పరి లిఖత్యనుష్టు-
ప్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి పరిభూః పర్యాప్త్యై మధ్యతోఽనుష్టుభా
వాగ్వా అనుష్టుప్తస్మాన్మధ్యతో వాచా వదామో గాయత్రి-
యా ప్రథమయా పరి లిఖత్యథానుష్టుభాఽథ త్రిష్టుభా తేజో వై
గాయత్రీ యజ్ఞోఽనుష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుప్తేజసా చైవేన్ద్రియేణ
చోభయతో యజ్ఞం పరి గృహ్ణాతి ॥ ౧౫ ॥

అన్ధోఽధ్వర్యుర్మహాన్భవతి య ఏవగ్ం హన్తి త్రిష్టుభా
తేజో వై గాయత్రీ త్రయోదశ చ ॥ ౩ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి ఖనతి ప్రసూత్యా అ-
థో ధూమమేవైతేన జనయతి జ్యోతిష్మన్తం త్వాఽగ్నే సుప్రతీ-
కమిత్యాహ జ్యోతిరేవైతేన జనయతి సోఽగ్నిర్జాతః ప్రజాశ్శు-
చాఽర్పయత్తం దేవా అర్ధర్చేనాశమయఞ్ఛివం ప్రజాభ్యోఽ-
హిగ్ంసన్తమిత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి ద్వా-
భ్యాం ఖనతి ప్రతిష్ఠిత్యా అపాం పృష్ఠమసీతి పుష్కరపర్ణమా

హార్తత్త్యపాం వా ఏతత్పుష్టం యత్పుష్కరపర్ణగ్ం రూపేణై-
వైనదా హరతి పుష్కరపర్ణేన సంభరతి యోనిర్వా అగ్నేః పు-
ష్కరపర్ణగ్ం సయోనిమేవాగ్నిగ్ం సంభరతి కృష్ణాజినేన సంభరతి
యజ్ఞో వై కృష్ణాజినం యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంభరతి యద్గ్రామ్యాణాం
పశూనాం చర్మణా సంభరేద్గ్రామ్యాన్పశూఞ్ఛుచాఽర్పయే-
త్కృష్ణాజినేన సంభరత్యారణ్యానేవ పశూఞ్ ॥ ౧౭ ॥ శుచాఽ-
ర్పయతి తస్మాత్సమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానామార-
ణ్యాః పశవః కనీయాగ్ంసశ్శుచా హ్యృతా లోమతస్సం భర-
త్యతో హ్యస్య మేధ్యం కృష్ణాజినం చ పుష్కరపర్ణం చ సగ్ం
స్తృణాతీయం వై కృష్ణాజినమసౌ పుష్కరపర్ణమాభ్యామేవైన స-
ముభయతః పరిగృహ్ణాత్యగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత తమథ-
ర్వాఽన్వపశ్యదథర్వా త్వా ప్రథమో నిరమన్థదగ్న ఇతి ॥
ఆహ య ఏవైనమన్వపశ్యత్తేనైవైనగ్ం సంభరతి త్వామగ్నే
పుష్కరాదధీత్యాహ పుష్కరపర్ణే హ్యేనముపశ్రితమవిన్దత్త-
ము త్వా దధ్యఙ్ఙృషిరిత్యాహ దధ్యఙ్ వా ఆథర్వణస్తేజస్వ్యా-
సీత్తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి తము త్వా పాథ్యో వృషేత్యాహ పూర్వమే-
వోదితముత్తరేణాభి గృణాతి ॥ ౧౮ ॥ చతసృభిస్సం భరతి చ-
త్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ గాయత్రీభిర్బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో
హి బ్రాహ్మణస్త్రిష్టుగ్భీ రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి రాజన్యో యం
కామయేత వసీయాన్స్యాదిత్యుభయీభిస్తస్య సంభరేత్తేజశ్చ

వాస్మా ఇన్ద్రియం చ సమీచీ దధాత్యష్టాభిస్సం భరత్యష్టాక్షరా
గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తగ్ం సం భరతి సీద
హోతరిత్యాహ దేవతా ఏవాస్మై సగ్ం సాదయతి ని హోతే-
తి మనుష్యాన్థ్సగ్ం సీదస్వేతి వయాగ్ంసి జనిష్వా హి జేన్యో
అగ్రే అహ్నామిత్యాహ దేవమనుష్యానేవాస్మై సగ్ం సన్నాన్ప్ర
జనయతి ॥ ౨౦ ॥

ఏవ ప్రశూనితిగృణాతిహోతరితి సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౪ ॥

క్రూరమివ వా అస్యా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యప ఉప సృ-
జత్యాపో వై శాన్తాశ్శాన్తాభిరేవాస్యై శుచగ్ం శమయతి సం తే
వాయుర్మాతరిశ్వా దధాత్విత్యాహ ప్రాణో వై వాయుః ప్రాణేనై-
వాస్యై ప్రాణగ్ం సం దధాతి సం తే వాయురిత్యాహ తస్మాద్వా-
యుప్రచ్యుతా దివో వృష్టిరీర్తే తస్మై చ దేవి వషడస్తు ॥ ౨౧ ॥
తుభ్యమిత్యాహ షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ వృష్టిం దధాతి త-
స్మాథ్సర్వానృతూన్ వర్షతి యద్వషట్కుర్యాద్యాతయామాఽ-
స్య వషట్కారస్స్యాద్యన్న వషట్కుర్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం
హన్యుర్వడిత్యాహ పరోక్షమేవ వషట్కరోతి నాస్య యాతయా-
మా వషట్కారో భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి సుజాతో
జ్యోతిషా సహేత్యనుష్టుభోప నహ్యత్యనుష్టుప్ ॥ ౨౨ ॥ సర్వాణి
ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియయ-
యైవైనం తనువా పరి దధాతి వేదుకో వాసో భవతి య ఏవం వేద

వారుణో వా అగ్నిరుపనద్ధ ఉదు తిష్ఠ స్వధ్వరోర్ధ్వ ఊషుణ ఊ-
తయ ఇతి సావిత్రీభ్యాముత్తిష్ఠతి సవితృప్రసూత ఏవాస్యోర్ధ్వాం
వరుణమేనిముత్సృజతి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై సజాతో గర్భో అ-
సి ॥ ౧౩ ॥ రోదస్యోరిత్యాహేమే వై రోదసీ తయోరేష గర్భో
యదగ్నిస్తస్మాదేవమాహాగ్నే చారుర్విభృత ఓషధీష్విత్యాహ
యదా హ్యేతం విభరన్త్యథ చారుతరో భవతి ప్రమాతృభ్యో
అధి కనిక్రదద్గా ఇత్యాహౌషధయో వా అస్య మాతరస్తాభ్య ఏ-
వైనం ప్రచ్యావయతి స్థిరో భవ వీడ్వఙ్గ ఇతి గర్దభ ఆసాద-
యతి ॥ ౧౪ ॥ సం నహ్యత్యేవైనమేతయా స్థేమ్నా గర్దభేన
సంభరతి తస్మాద్గర్దభః పశూనాం భారభారితమో గర్దభేనసం
భరతి తస్మాద్గర్దభోఽప్యనాలేశేఽత్యన్యాన్పశూన్మేద్యత్యన్న-
గ్ం హ్యేతేనార్కగ్ం సంభరన్తి గర్దభేన సం భరతి తస్మాద్గర్ద-
భో ద్విరేతాస్సన్కనిష్ఠం పశూనాం ప్రజాయతేఽగ్నిర్హ్యస్య
యోనిం నిర్దహతి ప్రజాసు వా ఏష ఏతర్హ్యారూఢః ॥ ౧౫ ॥
స ఈశ్వరః ప్రజాశ్శుచా ప్రదహశ్శివో భవ ప్రజాభ్య ఇత్యా-
హ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి మానుషీభ్యస్త్వమఙ్గిర ఇ-
త్యాహ మానవ్యో హి ప్రజా మా ద్యావాపృథివీ అభి శూ-
శుచో మాఽన్తరిక్షం మా వనస్పతీనిత్యాహైభ్య ఏవైనం లో-
కేభ్యశ్శమయతి ప్రైతు వాజీ కనిక్రదదిత్యాహ వాజీ హ్యేష
నానదద్రాసభః పత్వేతి ॥ ౧౬ ॥ ఆవహా రాసభ ఇతి హ్యేతమృ-

ష్ణరో ఽవదన్భరన్నగ్నిం పురీష్యమిత్యాహాగ్నిగ్ం హ్యేష భరతి
మా ప్రాద్యాయుమః పురేత్యాహాయురేవాస్మిన్దధాతి తస్మాద్గర్దభ-
స్సర్వమాయురేతి తస్మాద్గర్దభే పురాఽఽయుషః ప్రమీతే బి-
భ్యతి వృషాఽగ్నిం వృషణం భరన్నిత్యాహ వృషా హ్యేష
వృషాఽగ్నిరపాం గర్భమ్ ॥ ౧౨ ॥ సముద్రియమిత్యాహాపాగ్ం
హ్యేష గర్భో యదగ్నిరగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి వా ఇమా
లోకా వ్యైత్తామగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి యదాహానయో-
ర్లోకయోర్వీత్యై ప్రచ్యుతో వా ఏష ఆయతనాదగతః ప్రతి-
ష్ఠాగ్ం స ఏతర్హ్యధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయత్యృత-
గ్ం సత్యమిత్యాహేయం వా ఋతమసౌ ॥ ౧౩ ॥ సత్యమనయో-
రేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి నార్తిమార్చ్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమా-
నో వరుణో వా ఏష యజమానమభ్యైతి యదగ్నిరుపనద్ధ ఓ-
షధయః ప్రతి గృహ్ణీతాగ్నిమేతమిత్యాహ శాన్త్యై వ్యస్యన్వి-
శ్వా అమతీరరాతీరిత్యాహ రక్షసామపహత్యై నిషీదన్నో అప
దుర్మతిగ్ం హనదిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యా ఓషధయః ప్రతి మో-
దధ్వమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఏనమిత్యాహౌషధయో వా అగ్నేర్భాగ-
ధేయం తాభిరేవైనగ్ం సమర్ధయతి పుష్పావతీస్సుపిప్పలా ఇత్యా-
హ తస్మాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్త్యయం వో గర్భ ఋత్వియః
ప్రత్నగ్ం సధస్థమాఽసదదిత్యాహ యాభ్య ఏవైనం ప్ర

చ్యావయతి తాన్యేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి ద్వాభ్యాముపావ హ-
రతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౩౦ ॥

అన్వ్యనుష్టుబసి సాదయత్యారూఢః పత్వేతి గర్భ ముఖా మో-
దధ్వం ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

వారుణో వా అగ్నిరుపనద్ధో వి పాజసేతి వి స్రగ్ంసయతి
సవితృప్రసూత ఏవాస్య విషూచీం వరుణమేనిం వి సృజత్యప ఉ-
ప సృజత్యాపో వై శాన్తాశ్శాన్తాభిరేవాస్య శుచగ్ం శమయతి
తిసృభిరుప సృజతి త్రివృద్వా అగ్ని ర్యావానేవాగ్నిస్తస్య శు-
చగ్ం శమయతి మిత్రస్సగ్ంసృజ్య పృథివీమిత్యాహ మిత్రో
వై శివో దేవానాం తేనైవ ॥ ౩౧ ॥ ఏనగ్ం సగ్ం సృజతి శాన్త్యై
యద్గ్రామ్యాణాం పాత్రాణాం కపాలైస్సగ్ం సృజేద్గ్రామ్యాణి
పాత్రాణి శుచాఽర్పయేదర్మకపాలైస్సగ్ం సృజత్యేతాని వా అను-
పజీవనీయాని తాన్యేవ శుచాఽర్పయతి శర్కరాభిస్సగ్ం సృజతి
ధృత్యా అథో శన్త్వాయాజలోమైస్సగ్ం సృజత్యేషా వా అగ్నేః
ప్రియా తనూర్యదజా ప్రియయైవైనం తనువా సగ్ం సృజత్యథో
తేజసా కృష్ణాజినస్య లోమభిస్సమ్ ॥ ౩౨ ॥ సృజతి యజ్ఞో
వై కృష్ణాజినం యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సగ్ం సృజతి రుద్రాస్సంభృ-
త్య పృథివీమిత్యాహైతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే సమభరన్తా-
భిరేవైనగ్ం సం భరతి మఖస్య శిరోఽసీత్యాహ యజ్ఞో వై మఖ-
స్తస్యైతచ్ఛిరో యదుఖా తస్మాదేవమాహ యజ్ఞస్య పదే స్థ ఇ-

త్యాహ యజ్ఞస్య హ్యేతే ॥ 33 ॥ వదే అథో ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రా-
నాభిర్యచ్ఛత్యనన్వన్నైర్మన్త్రియతే మిథునత్వాయ త్ర్యుద్ధిం
కరోతి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకానామాప్త్యై ఛన్దోభిః
కరోతి వీర్యం వై ఛన్దాగ్ంసి వీర్యేణైవైనాం కరోతి యజుషా బి-
లం కరోతి వ్యావృత్త్యై ఇయతీం కరోతి ప్రజాపతినా యజ్ఞము-
ఖేన సంమితాం ద్విస్తనాం కరోతి ద్యావాపృథివ్యోర్దోహాయ
చతుస్తనాం కరోతి పశూనాం దోహాయాష్టాస్తనాం కరోతి ఛన్ద-
సాం దోహాయ నవాశ్రిమభిచరతః కుర్యాత్త్రివృతమేవ వజ్ర-
గ్ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యై కృత్వాయ
సా మహీముఖామితి ని దధాతి దేవతాస్వేవైనాం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥
తేనైవ లోమభిస్సమితే అభిచరత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౬ ॥

సప్తభిర్ధూపయతి సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాశ్శిర ఏ-
తద్యజ్ఞస్య యదుఖా శీర్షన్నేవ యజ్ఞస్య ప్రాణాన్దధాతి తస్మాథ్స-
ప్త శీర్షన్ప్రాణా అశ్వ శకేన ధూపయతి ప్రాజాపత్యో వా అ-
శ్వస్సయోనిత్వాయాదితిస్త్వేత్యాహేయం వా అదితిరదిత్యై-
వాదిత్యాం ఖనత్యస్యా అక్రూరంకారాయ న హి స్వస్వగ్ం
హినస్తి దేవానాం త్వా పత్నీరిత్యాహ దేవానామ్ ॥ 3౯ ॥ వా
ఏతాం పత్నయోఽగ్రేఽకుర్వన్తాభిరేవైనాం దధాతి ధిషణాస్త్వే-
త్యాహ విద్యా వై ధిషణా విద్యాభిరేవైనామభీన్ధే గ్నాస్త్వేత్యా-
హ ఛన్దాగ్ంసి వై గ్నాశ్ఛన్దోభిరేవైనాగ్ం శ్రపయతి వరూత్రయ-

స్త్వేత్యాహ హోత్రా వై వరూత్రయో హోత్రాభిరేవైనాం పచతి జనయస్త్వేత్యాహ దేవానాం వై పత్నీః ॥ ౩౬ ॥ జనయస్తాభిరేవైనాం పచతి షడ్భిః పచతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనాం పచతి ద్విః పచన్త్విత్యాహ తస్మాద్ద్విస్సంవత్సరస్య సస్యం పచ్యతే వారుణ్యుఖాఽభీద్ధా మైత్రియోపైతి శాన్త్యై దేవస్త్వా సవితోద్వపత్విత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనాం బ్రహ్మణా దేవతాభిరుద్వపత్యపద్యమానా పృథివ్యాశా దిశ ఆ పృణ ॥ ౩౭ ॥ ఇత్యాహ తస్మాదగ్నిస్సర్వా దిశోఽను వి భాత్యుత్తిష్ఠ బృహతీ భవోర్ధ్వా తిష్ఠ ధ్రువా త్వమిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యా అసుర్యం పాత్రమనాచ్ఛృణ్ణమాచ్ఛృణత్తి దేవత్రాఽకరజక్షీరేణాచ్ఛృణత్తి పరమం వా ఏతత్పయో యదజక్షీరం పరమేణైవైనాం పయసాఽఽచ్ఛృణత్తి యజుషా వ్యావృత్త్యై ఛన్దోభిరాచ్ఛృణత్తి ఛన్దోభిర్వా ఏషా క్రియతే ఛన్దోభిరేవ ఛన్దాగ్ంస్యాచ్ఛృణత్తి ॥ ౩౮ ॥

ఆహ దేవానాం వై పత్నీః పృణైషా షట్చ ॥ ౭ ॥

ఏకవిగ్ంశత్యా మాషైః పురుషశీర్షమచ్ఛైత్యమేధ్యా వై మాషా అమేధ్యం పురుషశీర్షమమేధ్యైరేవాస్యామేధ్యం నిరవదాయ మేధ్యం కృత్వాఽఽహరత్యేకవిగ్ంశతిర్భవన్త్యేకవిగ్ంశో వై పురుషః పురుషస్యాప్త్యై వ్యృద్ధం వా ఏతత్ప్రాణైరమేధ్యం యత్పురుషశీర్షగ్ం సప్తధా వితృణ్ణాం వల్మీకవపాం ప్రతి ని దధాతి సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః ప్రా-

తైరేవైనꣳ సమర్ధయతి మేధ్యత్వాయ యావన్తః ॥ ౩౯ ॥ వైమృ-
త్యుబన్ధవస్తేషాం యమ ఆధిపత్యం పరీయాయ యమగాథాభిః ప-
రి గాయతి యమాదేవైనద్వృఙ్క్తే తిసృభిః పరి గాయతి త్రయ
ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనల్లోకేభ్యో వృఙ్క్తే తస్మాద్గాయతే న
దేయం గాథా హి తద్వృఙ్క్తేఽగ్నిభ్యః పశూనా లభతే కా-
మా వా అగ్నయః కామానేవావ రున్ధే యత్పశూన్నాలభేతానవరుద్ధా
అస్య ॥ ౪౦ ॥ పశవః స్యుర్యత్పర్యగ్నికృతానుథ్సృజేద్యజ్ఞవే-
శసం కుర్యాద్యథ్సꣳస్థాపయేద్యాతయామాని శీర్షాణి స్యు-
ర్యత్పశూనాలభతే తేనైవ పశూనవ రున్ధే యత్పర్యగ్నికృతాను-
థ్సృజతి శీర్ష్ణామయాతయామత్వాయ ప్రాజాపత్యేన సꣳస్థాప-
యతి యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్ర-
జాపతిః ప్రజా అసృజత స రిరిచానోఽమన్యత స ఏతా ఆప్రీ-
రపశ్యత్తాభిర్వై స ముఖత ॥ ౪౧ ॥ ఆత్మానమాప్రీణీత యదేతా
ఆప్రియో భవన్తి యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమేవైతాభిర్ముఖత
ఆ ప్రీణాత్యపరిమితఛన్దసో భవన్త్యపరిమితః ప్రజాపతిః ప్రజాప-
తేరాప్త్యా ఊనాతిరిక్తా మిథునాః ప్రజాత్యై లోమశం వై నామై-
తచ్ఛన్దః ప్రజాపతేః పశవో లోమశాః పశూనేవావ రున్ధే స-
ర్వాణి వా ఏతా రూపాణి సర్వాణి రూపాణ్యగ్నౌ చిత్యే క్రియ-
న్తే తస్మాదేతా అగ్నేశ్చిత్యస్య ॥ ౪౨ ॥ భవన్త్యేకవిꣳశతిꣳ సామి-
ధేనీరన్వాహ రుగ్వా ఏకవిꣳశో రుచమేవ గచ్ఛత్యథో ప్రతిష్ఠామేవ

ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశశ్చతుర్విగ్ంశతిమన్వాహ చతుర్విగ్ంశతిరర్ధ-
మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరస్సాక్షాదేవ వైశ్వా-
నరమవరున్ధే పరాచీరన్వాహ పరాఙివ హి సువర్గో లోకస్సమాస్త్వా-
ఽగ్న ఋతవో వర్ధయన్త్విత్యాహ సమాభిరేవాగ్నిం వర్ధయతి ।
ఋతుభిస్సంవత్సరం విశ్వా ఆ భాహి ప్రదిశః పృథివ్యా ఇత్యాహ
తస్మాదగ్నిస్సర్వా దిశోఽను వి భాతి ప్రత్యౌహతామశ్వినా మృత్యు-
మస్మాదిత్యాహ మృత్యుమేవాస్మాదపనుదత్యుద్వయం తమసస్ప-
రీత్యాహ పాప్మా వై తమః పాప్మానమేవాస్మాదప హన్త్యగన్మ
జ్యోతిరుత్తమమిత్యాహాసౌ వా ఆదిత్యో జ్యోతిరుత్తమమాదిత్య-
స్యైవ సాయుజ్యం గచ్ఛతి న సంవత్సరస్తిష్ఠతి నాస్య శ్రీస్తిష్ఠతి
యస్యైతాః క్రియన్తే జ్యోతిష్మతీముత్తమామన్వాహ జ్యోతి-
రేవాస్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై ॥ ౪౪ ॥

యావన్తోఽస్య ముఖతశ్చేత్యస్య వర్ధయత్యాదిత్యోఽష్టా-
విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

షడ్భిర్దీక్షయతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం దీక్షయతి
సప్తభిర్దీక్షయతి సప్త ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవైనం దీక్షయతి విశ్వే-
దేవస్య నేతురిత్యనుష్టుభోత్తమయా జుహోతి వాగ్వా అనుష్టుప్త-
స్మాత్ప్రాణానాం వాగుత్తమైకస్మాదక్షరాదనాప్తం ప్రథమం పదం-
తస్మాద్యద్వాచోఽనాప్తం తన్మనుష్యా ఉప జీవన్తి పూర్ణయా జు-
హోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ॥ ౪౫ ॥ ప్రజాపతేరాప్త్యై

న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత
ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై యదర్చిషి ప్ర వృఞ్జ్యాద్భూతమవ రున్ధీత
యదఙ్గారేషు భవిష్యదఙ్గారేషు ప్ర వృణక్తి భవిష్యదేవావ రు-
న్ధే భవిష్యద్ధి భూయో భూతాద్ద్వాభ్యాం ప్ర వృణక్తి ద్విపా-
ద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మణా వా ఏషా యజుషా సంభృతా
యదుఖా సా యద్భిద్యేతార్తిమార్చ్ఛేత్ ॥ ౪౬ ॥ యజమానో
హాస్య హన్యేతాస్య యజ్ఞో మిత్రైతాముఖాం తపేత్యాహ బ్రహ్మ వై
మిత్రో బ్రహ్మన్నేవైనాం ప్రతిష్ఠాపయతి నార్తిమార్చ్ఛతి య-
జమానో నాస్య యజ్ఞో హన్యతే యది భిద్యేత తైరేవ కపా-
లైస్సగ్ం సృజేథ్సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిర్యో గతశ్రీస్స్యాన్మ-
థిత్వా తస్యావ దధ్యాద్భూతో వా ఏష స స్వాం ॥ ౪౭ ॥ దే-
వతాముపైతి యో భూతికామస్స్యాద్య ఉఖాయై సం భవేథ్స ఏవ
తస్య స్యాదతో హ్యేష సం భవత్యేష వై స్వయంభూర్నామ
భవత్యేవ యం కామయేత భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేయమిత్యన్య-
తస్తస్యాహృత్యావ దధ్యాథ్సాక్షాదేవాస్మై భ్రాతృవ్యం జన-
యత్యమ్బరీషాదన్నకామస్యావ దధ్యాదమ్బరీషే వా అన్నం
మ్రియతే సయోన్యేవాన్నమ్ ॥ ౪౮ ॥ అవ రున్ధే ముఞ్జానవ
దధాత్యూర్గ్వై ముఞ్జా ఊర్జమేవాస్మా అపి దధాత్యగ్నిర్దేవేభ్యో
నిలాయత స క్రుముకం ప్రావిశత్క్రుముకమవ దధాతి యదేవా-
స్య తత్ర న్యక్తం తదేవావ రున్ధ ఆజ్యేన సం యౌత్యేతద్వా అ-

గ్నేః ప్రియం ధామ యదాజ్యం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమ-
ర్ధయత్యథో తేజసా ॥ ౪౯ ॥ వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవావ రు-
న్ధే శమీమయీమా దధాతి శాన్త్యై సీద త్వం మాతురస్యా ఉ-
పస్థ ఇతి తిసృభిర్జాతముప తిష్ఠతే త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ
లోకేష్వావిదం గచ్ఛత్యథో ప్రాణానేవాత్మన్ధత్తే ॥ ౫౦ ॥

ప్రజాపతిర్ ఋచ్ఛథాస్వమేవాన్నం తేజసా చతుస్త్రి-
గ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

న హాస్మ వై పురాఽగ్నిరపరశువృక్ణం దహతి తదస్మై
ప్రయోగ ఏవ ఋషిరస్వదయద్యదగ్నే యాని కాని చేతి సమిధ-
మా దధాత్యపరశువృక్ణమేవాస్మై స్వదయతి సర్వమస్మై స్వదతే
య ఏవం వేదౌదుమ్బరీమా దధాత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవా-
స్మా అపి దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత తగ్ం సృష్టగ్ం రక్షాగ్ం-
సి ॥ ౫౧ ॥ అజిఘాగ్ంసన్థ్స ఏతద్రాక్షోఘ్నమపశ్యత్తేన వై స
రక్షాగ్ంస్యపాహత యద్రాక్షోఘ్నం భవత్యగ్నేరేవ తేన జాతా-
ద్రక్షాగ్ంస్యప హన్త్యాశ్వత్థీమా దధాత్యశ్వత్థో వై వనస్పతీనా-
గ్ం సపత్నసాహో విజిత్యై వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవావ
రున్ధే శమీమయీమా దధాతి శాన్త్యై సగ్ం శితం మే బ్రహ్మో-
దేషాం బాహూ అతిరమిత్యుత్తమే ఔదుమ్బరీ ॥ ౫౨ ॥ వాచ-
యతి బ్రహ్మణైవ క్షత్రగ్ం సగ్ంశ్యతి క్షత్రేణ బ్రహ్మ తస్మాద్బ్రా-
హ్మణో రాజన్యవానత్యన్యం బ్రాహ్మణం తస్మాద్రాజన్యో బ్రాహ్మ-

ణావానత్యన్యగ్ం రాజన్యం మృత్యుర్వా ఏష యదగ్నిరమృతగ్ం
హిరణ్యగ్ం రుక్మమన్తరం ప్రతి ముఞ్చతేఽమృతమేవ మృత్యో-
రన్తర్ధత్త ఏకవిగ్ంశతినిర్బాధో భవత్యేకవిగ్ంశతిర్వై దేవలోకా
ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్యః॥
ఏకవిగ్ంశ ఏతావన్తో వై దేవలోకాస్తేభ్య ఏవ భ్రాతృవ్యమన్తరేతి
నిర్బాధైర్వై దేవా అసురాన్నిర్బాధేఽకుర్వత తన్నిర్బాధానాం
నిర్బాధత్వం నిర్బాధీ భవతి భ్రాతృవ్యానేవ నిర్బాధే కురుతే
సావిత్రియా ప్రతి ముఞ్చతే ప్రసూత్యై నక్తోషాసేత్యుత్తర-
యాఽహోరాత్రాభ్యామేవైనముద్యచ్ఛతే దేవా అగ్నిం ధార-
యన్ద్రవిణోదా ఇత్యాహ ప్రాణా వై దేవా ద్రవిణోదా అహో-
రాత్రాభ్యామేవైనముద్యత్య ॥ ౪ ॥ ☞ ప్రాణైర్దాధారాసీ-
నః ప్రతి ముఞ్చతే తస్మాదాసీనాః ప్రజాః ప్ర జాయన్తే కృష్ణాజి-
నముత్తరం తేజో వై హిరణ్యం బ్రహ్మ కృష్ణాజినం తేజసా చైవై-
నం బ్రహ్మణా చోభయతః పరి గృహ్ణాతి షడుద్యామగ్ం శిక్యం భ-
వతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనముద్యచ్ఛతే యద్ద్వాదశోద్యా-
మగ్ం సంవత్సరేణైవ మౌఞ్జం భవత్యూర్గ్వై ముఞ్జా ఊర్జైవై-
నగ్ం సమర్ధయతి సుపర్ణోఽసి గరుత్మానిత్యవేక్షతే రూపమేవాస్యై-
తన్మహిమానం వ్యాచష్టే దివం గచ్ఛ సువః పతేత్యాహ సువర్గ-
మేవైనం లోకం గమయతి ॥ ౫ ॥

రక్షాగ్ం స్యౌదుమ్బరీ ఆదిత్య ఉద్యత్య సం చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

సమిద్ధో అఞ్జన్కృదరం మతీనాం ఘృతమగ్నే మధుమత్పి-
న్వమానః । వాజీ వహన్వాజినం జాతవేదో దేవానాం వక్షి ప్రి-
యమా సధస్థమ్ । ఘృతేనాఞ్జన్త్సం పథో దేవయానాన్ప్రజాన-
న్వాజ్యప్యేతు దేవాన్ । అను త్వా సప్తే ప్రదిశస్సచన్తాగ్ం
స్వధామస్మై యజమానాయ ధేహి । ఈడ్యశ్చాసి వన్ద్యశ్చ వాజి-
న్నాశుశ్చాసి మేధ్యశ్చ సప్తే । అగ్నిష్ట్వా ॥ ౧౬ ॥ దేవైర్వసు-
భిస్సజోషాః ప్రీతం వహ్నిం వహతు జాతవేదాః । స్తీర్ణం బర్-
హిస్సుష్టరీమా జుషాణోరు పృథు ప్రథమానం పృథివ్యామ్ । దే-
వేభిర్యుక్తమదితిస్సజోషాస్స్యోనం కృణ్వానా సువితే దధాతు ।
ఏతా ఉ వస్సుభగా విశ్వరూపా వి పక్షోభిశ్శ్రయమాణా ఉదాతైః ।
ఋష్వాస్సతీః కవషశ్శుమ్భమానా ద్వారో దేవీస్సుప్రాయణా భ-
వన్తు । అన్తరా మిత్రావరుణా చరన్తీ ముఖం యజ్ఞానామభి సంవి-
దానే । ఉషాసా వామ్ ॥ ౧౭ ॥ సుహిరణ్యే సుశిల్పే ఋతస్య
యోనావిహ సాదయామి । ప్రథమావాగ్ం సరథినా సువర్ణా
దేవౌ పశ్యన్తా భువనాని విశ్వా । అపిప్రయం చోదనా వాం మి-
మానా హోతారా జ్యోతిః ప్రదిశా దిశన్తా । ఆదిత్యైర్నో భా-
రతీ వష్టు యజ్ఞగ్ం సరస్వతీ సహ రుద్రైర్న ఆవీత్ । ఇడోపహూ-
తా వసుభిస్సజోషా యజ్ఞం నో దేవీరమృతేషు ధత్త । త్వష్టా వీ-
రం దేవకామం జజాన త్వష్టురర్వా జాయత ఆశురశ్వః ॥ ౧౮ ॥
త్వష్టేదం విశ్వం భువనం జజాన బహోః కర్తారమిహ యక్షి

హోతః । అశ్వో ఘృతేన త్మన్యా సమక్త ఉప దేవాగ్ం ఋతుశః పాథ ఏతు । వనస్పతిర్దేవలోకం ప్రజానన్నగ్నినా హవ్యా స్వదితాని వక్షత్ । ప్రజాపతేస్తపసా వావృధానస్సద్యో జాతో దధిషే యజ్ఞమగ్నే । స్వాహాకృతేన హవిషా పురోగా యాహి సాధ్యా హవిరదన్తు దేవాః ॥ ౫౯ ॥

అగ్నిష్ట్వా వామశ్వో ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

సావిత్రాణి వ్యృద్ధముత్క్రామ దేవస్య ఖనతి క్రూరం వారుణస్సప్తభిరేకవిగ్ంశత్యా షడ్భిర్ణహస్తగ్ం సమిద్ధో అఞ్జన్నేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

సావిత్రాణ్యుత్క్రామత్క్రూరం వారుణం పశవస్సువర్ణ హస్తం నవపఞ్చాశత్ ॥ ౫౯ ॥

సావిత్రాణి హవిరదన్తు దేవాః.

హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పఞ్చమకాణ్డే

ప్రథమప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ ద్వితీయప్రశ్న ప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥ విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాన-
నపజయ్యమభ్యజయన్ యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతే విష్ణురేవ భూ-
త్వా యజమానశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకానపజయ్యమభి జయతి విష్ణోః
క్రమోఽస్యభిమాతిహేత్యాహ గాయత్రీ వై పృథివీ త్రైష్టుభమ-
న్తరిక్షం జాగతీ ద్యౌరానుష్టుభీర్దిశశ్ఛన్దోభిరేవేమాన్లోకాన్
యథాపూర్వమభి జయతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాత్సృష్టః ॥౧॥
పరాఙైత్తమేతయాఽన్వైదక్రన్దదితి తయా వై సోఽగ్నేః ప్రి-
యం ధామావారున్ధ యదేతామన్వాహాగ్నేరేవైతయా ప్రియం
ధామావ రున్ధ ఈశ్వరో వా ఏష పరాఙ్ప్రదఘో యో విష్ణుక్ర-
మాన్క్రమతే చతసృభిరా వర్తతే చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి
ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియామేవాస్య తనువ-
మభి ॥౨॥ పర్యావర్తతే దక్షిణా పర్యావర్తతే స్వమేవ వీ-
ర్యమను పర్యావర్తతే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరోఽథో
ఆదిత్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే శునశ్శేపమాజీగర్తిం వ-
రుణోఽగృహ్ణాత్స ఏతాం వారుణీమపశ్యత్తయా వై స ఆత్మానం వ-
రుణపాశాదముఞ్చద్వరుణో వా ఏతం గృహ్ణాతి య ఉఖాం ప్ర-
తిముఞ్చత ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదిత్యాహాత్మానమేవైత-
యా ॥3॥ వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యా త్వాఽహార్షమిత్యాహాహ్యేనగ్ం

హారతి ధ్రువస్తిష్ఠావిచాచలిరిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై విశస్త్వా సర్వా వాఞ్ఛన్త్విత్యాహ విశైవైనగ్ం సమర్ధయత్యస్మిన్రాష్ట్రమధిశ్రయేత్యాహ రాష్ట్రమేవాస్మిన్ధ్రువమకర్యం కామయేత రాష్ట్రగ్గ్ స్యాదితి తం మనసా ధ్యాయేద్రాష్ట్రమేవ భవతి ॥ ౪ ॥ అగ్రే బృహన్నుషసామూర్ధ్వో అస్థాదిత్యాహాగ్రమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి నిర్జగ్మివాన్తమస ఇత్యాహ తమ ఏవాస్మాదప హన్తి జ్యోతిషాఽగాదిత్యాహ జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాతి చతసృభిస్సాదయతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవాతిచ్ఛన్దసోత్తమయా వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి సద్వతీ ॥ ౫ ॥ భవతి సత్త్వమేవైనం గమయతి వాత్సప్రేణోపతిష్ఠత ఏతేన వై వత్సప్రీర్భాలన్దనోఽగ్నేః ప్రియం ధామావారున్ధాగ్నేరేవైతేన ప్రియం ధామావ రున్ధ ఏకాదశం భవత్యేకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి స్తోమేన వై దేవా అస్మిన్లోక ఆర్ధ్నువఞ్ఛన్దోభిరముష్మిన్థ్స్తోమస్యేవ ఖలు వా ఏతద్రూపం యద్వాత్సప్రం యద్వాత్సప్రేణోపతిష్ఠతే ॥ ౬ ॥ ఇమమేవ తేన లోకమభి జయతి యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతేఽముమేవ తేన లోకమభి జయతి పూర్వేద్యుః ప్ర క్రామత్యుత్తరేద్యురుప తిష్ఠతే తస్మాద్యోగేఽన్యాసాం ప్రజానాం మనః క్షేమేఽన్యాసాం తస్మాద్యాయావరః క్షేమ్యస్యేశే తస్మాద్యాయావరః క్షేమ్యమధ్యవస్యతి ముష్టీకరోతి వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞస్య ధృత్యై ॥ ౭ ॥

స్పృష్టో౽భ్యుత్తరయా భవతి సద్వత్యుపతిష్ఠతే ద్విచత్వారిగ్ం-
శచ్చ ॥ ౧ ॥

అన్నపతే౽న్నస్య నో దేహీత్యాహాగ్నిర్వా అన్నపతిస్స
ఏవాస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛత్యనమీవస్య శుష్మిణ ఇత్యాహాయక్ష్మ-
స్యేతి వావైతదాహ ప్ర ప్రదాతారం తారిష ఊర్జం నో ధేహి
ద్విపదే చతుష్పద ఇత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్త ఉదు త్వా
విశ్వే దేవా ఇత్యాహ ప్రాణా వై విశ్వే దేవాః ॥ ౨ ॥ ప్రాణై-
రేవైనముద్యచ్ఛతే౽గ్నే భరన్తు చిత్తిభిరిత్యాహ యస్మా ఏవైనం
చిత్తాయోద్యచ్ఛతే తేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి చతసృభిరా సాద-
యతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవాతిచ్ఛన్దసోత్తమయా వర్ష్మ
వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం
కరోతి సద్వతీ భవతి సత్త్వమేవైనం గమయతి ప్రేదగ్నే జ్యోతి-
ష్మా ॥ ౩ ॥ యాహీత్యాహ జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాతి తనువా వా
ఏష హినస్తి యగ్ం హినస్తి మా హిగ్ంసీస్తనువా ప్రజా ఇ-
త్యాహ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి రక్షాగ్ంసి వా ఏతద్యజ్ఞ-
గ్ం సచన్తే యదన ఉత్సర్జత్యక్రన్దదిత్యన్వాహ రక్షసామపహ-
త్యా అనసా వహన్త్యపచితిమేవాస్మిన్దధాతి తస్మాదనస్వీ చ రథీ చా-
తిథీనామపచితతమౌ ॥ ౧౦ ॥ అపచితిమాన్భవతి య ఏవం వేద స-
మిధా౽గ్నిం దువస్యతేతి ఘృతానుషిక్తామవసితే సమిధమా ద-
ధాతి యథా౽తిథయ ఆగతాయ సర్పిష్వదాతిథ్యం క్రియతే తా-

దృగేవ తద్గాయత్రియా బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో హి బ్రాహ్మణ-
స్త్రిష్టుభా రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి రాజన్యోఽప్సు భస్మ ప్ర
వేశయత్యప్సుయోనిర్వా అగ్నిస్స్వామేవైనం యోనిం గమయతి
తిసృభిః ప్రవేశయతి త్రివృద్వా ॥ ౧౧ ॥ అగ్నిర్యావానేవాగ్ని-
స్తం ప్రతిష్ఠాం గమయతి పరా వా ఏషోఽగ్నిం వపతి యోఽప్సు
భస్మ ప్రవేశయతి జ్యోతిష్మతీభ్యామవ దధాతి జ్యోతిరేవాస్మిన్దధా-
తి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై పరా వా ఏష ప్రజాం పశూన్వపతి
యోఽప్సు భస్మ ప్రవేశయతి పునరూర్జా సహ రయ్యేతి పునరుదై-
తి ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే పునస్త్వాఽఽదిత్యాః ॥ ౧౨ ॥ రు-
ద్రా వసవస్సమిన్ధతామిత్యాహైతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే స-
మైన్ధత తాభిరేవైనꣳ సమిన్ధే బోధా సబోధీత్యుప తిష్ఠతే బోధ-
యత్యేవైనం తస్మాత్సుప్త్వా ప్రజాః ప్ర బుధ్యన్తే యథాస్థానముప
తిష్ఠతే తస్మాద్యథాస్థానం పశవః పునరేత్యోప తిష్ఠన్తే ॥ ౧౩ ॥

వై విశ్వేదేవా జ్యోతిష్మానపచితతమా త్రివృద్వా ఆదిత్యా
ద్విచత్వారిꣳశచ్చ ॥ ౨ ॥

యావతీ వై పృథివీ తస్యై యమ ఆధిపత్యం పరీయాయ
యో వై యమం దేవయజనమస్యా అనిర్యాచ్యాగ్నిం చినుతే య-
మాయైనꣳ స చినుతేఽపేతేత్యధ్యవసాయయతి యమమేవ
దేవయజనమస్యై నిర్యాచ్యాత్మనేఽగ్నిం చినుత ఇష్వగ్రేణ వా అ-
స్యా అనామృతమిచ్ఛన్తో నావిన్దన్తే దేవా ఏతద్యజురపశ్యన్న-

పైతేత్తి యద్దేతేనాధ్యవస్తాయయతి ॥ ౧౪ ॥ అనామృత ఏవాగ్నిం
చినుత ఉద్ధన్తి యద్దేవాస్యా అమేధ్యం తదప హన్త్యపోఽవోక్షతి
శాన్త్యై సికతా ని వపత్యేతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య రూపగ్ం
రూపేణైవ వైశ్వానరమవ రున్ధ ఊషాన్ని వపతి పుష్టిర్వా ఏషా ప్ర-
జననం యదూషాః పుష్ట్యామేవ ప్రజననేఽగ్నిం చినుతేఽథో
సంజ్ఞాన ఏవ సంజ్ఞానగ్గ్ం హ్యేతత్ ॥ ౧౫ ॥ పశూనాం యదూషా
ద్యావాపృథివీ సహాస్తాం తే వియతీ అబ్రూతామస్త్వేవ నౌ సహ
యజ్ఞియమితి యదముష్యా యజ్ఞియమాసీత్తదస్యామదధాత్త ఊ-
షా అభవన్ యదస్యా యజ్ఞియమాసీత్తదముష్యామదధాత్తదద-
శ్చన్ద్రమసి కృష్ణమూషాన్ని వపన్నదో ధ్యాయేద్ద్యావాపృథి-
వ్యోరేవ యజ్ఞియేఽగ్నిం చినుతేఽయగ్ం సో అగ్నిరితి విశ్వామి-
త్రస్య ॥ ౧౬ ॥ [illegible] సూక్తం భవత్యేతేన వై విశ్వామిత్రోఽ-
గ్నేః ప్రియం ధామావారున్ధాగ్నేరేవైతేన ప్రియం ధామావ రు-
న్ధే ఛన్దోభిర్వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయఞ్చతస్రః ప్రాచీరుప
దధాతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ తద్యజమానస్సువర్గం
లోకమేతి తేషాగ్ం సువర్గం లోకం యతాం దిశస్సమవ్లీయన్త
తే ద్వే పురస్తాథ్సమీచీ ఉపాదధత ద్వే ॥ ౧౭ ॥ పశ్చా-
థ్సమీచీ తాభిర్వై తే దిశోఽదృగ్ంహన్ యద్ద్వే పురస్తా-
థ్సమీచీ ఉప దధాతి ద్వే పశ్చాథ్సమీచీ దిశాం విధృత్యా
అథో పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవాస్మై సమీచో దధా-

త్ర్యష్టావుప దధాత్ర్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యా-
వానేవాగ్నిస్తం చినుతేఽష్టావుప దధాత్ర్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గా-
యత్రీ సువర్గం లోకమఞ్జసా వేద సువర్గస్య లోకస్య ॥ ౧౮ ॥ ప్ర-
జ్ఞాత్రై త్రయోదశ లోకంపృణా ఉప దధాత్యేకవిగ్ంశతిస్సం-
పద్యన్తే ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠా గార్హపత్య ఏకవిగ్ం-
శస్యైవ ప్రతిష్ఠాం గార్హపత్యమను ప్రతి తిష్ఠతి ప్రత్యగ్నిం
చికీయానస్తిష్ఠతి య ఏవం వేద పఞ్చచితీకం చినీత ప్రథమం చి-
న్వానః పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తాః పశవో యజ్ఞమేవ పశూనవ రున్ధే
త్రిచితీకం చినీత ద్వితీయం చిన్వానస్త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ
లోకేషు ॥ ౧౯ ॥ ప్రతి తిష్ఠత్యేకచితీకం చినీత తృతీయం చిన్వాన
ఏకధా వై సువర్గో లోక ఏకవృతైవ సువర్గం లోకమేతి పురీషే-
ణాభ్యూహతి తస్మాన్మాగ్ంసేనాస్థి ఛన్నం న దుశ్చర్మా భవతి య ఏ-
వం వేద పఞ్చ చితయో భవన్తి పఞ్చభిః పురీషైరభ్యూహతి దశ
సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే
ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౨౦ ॥

అధ్యవసాయయతి హ్యేతద్విశ్వామిత్రస్యాదధత ద్వే లో-
కస్య లోకేషు సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

వి వా ఏతౌ ద్విషాతే యశ్చ పురాఽగ్నిర్యశ్చోఖాయాగ్ం
సమిత్రమితి చతసృభిస్సం ని వపతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి ఖ-
లు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియయైవైనౌ తనువా సగ్ం

శాస్తి సమిత్రమిత్యాహ తస్మాద్బ్రాహ్మణా క్షత్రగ్ం సమేతి యత్సం
న్యుప్య విహరతి తస్మాద్బ్రాహ్మణా క్షత్రం వ్యేత్యృతుభిః ॥ ౨౧ ॥
వా ఏతం దీక్షయన్తి స ఋతుభిరేవ విముచ్యో మాతేవ పుత్రం
పృథివీ పురీష్యమిత్యాహర్తుభిరేవైనం దీక్షయిత్వర్తుభిర్వి ముఞ్చతి
వైశ్వానర్యా శిక్యమా దత్తే స్వదయత్యేవైనం నైర్‌ఋతీః కృ-
ష్ణాస్తిస్రస్తుషపక్వా భవన్తి నిర్‌ఋత్యై వా ఏతద్భాగధేయం య-
త్తుషా నిర్‌ఋత్యై రూపం కృష్ణగ్ం రూపేణైవ నిర్‌ఋతిం నిరవ-
దయత ఇమాం దిశం యన్త్యేషా ॥ ౨౨ ॥ వై నిర్‌ఋత్యై ది-
క్స్వాయామేవ దిశి నిర్‌ఋతిం నిరవదయతే స్వకృత ఇరిణ ఉప ద-
ధాతి ప్రదరే వైతద్వై నిర్‌ఋత్యా ఆయతనగ్ం స్వ ఏవాయతనే
నిర్‌ఋతిం నిరవదయతే శిక్యమభ్యుప దధాతి నైర్‌ఋతో వై పా-
శస్సాక్షాదేవైనం నిర్‌ఋతిపాశాన్ముఞ్చతి తిస్ర ఉప దధాతి
త్రేధావిహితో వై పురుషో యావానేవ పురుషస్తస్మాన్నిర్‌ఋతి-
మవ యజతే పరాచీరుప ॥ ౨౩ ॥ దధాతి పరాచీమేవాస్మాన్నిర్-
ఋతిం ప్రణుదతేఽప్రతీక్షమా యన్తి నిర్‌ఋత్యా అన్తర్హి-
త్యై మార్జయిత్వోప తిష్ఠన్తే మేధ్యత్వాయ గార్హపత్యముప
తిష్ఠన్తే నిర్‌ఋతిలోక ఏవ చరిత్వా పూతా దేవలోకముపావర్తన్తే
ఏకయోప తిష్ఠన్త ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధతి నివేశనస్సం-
గమనో వసూనామిత్యాహ ప్రజా వై పశవో వసు ప్రజయైవైనం
పశుభిస్సమర్ధయన్తి ॥ ౨౪ ॥

ఋతుభిరేషా పరాచీరుపాస్తా చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

పురుషమాత్రేణ వి మిమీతే యజ్ఞేన వై పురుషస్సంమితో యజ్ఞపరుషైవైనం వి మిమీతే యావాన్పురుష ఊర్ధ్వబాహుస్తావాన్భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం వీర్యేణైవైనం వి మిమీతే పక్షీ భవతి న హ్యపక్షః పతితుమర్హత్యరత్నినా పక్షౌ ద్రాఘీయాగ్ంసౌ భవతస్తస్మాత్పక్షప్రవయాగ్ంసి వయాగ్ంసి వ్యామమాత్రౌ పక్షౌ చ పుచ్ఛం చ భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యమ్ ॥ ౨౫ ॥ వీర్యసంమితో వేణునా వి మిమీత ఆగ్నేయో వై వేణుస్సయోనిత్వాయ యజుషా యునక్తి యజుషా కృషతి వ్యావృత్త్యై షడ్గవేన కృషతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం కృషతి యద్ద్వాదశగవేన సంవథ్సరేణైవేయం వా అగ్నేరతిదాహాదబిభేత్సైతద్ద్విగుణమపశ్యత్కృష్టం చాకృష్టం చ తతో వా ఇమాం నాత్యదహద్యత్కృష్టం చాకృష్టం చ ॥ ౨౬ ॥ భవత్యస్యా అనతిదాహాయ ద్విగుణం త్వా అగ్నిముద్యన్తుమర్హతీత్యాహుర్యత్కృష్టం చాకృష్టం చ భవత్యగ్నేరుద్యత్యా ఏతావన్తో వై పశవో ద్విపాదశ్చ చతుష్పాదశ్చ తాన్ యత్ప్రాచ ఉథ్సృజేద్రుద్రాయాపి దధ్యాద్యద్దక్షిణా పితృభ్యో నిధువేద్యత్ప్రతీచో రక్షాగ్ంసి హన్యురుదీచ ఉథ్సృజత్యేషా వై దేవమనుష్యాణాగ్ం శాన్తా దిక్ ॥ ౨౭ ॥ తామేవైనాననూథ్సృజత్యథో ఖల్విమాం దిశముథ్సృజత్యసౌ వా ఆదిత్యః ప్రాణః ప్రాణమేవైనాననూథ్సృజతి దక్షిణా పర్యావర్తన్తే స్వమేవ వీర్యమను ప-

ర్యావర్తన్తే తస్మాద్దక్షిణో౽ర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరో౽థో ఆది-
త్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తన్తే తస్మాత్పరాఞ్చః పశవో వి
తిష్ఠన్తే ప్రత్యఞ్చ ఆ వర్తన్తే తిస్రస్తిస్రః సీతాః ॥ ౨౮ ॥ కృషతి
త్రివృతమేవ యజ్ఞముఖే వి యాతయత్యోషధీర్వపతి బ్రహ్మణా-
౽న్నమవ రున్ధే౽ర్కే౽ర్కశ్చీయతే చతుర్దశభిర్వపతి సప్త గ్రామ్యా
ఓషధయస్సప్తారణ్యా ఉభయీషామవరుద్ధ్యా అన్నస్యాన్న-
స్య వపత్యన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై కృష్టే వపతి కృష్టే హ్యోష-
ధయః ప్రతితిష్ఠన్త్యనుసీతం వపతి ప్రజాత్యై ద్వాదశసు సీతాసు
వపతి ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరేణైవాస్మా అన్నం ప-
చతి యదగ్నిచిత్ ॥ ౨౯ ॥ అనవరుద్ధస్యాశ్నీయాదవరుద్ధేన వ్యృ-
ధ్యేత యే వనస్పతీనాం ఫలగ్రహయస్తానిధ్మే౽పి ప్రోక్షేదనవరుద్ధ-
స్యావరుద్ధ్యై దిగ్భ్యో లోష్టాన్థ్సమస్యతి దిశామేవ వీర్యమవరుధ్య
దిశాం వీర్యే౽గ్నిం చినుతే యం ద్విష్యాద్యత్ర స స్యాత్తస్యై దిశో
లోష్టమా హరేదిషమూర్జమహమిత ఆ దద ఇతీషమేవోర్జం
తస్యై దిశో౽వ రున్ధే క్షోధుకో భవతి యస్తస్యాం దిశి భవత్యు-
త్తరవేదిముప వపత్యుత్తరవేద్యాగ్ హ్యగ్నిశ్చీయతే౽థో పశవో
వా ఉత్తరవేదిః పశూనేవావ రున్ధే౽థో యజ్ఞపరుషో౽నన్తరిత్యై ॥

ఛ భవన్త్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం యత్కృష్టం చాకృ-
ష్టం చ దీక్షితా అగ్నిచిదవ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౫ ॥

☞ అగ్నే తవ శ్రవో వయ ఇతి సికతా ని వపత్యేతద్వా అ-
గ్నేర్వైశ్వానరస్య సూక్తగ్ం సూక్తేనైవ వైశ్వానరమవ రున్ధే ష-
డ్భిర్ని వపతి షడ్వా ఋతవస్సంవత్సరస్సంవత్సరోఽగ్నిర్వైశ్వాన-
రస్సాక్షాదేవ వైశ్వానరమవ రున్ధే సముద్రం వై నామైతచ్ఛన్ద-
స్సముద్రమను ప్రజాః ప్ర జాయన్తే యదేతేన సికతా ని వపతి
ప్రజానాం ప్రజననాయేన్ద్రః ॥ ౩౧ ॥ వృత్రాయ వజ్రం ప్రా-
హరత్స త్రేధా వ్యభవత్స్ఫ్యస్తృతీయగ్ం రథస్తృతీయం యూ-
పస్తృతీయం యేఽన్తశ్శరా అశీర్యన్త తాశ్శర్కరా అభవన్తచ్ఛ-
ర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో వై శర్కరాః పశురగ్నిర్యచ్ఛ-
ర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాస్మై పశూన్పరి గృహ్ణాతి తస్మా-
ద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతాస్తస్మాత్స్థేయానస్థేయసో నోప హరతే
త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య ॥ ౩౨ ॥ పరి మినుయాత్సప్త వై శీర్షణ్యాః
ప్రాణాః ప్రాణాః పశవః ప్రాణైరేవాస్మై పశూనవ రున్ధే త్రిణవాభి-
ర్భ్రాతృవ్యవతస్త్రివృతమేవ వజ్రగ్ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ
ప్ర హరతి స్తృత్యా అపరిమితాభిః పరి మినుయాదపరిమితస్యావరు-
ద్ధ్యై యం కామయేతాపశుస్స్యాదిత్యపరిమిత్య తస్య శర్కరాస్సిక-
తా వ్యూహేదపరిగృహీత ఏవాస్య విషూచీనగ్ం రేతః పరా సిఞ్చ-
త్యపశురేవ భవతి ॥ ౩౩ ॥ ☞ యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యా-
దితి పరిమిత్య తస్య శర్కరాస్సికతా వ్యూహేత్పరిగృహీత ఏవాస్మై
సమీచీనగ్ం రేతస్సిఞ్చతి పశుమానేవ భవతి సౌమ్యా వ్యూహతి

సోమ్యా వై రేతోధా రేత ఏవ తద్దధాతి గాయత్రియా బ్రాహ్మణ-
స్య గాయత్రో హి బ్రాహ్మణస్త్రిష్టుభా రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి
రాజన్యశ్శంయుం బార్హస్పత్యం మేధో నోపానమత్సోఽగ్నిం
ప్రావిశత్ ॥ 3౪ ॥ సోఽగ్నేః కృష్ణో రూపం కృత్వోదాయత సో-
శ్వం ప్రావిశథ్సోఽశ్వస్యావాన్తరశఫోఽభవద్యదశ్వమాక్రమయతి
య ఏవ మేధోఽశ్వం ప్రావిశత్తమేవావ రున్ధే ప్రజాపతినాఽగ్ని-
శ్చేతవ్య ఇత్యాహుః ప్రాజాపత్యోఽశ్వో యదశ్వమాక్రమయతి
ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే పుష్కరపర్ణముప దధాతి యోనిర్వా
అగ్నేః పుష్కరపర్ణగ్ం సయోనిమేవాగ్నిం చినుతేఽపాం పృష్ఠ-
మసీత్యుప దధాత్యపాం వా ఏతత్పృష్ఠం యత్పుష్కరపర్ణగ్ం రూ-
పేణైవైనదుప దధాతి ॥ 3౫ ॥

ఇన్ద్రః పశుకామస్య భవత్యవిశత్సయోనిం విగ్ంశతిశ్చ ॥౬॥

బ్రహ్మ జజ్ఞానమితి రుక్మముప దధాతి బ్రహ్మముఖా వై ప్ర-
జాపతిః ప్రజా అసృజత బ్రహ్మముఖా ఏవ తత్ప్రజా యజమానః
సృజతే బ్రహ్మ జజ్ఞానమిత్యాహ తస్మాద్బ్రాహ్మణో ముఖ్యో ముఖ్యో
భవతి య ఏవం వేద బ్రహ్మవాదినో వదన్తి న పృథివ్యాం నాన్త-
రిక్షే న దివ్యగ్నిశ్చేతవ్య ఇతి యత్పృథివ్యాం చిన్వీత పృథివీగ్ం
శుచాఽర్పయేన్నౌషధయో న వనస్పతయః ॥ 3౬ ॥ ప్ర జాయే-
రన్ యదన్తరిక్షే చిన్వీతాన్తరిక్షగ్ం శుచాఽర్పయేన్న వయాం-
గ్ంసి ప్ర జాయేరన్ యద్దివి చిన్వీత దివగ్ం శుచాఽర్పయేన్న

ప్రజ్ఞన్యా వర్ పెర్రుక్మముప దధాత్యమృతం వై హిరణ్యమ-
మృత ఏవాగ్నిం చినుతే ప్రజాత్యై హిరణ్మయం పురుషముప ద-
ధాతి యజమానలోకస్య విధృత్యై యదిష్టకాయా ఆతృణ్ణమనూ-
పదధ్యాత్పశూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమపి దధ్యాద్దక్షిణ-
తః ॥ 32 ॥ ప్రాఞ్చముప దధాతి దాధార యజమానలోకం న ప-
శూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమపి దధాత్యథో ఖల్విష్టకా-
యా ఆతృణ్ణమనూప దధాతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యై ద్రప్సశ్చస్క-
న్దేత్యభి మృశతి హోత్రాస్వేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి స్రుచావు-
ప దధాత్యాజ్యస్య పూర్ణాం కార్ష్మర్యమయీం దధ్నః పూర్ణా-
మౌదుమ్బరీమియం వై కార్ష్మర్యమయ్యసావౌదుమ్బరీమే ఏవోప
ధత్తే ॥ 33 ॥ తూష్ణీముప దధాతి న హీమే యజుషాఽఽప్తుమర్హతి ద-
క్షిణాం కార్ష్మర్యమయీముత్తరామౌదుమ్బరీం తస్మాదస్యా అసా-
వుత్తరాఽఽజ్యస్య పూర్ణాం కార్ష్మర్యమయీం వజ్రో వా ఆజ్యం
వజ్రః కార్ష్మర్యో వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్ స్యప హన్తి
దధ్నః పూర్ణామౌదుమ్బరీం పశవో వై దధ్యూర్గుదుమ్బరః పశు-
ష్వేవోర్జం దధాతి పూర్ణే ఉప దధాతి పూర్ణే ఏవైనమ్ ॥ 34 ॥ అ-
ముష్మిన్లోక ఉప తిష్ఠేతే విరాజ్యగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహుః స్రుగ్వై
విరాడ్యత్స్రుచావుపదధాతి విరాజ్యేవాగ్నిం చినుతే యజ్ఞముఖే
యజ్ఞముఖే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి
యజ్ఞముఖగ్ం రుక్మో యద్రుక్మం వ్యాఘారయతి యజ్ఞముఖాదేవ

రక్షాగ్ం స్యప హన్తి పఙ్క్తిభిర్వ్యాఘారయతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యా-
వానేవ యజ్ఞస్తస్మాద్రక్షాగ్ం స్యప హన్త్యక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి
తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౪౦ ॥

వనస్పతయో దక్షిణతో ధత్తపన్నం తస్మాదక్ష్ణయా పఞ్చ చ॥౮॥

స్వయమాతృణ్ణాముప దధాతీయం వై స్వయమాతృణ్ణే-
మామేవోప ధత్తేఽశ్వముపఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాస్యాం దధా-
త్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే ప్ర-
థమేష్టకోపధీయమానా పశూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమ-
పి దధాతి స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో
సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా అగ్నావగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహురేష
వై ॥ ౪౧ ॥ అగ్నిర్వైశ్వానరో యద్బ్రాహ్మణస్తస్మై ప్రథమా-
మిష్టకాం యజుష్కృతాం ప్రయచ్ఛేత్తాం బ్రాహ్మణశ్చోపదధ్యా-
త్తామగ్నావేవ తదగ్నిం చినుత ఈశ్వరో వా ఏష ఆర్తిమార్తో-
ర్యోఽవిద్వానిష్టకాముప దధాతి త్రీన్వరాన్దద్యాత్త్రయో వై
ప్రాణాః ప్రాణానాగ్ం స్పృత్యై ద్వావేవ దేయౌ ద్వౌ హి
ప్రాణావేక ఏవ దేయ ఏకో హి ప్రాణః పశుః ॥ ౪౨ ॥ వా ఏష
యదగ్నిర్న ఖలు వై పశవ ఆయవసే రమన్తే దూర్వేష్టకాముప ద-
ధాతి పశూనాం ధృత్యై ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై కాణ్డాత్కాణ్డా-
త్ప్రరోహన్తీత్యాహ కాణ్డేనకాణ్డేన హ్యేషా ప్రతితిష్ఠత్యేవా
నో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చేత్యాహ సాహస్రః ప్రజా-

పతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై దేవలక్ష్మం వై త్ర్యాలిఖితా తాముత్తర-
లక్ష్మాణం దేవా ఉపాదధతాధరలక్ష్మాణమసురా యమ్ ॥ ౪౩ ॥ కా-
మయేత వసీయాన్థ్స్యాదిత్యుత్తరలక్ష్మాణం తస్యోప దధ్యాద్వసీ-
యానేవ భవతి యం కామయేత పాపీయాన్థ్స్యాదిత్యధరలక్ష్మాణం
తస్యోప దధ్యాదసురయోనిమేవైనమను పరా భావయతి పాపీయా-
న్భవతి త్ర్యాలిఖితా భవతీమే వై లోకాస్త్ర్యాలిఖితా ఏభ్య ఏవ లో-
కేభ్యో భ్రాతృవ్యమన్తరేత్యఙ్గిరసః సువర్గం లోకం యతః పురో-
డాశః కూర్మో భూత్వాఽను ప్రాసర్పత్ ॥ ౪౪ ॥ యత్కూర్మము-
ప దధాతి యథా క్షేత్రవిదఞ్జసా నయత్యేవమేవైనం కూర్మః
సువర్గం లోకమఞ్జసా నయతి మేధో వా ఏష పశూనాం య-
త్కూర్మో యత్కూర్మముపదధాతి స్వమేవ మేధం పశ్యన్తః పశ-
వ ఉప తిష్ఠన్తే శ్మశానం వా ఏతత్క్రియతే యన్మృతానాం ప-
శూనాగ్ం శీర్షాణ్యుపధీయన్తే యజ్జీవన్తం కూర్మముపదధాతి తే-
నాశ్మశానచిద్వాస్తవ్యో వా ఏష యత్ ॥ ౪౫ ॥ [illegible] కూర్మో మధు-
వాతా ఋతాయత ఇతి దధ్నా మధుమిశ్రేణాభ్యనక్తి స్వదయత్యే-
వైనం గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యం మధు యద్దధ్నా
మధుమిశ్రేణాభ్యనక్త్యుభయస్యావరుద్ధ్యై మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న
ఇత్యాహాభ్యామేవైనముభయతః పరి గృహ్ణాతి ప్రాఞ్చముప దధాతి
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముప దధాతి త-
స్మాత్ ॥ ౪౬ ॥ పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముప తిష్ఠన్తే యో

వా అపనాభిమగ్నిం చినుతే యజమానస్య నాభిమను ప్ర విశతి స ఏనమీశ్వరో హిగ్ంసితోరులూఖలముప దధాత్యేషా వా అగ్నే-ర్నాభిస్సనాభిమేవాగ్నిం చినుతేఽహిగ్ంసాయా ఔదుమ్బరం భవ-త్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవావ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మ-ధ్యత ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మాన్మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జత ఇయ-ద్భవతి ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితమవ హన్త్యన్నమేవాక-ర్వైష్ణవ్యర్చోప దధాతి విష్ణుర్వై యజ్ఞో వైష్ణవా వనస్పతయో యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౪౮ ॥

ఏష వై పశుర్యమసర్పదేవ యత్తస్మాత్తస్మాత్సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

ఏషాం వా ఏతల్లోకానాం జ్యోతిస్సంభృతం యదుఖా యదుఖాముపదధాత్యేభ్య ఏవ లోకేభ్యో జ్యోతిరవ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మధ్యత ఏవాస్మై జ్యోతిర్దధాతి తస్మాన్మధ్యతో జ్యోతి-రుపాస్మహే సికతాభిః పూరయత్యేతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య రూపగ్ం రూపేణైవ వైశ్వానరమవ రున్ధే యం కామయేత క్షోధుక-స్స్యాదిత్యూనాం తస్యోప ॥ ౪౯ ॥ దధ్యాత్క్షోధుక ఏవ భవతి యం కామయేతానుపదస్యదన్నమద్యాదితి పూర్ణాం తస్యోప దధ్యా-దనుపదస్యదేవాన్నమత్తి సహస్రం వై ప్రతి పురుషః పశూనాం యచ్ఛతి సహస్రమన్యే పశవో మధ్యే పురుషశీర్షముప దధాతి స-వీర్యత్వాయోఖాయామపి దధాతి ప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయతి వ్యృ-ద్ధం వా ఏతత్ప్రాణైరమేధ్యం యత్పురుషశీర్షమమృతం ఖలు వై

ప్రాణాః ॥ ౪౯ ॥ అమృతగ్ం హిరణ్యం ప్రాణేషు హిరణ్యశల్కా-
న్ప్రత్యస్యతి ప్రతిష్ఠామేవైనాన్గమయిత్వా ప్రాణైస్సమర్ధయతి దధ్నా
మధుమిశ్రేణ పూరయతి మధవ్యోఽసానీతి శృతాతఙ్క్యేన మేధ్య
త్వాయ గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యం మధు యద్దధ్నా
మధుమిశ్రేణ పూరయత్యుభయస్యావరుద్ధ్యై పశుశీర్‌షాణ్యుప ద-
ధాతి పశవో వై పశుశీర్‌షాణి పశూనేవావ రున్ధే యం కామయే-
తాపశుస్స్యాదితి ॥ ౫౦ ॥ విషూచీనాని తస్యోపదధ్యాద్విషూచ
ఏవాస్మాత్పశూన్దధాత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమా-
న్థ్స్యాదితి సమీచీనాని తస్యోప దధ్యాథ్సమీచ ఏవాస్మై పశూ-
న్దధాతి పశుమానేవ భవతి పురస్తాత్ప్రతీచీనమశ్వస్యోప దధాతి ప-
శ్చాత్ప్రాచీనమృషభస్యాపశవో వా అన్యే గోఅశ్వేభ్యః పశ-
వో గోఅశ్వానేవాస్మై సమీచో దధాత్యేతావన్తో వై పశవః ॥ ౫౧ ॥
ద్విపాదశ్చ చతుష్పాదశ్చ తాన్వా ఏతదగ్నౌ ప్ర దధాతి య-
త్పశుశీర్‌షాణ్యుపదధాత్యముమారణ్యమను తే దిశామీత్యాహ
గ్రామ్యేభ్య ఏవ పశుభ్య ఆరణ్యాన్పశూఞ్ఛుచమనూథ్సృజతి
తస్మాథ్సమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానామారణ్యాః పశవః
కనీయాగ్ంసః శుచా హ్యృతాస్సర్పశీర్‌షముప దధాతి యైవ
సర్పే త్విషిస్తామేవావ రున్ధే ॥ ౫౨ ॥ యథ్సమీచీనం పశుశీర్‌షై-
రుపదధ్యాద్గ్రామ్యాన్పశూన్దగ్ంశుకాస్స్యుర్యద్విషూచీనమార-
ణ్యాన్యజురేవ వదేదవ తాం త్విషిగ్ం రున్ధే యా సర్పే న

గ్రామ్యాన్పశూన్ హినస్తి నారణ్యానథో ఖల్వాహురుపధేయమేవ య-
దుపదధాతి తేన తాం త్వృష్టిమేవ రుద్ధే యాః స్రర్పే యద్యజుర్వ-
దతి తేన శాన్తమ్ ॥ ౫౩ ॥

ఊనాంతస్యోప ప్రాణాస్తాన్యదితి వై పశవ్యారుద్ధ చతుశ్చ-
త్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్యోనిః ఖలు వా ఏషా ప-
శోర్విక్రియతే యత్ప్రాచీనమైష్టకాద్యజుః క్రియతే రేతోఽపస్యా
అపస్యా ఉప దధాతి యోనావేవ రేతో దధాతి పఞ్చోప దధాతి
పాఙ్క్తాః పశవః పశూనేవాస్మై ప్ర జనయతి పఞ్చ దక్షిణతో వ-
జ్రో వా అపస్యా వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్ంస్యప
హన్తి పఞ్చ పశ్చాత్ ॥ ౫౪ ॥ ☞ ప్రాచీరుప దధాతి పశ్చా-
ద్వై ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే పశ్చాదేవాస్మై ప్రాచీనగ్ం రేతో
దధాతి పఞ్చ పురస్తాత్ప్రతీచీరుప దధాతి పఞ్చ పశ్చాత్ప్రాచీస్త-
స్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే పఞ్చో-
త్తరతశ్ఛన్దస్యాః పశవో వై ఛన్దస్యాః పశూనేవ ప్రజాతాన్త్స్వ-
మాయతనమభి పర్యూహత ఇయం వా అగ్నేరతిదాహాదబిభేత్స ఏ-
తాః ॥ ౫౫ ॥ అపస్యా అపశ్యత్తా ఉపాధత్త తతో వా ఇమాం
నాత్యదహద్యదపస్యా ఉపదధాత్యస్యా అనతిదాహాయోవాచ
హేయమదదిత్స బ్రహ్మణాన్నం యస్యైతా ఉప ధీయాన్తై యా
ఉ చైనా ఏవం వేదేతి ప్రాణభృత ఉప దధాతి రేతస్యేవ ప్రా-

ణాన్దధాతి తస్మాద్వదన్ప్రాణన్పశ్యఞ్ఛృణ్వన్పశుర్జాయతే ఽయం పు-
రః ॥ ౫౬ ॥ భువ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి ప్రాణమేవైతాభి-
ర్దాధారాయం దక్షిణా విశ్వకర్మేతి దక్షిణతో మన ఏవైతా-
భిర్దాధారాయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచా ఇతి పశ్చాచ్చక్షురేవైతాభి-
ర్దాధారేదముత్తరాత్సువరిత్యుత్తరతశ్శ్రోత్రమేవైతాభిర్దాధారే-
యముపరి మతిరిత్యుపరిష్టాద్వాచమేవైతాభిర్దాధార దశదశోప ద-
ధాతి సవీర్యత్వాయాక్ష్ణయా ॥ ౫౭ ॥ ఉప దధాతి తస్మాదక్ష్ణ-
యా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యాః ప్రాచీస్తా-
భిర్వసిష్ఠ ఆర్ధ్నోద్యా దక్షిణా తాభిర్భరద్వాజో యాః ప్రతీచీ-
స్తాభిర్విశ్వామిత్రో యా ఉదీచీస్తాభిర్జమదగ్నిర్యా ఊర్ధ్వాస్తాభి-
ర్విశ్వకర్మా య ఏవమేతాసామృద్ధిం వేదర్ధ్నోత్యేవ య ఆ-
సామేవం బన్ధుతాం వేద బన్ధుమాన్భవతి య ఆసామేవం క్లృప్తిం
వేద కల్పతే ॥ ౫౮ ॥ అస్మై య ఆసామేవమాయతనం వేదా-
యతనవాన్భవతి య ఆసామేవం ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి
ప్రాణభృత ఉపధాయ సంయత ఉప దధాతి ప్రాణానేవాస్మిన్ధి-
త్వా సంయద్భిస్సం యచ్ఛతి తత్సంయతాగ్ం సంయత్త్వమ-
థో ప్రాణ ఏవాపానం దధాతి తస్మాత్ప్రాణాపానౌ సం చరతో
విషూచీరుప దధాతి తస్మాద్విష్వఞ్చౌ ప్రాణాపానౌ యద్వా అ-
గ్నేరసంయతమ్ ॥ ౫౯ ॥ అసువర్గ్యమస్య తత్సువర్గ్యోఽగ్ని-
ర్యత్సంయత ఉప దధాతి సమేవైనం యచ్ఛతి సువర్గ్యమేవా-

క్షత్త్రస్యవైర్వయః క్రతమయానామిత్యాహ వయోభిరేవాస్మా అన్నమవ రున్ధేఽథైర్వయాగ్ంసి సర్వతో వాయుమతీర్భవన్తి తస్మాదయగ్ం సర్వతః పవతే ॥ ౬౦ ॥

పశ్చాద్దేతాః పురోఽక్షయాకల్పతేఽసంయత్తం పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగత్యనుష్టుప్పఙ్క్త్యా సహ । బృహత్యుష్ణిహా కకుథ్సూచీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । ద్విపదా యా చతుష్పదా త్రిపదా యా చ షట్పదా । సఛన్దా యా చ విచ్ఛన్దాస్సూచీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । మహానామ్నీ రేవతయో విశ్వా ఆశాః ప్రసూవరీః । మేఘ్యా విద్యుతో వాచస్సూచీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । రజతా హరిణీస్సీసా యుజో యుజ్యన్తే కర్మభిః । అశ్వస్య వాజినస్త్వచి సూచీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । నారీః ॥ ౬౧ ॥ తే పత్న్యో లోమ వి చిన్వన్తు మనీషయా । దేవానాం పత్నీర్దిశస్సూచీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । కువిదఙ్గ యవమన్తో యవం చిద్యథా దాన్త్యనుపూర్వం వియూయ । ఇహేహైషాం కృణుత భోజనాని యే బర్హిషో నమోవృక్తిం న జగ్ముః ॥ ౬౨ ॥

నారీస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

కస్త్వాఛ్యతి కస్త్వా వి శాస్తి కస్తే గాత్రాణి శిమ్యతి । క ఉ తే శమితా కవిః । ఋతవస్త ఋతుధా పరుశ్శమితారో వి శాసతు । సంవథ్సరస్య ధాయసా శిమీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । దైవ్యా

అధ్వరయవస్త్వావచ్ఛ్యన్తు వి చ శాసతు । గాత్రాణి పర్వశస్తే శిమాశ్శృణ్వన్తు శిమ్యన్తః । అర్ధమాసాశ్చ పరూగ్ంషి తే మాసాశ్ఛ్యన్తు శిమ్యన్తః । అహోరాత్రాణి మరుతో విలిష్టమ్ ॥ ౬౩ ॥ సూదయన్తు తే । పృథివీ తే౽న్తరిక్షేణ వాయుశ్ఛిద్రం భిషజ్యతు । ద్యౌస్తే నక్షత్రైస్సహ రూపం కృణోతు సాధు యా । శం తే పరేభ్యో గాత్రేభ్యశ్శమస్త్వవరేభ్యః । శమస్థభ్యో మజ్జభ్యశ్శము తే తనువే భువత్ ॥ ౬౪ ॥

విలిష్టం త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౨ ॥

విష్ణుముఖా అన్నపతే యావతీర్విష్ణే పురుషమాత్రేణాగ్నే తవ శ్రోత్రావతో బ్రహ్మజజ్ఞానగ్ం స్వయమాతృణ్ణామైషాం వై పశుగాయత్రీ కస్త్వా ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

విష్ణుముఖా అపచితిమాత్రె విపాప్తతావగ్నే తవస్వయమాతృణ్ణాం విషూచీనాని గాయత్రీ చతుష్షష్టిః ॥ ౬౪ ॥

విష్ణుముఖాస్తనువే భువత్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పఞ్చమకాణ్డే

ద్వితీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ తృతీయ ప్రశ్న ప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥

ఉత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదగ్నిః కిం వాహైతస్య క్రియతే కిం వా న యద్వై యజ్ఞస్య క్రియమాణస్యాన్తర్యన్తి పూయతి వా అస్య తదాశ్వినీరుప దధాత్యశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ తాభ్యామేవాస్మై భేషజం కరోతి పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యావానేవ యజ్ఞస్తస్మై భేషజం కరోత్యృతవ్యా ఉప దధాత్యృతూనాం కౢప్త్యై ॥ 1 ॥ పఞ్చోప దధాతి పఞ్చ వా ఋతవో యావన్త ఏవర్తవస్తాన్కల్పయతి సమానప్రభృతయో భవన్తి సమానోదర్కాస్తస్మాత్సమానా ఋతవ ఏకేన పదేన వ్యావర్తన్తే తస్మాదృతవో వ్యావర్తన్తే ప్రాణభృత ఉప దధాత్యృతుష్వేవ ప్రాణాన్దధాతి తస్మాత్సమానాస్సన్త ఋతవో న జీర్యన్త్యథో ప్ర జనయత్యేవైనానేష వై వాయుర్యత్ప్రాణో యదృతవ్యా ఉపధాయ ప్రాణభృతః ॥ 2 ॥ ఉప దధాతి తస్మాత్సర్వానృతూనను వాయురావరీవర్తి వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టిమేవావ రున్ద్ధే యదేకధోపదధ్యాదేకమృతుం వర్షేదనుపరిహారం సాదయతి తస్మాత్సర్వానృతూన్వర్షతి యత్ప్రాణభృత ఉపధాయ వృష్టిసనీరుపదధాతి తస్మాద్వాయుప్రచ్యుతా దివో

వృష్టిరేతే పశవ్యా వై వయస్యా నానామనసగ్ం ఖలు వై పశవ్యా నానావ్రతాస్త ఏవాస్మా అభి సమనసః ॥ ౩ ॥ యం కామయేతాపశుస్స్యాదితి వయస్యాస్తస్యోపధాయాపస్యా ఉప దధ్యాదసంజ్ఞానమేవాస్మై పశుభిః కరోత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదిత్యపస్యాస్తస్యోపధాయ వయస్యా ఉప దధ్యాథ్సంజ్ఞానమేవాస్మై పశుభిః కరోతి పశుమానేవ భవతి చతస్రః పురస్తాదుప దధాతి తస్మాచ్చత్వారి చక్షుషో రూపాణి ద్వే శుక్లే ద్వే కృష్ణే ॥ మూర్ధన్వతీర్భవన్తి తస్మాత్పురస్తాన్మూర్ధా పఞ్చ దక్షిణాయాగ్ం శ్రోణ్యాముప దధాతి పఞ్చోత్తరస్యాం తస్మాత్పశ్చాద్వర్షీయాన్పురస్తాత్ప్రవణః పశుర్బస్తో వయ ఇతి దక్షిణేఽగ్ంస ఉప దధాతి వృష్ణిర్వయ ఇత్యుత్తరేఽగ్ంసావేవ ప్రతి దధాతి వ్యాఘ్రో వయ ఇతి దక్షిణే పక్ష ఉప దధాతి సిగ్ంహో వయ ఇత్యుత్తరే పక్షయోరేవ వీర్యం దధాతి పురుషో వయ ఇతి మధ్యే తస్మాత్పురుషః పశూనామధిపతిః ॥ ౫ ॥

క్లృప్త్యై ఉపధాయ ప్రాణభృత్తస్సమనసః కృష్ణే పురుషో వయ ఇతి పఞ్చ చ ॥ ౧ ॥

ఇన్ద్రాగ్నీ అవ్యథమానామితి స్వయమాతృణ్ణాముప దధాతీన్ద్రాగ్నిభ్యాం వా ఇమౌ లోకౌ విధృతావనయోర్లోకయోర్విధృత్యా అధృతేవ వా ఏషా యన్మధ్యమా చితిరన్తరిక్షమివ వా ఏషేన్ద్రాగ్నీ ఇత్యాహేన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామోజోభృతా-

వ్యాజస్సై వై నామ్నన్తరిక్షే చినుతే ధృత్యై స్వయమాతృణ్ణాముప
దధాత్యన్తరిక్షం వై స్వయమాతృణ్ణాఽన్తరిక్షమేవోప ధత్తే-
ఽశ్వముప ॥ ౬ ॥ ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాస్యాం దధాత్యథో
ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే స్వయ-
మాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్య లోక-
స్యానుఖ్యాత్యై దేవానాం వై సువర్గం లోకం యతాం దిశస్స-
మవ్లీయన్త త ఏతా దిశ్యా అపశ్యన్తా ఉపాదధత తాభిర్వై తే
దిశోఽదృగ్ంహన్ యద్దిశ్యా ఉపదధాతి దిశాం విధృత్యై దశ ప్రా-
ణభృతః పురస్తాదుప ॥ ౭ ॥ దధాతి నవ వై పురుషే ప్రాణా నా-
భిర్దశమీ ప్రాణానేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాత్ప్రాణా జ్యోతిష్మ-
తీముత్తమాముప దధాతి తస్మాత్ప్రాణానాం వాగ్జ్యోతిరుత్తమా దశో-
పదధాతి దశాక్షరా విరాడ్విరాట్ఛన్దసాం జ్యోతిర్జ్యోతిరేవ పుర-
స్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాజ్జ్యోతిరుపాస్మహే ఛన్దాగ్ంసి పశుష్వాజిమ-
యుస్తాన్బృహత్యుదజయత్తస్మాద్బార్హతాః ॥ ౮ ॥ పశవ ఉచ్యన్తే
మా ఛన్ద ఇతి దక్షిణత ఉప దధాతి తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసాః
పృథివీ ఛన్ద ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యా అగ్నిర్దేవతేత్యుత్తరత ఓ-
జో వా అగ్నిరోజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయా-
యీ జయతి షట్త్రిగ్ంశత్సంపద్యన్తే షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృ-
హతీ బార్హతాః పశవో బృహత్యైవాస్మై పశూనవ రున్ధే బృ-
హతీ ఛన్దసాగ్ం స్వారాజ్యం పరీయాయ యస్యైతాః ॥ ౯ ॥ ఉప-

ధీయన్తే గచ్ఛతి స్వారాజ్యగ్ం సప్త వాలఖిల్యాః పురస్తాదుప ద-
ధాతి సప్త పశ్చాథ్సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణా ద్వావవాఞ్చౌ
ప్రాణానాగ్ం సవీర్యత్వాయ మూర్ధాఽసి రాడితి పురస్తాదుప ద-
ధాతియన్త్రీ రాడితి పశ్చాత్ప్రాణానేవాస్మై సమీచో దధాతి ॥ ౧౧ ॥

అశ్వముప పురస్తాదుపబార్హతాఏతాశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దే-
వా ఏతా అక్ష్ణయాస్తోమీయా అపశ్యన్తా అన్యథాఽనూచ్యాన్య-
థోపాదధత తదసురా నాన్వవాయన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసు-
రా యదక్ష్ణయాస్తోమీయా అన్యథాఽనూచ్యాన్యథోప దధాతి
భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భ-
వత్యాశుస్త్రివృదితి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై త్రి-
వృత్ ॥ ౧౧ ॥ యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి వ్యోమ
సప్తదశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వై వ్యోమాన్నగ్ం సప్తదశోఽ-
న్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యతే ధరుణ ఏక-
విగ్ంశ ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠిత్యై భా-
న్తః పఞ్చదశ ఇత్యుత్తరత ఓజో వై భాన్త ఓజః పఞ్చదశ ఓ-
జ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి ప్ర-
తూర్తిరష్టాదశ ఇతి పురస్తాత్ ॥ ౧౨ ॥ ఉప దధాతి ద్వౌ త్రి-
వృతావభిపూర్వం యజ్ఞముఖే వి యాతయత్యభివర్తః సవిగ్ంశ
ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వా అభివర్తోఽన్నగ్ం సవిగ్ంశోఽన్నమేవ

దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యతే వర్చో ద్వావిగ్ంశ
ఇతి పశ్చాద్యద్విగ్ంశతిర్ద్వే తేన విరాజౌ యద్ద్వే ప్రతిష్ఠా తేన
విరాజోరేవాభిపూర్వమన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి తపో నవదశ ఇత్యు-
త్తరత స్తస్మాథ్సవ్యః ॥ ౧౩ ॥ హ స్తయో స్తపస్వితరో యోనిశ్చతు-
ర్విగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ
గాయత్రీ యజ్ఞముఖం యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి గర్భాః
పఞ్చవిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వై గర్భా అన్నం పఞ్చవిగ్ం-
శోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యత ఓజస్త్రిణ-
వ ఇతి పశ్చాదిమే వై లోకాస్త్రిణవ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి
సంభరణ స్త్రయోవిగ్ంశ ఇతి ॥ ౧౪ ॥ ఉత్తరత స్తస్మాథ్సవ్యో హ-
స్తయోస్సంభార్యతరః క్రతురేకత్రిగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి
వాగ్వై క్రతుర్యజ్ఞముఖం వాగ్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాత-
యతి బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽసౌ వా
ఆదిత్యో బ్రధ్నస్య విష్టపం బ్రహ్మవర్చసమేవ దక్షిణతో ధత్తే
తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశ
ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై నాకష్షట్త్రిగ్ంశ ఇత్యుత్తరతస్సువర్గో వై
లోకో నాకస్సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౧౫ ॥

వై త్రివృదితి పురస్తాథ్సవ్య స్త్రయోవిగ్ంశ ఇతి సువ-
ర్గో వై పఞ్చ చ ॥ ౩ ॥

ఆక్రమస్త్రిణవ ధరుణో. భాన్తాతి ప్రతూర్తిరభివర్తో వర్చస్సమ్భరణో యోనిర్గర్భా ఓజస్సమ్భరణాని క్రతు బ్రధ్నస్య ప్రతిష్ఠా నాకష్షోడశ ॥

అగ్నేర్భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వా అగ్నిర్యజ్ఞముఖం దీక్షా యజ్ఞముఖం బ్రహ్మ యజ్ఞముఖం త్రివృద్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి నృచక్షసాం భాగోఽసీతి దక్షిణతశ్శుశ్రువాగ్ంసో వై నృచక్షసోఽన్నం ధాతా జాతాయైవాస్మా అన్నమపి దధాతి తస్మాజ్జాతోఽన్నమత్తి జనిత్రగ్గ్ స్పృతగ్ం సప్తదశస్తోమ ఇత్యాహాన్నం వై జనిత్రమ్ ॥ ౧౭ ॥ అన్నగ్ం సప్తదశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యతే మిత్రస్య భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రాణో వై మిత్రోఽపానో వరుణః ప్రాణాపానావేవాస్మిన్దధాతి దివో వృష్టిర్వాతా స్పృతా ఏకవిగ్ంశస్తోమ ఇత్యాహ ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠిత్యా ఇన్ద్రస్య భాగోఽసీత్యుత్తరత ఓజో వా ఇన్ద్ర ఓజో విష్ణురోజః క్షత్రమోజః పఞ్చదశః ॥ ౧౮ ॥ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి వసూనాం భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై వసవో యజ్ఞముఖగ్ం రుద్రా యజ్ఞముఖం చతుర్విగ్ంశో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయత్యాదిత్యానాం భాగోఽసీతి దక్షిణతోఽన్నం వా ఆదిత్యా అన్నం మరుతోఽన్నం గర్భా అన్నం పఞ్చవిగ్ంశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణో-

నాన్నమద్యతేఽదిత్యై భాగః ॥ ౧౮ ॥ అసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా
వా అదితిః ప్రతిష్ఠా పూషా ప్రతిష్ఠా త్రిణవః ప్రతిష్ఠిత్యై దేవస్య
సవితుర్భాగోఽసీత్యుత్తరతో బ్రహ్మ వై దేవస్సవితా బ్రహ్మ బృ-
హస్పతిర్బ్రహ్మ చతుష్టోమో బ్రహ్మ వర్చసమేవోత్తరతో ధత్తే
తస్మాదుత్తరోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరస్సావిత్రవతీ భవతి ప్రసూత్యై
తస్మాద్బ్రాహ్మణానాముదీచీ సనిః ప్రసూతా ధర్త్రశ్చతుష్టోమ ఇ-
తి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై ధర్త్రః ॥ ౧౯ ॥ యజ్ఞము-
ఖం చతుష్టోమో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి యావా-
నాం భాగోఽసీతి దక్షిణతో మాసా వై యావా అర్ధమాసా అయా-
వాస్తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసా అన్నం వై యావా అన్నం ప్రజా
అన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యత ఋభూణాం
భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై వివర్తోఽష్టాచత్వారింశ ఇత్యుత్తర-
తోఽనయోర్లోకయోస్సవీర్యత్వాయ తస్మాదిమా లోకా సమా-
వద్వీర్యా ॥ ౨౦ ॥ యస్య ముఖ్యవతీః పురస్తాదుపధీయన్తే ముఖ్య
ఏవ భవత్యాఽస్య ముఖ్యో జాయతే యస్యాన్నవతీర్దక్షిణ-
తోఽత్త్యన్నమాస్యాన్నాదో జాయతే యస్య ప్రతిష్ఠావతీః పశ్చా-
త్ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యస్యౌజస్వతీరుత్తరత ఓజస్వ్యేవ భవత్యాస్యౌ-
జస్వీ జాయతేఽర్కో వా ఏష యదగ్నిస్తస్యైతదేవ స్తోత్రమే-
తచ్ఛస్త్రం యదేషా విధా ॥ ౨౧ ॥ విధీయతేఽర్క ఏవ తదర్క్య-
మను విధీయతేఽత్త్యన్నమాస్యాన్నాదో జాయతే యస్యైషా వి-

ధా విధీయన్తే య ఉ చైనామేవం వేద సృష్టీరుప దధాతి యథా
సృష్టమేవావ రున్ధే న వా ఇదం దివా న నక్తమాసీదవ్యావృత్తం
తే దేవా ఏతా వ్యుష్టీరపశ్యన్తా ఉపాదధత తతో వా ఇదం వ్యౌ-
చ్ఛద్యస్యైతా ఉపధీయన్తే వ్యేవాస్మా ఉచ్ఛత్యథో తమ ఏవాప
హతే ॥ ౧౧ ॥

వై జనిత్రం పఞ్చదశోఽదిత్యై భాగోఽసి ధర్త్రి ప్రస్నమావ-
దీర్వాశ్యా వైధా తతో వా ఇదం చతుర్దశ చ ॥ ౪ ॥

అగ్నేర్భాగశ్చక్షుసాం జనిత్రం మిత్రస్యర్ద్ధిరిష్య వసూనా-
మాదిత్యానామదిత్యై దేవస్య సవితుస్సావిత్రవతీ ధర్త్రియావా-
నామృభూణాం వివర్తశ్చతుర్దశ ॥

అగ్నే జాతాన్ప్రణుదా నస్సపత్నానితి పురస్తాదుప దధాతి
జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే సహసా జాతానితి పశ్చాజ్జని-
ష్యమాణానేవ ప్రతి నుదతే చతుశ్చత్వారిగ్ంశస్స్తోమ ఇతి దక్షి-
ణతో బ్రహ్మవర్చసం వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో బ్రహ్మవర్చసమేవ
దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరష్షోడశస్స్తోమ
ఇత్యుత్తరత ఓజో వై షోడశ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాత్ ॥ ౧౩ ॥
ఉత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి వజ్రో వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో
వజ్రష్షోడశో యదేతే ఇష్టకే ఉప దధాతి జాతాగ్ంశ్చైవ జనిష్య-
మాణాగ్ంశ్చ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుద్య వజ్రమను ప్ర హరతి
స్తృత్యై పురీషవతీం మధ్య ఉప దధాతి పురీషం వై మధ్యమా-

త్మన్వసా న్త్మానమేవాగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మిన్లోకే భవతి య
ఏవం వేదై తా వా అసపత్నా నామేష్టకా యస్యై తా ఉప-
ధీయన్తే ॥ ౨౪ ॥ నాస్యసపత్నో భవతి పశురేష యదగ్ని-
ర్విరాజ ఉత్తమాయాం చిత్యాముపదధాతి విరాజమేవో త్తమాం
పశుషు దధాతి తస్మాత్పశుమానుత్తమాం వాచం వదతి దశదశోప
దధాతి సవీర్యత్వాయాక్ష్ణయోప దధాతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గా-
ని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యాని వై ఛన్దాగ్ంసి సువర్గ్యాణ్యా-
సన్తైర్దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తేన ఋషయః ॥ ౨౫ ॥ అ-
శ్రామ్యన్తే తపోఽతప్యన్త తాని తపసాఽపశ్యన్తేభ్య ఏతా ఇష్టకా
నిరమిమత తేవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్ద ఇతి తా ఉపాదధత తాభిర్వై తే
సువర్గం లోకమాయన్యదేతా ఇష్టకా ఉపదధాతి యాన్యేవ
ఛన్దాగ్ంసి సువర్గ్యాణి తైరేవ యజమానస్సువర్గం లోకమేతి
యజ్ఞేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాస్స్తోమభాగైరేవాసృ-
జత యత్ ॥ ౨౬ ॥ స్తోమభాగా ఉపదధాతి ప్రజా ఏవ తద్యజ-
మానస్సృజతే బృహస్పతిర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య తేజస్సమభరద్య-
త్స్తోమ భాగా యత్స్తోమ భాగా ఉప దధాతి సతేజసమేవాగ్నిం
చినుతే బృహస్పతిర్వా ఏతాం యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠామపశ్యద్యత్స్తోమ-
భాగా యత్స్తోమభాగా ఉపదధాతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై సప్త
సప్తోప దధాతి సవీర్యత్వాయ తిస్రో మధ్యే ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౨౭ ॥

ఉత్తరతోఽధత్త తస్మాదుపధీయన్త ఋషయోఽసృజన్త యత్త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

రశ్మిరిత్యేవాదిత్యమసృజత ప్రేతిరితి ధర్మాణమన్వితిరితి దివగ్ం సన్ధిరిత్యన్తరిక్షం ప్రతిధిరితి పృథివీం విష్టమ్భ ఇతి వృష్టిం ప్రవేత్యహరనువిత్తి రాత్రిముశిగితి వసూన్ప్రకేత ఇతి రుద్రాన్సుదీతిరిత్యాదిత్యానోజ ఇతి పితౄగ్ంస్తన్తురితి ప్రజాః పృతనాషాడితి పశూన్రేవదిత్యోషధీరభిజిదసి యుక్తగ్రావా ॥ ౬ ॥ ఇన్ద్రాయ త్వేన్ద్రం జిన్వేత్యేవ దక్షిణతో వజ్రం పర్యౌహదభిజిత్యై తాః ప్రజా అప ప్రాణా అసృజన్త తాస్వధిపతిరసీత్యేవ ప్రాణమదధాద్యన్తేత్యపానగ్ం సగ్ంసర్ప ఇతి చక్షుర్వయోధా ఇతి శ్రోత్రం తాః ప్రజాః ప్రాణతీరపానతీః పశ్యన్తీః శృణ్వతీర్న మిథునీ అభవన్తాసు త్రివృదసీత్యేవ మిథునమదధాత్తాః ప్రజా మిథునీ ॥ ౭ ॥ భవన్తీర్న ప్రాజాయన్త తాః సగ్ంరోహోఽసి నీరోహోఽసీత్యేవ ప్రాజనయత్తాః ప్రజాః ప్రజాతా న ప్రత్యతిష్ఠన్తా వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీత్యేష్వేవైషు లోకేషు ప్రత్యస్థాపయద్యదాహ వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీతి ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ఏషు లోకేషు ప్రతిష్ఠాపయతి సాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం రోహతి సప్రాణోఽముష్మిన్లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యవ్యర్ధుకః ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి య ఏవం వేద ॥ ౩౦ ॥

ర్యుక్తగ్రావా ప్రజామిథునస్య స్తరిత్రం ద్వాదశ చ ॥ ౭ ॥

నాకసద్భిర్వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తన్నాకసదాం
నాకసత్త్వం యన్నాకసద ఉపదధాతి నాకసద్భిరేవ తద్యజమాన-
స్సువర్గం లోకమేతి సువర్గో వై లోకో నాకో యస్యైతా ఉపధీ-
యన్తే నాస్మా అకం భవతి యజమానాయతనం వై నాకసద్య-
న్నాకసద ఉపదధాత్యాయతనమేవ తద్యజమానః కురుతే పృష్ఠానాం
వా ఏతత్తేజస్సంభృతం యన్నాకసదో యన్నాకసదః ॥౩౧॥ ఉప
దధాతి పృష్ఠానామేవ తేజోఽవ రున్ధే పఞ్చ చోడా ఉప దధాత్య-
ప్సరస ఏవైనమేతా భూతా అముష్మింల్లోక ఉప శేరేఽథో తనూ-
పానీర్వా ఏతా యజమానస్య యం ద్విష్యాత్తముపదధద్ధ్యాయేదే-
తాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్య ఆ వృశ్చతి తాజగార్తిమార్చ్ఛ-
త్యుత్తరా నాకసద్భ్య ఉప దధాతి యథా జాయామానీయ గృ-
హేషు నిషాదయతి తాదృగేవ తత్ ॥ ౩౨ ॥ పశ్చాత్ప్రాచీము-
త్తమాముప దధాతి తస్మాత్పశ్చాత్ప్రాచీ పత్న్యన్వాస్తే స్వయ-
మాతృణ్ణాం చ వికర్ణీం చోత్తమే ఉప దధాతి ప్రాణో వై స్వ-
యమాతృణ్ణాఽఽయుర్వికర్ణీ ప్రాణం చైవాయుశ్చ ప్రాణానా-
ముత్తమౌ ధత్తే తస్మాత్ప్రాణశ్చాయుశ్చ ప్రాణానాముత్తమౌ
నాన్యాముత్తరామిష్టకాముపదధ్యాద్యదన్యాముత్తరామిష్టకాము-
పదధ్యాత్పశూనామ్ ॥ ౩౩ ॥ చ యజమానస్య చ ప్రాణం చా-

యుశ్చాపి దధ్యాతస్మా న్నాన్యో్త్తరేష్టకోపధేయా స్వయమాతృ-
ణ్ణాముపదధాత్యసౌ వై స్వయమాతృణ్ణాఽమూమేవోప ధత్తేఽ-
శ్వముప ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాస్యాం దధాత్యథో ప్రాజాపత్యో
వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే స్వయమాతృణ్ణా భవతి
ప్రాణానాముథ్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా ఏషా
వై దేవానాం విక్రాన్తిర్యద్వికర్ణీ యద్వికర్ణీముపదధాతి దేవా-
నామేవ విక్రాన్తి మను వి క్రమత ఉత్తరత ఉప దధాతి త-
స్మాదుత్తరత ఉపచారోఽగ్నిర్వాయుమతీ భవతి సమిద్ధ్యై ॥ ౩౪ ॥

సమృతం యన్నాక సద్ధో యన్నాక సద స్తత్పశూనాం మే-
షావై ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

ఛన్దాగ్ స్యుప దధాతి పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవా-
వ రున్ధే ఛన్దాగ్ంసి వై దేవానాం వామం పశవో వామమేవ ప-
శూనవ రున్ధ ఏతాగ్ం హ వై యజ్ఞసేనశ్చైత్రియాయణశ్చితిం వి-
దాఞ్చకార తయా వై స పశూనవారుద్ధ యదేతాముప దధాతి ప-
శూనేవావ రున్ధే గాయత్రీః పురస్తాదుప దధాతి తేజో వై గా-
యత్రీ తేజ ఏవ ॥ ౩౫ ॥ ముఖతో ధత్తే మూర్ధన్వతీర్భవన్తి
మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి త్రిష్టుభ ఉప దధాతీ-
న్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియమేవ మధ్యతో ధత్తే జగతీ రుప ద-
ధాతి జాగతా వై పశవః పశూనేవావ రున్ధేఽనుష్టుభ ఉప ద-

ధాతి ప్రాణా వా అనుష్టుప్ప్రాణానామనుఖ్యాత్యై బృహతీరుష్ణిహాః
పఙ్క్తీరక్షరపఙ్క్తీరితి విషురూపాణి ఛన్దాగ్ంస్యుప దధాతి విషు-
రూపా వై పశవః పశవః ॥ ౩౬ ॥ ఛన్దాగ్ంసి విషురూపా-
ణైవ పశూనవ రున్ధే విషురూపమస్య గృహే దృశ్యతే యస్యై-
తా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేదాతిచ్ఛన్దస ముప దధాత్య-
తిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దోభిశ్చినుతే
వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా యదతిచ్ఛన్దసముపదధాతి
వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి ద్విపదా ఉప దధాతి ద్వి-
పాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౩౭ ॥

తేజఏవ పశవః పశవో యజమాన ఏకం చ ॥ ౮ ॥

సర్వాభ్యో వై దేవతాభ్యోఽగ్నిశ్చీయతే యత్సయుజో నో-
పదధ్యాద్దేవతా అస్యాగ్నిం వృఞ్జీరన్ యత్సయుజ ఉపదధాత్యా-
త్మనైవైనగ్ం సయుజం చినుతే నాగ్నినా వ్యృధ్యతేఽథో యథా
పురుషస్స్నావభిస్సన్తత ఏవమేవైతాభిరగ్నిస్సన్తతోఽగ్నినా
వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తా అమూః కృత్తికా అభవన్
యస్యైతా ఉపధీయన్తే సువర్గమేవ ॥ ౩౮ ॥ లోకమేతి గచ్ఛతి
ప్రకాశం చిత్రమేవ భవతి మణ్డలేష్టకా ఉప దధాతీమే వై లోకా
మణ్డలేష్టకా ఇమే ఖలు వై లోకా దేవపురా దేవపురా ఏవ ప్ర
విశతి నార్తిమార్ఛత్యగ్నిం చిక్యానో విశ్వజ్యోతిష ఉప దధా-

శ్రీమానేవైతాభిర్లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కురుతేఽథో ప్రాణానేవైతా
యజమానస్య దాధ్రత్యేతా వై దేవతాః సువర్గ్యాస్తా ఏవాన్వా-
రభ్య సువర్గం లోకమేతి ॥ ౩౯ ॥

సువర్గమేవ తా ఏవ చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టిమేవావ రున్ధే యదేకధోపదధ్యా-
ద్యాదేకమృతుం వర్షేదనుపరిహారగ్ం సాదయతి తస్మాథ్సర్వా-
నృతూన్వర్షతి పురోవాతసనిరసీత్యాహైతద్వై వృష్ట్యై రూ-
పగ్ం రూపేణైవ వృష్టిమవ రున్ధే సంయానీభిర్వై దేవా ఇమా-
ల్లోకాన్థ్సమయుస్తథ్సంయానీనాగ్ం సంయానిత్వం యథ్సం-
యానీరుప దధాతి యథాఽప్సు నావా సంయాత్యేవమ్ ॥ ౪౦ ॥
ఏవైతాభిర్యజమాన ఇమాల్లోకాన్థ్సం యాతి ప్లవో వా ఏషోఽ-
గ్నేర్యథ్సంయానీర్యథ్సంయానీరుప దధాతి ప్లవమేవైతమగ్నయ
ఉప దధాత్యుత యస్యైతాసూపహితాస్వాపోఽగ్నిగ్ం హరన్త్య-
హుత ఏవాస్యాగ్నిరాదిత్యేష్టకా ఉప దధాత్యాదిత్యా వా ఏ-
తం భూత్యై ప్రతి నుదన్తే యోఽలం భూత్యై సన్భూతిం న
ప్రాప్నోత్యాదిత్యాః ॥ ౪౧ ॥ ఏవైనం భూతిం గమయన్త్యసౌ వా
ఏతస్యాదిత్యో రుచమా దత్తే యోఽగ్నిం చిత్వా న రోచతే
యదాదిత్యేష్టకా ఉప దధాత్యసావేవాస్మిన్నాదిత్యో రుచం ద-
ధాతి యథాఽసౌ దేవానాగ్ం రోచత ఏవమేవైష మనుష్యాణాగ్ం

రోచతే ఘృతేష్టకా ఉపదధాత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ
యద్ఘృతం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయతి ॥ ౪౨ ॥
అథో తేజసాఽనుపరిహారగ్ంసాదయత్యపరివర్గమేవాస్మి-
న్తేజో దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత స యశసా వ్యార్ధ్యత స ఏ-
తా యశోదా అపశ్యత్తా ఉపాధత్త తాభిర్వై స యశ ఆత్మన్న-
ధత్త యద్యశోదా ఉప దధాతి యశ ఏవ తాభిర్యజమాన ఆత్మ-
న్ధత్తే పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తః పురుషో యావానేవ పురుషస్త-
స్మిన్యశో దధాతి ॥ ౪౩ ॥

ఏవం స్తోమోత్తాద్దితాఽర్ధయత్యేకాన్న పఞ్చాశ-
చ్చ ॥ ౧౦ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్కనీయాగ్ంసో దేవా ఆసన్భూ-
యాగ్ంసోఽసురాస్తే దేవా ఏతా ఇష్టకా అపశ్యన్తా ఉపాదధత భూ-
యస్కృదసీత్యేవ భూయాగ్ంసోఽభవన్వనస్పతిభిరోషధీభిర్వరివ-
స్కృదసీతీమామజయన్ప్రాచ్యసీతి ప్రాచీం దిశమజయన్నూర్ధ్వా-
ఽసీత్యమూమజయన్నన్తరిక్షసదస్యన్తరిక్షే సీదేత్యన్తరిక్షమజయ-
న్తతో దేవా అభవన్ ॥ ౪౪ ॥ పరాఽసురా యస్యైతా ఉపధీయన్తే
భూయానేవ భవత్యభీమాఁల్లోకాఞ్జయతి భవత్యాత్మనా పరాఽస్య
భ్రాతృవ్యో భవత్యప్సుషదసి శ్యేనసదసీత్యాహైతద్వా అగ్నే
రూపగ్ం రూపేణైవాగ్నిమవ రున్ధే పృథివ్యాస్త్వా ద్రవిణే సాద-

యామీత్యాహ యజమానాయైవ తాభిర్లోకాన్ద్రవిణావతః కురుత ఆయు-
ష్యా ఉప దధాత్యాయురేవ ॥ ౪౫ ॥ అస్మిన్దధాత్యగ్నే యత్తే ప-
రగ్ం హృన్నామేత్యాహైతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ ప్రి-
యమేవాస్య ధామోపాప్నోతి తావేహి సగ్ం రభావహా ఇత్యా-
హ వ్యేవైనేన పరి ధత్తే పాఞ్చజన్యేష్వప్యేధ్యగ్న ఇత్యాహైష
వా అగ్నిః పాఞ్చజన్యో యః పఞ్చచితీకస్తస్మాదేవమాహర్త-
వ్యా ఉప దధాత్యేతద్వా ఋతూనాం ప్రియం ధామ యదృ-
తవ్యా ఋతూనామేవ ప్రియం ధామావ రున్ధే సుమేక ఇత్యాహ
సంవత్సరో వై సుమేకస్సంవత్సరస్యైవ ప్రియం ధామోపాప్నో-
తి ॥ ౪౬ ॥

అభివ్నాయురేవర్తవ్యా ఉపషడ్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తత్పరాఽపతత్తదశ్వోఽభవద్యద-
శ్వయత్తదశ్వస్యాశ్వత్వం తద్దేవా అశ్వమేధేనైవ ప్రత్యదధురే-
ష వై ప్రజాపతిగ్ం సర్వం కరోతి యోఽశ్వమేధేన యజతే సర్వ
ఏవ భవతి సర్వస్య వా ఏషా ప్రాయశ్చిత్తిస్సర్వస్య భేషజగ్ం
సర్వం వా ఏతేన పాప్మానం దేవా అతరన్నపి వా ఏతేన బ్రహ్మహ-
త్యామతరన్త్సర్వం పాప్మానమ్ ॥ ౪౭ ॥ తరతి తరతి బ్రహ్మహత్యాం
యోఽశ్వమేధేన యజతే య ఉ చైనమేవం వేదోత్తరం వై త-
త్ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తస్మాదశ్వస్యోత్తరతోఽవద్యన్తి దక్షిణ-

తో౽న్యేషాం పశూనాం వైతసః కటో భవత్యప్సుయోనిర్వా అ-
శ్వో౽ప్సుజో వేతసస్స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి చతుష్టో-
మస్స్తోమో భవతి సరడ్ఢ వా అశ్వస్య సక్థ్యా౽వృహత్తద్దేవాశ్చతు-
ష్టోమేనైవ ప్రత్యదధుర్యచ్చతుష్టోమస్స్తోమో భవత్యశ్వస్య స-
ర్వత్వాయ ॥ ౪౮ ॥

సర్వం ప్రాప్నానమవృహద్ద్వాదశచ ॥ ౧౨ ॥

ఉత్సన్నయజ్ఞ ఇన్ద్రాగ్నీ దేవావా అక్ష్ణయాస్తోమీయా౽గ్నే-
ర్భాగో౽స్యగ్నేర్జాతాన్త్రిశ్శిరతినాకసద్భిశ్ఛన్దాగ్ంసిసంవత్సరో
వృష్టిసనీర్దేవాసురాః కనీయాగ్ంసత్రిప్రజాపతేరక్ష్ణిద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

ఉత్సన్నయజ్ఞో దేవా వై యత్ప్రయముఖ్యవతీర్నాకసద్భిర్వై-
తాభిరష్టాచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౮ ॥

ఉత్సన్నయజ్ఞస్సర్వత్వాయ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి పఞ్చమకాణ్డే

తృతీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ చతుర్థప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే న వ్యజయన్త స ఏతా ఇన్ద్ర-
స్తనూరపశ్యత్తా ఉపాధత్త తాభిర్వై స తనువమిన్ద్రియం వీర్య-
మాత్మన్నధత్త తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యదిన్ద్రతనూ-
రుపదధాతి తనువమేవ తాభిరిన్ద్రియం వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధ-
త్తేఽథో సేన్ద్రమేవాగ్నిగ్ం సతనుం చినుతే భవత్యాత్మనా ప-
రాఽస్య భ్రాతృవ్యః ॥ ౧ ॥ భవతి యజ్ఞో దేవేభ్యోఽపాక్రామత్త-
మవరుధం నాశక్నువన్త ఏతా యజ్ఞతనూరపశ్యన్తా ఉపాదధత తా-
భిర్వై తే యజ్ఞమవారున్ధత యద్యజ్ఞతనూరుపదధాతి యజ్ఞమేవ
తాభిర్యజమానోఽవరున్ధే త్రయస్త్రిగ్ంశతముప దధాతి త్రయ-
స్త్రిగ్ంశద్వై దేవతా దేవతా ఏవావ రున్ధేఽథో సాత్మానమేవా-
గ్నిగ్ం సతనుం చినుతే సాత్మాఽముష్మిన్లోకే ॥ ౨ ॥ భవతి య ఏ-
వం వేద జ్యోతిష్మతీరుప దధాతి జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాత్యేతాభిర్వా
అగ్నిశ్చితో జ్వలతి తాభిరేవైనగ్ం సమిన్ధ ఉభయోరస్మై లోక-
యోర్జ్యోతిర్భవతి నక్షత్రేష్టకా ఉప దధాత్యేతాని వై దివో
జ్యోతీగ్ంషి తాన్యేవావ రున్ధే సుకృతాం వా ఏతాని జ్యోతీగ్ం-
షి యన్నక్షత్రాణి తాన్యేవాప్నోత్యథో అనూకాశమేవైతాని ॥ ౩ ॥

జ్యోతిష్మన్తం కురుతే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై యదసగ్గం-
స్పృష్టా ఉపదధ్యాద్వృష్ట్యై లోకమపి దధ్యాదవర్షుకః పర్జన్యస్స్యా-
దసగ్గంస్పృష్టా ఉప దధాతి వృష్ట్యా ఏవ లోకం కరోతి వర్షుకః
పర్జన్యో భవతి పురస్తాదన్యాః ప్రతీచీరుప దధాతి పశ్చాదన్యాః
ప్రాచీస్తస్మాత్ప్రాచీనాని చ ప్రతీచీనాని చ నక్షత్రాణ్యా వర్త-
న్తే ॥ ౪ ॥

భాతిర్వృష్ట్యా లోకస్యవై తాన్యేకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

ఋతవ్యా ఉప దధాత్యృతూనాం క్లృప్త్యై ద్వంద్వముప
దధాతి తస్మాద్ద్వంద్వమృతవోఽధృతేవ వా ఏషా యన్మధ్యమా
చితిరన్తరిక్షమివ వా ఏషా ద్వంద్వమన్యాసు చితీషూప దధాతి
చతస్రో మధ్యే ధృత్యా అన్తశ్శ్లేషణం వా ఏతాశ్చితీనాం
యదృతవ్యా యదృతవ్యా ఉపదధాతి చితీనాం విధృత్యా
అవకామనూపదధాత్యేషా వా అగ్నేర్యోనిస్సయోనిమ్ ॥ ౫ ॥
ఏవాగ్నిం చినుత ఉవాచ హ విశ్వామిత్రోఽదదిత్స బ్రహ్మ-
ణాఽన్నం యస్యైతా ఉపధీయాన్తై య ఉ చైనా ఏవం వే-
దదితి సంవత్సరో వా ఏతం ప్రతిష్ఠాయై నుదతే యోఽగ్నిం చి-
త్వా న ప్రతితిష్ఠతి పఞ్చ పూర్వాశ్చితయో భవన్త్యథ షష్ఠీం చి-
తిం చినుతే షడ్వా ఋతవస్సంవత్సర ఋతుష్వేవ సంవత్సరే
ప్రతి తిష్ఠత్యేతా వై ॥ ౬ ॥ అధిపత్నీర్నామేష్టకా యస్యైతా
ఉపధీయన్తేఽధిపతిరేవ సమానానాం భవతి యం ద్విష్యాత్తము-

ప్రదధద్ధ్యాయేద్దేవతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్య ఆ వృశ్చతి తాజ-
గార్తిమార్ఛత్యఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం యన్తో యా యజ్ఞస్య
నిష్కృతిరాసీత్తామృషిభ్యః ప్రత్యౌహన్తద్ధిరణ్యమభవద్యద్ధిర-
ణ్యశల్కైః ప్రోక్షతి యజ్ఞస్య నిష్కృత్యా అథో భేషజమేవా-
స్మై కరోతి ॥ ౭ ॥ అథో రూపేణైవైనꣳ సమర్ధయత్యథో హి-
రణ్యజ్యోతిషైవ సువర్గం లోకమేతి సాహస్రవతా ప్రోక్షతి సాహస్రః
ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా ఇమా మే అగ్న ఇష్టకా ధేనవస్స-
న్త్విత్యాహ ధేనూరేవైనాః కురుతే తా ఏనం కామదుఘా అము-
త్రాముష్మిన్లోక ఉప తిష్ఠన్తే ॥ ౮ ॥

పయోనిమేతా వై కర్ణో త్యేక్తాన్నచత్వారిꣳశచ్చ ॥ ౨ ॥

రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్స ఏతర్హి జాతో యర్హి
సర్వశ్చితస్స యథా వత్సో జాతస్స్తనం ప్రేప్సత్యేవం వా
ఏష ఏతర్హి భాగధేయం ప్రేప్సతి తస్మై యదాహుతిం న జు-
హుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయేచ్ఛతరుద్రీయం
జుహోతి భాగధేయేనైవైనꣳ శమయతి నార్తిమార్ఛత్య-
ధ్వర్యుర్న యజమానో యద్గ్రామ్యాణాం పశూనామ్ ॥ ౧ ॥
పయసా జుహుయాద్గ్రామ్యాన్పశూఞ్ఛుచార్పయేద్యదార-
ణ్యానామారణ్యాన్జర్తిలయవాగ్వా వా జుహుయాద్గవీధుకయ-
వాగ్వా వా న గ్రామ్యాన్పశూన్హినస్తి నారణ్యానథో ఖ-
ల్వాహురనాహుతిర్వై జర్తిలాశ్చ గవీధుకాశ్చేత్యజక్షీరేణ జు-

హోత్యాగ్నేయీ వా ఏషా యదజాఽఽహుత్యైవ జుహోతి
న గ్రామ్యాన్పశూన్హినస్తి నారణ్యానఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం
యన్తః ॥ ౧౦ ॥ అజాయాం ఘర్మం ప్రాసిఞ్చన్థ్సా శోచన్తీ పర్-
ణం పరాఽజిహీత సోఽర్కోఽభవత్తదర్కస్యార్కత్వ-
మర్కపర్ణేన జుహోతి సయోనిత్వాయోదఙ్తిష్ఠఞ్జుహోత్యే-
షా వై రుద్రస్య దిక్స్వాయామేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే చ-
రమాయామిష్టకాయాం జుహోత్యన్త ఏవ రుద్రం నిరవదయతే
త్రేధావిభక్తం జుహోతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకా-
న్థ్సమావద్వీర్యాన్కరోతీయత్యగ్రే జుహోతి ॥ ౧౧ ॥ అథేయత్యథే-
యతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యశ్శమయతి తిస్ర ఉ-
త్తరా ఆహుతీర్జుహోతి షట్థ్సం పద్యన్తే షడ్వా ఋతవ ఋ-
తుభిరేవైనగ్ం శమయతి యదనుపరిక్రామంజుహుయాదన్తరవచా-
రిణగ్ం రుద్రం కుర్యాదథో ఖల్వాహుః కస్యాం వాఽహ దిశి రు-
ద్రః కస్యాం వేత్యనుపరిక్రామమేవ హోతవ్యమపరివర్గమేవై-
నగ్ం శమయతి ॥ ౧౨ ॥ ఏతా వై దేవతాస్సువర్గ్యా యా ఉ-
త్తమాస్తా యజమానం వాచయతి తాభిరేవైనగ్ం సువర్గం లోకం గ-
మయతి యం ద్విష్యాత్తస్య సంచరే పశూనాం న్యస్యేద్యః
ప్రథమః పశురభితిష్ఠతి స ఆర్తిమార్చ్ఛతి ॥ ౧౩ ॥

పశూనాం యన్తోఽగ్రే జుహోత్యపరివర్గమేవైనగ్ం శ-
మయతి త్రీణి చ ॥ ౩ ॥

అన్నపతేఽన్నస్య నో దేహీతి పరిషిఞ్చతి మార్జయత్యేవైనమథో తర్పయత్యేవ స ఏనం తృప్తోఽక్షుధ్యన్నశోచన్నముష్మిఁల్లోక ఉప తిష్ఠతే తృప్యతి ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద తాం న ఇషమూర్జం ధత్త మరుతస్సగ్ంరరాణా ఇత్యాహాన్నం వా ఊర్గన్నం మరుతోఽన్నమేవావ రున్ధేఽశ్మగ్గ్ంస్తే క్షుదముం తే శుక్ ॥౧౪॥ ఋచ్ఛతు యం ద్విష్మ ఇత్యాహ యమేవ ద్వేష్టి తమస్య క్షుధా చ శుచా చార్పయతి త్రిః పరిషిఞ్చన్పర్యేతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్య శుచగ్ం శమయతి త్రిః పునః పర్యేతి షట్సం పద్యన్తే షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవాస్య శుచగ్ం శమయత్యపాం వా ఏతత్పుష్పం యద్వేతసోఽపాం ॥౧౫॥ శరోఽవకా వేతసశాఖయా చావకాభిశ్చ వి కర్షత్యాపో వై శాన్తాశ్శాన్తాభిరేవాస్య శుచగ్ం శమయతి యో వా అగ్నిం చితం ప్రథమః పశురధిక్రామతీశ్వరో వై తగ్ం శుచా ప్రదహో మణ్డూకేన వి కర్షత్యేష వై పశూనామనుపజీవనీయో న వా ఏష గ్రామ్యేషు పశుషు హితో నారణ్యేషు తమేవ శుచాఽర్పయత్యష్టాభిర్వి కర్షతి ॥౧౬॥ అష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్య శుచగ్ం శమయతి పావకవతీభిరన్నం వై పావకోఽన్నేనైవాస్య శుచగ్ం శమయతి మృత్యుర్వా ఏష యదగ్నిర్బ్రాహ్మణ ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం కార్ష్ణీ ఉపానహావుప ముఞ్చతే బ్రహ్మణైవ మృత్యోరన్తర్ధత్తేఽన్తర్మృత్యోర్ధత్తే-

ఽన్నపతిరన్నాద్యాదిత్యాహాన్నాద్యముపయుఞ్జ్చత్తేఽన్యాంనాస్త్యః ॥ ౧౭ ॥
ఏవ మృత్యోర్ధత్తే త్వాఽన్నాద్యగ్ం రున్ధే నమస్తే హరసే శోచిష
ఇత్యాహ నమస్కృత్య హి వసీయాగ్ంసముపచరన్త్యన్యం తే
అస్మత్తపన్తు హేతయ ఇత్యాహ యమేవ ద్వేష్టి తమస్య శుచా-
ఽర్పయతి పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవేత్యాహాన్నం వై పా-
వకోఽన్నమేవావ రున్ధే ద్వాభ్యామధి క్రామతి ప్రతిష్ఠిత్యా అప-
స్వవతీభ్యాగ్ం శాన్త్యై ॥ ౧౮ ॥

శృఙ్గాణి ... నృషదే వడితి వ్యాఘారయతి పఙ్క్త్యాఽఽహుత్యా య-
జ్ఞముఖమారభతేఽక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽ-
ఙ్గాని ప్రహరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యద్వషట్కుర్యా ద్యాతయామా-
ఽస్య వషట్కారస్స్యాద్యన్న వషట్కుర్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం
హన్యుర్వడిత్యాహ పరోక్షమేవ వషట్కరోతి నాస్య యాతయా-
మా వషట్కారో భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి హుతా-
దో వా అన్యే దేవాః ॥ ౧౯ ॥ అహుతాదోఽన్యే తానగ్నిచి-
దేవోభయాన్ప్రీణాతి యే దేవా దేవానామితి దధ్నా మధుమిశ్రే-
ణావోక్షతి హుతాదశ్చైవ దేవానహుతాదశ్చ యజమానః ప్రీ-
ణాతి తే యజమానం ప్రీణన్తి దధ్నైవ హుతాదః ప్రీణాతి మ-
ధుషాఽహుతాదో గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యం
మధు యద్దధ్నా మధుమిశ్రేణావోక్షత్యుభయస్యావరుద్ధ్యై గ్రీ-

ముష్టినాఽఽవృణక్తి ప్రాజాపత్యః ॥ ౧౦ ॥ వై ముష్టిస్సయోని-
త్వాయ ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా అనుపరిచారమవృణక్త్యపరివ-
ర్గమేవైనాన్వృణక్తి వి వా ఏష ప్రాణైః ప్రజయా పశుభిర్
ఋధ్యతే యోఽగ్నిం చిన్వన్నధి క్రామతి ప్రాణదా అపానదా ఇ-
త్యాహ ప్రాణానేవాత్మన్ధత్తే వర్చోదా వరివోదా ఇత్యాహ ప్ర-
జా వై వర్చః పశవో వరివః ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్త ఇ-
న్ద్రో వృత్రమహన్తం వృత్రః ॥ ౧౧ ॥ హతష్షోడశభిర్భోగైర-
సినాత్స ఏతామగ్నయేఽనీకవత ఆహుతిమపశ్యత్తామజుహో-
త్తస్యాగ్నిరనీకవాన్స్వేన భాగధేయేన ప్రీతష్షోడశధా వృత్రస్య
భోగానప్యదహద్వైశ్వకర్మణేన పాప్మనో నిరముచ్యత యద-
గ్నయేఽనీకవత ఆహుతిం జుహోత్యగ్నిరేవాస్యానీకవాన్స్వేన
భాగధేయేన ప్రీతః పాప్మానమపి దహతి వైశ్వకర్మణేన పాప్మనో ని-
ర్ముచ్యతే యం కామయేత చిరం పాప్మనః ॥ ౧౨ ॥ నిర్ముచ్యే-
తేత్యేకైకం తస్య జుహుయాచ్చిరమేవ పాప్మనో నిర్ముచ్యతే
యం కామయేత తాజక్పాప్మనో నిర్ముచ్యేతేతి సర్వాణి తస్యా-
నుద్రుత్య జుహుయాత్తాజగేవ పాప్మనో నిర్ముచ్యతేఽథో ఖలు
నానైవ సూక్తాభ్యాం జుహోతి నానైవ సూక్తయోర్వీర్యం ద-
ధాత్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౩ ॥

దేవాః ప్రాజాపత్యా వృత్రశ్చిరం పాప్మనశ్చత్వా-
రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఉదేనముత్తరాం నయేతి సమిధ ఆ దధాతి యథా జనం యతేఽవసం కరోతి తాదృగేవ తత్తిస్ర ఆ దధాతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మై భాగధేయం కరోత్యౌదుమ్బరీర్భవన్త్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవాస్మా అపి దధాత్యుదు త్వా విశ్వే దేవా ఇత్యాహ ప్రాణా వై విశ్వే దేవాః ప్రాణైః ॥ ౨౮ ॥ ఏవైనముద్యచ్ఛతేఽగ్నే భరన్తు చిత్తిభిరిత్యాహ యస్మా ఏవైనం చిత్తాయోద్యచ్ఛతే తేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి పఞ్చ దిశో దైవీర్యజ్ఞమవన్తు దేవీరిత్యాహ దిశో హ్యేషోఽను ప్రచ్యవతేఽపామతిం దుర్మతిం బాధమానా ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యై రాయస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీరిత్యాహ పశవో వై రాయస్పోషః ॥ ౨౯ ॥ పశూనేవావ రున్ధే షడ్భిర్హరతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనగ్ం హరతి ద్వే పరిగృహ్యవతీ భవతో రక్షసామపహత్యై సూర్యరశ్మిర్హరికేశః పురస్తాదిత్యాహ ప్రసూత్యై తతః పావకా ఆశిషో నో జుషన్తామిత్యాహాన్నం వై పావకోఽన్నమేవావ రున్ధే దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా ఏతదప్రతిరథమపశ్యన్తేన వై తేఽప్రతి ॥ ౩౦ ॥ అసురానజయన్తదప్రతిరథస్యాప్రతిరథత్వం యదప్రతిరథం ద్వితీయో హోతాఽన్వాహాప్రతి త్యేవ తేన యజమానో భ్రాతృవ్యాఞ్జయత్యథో అనభిజితమేవాభి జయతి దశర్చం భవతి దశాక్షరా విరాడ్విరాజేమౌ లోకౌ విధృ-

తావనయోర్లోకయోర్విధృత్యా అథో దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠత్యసదివ వా అన్తరిక్షమన్తరిక్షమివాగ్నీధ్రమాగ్నీధ్రే ॥ ౨౭ ॥ అశ్మానం ని దధాతి సత్యాయ ద్యావాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై విమాన ఏష దివో మధ్య ఆస్త ఇత్యాహ వ్యేవైతయా మిమీతే మధ్యే దివో నిహితః పృశ్నిరశ్మేత్యాహాన్నం వై పృశ్న్యన్నమేవావ రున్ధే చతసృభిరా పుచ్ఛాదేతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవేన్ద్రం విశ్వా అవీవృధన్నిత్యాహ వృద్ధిమేవోపావర్తతే వాజానాగ్ం సత్పతిం పతిమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఇత్యాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ రున్ధే సుమ్నహూర్యజ్ఞో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షదిత్యాహ ప్రజా వై పశవః సుమ్నం ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే యక్షదగ్నిర్దేవో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షదిత్యాహ స్వగాకృత్యై వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీదిత్యాహాసౌ వా ఆదిత్య ఉద్యన్నుద్గ్రాభ ఏష నిమ్రోచం నిగ్రాభో బ్రహ్మణైవాత్మానముద్గృహ్ణాతి బ్రహ్మణా భ్రాతృవ్యం ని గృహ్ణాతి ॥ ౨౯ ॥

ప్రాణైర్గ్ పోషాప్రిత్యాగ్నీధ్రే ప్రతిమేష దశ చ ॥ ౬ ॥

ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వానిత్యాహ దేవలోకమేవైతయోపావర్తతే క్రమధ్వమగ్నినా నాకమిత్యాహేమానేవైతయా లోకాన్క్రమతే పృథివ్యా అహముదన్తరిక్షమారుహ-

మిత్యాహేమానేవైతయా లోకాన్థ్సమారోహతి సువర్గ్యన్తా నా-
పేక్షన్త ఇత్యాహ సువర్గమేవైతయా లోకమేత్యగ్నే ప్రేహి ॥ 30 ॥
ప్రథమో దేవయతామిత్యాహాభిజిత్యా ఏవైతయా దేవమ-
నుష్యేషు చతుర్దధాతి పఞ్చభిరధి క్రామతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యా-
వానేవ యజ్ఞస్తేన సహ సువర్గం లోకమేతి నక్తోషాసేతి పు-
రోఽనువాక్యామన్వాహ ప్రత్త్యా అగ్నే సహస్రాక్షేత్యాహ సా-
హస్రః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై తస్మై తే విధేమ వాజాయ
స్వాహేత్యాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ ॥ 31 ॥ రున్ద్ధే దధ్నః
పూర్ణామౌదుమ్బరీగ్ం స్వయమాతృణ్ణాయాం జుహోత్యూ-
ర్గ్వై దధ్యూర్గుదుమ్బరోఽసౌ స్వయమాతృణ్ణాఽముష్యామేవో-
ర్జం దధాతి తస్మాదముతోఽర్వాచీమూర్జముప జీవామస్తిసృభిః
సాదయతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తం ప్రతిష్ఠాం గ-
మయతి ప్రేద్ధో అగ్నే దీదిహి పురో న ఇత్యౌదుమ్బరీమా దధా-
త్యేషా వై సూర్మీ కర్ణకావత్యేతయా హ స్మ ॥ 32 ॥ వై దేవా
అసురాణాగ్ం శతతర్హాగ్ం స్తృగ్ంహన్తి యదేతయా సమి-
ధమాదధాతి వజ్రమేవైతచ్ఛతఘ్నీం యజమానో భ్రాతృవ్యా-
య ప్ర హరతి స్తృత్యా అఛమ్బట్కారం విధేమ తే పరమే జ-
న్మన్నగ్న ఇతి వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవావ రున్ద్ధే తాగ్ం
సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామితి శమీమయీగ్ం శాన్త్యా అగ్నిర్వా

హ వా అగ్నిచితం దుహేఽగ్నిచిద్వాఽగ్నిం దుహే తామ్॥
సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామిత్యాహైష వా అగ్నేర్దోహస్త-
మస్య కణ్వ ఏవ శ్రాయసోఽవేత్తేన హ స్మైనగ్ం స దుహే య-
దేతయా సమిధమాదధాత్యగ్నిచిదేవ తదగ్నిం దుహే సప్త తే అ-
గ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇత్యాహ సప్తైవాస్య సాప్తాని ప్రీణాతి
పూర్ణయా జుహోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేః
ఆప్త్యై న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అ-
సృజత ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత స ది-
శోఽను ప్రావిశజ్జుహ్వన్మనసా దిశో ధ్యాయేద్దిగ్భ్య ఏవైనమవ
రున్ద్ధే దధ్నా పురస్తాజ్జుహోత్యాజ్యేనోపరిష్టాత్తేజశ్చైవాస్మా ఇ-
న్ద్రియం చ సమీచీ దధాతి ద్వాదశకపాలో వైశ్వానరో భవతి
ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరస్సాక్షాత్ ॥
ఏవ వైశ్వానరమవ రున్ద్ధే యత్ప్రయాజానూయాజాన్కుర్యాద్వి-
కస్తిస్సా యజ్ఞస్య దర్విహోమం కరోతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై
రాష్ట్రం వై వైశ్వానరో విణ్మరుతో వైశ్వానరగ్ం హుత్వా
మారుతాఞ్జుహోతి రాష్ట్ర ఏవ విశమను బధ్నాత్యుచ్చైర్వై-
శ్వానరస్యా శ్రావయత్యుపాగ్ంశు మారుతాఞ్జుహోతి తస్మా-
ద్రాష్ట్రం విశమతి వదతి మారుతా భవన్తి మరుతో వై దేవా-
నాం విశో దేవవిశేనైవాస్మై మనుష్యవిశమవ రున్ద్ధే సప్త భవన్తి

సప్తగణా వై మరుతో గణశ ఏవ వృష్టిమవ రున్ధే గణేన గణమను-
ద్రుత్య జుహోతి విశమేవాస్మా అనువర్త్మానం కరోతి ॥ ౩౬ ॥

అగ్నే ప్రేహ్యేవస్మదు హోతాం ప్రజాపతే ప్రాన్తౌస్మనుష్య-
విశమేకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాఽసదితి వా ఏ-
షా హూయతే ఘృతస్య వా ఏనమేషా ధారాఽముష్మిన్లోకే పిన్వ-
మానోప తిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వ-
సోర్ధారా తేజసైవాస్మే తేజోఽవ రున్ధేఽథో కామా వై వసో-
ర్ధారా కామానేవావ రున్ధే యం కామయేత ప్రాణానస్యాన్నాద్యం
వి ॥ ౩౭ ॥ ఛిన్ద్యామితి విగ్రాహం తస్య జుహుయాత్ప్రాణానే-
వాస్యాన్నాద్యం విచ్ఛినత్తి యం కామయేత ప్రాణానస్యాన్నా-
ద్యగ్ం సంతనుయామితి సన్తతాం తస్య జుహుయాత్ప్రాణానే-
వాస్యాన్నాద్యగ్ం సం తనోతి ద్వాదశ ద్వాదశాని జుహోతి
ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరేణైవాస్మా అన్నమవ రున్ధే-
ఽన్నం చ మేఽక్షుచ్చ మ ఇత్యాహైతద్వై ॥ ౩౮ ॥ అన్న-
స్య రూపగ్ం రూపేణైవాన్నమవ రున్ధేఽగ్నిశ్చ మ ఆపశ్చ మ
ఇత్యాహైషా వా అన్నస్య యోనిస్సయోన్యేవాన్నమవ రున్ధే-
ఽర్ధేన్ద్రాణి జుహోతి దేవతా ఏవావ రున్ధే యత్సర్వేషామ-
ర్ధమిన్ద్రః ప్రతి తస్మాదిన్ద్రో దేవతానాం భూయిష్ఠభాక్తమ ఇ-

ద్ధ్రియముత్తరమాహుతిం ధ్రియమాణైవాస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాతి యజ్ఞాయుధా-
ని జుహోతి యజ్ఞః ॥ ౩౯ ॥ వై యజ్ఞాయుధాని యజ్ఞమేవా-
వ రున్ధేఽథో ఏతద్వై యజ్ఞస్య రూపగ్ం రూపేణైవ యజ్ఞమవ
రున్ధేఽవభృథశ్చ మే స్వగాకారశ్చ మ ఇత్యాహ స్వగాకృత్యా
అగ్నిశ్చ మే ఘర్మశ్చ మ ఇత్యాహైతద్వై బ్రహ్మవర్చసస్య
రూపగ్ం రూపేణైవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధ ఋక్చ మే సామ చ
మ ఇత్యాహ ॥ ౪౦ ॥ ఏతద్వై ఛన్దసాగ్ం రూపగ్ం రూపే-
ణైవ ఛన్దాగ్ంస్యవ రున్ధే గర్భాశ్చ మే వత్సాశ్చ మ ఇత్యాహై-
తద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే కల్పాఞ్జు-
హోత్యక్లృప్తస్య క్లృప్త్యై యుగ్మదయుజే జుహోతి మిథునత్వా-
యోత్తరావతీ భవతోఽభిక్రాన్త్యా ఏకా చ మే తిస్రశ్చ మ ఇ-
త్యాహ దేవ ఛన్దసం వా ఏకా చ తిస్రశ్చ ॥ ౪౧ ॥ మనుష్య-
ఛన్దసం చతస్రశ్చాష్టౌ చ దేవఛన్దసం చైవ మనుష్య ఛన్దసం చా-
వ రున్ధ ఆ త్రయస్త్రిగ్ంశతో జుహోతి త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై
దేవతా దేవతా ఏవావ రున్ధ ఆఽష్టాచత్వారిగ్ంశతో జుహో-
త్యష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యై-
వాస్మై పశూనవ రున్ధే వాజశ్చ ప్రసవశ్చేతి ద్వాదశం జుహోతి
ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౪౨ ॥

ఏవై యజ్ఞస్సామ చ మ ఇత్యాహ చతస్రశ్చైకాన్న పఞ్చా-
శచ్చ ॥ ౮ ॥

అగ్నిర్దేవేభ్య ఉదక్రామదభాగధేయమిచ్ఛమానస్తం దేవా అబ్రువన్నుప న ఆ వర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మహ్యమేవ వాజప్రసవీయం జుహవన్నితి తస్మాదగ్నయే వాజప్రసవీయం జుహ్వతి యద్వాజప్రసవీయం జుహోత్యగ్నిమేవ తద్భాగధేయేన సమర్ధయత్యథో అభిషేక ఏవాస్య స చతుర్దశభిర్జుహోతి సప్త గ్రామ్యా ఓషధయస్సప్త ॥ ౪౩ ॥ ఆరణ్యా ఉభయీషామవరుద్ధ్యా అన్నస్యాన్నస్య జుహోత్యన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యా ఔదుమ్బరేణ స్రువేణ జుహోత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్గన్నమూర్జైవాస్మా ఊర్జమన్నమవ రున్ధేఽగ్నిర్వై దేవానామభిషిక్తోఽగ్నిచిన్మనుష్యాణాం తస్మాదగ్నిచిద్వర్షతి న ధావేదవరుద్ధగ్ం హ్యస్యాన్నమన్నమివ ఖలు వై వర్షం యద్ధావేదన్నాద్యాద్ధావేదుపావర్తేతాఽన్నాద్యమేవాభి ॥ ౪౪ ॥ ఉపావర్తతే నక్తోషాసేతి కృష్ణాయై శ్వేతవత్సాయై పయసా జుహోత్యహ్నైవాస్మై రాత్రిం ప్ర దాపయతి రాత్రియాఽహోరాత్రే ఏవాస్మై ప్రత్తే కామమన్నాద్యం దుహాతే రాష్ట్రభృతో జుహోతి రాష్ట్రమేవావ రున్ధే షడ్భిర్జుహోతి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి భువనస్య పత ఇతి రథముఖే పఞ్చాహుతీర్జుహోతి వజ్రో వై రథో వజ్రేణైవ దిశః ॥ ౪౫ ॥ అభి జయత్యగ్నిచితగ్ం హ వా అముష్మిన్లోకే వాతోఽభి పవతే వాతనామాని జుహోత్యభ్యేవై-

సప్తాముష్మిఁల్లోకే వాతాః పవన్తే త్రీణి జుహోతి త్రయ ఇమే లో-
కా ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో వాతమవ రున్ధే సముద్రోఽసి నభస్వా ని-
త్యాహైతద్వై వాతస్య రూపగ్ం రూపేణైవ వాతమవ రున్ధేఽఞ్జలినా
జుహోతి న హ్యేతేషామన్యథాఽఽహుతిరవ కల్పతే ॥ ౮౬ ॥

ఓషధయస్సమ్ప్రాభిదిశోఽన్యథా దేవ్వచ ॥ ౯ ॥

సువర్గాయ వై లోకాయ దేవరథో యుజ్యతే యత్రాకూ-
తాయ మనుష్యరథ ఏష ఖలు వై దేవరథో యదగ్నిరగ్నిం యు-
నజ్మి శవసా ఘృతేనేత్యాహ యునక్త్యేవైనగ్ం స ఏనం యుక్త-
స్సువర్గం లోకమభి వహతి యథ్సర్వాభిః పఞ్చభిర్యుఞ్జ్యాద్యు-
క్తోఽస్యాగ్నిః ప్రచ్యుతస్స్యాదప్రతిష్ఠితా ఆహుతయస్స్యురప్ర-
తిష్ఠితాస్స్తోమా అప్రతిష్ఠితాన్యుక్థాని తిసృభిః ప్రాతస్సవనేఽభి
మృశతి త్రివృత్ ॥ ౮౭ ॥ వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తం యునక్తి
యథాఽనసి యుక్త ఆధీయత ఏవమేవ తత్ప్రత్యాహుతయస్తి-
ష్ఠన్తి ప్రతి స్తోమాః ప్రత్యుక్థాని యజ్ఞాయజ్ఞియస్య స్తోత్రే ద్వా-
భ్యామభి మృశత్యేతావాన్వై యజ్ఞో యావానగ్నిష్టోమో భూ-
మా త్వా అస్యాత ఊర్ధ్వగ్ం క్రియతే యావానేవ యజ్ఞస్తమన్త-
తోఽన్వారోహతి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా ఏకయాఽప్రస్తుతం
భవత్యథ ॥ ౮౮ ॥ అభి మృశత్యుపైనముత్తరో యజ్ఞో నమ-
త్యథో సన్తత్యై ప్ర వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యోఽగ్నిం

చినుతే న వా ఏతస్యానిష్టక ఆహుతిరవకల్పతే యాం వా ఏతస్యా-
ఽనిష్టక ఆహుతిం జుహోతి స్రవతి వై సా తాగ్ం స్రవన్తీం
యజ్ఞోఽను పరా భవతి యజ్ఞం యజమానో యత్పునశ్చితిం చి-
నుత ఆహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రత్యాహుతయస్తిష్ఠన్తి ॥ ౪౯ ॥
న యజ్ఞః పరా భవతి న యజమానోఽష్టావుప దధాత్యష్టాక్షరా
గాయత్రీ గాయత్రేణైవైనం ఛన్దసా చినుతే యదేకాదశ త్రైష్టు-
భేన యద్ద్వాదశ జాగతేన ఛన్దోభిరేవైనం చినుతే నపాత్కో వై
నామైషోఽగ్నిర్యత్పునశ్చితిర్య ఏవం విద్వాన్పునశ్చితిం చినుత ఆ
తృతీయాత్పురుషాదన్నమత్తి యథా వై పునరాధేయ ఏవం పు-
నశ్చితిర్యోఽగ్న్యాధేయేన న ॥౫౦॥ ఋధ్నోతి స పునరాధేయమా-
ధత్తే యోఽగ్నిం చిత్వా నర్ధ్నోతి స పునశ్చితిం చినుతే యత్పునశ్చి-
తిం చినుత ఋద్ధ్యా అథో ఖల్వాహుర్న చేతవ్యేతి రుద్రో వా
ఏష యదగ్నిర్యథా వ్యాఘ్రగ్ం సుప్తం బోధయతి తాదృగేవ
తదథో ఖల్వాహుశ్చేతవ్యేత్యేవ యథా వసీయాగ్ంసం భాగధేయేన
బోధయతి తాదృగేవ తన్మనురగ్నిమచినుత తేన నార్ధ్నోత్స
ఏతాం పునశ్చితిమపశ్యత్తామచినుత తయా వై స ఆర్ధ్నోద్య-
త్పునశ్చితిం చినుత ఋద్ధ్యై ॥ ౫౧ ॥

త్రివృద్దశతిర్న త్వగ్న్యాధేయేన నాచినుత సప్త దశ చ ॥

ఛన్దశ్చితం చిన్వీత పశుకామః పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి ప-
శుమానేవ భవతి శ్యేనచితం చిన్వీత సువర్గకామశ్శ్యేనో వై

వయసాం పతిష్ఠశ్శ్యేన ఏవ భూత్వా సువర్గం లోకం పతతి క-
ఙ్కచితం చిన్వీత యః కామయేత శీర్షణ్వానముష్మిఁల్లోకే స్యామితి
శీర్షణ్వానేవాముష్మిఁల్లోకే భవత్యలజచితం చిన్వీత చతుస్సీతం
ప్రతిష్ఠాకామశ్చతస్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి ప్రఉగచితం చి-
న్వీత భ్రాతృవ్యవాన్ప్ర ॥ ౫౨ ॥ ఏవ భ్రాతృవ్యాన్నుదత ఉ-
భయతఃప్రఉగం చిన్వీత యః కామయేత ప్ర జాతాన్భ్రాతృ-
వ్యాన్నుదేయ ప్రతి జనిష్యమాణానితి ప్రైవ జాతాన్భ్రాతృ-
వ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణాన్రథచక్రచితం చిన్వీత భ్రా-
తృవ్యవాన్వజ్రో వై రథో వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర
హరతి ద్రోణచితం చిన్వీతాన్నకామో ద్రోణే వా అన్నం భ్రి-
యతే సయోన్యేవాన్నమవ రున్ధే సమూహ్యం చిన్వీత పశు-
కామః పశుమానేవ భవతి ॥ ౫౩ ॥ పరిచాయ్యం చిన్వీత గ్రా-
మకామో గ్రామ్యేవ భవతి శ్మశానచితం చిన్వీత యః కామ-
యేత పితృలోక ఋధ్నుయామితి పితృలోక ఏవర్ధ్నోతి విశ్వా-
మిత్రజమదగ్నీ వసిష్ఠేనాస్పర్ధేతాగ్ం స ఏతా జమదగ్నిర్విహవ్యా
అపశ్యత్తా ఉపాధత్త తాభిర్వై స వసిష్ఠస్యేన్ద్రియం వీర్యమ-
వృఙ్క్త యద్విహవ్యా ఉపదధాతీన్ద్రియమేవ తాభిర్వీర్యం య-
జమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే హోతుర్ధిష్ణియ ఉప దధాతి
యజమానాయతనం వై ॥ ౫౪ ॥ హోతా స్వ ఏవాస్మా ఆయతన

ఇన్ద్రియం వీర్యమేవ రున్ధే ద్వాదశోప దధాతి ద్వాదశాక్షరా జ-
గతీ జాగతాః పశవో జగత్యైవాస్మై పశూనవ రున్ధేఽష్టావష్టా-
వన్యేషు ధిష్ణియేషూప దధాత్యష్టాశఫాః పశవః పశూనేవావ రు-
న్ధే షణ్మార్జాలీయే షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితర
ఋతూనేవ దేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి ॥ ౫౫ ॥

ప్రభవతి యజమానాయతనం వా అష్టా చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥

పవస్వ వాజసాతయ ఇత్యనుష్టుక్ప్రతిపద్భవతి తిస్రోఽను-
ష్టుభశ్చతస్రో గాయత్రియో యత్తిస్రోఽనుష్టుభస్తస్మాదశ్వస్త్రిభి-
స్తిష్ఠగ్ంస్తిష్ఠతి యచ్చతస్రో గాయత్రియస్తస్మాత్సర్వాగ్ శ్చ-
తురః పదః ప్రతిదధత్పలాయతే పరమా వా ఏషా ఛన్దసాం యద-
నుష్టుక్పరమశ్చతుష్టోమస్తోమానాం పరమస్త్రిరాత్రో యజ్ఞానాం
పరమోఽశ్వః పశూనాం పరమేణైవైనం పరమతాం గమయత్యే-
కవిగ్ంశమహర్భవతి ॥ ౫౬ ॥ యస్మిన్నశ్వ ఆలభ్యతే ద్వా-
దశమాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏకవి-
గ్ంశ ఏష ప్రజాపతిః ప్రాజాపత్యోఽశ్వస్తమేవ సాక్షాదృధ్నో-
తి శక్వరయః పృష్ఠం భవన్త్యన్యదన్యచ్ఛన్దోఽన్యేఽన్యే వా ఏతే
పశవ ఆలభ్యన్త ఉతేవ గ్రామ్యా ఉతేవారణ్యా యచ్ఛక్వరయః
పృష్ఠం భవన్త్యశ్వస్య సర్వత్వాయ పార్థురశ్మం బ్రహ్మసామం
భవతి రశ్మినా వా అశ్వః ॥ ౫౭ ॥ యత ఈశ్వరో వా అశ్వో

యుతో ప్రతిష్ఠితః పరాం పరావతం గన్తోరిత్యాహురశ్మం బ్రహ్మ-
సామం భవత్యశ్వస్య యత్యై ధృత్యై సంకృత్యచ్ఛావాక సా-
మం భవత్యుత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదశ్వమేధః కస్తద్వేదే-
త్యాహుర్యది సర్వో వా క్రియతే న వా సర్వ ఇతి యత్సంకృ-
త్యచ్ఛావాక సామం భవత్యశ్వస్య సర్వత్వాయ పర్యాప్త్యా అన-
న్తరాయాయ సర్వస్తోమోఽతిరాత్ర ఉత్తమమహర్భవతి సర్వస్యా-
ప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి ॥ ౫౮ ॥

అహర్భవతి వా అశ్వోఽహర్భవతి దశ చ ॥ ౧౨ ॥

దేవాసురాస్తేనర్త్వ్యా రుద్రో ఉశ్నన్నప దేవదు దేవం
ప్రాచీమిత్రివస్తోధారాస్వగ్ని దేవేభ్యస్సువర్గాయ యత్ క్షు-
రాయ ఛన్దశ్చిత్తం పవస్వ ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

దేవాసురా అజాయాం ఘర్మం వై గృష్టిః ప్రథమో దేవ-
యతామితద్దైవ ఛన్ద సామ్రధోన్త్యష్టౌ పఞ్చాశత్ ॥ ౫౮ ॥

దేవాసురాన్సర్వం జయతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

ప ఞ్చ మ కా ణ్డే

చతుర్థప్రశ్నస్సమాప్తః.

పఞ్చమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

యదేకేన సగ్ంస్థాపయతి యజ్ఞస్య సన్తత్యా అవిచ్ఛేదా -
యైన్ద్రాగ్నాః పశవో యే ముష్కరా యదైన్ద్రాగ్నాస్సన్తో౽గ్నిభ్య ఆ
లభ్యన్తే దేవతాభ్యస్సమదం దధాత్యాగ్నేయీస్త్రిష్టుభో యా -
జ్యానువాక్యాః కుర్యాద్యదాగ్నేయీస్తేనాగ్నేయా యత్త్రిష్టు -
భస్తేనైన్ద్రాగ్నాస్సమృద్ధ్యై న దేవతాభ్యస్సమదం దధాతి వాయవే ని-
యుత్వతే తూపరమాలభతే తేజో౽గ్నేర్వాయుస్తేజస ఏష ఆ
లభ్యతే తస్మాద్యద్రియఙ్ వాయుః ॥ ౧ ॥ వాతి తద్రియఙ్గ్ని-
ర్దహతి స్వమేవ తత్తేజో౽న్వేతి యన్న నియుత్వతే స్యాదున్మా -
ద్యేద్యజమానో నియుత్వతే భవతి యజమానస్యానున్మాదాయ
వాయుమతీ శ్వేతవతీ యాజ్యానువాక్యే భవతస్సతేజస్త్వాయ హి-
రణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్ర ఇత్యాఘారమాఘారయతి ప్రజా -
పతిర్వై హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతేరనురూపత్వాయ సర్వాణి వా
ఏష రూపాణి పశూనాం ప్రత్యాలభ్యతే యచ్ఛ్మశ్రుణస్తత్ ॥ ౨ ॥
పురుషాణాగ్ం రూపం యత్తూపరస్తదశ్వానాం యదన్యతోదన్త-
స్తద్గవాం యదవ్యా ఇవ శఫాస్తదవీనాం యదజస్తదజానాం వాయుర్వై
పశూనాం ప్రియం ధామ యద్వాయవ్యో భవత్యేతమేవైనమభి-

భి సంజానానాః పశవ ఉప తిష్ఠన్తే వాయవ్యాః కార్యాః ౩ ప్రాజా-
పత్యా ౩ ఇత్యాహుర్యద్వాయవ్యం కుర్యాత్ప్రజాపతేరియాద్య-
త్ప్రాజాపత్యం కుర్యాద్వాయోః ॥ ౩ ॥ ఇయాద్యద్వాయవ్యః
పశుర్భవతి తేన వాయోర్నైతి యత్ప్రాజాపత్యః పురోడాశో
భవతి తేన ప్రజాపతేర్నైతి యద్ద్వాదశకపాలస్తేన వైశ్వా-
నరాన్నైత్యాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపతి దీక్షిష్యమా-
ణోఽగ్నిః సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చా
రభతేఽగ్నిరవమో దేవతానాం విష్ణుః పరమో యదాగ్నావై-
ష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపతి దేవతాః ॥ ౪ ॥ ఏవోభయతః ప-
రిగృహ్య యజమానోఽవ రున్ధే పురోడాశేన వై దేవా అము-
ష్మిఁల్లోక ఆర్ధ్నువఞ్చరుణాఽస్మిన్ యః కామయేతాముష్మిఁల్లోక
ఋధ్నుయామితి స పురోడాశం కుర్వీతాముష్మిన్నేవ లోక ఋ-
ధ్నోతి యదష్టాకపాలస్తేనాగ్నేయో యత్త్రికపాలస్తేన వైష్ణవ-
స్సమృద్ధ్యై యః కామయేతాస్మిఁల్లోక ఋధ్నుయామితి స చ-
రుం కుర్వీతాగ్నేర్ఘృతం విష్ణోస్తణ్డులాస్తస్మాత్ ॥ ౫ ॥ చరుః
కార్యోఽస్మిన్నేవ లోక ఋధ్నోత్యాదిత్యో భవతీయం వా అ-
దితిరస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠత్యథో అస్యామేవాధి యజ్ఞం తనుతే
యో వై సంవత్సరముఖ్యమభృత్వాఽగ్నిం చినుతే యథా సా-
మి గర్భోఽవపద్యతే తాదృగేవ తదార్తిమార్చ్ఛేద్వైశ్వా-
నరం ద్వాదశకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేత్సంవత్సరో వా అగ్నిర్వై-

శ్వానరో యథా సంవథ్సరమాప్త్వా ॥ ౬ ॥ కాల ఆగతే విజాయత ఏవమేవ సంవథ్సరమాప్త్వా కాల ఆగతేఽగ్నిం చినుతే నార్తిమార్ఛత్యేషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః ప్రియామేవాస్య తనువమవ రున్ధే త్రీణ్యేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకానాగ్ం రోహాయ ॥ ౭ ॥

యద్రియజ్ఞాయుర్యచ్ఛ్మశ్రుణస్తద్వాయోనిర్వపతి దేవతా స్తస్మాద్వాప్త్వాఽష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ౧ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా ప్రేణాను ప్రావిశత్తాభ్యః పునస్సంభవితుం నాశక్నోథ్సోఽబ్రవీదృధ్నవదిథ్స యో మైఽతః పునస్సంచినవదితి తం దేవాస్సమచిన్వన్తతో వై త ఆర్ధ్నువన్యథ్సమచిన్వన్తచ్చిత్యస్య చిత్యత్వం య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుత ఋధ్నోత్యేవ కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహురగ్నివాన్ ॥౧॥ అసానీతి వా అగ్నిశ్చీయతేఽగ్నివానేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుర్దేవా మా వేదన్నితి వా అగ్నిశ్చీయతే విదురేనం దేవాః కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుర్గృహ్యసానీతి వా అగ్నిశ్చీయతే గృహ్యేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుః పశుమానసానీతి వా అగ్నిః ॥ ౨ ॥ చీయతే పశుమానేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుస్సప్త మా పురుషా ఉప జీవానితి వా అగ్నిశ్చీయతే త్రయః ప్రాఞ్చస్త్రయః ప్రత్యఞ్చ ఆత్మా సప్తమ ఏతావన్త ఏవైనమముష్మిన్లోక ఉప జీవన్తి ప్రజాపతి-

గ్నిమచికీషత తం పృథివ్యబ్రవీన్న మయ్యగ్నిం చేష్యసేఽ-
తి మా ధక్ష్యతి సా త్వాఽతి దహ్యమానా వి ధవిష్యే ॥ ౧౦ ॥
స పాపీయాన్భవిష్యసీతి సోఽబ్రవీత్తథా వా అహం కరిష్యామి య-
థా త్వా నాతి ధక్ష్యతీతి స ఇమామభ్యమృశత్ప్రజాపతిస్త్వా సా-
దయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదేతీమామేవేష్టకాం
కృత్వోపాధత్తానతిదాహాయ యత్ప్రత్యగ్నిం చిన్వీత తదభి మృ-
శేత్ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా
సీద ॥ ౧౧ ॥ ఇతీమామేవేష్టకాం కృత్వోపధత్తేఽనతిదాహాయ
ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి స ఏత ముఖ్యమపశ్యత్త-
గ్ం సంవత్సరమబిభస్తతో వై స ప్రాజాయత తస్మాత్సంవత్సరం
భార్యః ప్రైవ జాయతే తం వసవోఽబ్రువన్త్వమజనిష్ఠా వ-
యం ప్ర జాయామహా ఇతి తం వసుభ్యః ప్రాయచ్ఛత్తం త్రీ-
ణ్యహాన్యబిభస్తేన ॥ ౧౨ ॥ త్రీణి చ శతాన్యసృజన్త త్రయ-
స్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాత్త్ర్యహం భార్యః ప్రైవ జాయతే తాన్రు-
ద్రా అబ్రువన్యూయమజనిధ్వం వయం ప్రజాయామహా ఇ-
తి తగ్ం రుద్రేభ్యః ప్రాయచ్ఛన్తగ్ం షడహాన్యబిభరుస్తేన త్రీణి
చ శతాన్యసృజన్త త్రయస్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాత్షడహం భార్యః
ప్రైవజాయతే తానాదిత్యా అబ్రువన్యూయమజనిధ్వం
వయమ్ ॥ ౧౩ ॥ ప్ర జాయామహా ఇతి తమాదిత్యేభ్యః ప్రా-
యచ్ఛన్తం ద్వాదశాహాన్యబిభరుస్తేన త్రీణి చ శతాన్యసృజన్త త్ర-

యస్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాద్ద్వాదశాహం భార్యాణి ప్రైవ జాయతే తే-
న వై తే సహస్రమసృజన్తోఖాగ్ం సహస్రతమీం య ఏవము-
ఖ్యాగ్ం సాహస్రం వేద ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి ॥ ౧౮ ॥

అగ్నిర్వావాన్నత్తుమానస్తానీత్తి వా అగ్నిర్ధవి పిత్యే మృశేత్ప్రజాప-
తిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద తేన తానా-
ద్రిత్యా అబ్రువన్వ్ర్యాయుమజనిధ్వం వయం చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

యజుషా వా ఏషా క్రియతే యజుషా పచ్యతే యజుషా వి-
ముచ్యతే యదుఖా సా వా ఏషైతర్హి యాతయామ్నీ సా న
పునః ప్రయుజ్యేత్యాహురగ్నే యుక్ష్వా హి యే తవ యుక్ష్వా హి
దేవహూతమాగ్ం ఇత్యుఖాయాం జుహోతి తేనైవైనాం పునః
ప్రయుఙ్క్తే తేనాయాతయామ్నీ యో వా అగ్నిం యోగ ఆగ-
తే యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేష్వగ్నే ॥ ౧౫ ॥ యుక్ష్వా హి యే
తవ యుక్ష్వా హి దేవహూతమాగ్ం ఇత్యాహైష వా అగ్నే-
ర్యోగస్తేనైవైనం యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు బ్రహ్మవాదినో
వదన్తి న్యఙ్ఙగ్నిశ్చేతవ్యా౩ ఉత్తానా౩ ఇతి వయసాం వా ఏష ప్ర-
తిమయా చీయతే యదగ్నిర్యన్న్యఞ్చం చినుయాత్పృష్టిత ఏనమా-
హుతయ ఋచ్ఛేయుర్యదుత్తానం న పతితుగ్ం శక్నుయాదసువ-
ర్గ్యోఽస్య స్యాత్ప్రాచీనముత్తానమ్ ॥ ౧౬ ॥ పురుషశీర్షముప దధా-
తి ముఖత ఏవైనమాహుతయ ఋచ్ఛన్తి నోత్తానం చినుతే సువ-

గ్న్యేఽస్య భవతి సావిత్ర్యా జుహోతి చక్షురేవాస్మిన్ప్రతి దధాతి
ద్వాభ్యాం జుహోతి ద్వే హి చక్షుషీ సమాన్యా జుహోతి సమానగ్ం
హి చక్షుస్సమృద్ధ్యై దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే వామం వసు
సం న్యదధత తద్దేవా వామభృతాఽవృఞ్జత తద్వామభృతో వా-
మభృత్త్వం యద్వామభృతముప దధాతి వామమేవ తయా వసు
యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే హిరణ్యమూర్ధ్నీ భవతి జ్యో-
తిర్వై హిరణ్యం జ్యోతిర్వామం జ్యోతిషైవాస్య జ్యోతిర్వామం
వృఙ్క్తే ద్వియజుర్భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౭ ॥

యుఞ్జానేష్వగ్నే ప్రాచీనముత్తానం వామభృతం చతుర్వి-
గ్ంశతిశ్చ ॥ ౩ ॥

ఆపో వరుణస్య పత్నయ ఆసన్తా అగ్నిరభ్యధ్యాయత్తా-
స్సమభవత్తస్య రేతః పరాఽపతత్తదియమభవద్యద్ద్వితీయం ప-
రాఽపతత్తదసావభవదియం వై విరాడసౌ స్వరాడ్యద్విరాజావు-
ప దధాతీమే ఏవోప ధత్తే యద్వా అసౌ రేతస్సిఞ్చతి తదస్యాం
ప్రతి తిష్ఠతి తత్ప్రజాయతే తా ఓషధయః ॥ ౧౮ ॥ వీరుధో భవ-
న్తి తా అగ్నిరత్తి య ఏవం వేద ప్రైవ జాయతేఽన్నాదో భవతి
యో రేతస్వీ స్యాత్ప్రథమాయాం తస్య చిత్యాముభే ఉప దధ్యా-
దిమే ఏవాస్మై సమీచీ రేతస్సిఞ్చతో యస్సిక్తరేతాస్స్యాత్ప్రథమా-
యాం తస్య చిత్యామన్యాముప దధ్యాదుత్తమాయామన్యాగ్ం

శేతే ప్రవాస్య స్త్రిక్త్రమాభ్యాముభయతః పరి గృహ్ణాతి సంవత్సరం న
కమ్ ॥ ౧౯ ॥ చన ప్రత్యవరోహన్న హ్యేకం చన
ప్రత్యవరోహతి తదేనయోస్స్వృతం యో వా అపశీర్షాణమ-
గ్నిం చినుతేఽపశీర్షాఽముష్మిల్లోకే భవతి యస్సశీర్షాణం
చినుతే సశీర్షాఽముష్మిల్లోకే భవతి చిత్తిం జుహోమి మనసా
ఘృతేన యథా దేవా ఇహాఽఽగమన్వీతిహోత్రా ఋతావృధస్సము-
ద్రస్య వయునస్య పత్మఞ్జుహోమి విశ్వకర్మణే విశ్వాహాఽమర్త్యగ్ం
హవిరితి స్వయమాతృణ్ణాముపధాయ జుహోతి ॥ ౨౦ ॥ ఏత-
ద్వా అగ్నేశ్శిరస్సశీర్షాణమేవాగ్నిం చినుతే సశీర్షాఽముష్మి-
ల్లోకే భవతి య ఏవం వేద సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీ-
యతే యదగ్నిస్తస్య యదయథాపూర్వం క్రియతేఽసువర్గ్యమస్య
తత్సువర్గ్యోఽగ్నిశ్చితిముపధాయాభి మృశేచ్చిత్తిమచిత్తిం చినవద్వి-
ద్వాన్పృష్ఠేవ వీతా వృజినా చ మర్తాన్రాయే చ నస్స్వపత్యా-
య దేవ దితిం చ రాస్వాదితిమురుష్యేతి యథాపూర్వమేవైనా-
ముప ధత్తే ప్రాఞ్చమేనం చినుతే సువర్గ్యోఽస్య భవతి ॥ ౨౧ ॥

ఓషధయగ్ం కం జుహోతి స్వపత్యాయాష్టాదశ చ ॥ ౪ ॥

విశ్వకర్మా దిశాం పతిస్స నః పశూన్పాతు సోఽస్మాన్పాతు
తస్మై నమః ప్రజాపతీ రుద్రో వరుణోఽగ్నిర్దిశాం పతిస్స నః ప-
శూన్పాతు సోఽస్మాన్పాతు తస్మై నమ ఏతా వై దేవతా ఏతేషాం ప-

శూనామధిపతయస్తాభ్యో వా ఏష ఆ వృశ్చ్యతే యః పశుశీర్షా-
ణ్యుపదధాతి హిరణ్యేష్టకా ఉపదధాత్యేతాభ్య ఏవ దేవతాభ్యో
నమస్కరోతి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౨౨ ॥ వదన్త్యగ్నౌ గ్రామ్యా-
న్పశూన్ప్ర దధాతి శుచాఽఽర్పయతి కిం తత ఉచ్ఛిగ్ంషతీతి
యద్ధిరణ్యేష్టకా ఉపదధాత్యమృతం వై హిరణ్యమమృత ఏవైనా గ్రా-
మ్యేభ్యః పశుభ్యో భేషజం కరోతి నైనాన్ హినస్తి ప్రాణా వై
ప్రథమా స్వయమాతృణ్ణా వ్యానో ద్వితీయాఽపాన స్తృతీయాఽను
ప్రాణ్యాత్ప్రథమాగ్ం స్వయమాతృణ్ణాముపధాయ ప్రాణేనైవ ప్రా-
ణగ్ం సమర్ధయతి వ్యన్యాత్ ॥ ౨౩ ॥ ద్వితీయాముపధాయ
వ్యానేనైవ వ్యానగ్ం సమర్ధయత్యపాన్యాత్తృతీయాముపధాయా-
పానేనైవాపానగ్ం సమర్ధయత్యథో ప్రాణైరేవైనగ్ం సమిన్ధే భూర్భువః
సువరితి స్వయమాతృణ్ణా ఉప దధాతీమే వై లోకాస్స్వయమా-
తృణ్ణా ఏతాభిః ఖలు వై వ్యాహృతీభిః ప్రజాపతిః ప్రాజాయత
యదేతాభిర్వ్యాహృతీభిస్స్వయమాతృణ్ణా ఉపదధాతీమానేవ
లోకానుపధాయైషు ॥ ౨౪ ॥ లోకేష్వధి ప్రజాయతే ప్రాణాయ
వ్యానాయాపానాయ వాచే త్వా చక్షుషే త్వా తయా దేవతయాఽ-
ఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదాగ్నినా వై దేవాస్సువర్గం లోకమజిగాగ్ంస-
న్తేన పతితుం నాశక్నువన్త ఏతాశ్చతస్రస్స్వయమాతృణ్ణా అప-
శ్యన్తా దిక్షూపాదధత తేన సర్వతశ్చక్షుషా సువర్గం లోకమా-

ర్యుక్తా యచ్చతస్రస్స్వయమాతృణ్ణా ఉపదధాతి సర్వతశ్చక్షు-
షైవ తదగ్నినా యజమానస్సువర్గం లోకమేతి ॥ ౩౫ ॥

బ్రహ్మవాదినో వ్యాన్యాద్రేషు యజమానస్త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

అగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇత్యాహాహ్వతైవైనమగ్నిం
దూతం వృణీమహ ఇత్యాహ హుత్వైవైనం వృణీతేఽగ్నినాఽగ్ని-
స్సమిధ్యత ఇత్యాహ సమిన్ధ ఏవైనమగ్నిర్వృత్రాణి జఙ్ఘనదిత్యా-
హ సమిద్ధ ఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం దధాత్యగ్నే స్తోమం మనామహ
ఇత్యాహ మనుత ఏవైనమేతాని వా అహ్నాగ్ం రూపాణి ॥ ౩౬ ॥
అన్వహమేవైనం చినుతేఽవాహ్నాగ్ం రూపాణి రున్ధే బ్రహ్మవాది-
నో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాద్యాతయామ్నీరన్యా ఇష్టకా అయాత-
యామ్నీ లోకం పృణేత్యైన్ద్రాగ్నీ హి బార్హస్పత్యేతి బ్రూ-
యాదిన్ద్రాగ్నీ చ హి దేవానాం బృహస్పతిశ్చాయాతయామానోఽ-
నుచరవతీ భవత్యజామిత్వాయానుష్టుభాఽనుచరత్యాత్మా వై లో-
కం పృణా ప్రాణోఽనుష్టుప్తస్మాత్ప్రాణస్సర్వాణ్యఙ్గాన్యను చరతి తా
అస్య సూదదోహసః ॥ ౩౭ ॥ ఇత్యాహ తస్మాత్పురుషిపురుషి
రసస్సోమగ్ం శ్రీణన్తి పృశ్నయ ఇత్యాహాన్నం వై పృశ్న్యన్న-
మేవావ రున్ధేఽర్కో వా అగ్నిరర్కోఽన్నమన్నమేవావ రున్ధే జన్మ-
న్దేవానాం విశస్త్రిష్వా రోచనే దివ ఇత్యాహేమానేవాస్మై లో-
కాఞ్జ్యోతిష్మతః కరోతి యో వా ఇష్టకానాం ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యే-

వ తిష్ఠతి తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదేత్యాహైషా వా ఇష్టకానాం ప్రతిష్ఠా య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ ౨౮ ॥

ధ్రువాణి సూదదోహాస్త్రయోదశ షోడశ చ ॥ ౭ ॥

సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే యదగ్నిర్వజ్ర ఏకాదశినీ యదగ్నావేకాదశినీం మినుయాద్వజ్రేణైనగ్ం సువర్గాల్లోకాదన్తర్దధ్యాద్యన్న మినుయాత్స్వరుభిః పశూన్వ్యర్ధయేదేకయూపం మినోతి నైనం వజ్రేణ సువర్గాల్లోకాదన్తర్దధాతి న స్వరుభిః పశూన్వ్యర్ధయతి వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే యోఽగ్నిం చిన్వన్నధిక్రామత్యైన్ద్రియా ॥ ౨౯ ॥ ఋచాఽఽక్రమణం ప్రతీష్టకాముప దధ్యాన్నేన్ద్రియేణ వీర్యేణ వ్యృధ్యతే రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్తస్య తిస్రశ్శరవ్యాః ప్రతీచీ తిరశ్చ్యనూచీ తాభ్యో వా ఏష ఆ వృశ్చ్యతే యోఽగ్నిం చినుతేఽగ్నిం చిత్వా తిసృధన్వమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్తాభ్య ఏవ నమస్కరోత్యథో తాభ్య ఏవాత్మానం నిష్క్రీణీతే యత్తే రుద్ర పురః ॥ ౩౦ ॥ ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర సంవత్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్ర దక్షిణా ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర పరివత్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్ర పశ్చాద్ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్రేదావత్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్రోత్తరాద్ధనుస్తత్ ॥ ౩౧ ॥ వాతో అను వాతు తే

తస్మై తే రుద్ర సంవత్సరేణ నమస్కరోమి యస్తే రుద్ర పరి ధన్వ-
న్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర వత్సరేణ నమస్కరో-
మి రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్స యథా వ్యాఘ్రః క్రుద్ధస్తిష్ఠత్యే-
వం వా ఏష ఏతర్హి సంచితమేతైరుప తిష్ఠతే నమస్కారైరే-
వైనగ్ం శమయతి యేఽగ్నయః ॥ ౩౨ ॥ పురీష్యాః ప్రవిష్టాః పృ-
థివీమను । తేషాం త్వమస్యుత్తమః ప్రణో జీవాతవే సువ । ఆపం
త్వాఽగ్నే మనసాఽఽపం త్వాఽగ్నే తపసాఽఽపం త్వాఽగ్నే
దీక్షయాఽఽపం త్వాఽగ్న ఉపసద్భిరాపం త్వాఽగ్నే సుత్య-
యాఽఽపం త్వాఽగ్నే దక్షిణాభిరాపం త్వాఽగ్నేఽవభృథే-
నాపం త్వాఽగ్నే వశయాఽఽపం త్వాఽగ్నే స్వగాకారేణేత్యా-
హైషా వా అగ్నేరాప్తిస్తయైవైనమాప్నోతి ॥ ౩౩ ॥

ఐన్ద్రీ యా పుర ఉత్తరార్ధన్నస్తదగ్నయ ఆహోష్టా చ ॥ ౭ ॥

గాయత్రేణ పురస్తాదుప తిష్ఠతే ప్రాణమేవాస్మిన్దధాతి బృ-
హద్రథన్తరాభ్యాం పక్షావోజ ఏవాస్మిన్దధాత్యృతుస్థా యజ్ఞాయజ్ఞి-
యేన పుచ్ఛమృతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి పృష్ఠైరుప తిష్ఠతే తేజో వై
పృష్ఠాని తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాత్సృష్టః
పరాఙైత్తం వారవన్తీయేనావారయత తద్వారవన్తీయస్య వారవన్తీ-
యత్వగ్ం శ్యైతేన శ్యేతీ అకురుత తచ్ఛ్యైతస్య శ్యైతత్వమ్ ॥ ౩౪ ॥
యద్వారవన్తీయేనోపతిష్ఠతే వారయత ఏవైనగ్ం శ్యైతేన శ్యేతీ

కురుతే ప్రజాపతేర్ హృదయేనాపి పక్షం ప్రత్యుపతిష్ఠతే ప్రేమా-
ణమేవాస్య గచ్ఛతి ప్రాచ్యా త్వా దిశా సాదయామి గాయత్రేణ
ఛన్దసాఽగ్నినా దేవతయాఽగ్నేశ్శీర్‌ష్ణాఽగ్నేశ్శిర ఉప దధామి ద-
క్షిణయా త్వా దిశా సాదయామి త్రైష్టుభేన ఛన్దసేన్ద్రేణ దేవ-
తయాఽగ్నేః పక్షేణాగ్నేః పక్షముప దధామి ప్రతీచ్యా త్వా దిశా
సాదయామి ॥ ౩౫ ॥ జాగతేన ఛన్దసా సవిత్రా దేవతయాఽగ్నేః
పుచ్ఛేనాగ్నేః పుచ్ఛముప దధామ్యుదీచ్యా త్వా దిశా సాదయా-
మ్యానుష్టుభేన ఛన్దసా మిత్రావరుణాభ్యాం దేవతయాఽగ్నేః
పక్షేణాగ్నేః పక్షముప దధామ్యూర్ధ్వయా త్వా దిశా సాద-
యామి పాఙ్క్తేన ఛన్దసా బృహస్పతినా దేవతయాఽగ్నేః పృ-
ష్ఠేనాగ్నేః పృష్ఠముప దధామి యో వా అపాత్మానమగ్నిం
చినుతేఽపాత్మాఽముష్మిఁల్లోకే భవతి యస్సాత్మానం చినుతే
సాత్మాఽముష్మిఁల్లోకే భవత్యాత్మేష్టకా ఉప దధాత్యేష వా
అగ్నేరాత్మా సాత్మానమేవాగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మిఁల్లోకే భవతి
య ఏవం వేద ॥ ౩౬ ॥

కురుతే ప్రతీచ్యా త్వా దిశా సాదయామి యస్సాత్మానం
చినుతే ద్వావింశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

అగ్న ఉదధే యా త ఇషుర్యువా నామ తయా నో మృడ
తస్యాస్తే నమస్తస్యాస్త ఉపజీవన్తో భూయాస్మాగ్నే దుధ్ర గహ్య

కిగ్ంశిల వన్య యా త ఇషుశ్శువా నామ తయా నో మృడ తస్యా-
స్తే నమ స్తస్యా స్త ఉపజీవన్తో భూయాస్మ పఞ్చ వా ఏతేఽగ్నయో
యచ్చితయ ఉదధిరేవ నామ ప్రథమో దుద్రః ॥ ౩౭ ॥ ద్వితీయో
గవ్య స్తృతీయః కిగ్ంశిలశ్చతుర్థో వన్యః పఞ్చమ స్తేభ్యో యదా-
హుతీర్న జుహుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ప్ర దహేయు-
ర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనై వైనాఞ్ఛమయతి నా-
ర్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానో వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణోఽ-
క్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోశ్శ్రోత్రం బాహువోర్బలమూరువోరో-
జోఽరిష్టా విశ్వాన్యఙ్గాని తనూః ॥ ౩౮ ॥ తనువా మే సహ నమ స్తే
అస్తు మా మా హిగ్ంసీ రప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి యోఽ-
గ్నిం చిన్వన్నధి క్రామతి వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణ ఇత్యాహ ప్రా-
ణానేవాత్మన్ధత్తే యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు
యో రుద్రో విశ్వా భువనాఽఽవివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్త్వా-
హుతిభాగా వా అన్యే రుద్రా హవిర్భాగాః ॥ ౩౯ ॥ అన్యే శత-
రుద్రీయగ్ం హుత్వా గావీధుకం చరుమేతేన యజుషా చరమా-
యామిష్టకాయాం ని దధ్యాద్భాగధేయేనై వైనగ్ం శమయతి త-
స్య త్వై శతరుద్రీయగ్ం హుతమిత్యాహుర్యస్యై తదగ్నౌ క్రి-
యత ఇతి వసవస్త్వా రుద్రైః పురస్తాత్పాన్తు పితరస్త్వా యమ-
రాజానః పితృభిర్దక్షిణతః పాన్త్వాదిత్యాస్త్వా విశ్వైర్దేవైః పశ్చా-

త్వాన్తు ద్యుతానస్త్వా మారుతో మరుద్భిరుత్తరతః పాతు ॥ ౪౦ ॥
దేవాస్త్వేన్ద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానోఽధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ పా-
న్తు న వా ఏతేన పూతో న మేధ్యో న ప్రోక్షితో యదేనమతః
ప్రాచీనం ప్రోక్షతి యత్సఞ్చితమాజ్యేన ప్రోక్షతి తేన పూతస్తేన
మేధ్యస్తేన ప్రోక్షితః ॥ ౪౧ ॥

మధ్రస్తనూర్ హవిర్భాగాః పాతు ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

సమీచీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తేఽగ్నిరధిపతిరసితో ర-
క్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం
తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భే దధామ్యోజస్వినీ
నామాసి దక్షిణా దిక్తస్యాస్త ఇన్ద్రోఽధిపతిః పృదాకుః ప్రాచీ నా-
మాసి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే ॥ ౪౨ ॥ సోమోఽధిపతిస్స్వజోఽవస్థావా
నామాస్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణోఽధిపతిస్తిరశ్చరాజిరధిపత్నీ
నామాసి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతిరధిపతిశ్శ్విత్రో వశినీ నా-
మాసీయం దిక్తస్యాస్తే యమోఽధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా య-
శ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తే
యం ద్విష్మో యశ్చ ॥ ౪౩ ॥ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భే దధా-
మ్యేతా వై దేవతా అగ్నిం చితగ్ం రక్షన్తి తాభ్యో యదాహు-
తీర్న జుహుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయేయుర్యదేతా
ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనైవైనాశ్శమయతి నార్తిమార్చ్ఛ-

త్యథ్వర్యుర్న యజమానో హోతారో నామ స్థ తేషాం వః పురో
గృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలిలో నిలిమ్పా నామ ॥ ౪౪ ॥ స్థ తే-
షాం వో దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవస్సగరో వజ్రిణో నామ
స్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్నో వ ఇషవో గహ్వరోఽవస్థా-
వానో నామ స్థ తేషాం వ ఉత్తరాద్గృహా ఆపో వ ఇషవస్సముద్రోఽ-
ధిపతయో నామ స్థ తేషాం వ ఉపరి గృహా వర్షం వ ఇషవోఽ-
వస్వాన్క్రివ్యా నామ స్థ పార్థివాస్తేషాం వ ఇహ గృహాః ॥ ౪౫ ॥
అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృ-
డయత తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి
హుతాదో వా అన్యే దేవా అహుతాదోఽన్యే తానగ్నిచిదేవో-
భయాన్ప్రీణాతి దధ్నా మధుమిశ్రేణైతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగ-
ధేయేనైవైనాన్ప్రీణాత్యథో ఖల్వాహురిష్టకా వై దేవా అహుతాద
ఇతి ॥ ౪౬ ॥ అనుపరిక్రామం జుహోత్యపరివర్గమేవైనాన్ప్రీణా-
తీమగ్ం స్తనమూర్జస్వన్తం ధయాపాం ప్రప్యాతమగ్నే సరిరస్య మ-
ధ్యే । ఉత్సం జుషస్వ మధుమన్తమూర్వ సముద్రియగ్ం సదనమా
విశస్వ । యో వా అగ్నిం ప్రయుజ్య న విముఞ్చతి యథాఽశ్వో
యుక్తోఽవిముచ్యమానః క్షుధ్యన్పరా భవత్యేవమస్యాగ్నిః పరా
భవతి తం పరాభవన్తం యజమానోఽను పరా భవతి సోఽగ్నిం
చిత్వా లూక్షః ॥ ౪౭ ॥ భవతీమగ్ం స్తనమూర్జస్వన్తం ధయాపా-

మిత్యాజ్యస్య పూర్ణాగ్ం స్రుచం జుహోత్యేష వా అగ్నేర్విమో-
కో విముచ్యైవాస్మా అన్నమపి దధాతి తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద
యశ్చ న క్షుధా యగ్ం హ వై వాజీ సుహితో దధాతీత్యగ్ని-
ర్వావ వాజీ తమేవ తత్ప్రీణాతి స ఏనం ప్రీతః ప్రీణాతి వసీయాన్భ-
వతి ॥ ౪౮ ॥

ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే ద్విష్టో యశ్చ నిలిమ్పా నామేహ గృహా
ఇతి బ్రూయాద్వసీయాన్భవతి ॥ ౧౦ ॥

ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమా-
య రాజ్ఞ ఋశ్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయశ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే
గౌరః పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలఙ్గోః
క్రిమిస్సోమస్య రాజ్ఞః కులుఙ్గస్సిన్ధోశ్శిగ్ంశుమారో హిమవతో
హస్తీ ॥ ౪౯ ॥ ఇన్ద్రాయాష్టావిగ్ంశతిః ॥ ౧౧ ॥

మయుః ప్రాజాపత్య ఊలో హలీక్ష్ణో వృషదగ్ంశస్తే ధా-
తుస్సరస్వత్యై శారిశ్శ్యేతా పురుషవాక్సరస్వతే శుకశ్శ్యేతః పు-
రుషవాగారణ్యోఽజో నకులశ్శకా తే పౌష్ణా వాచే క్రౌఞ్చః ॥ ౫౦ ॥

మయుస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౧౨ ॥

అపాం నప్త్రే ఝషో నాక్రో మకరః కులీకయస్తేఽకూపారస్య
వాచే పైఙ్గరాజో భగాయ కుషీతక ఆతీ వాహసో దర్విదా తే వాయ-
వ్యా దిగ్భ్యశ్చక్రవాకః ॥ ౫౧ ॥ అపామేకాన్నవిగ్ంశతిః ॥ ౧౩ ॥

బలాయాజగర ఆఖుస్సృజయా శయణ్డకస్తే మైత్రా మృ-
త్యవేఽసితో మన్యవే స్వజగ్ం కుమ్భీనసగ్ం పుష్కరసాదో లోహి-
తాహిస్తే త్వాష్ట్రాగ్ం ప్రతిశ్రుత్కాయై వాహసః ॥ ౫౨ ॥ ౧౪ ॥

పురుషమృగశ్చన్ద్రమసే గోధా కాలకా దార్వాఘాటస్తే
వనస్పతీనామైణ్యహ్నే కృష్ణో రాత్రియై పికః క్ష్విఙ్కా నీలశీర్ష్ణీ
తేఽర్యమ్ణే ధాతుగ్ం కత్కటః ॥ ౫౩ ॥ ౧౫ ॥

సౌరీ బలాకర్శ్యో మయూరశ్శ్యేనస్తే గన్ధర్వాణాం వసూ-
నాం కపిఞ్జలో రుద్రాణాం తిత్తిరీ రోహిత్కుణ్డృణాచీ గోలత్తికా
తా అప్సరసామరణ్యాయ సృమరః ॥ ౫౪ ॥ ౧౬ ॥

పృషతో వైశ్వదేవగ్ం పిత్వో న్యఙ్కుగ్ం కశస్తేఽనుమత్యా
అన్యవాపోఽర్ధమాసానాం మాసాం కశ్యపగ్ం క్వయిగ్ం కుటరు-
ర్దాత్యౌహస్తే సినీవాల్యై బృహస్పతయే శిత్పుటః ॥ ౫౫ ॥ ౧౭ ॥

శకా భౌమీ పాన్త్రగ్ం కశో మాన్థీలవస్తే పితృణామృతూనాం
జహకా సంవత్సరాయ లోపా కపోత ఉలూకశ్శశస్తే నైరృ-
తాగ్ం కృకవాకుస్సావిత్రః ॥ ౫౬ ॥ ॥ ౧౮ ॥

బలాయ పురుషమృగస్సౌరీపృషతశ్శకాఽష్టాదశాష్టాదశ ॥

రురూ రౌద్రగ్ం కృకలాసశ్శకునిగ్ం పిప్పకా తే శరవ్యాయై
హరిణో మారుతో బ్రహ్మణే శార్గస్తరక్షుగ్ం కృష్ణశ్శ్వా చతుర-
క్షో గర్దభస్త ఇతరజనానామగ్నయే ధూంక్ష్ణా ॥ ౫౭ ॥

చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౧౯ ॥

అల్లజ ఆన్తరిక్ష ఉద్రో మద్గుః ప్లవస్తేఽపామదిత్యై హగ్ంససాచిరిన్ద్రాణ్యై కీర్శా గృధ్రశ్శితికక్షీ వార్ధ్రాణసస్తే దివ్యా ద్యావాపృథివ్యా శ్వావిత్ ॥ ౫౮ ॥ ౨౦ ॥

సుపర్ణః పార్జన్యో హగ్ంసో వృకో వృషదగ్ంశస్త ఐన్ద్రా అపాముద్రోఽర్యమ్ణే లోపాశస్సిగ్ంహో నకులో వ్యాఘ్రస్తే మహేన్ద్రాయ కామాయ పరస్వాన్ ॥ ౫౯ ॥ ॥ ౨౧ ॥

అల్లజస్సుపర్ణోఽష్టాదశాష్టాదశ ॥

ఆగ్నేయః కృష్ణగ్రీవస్సారస్వతీ మేషీ బభ్రుస్సౌమ్యః పౌష్ణశ్శ్యామశ్శితిపృష్ఠో బార్హస్పత్యశ్శిల్పో వైశ్వదేవ ఐన్ద్రోఽరుణో మారుతః కల్మాష ఐన్ద్రాగ్నస్సగ్ంహితోఽధోరామస్సావిత్రో వారుణః పేత్వః ॥ ౬౦ ॥ ఆగ్నేయో ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

అశ్వస్తూపరో గోమృగస్తే ప్రాజాపత్యా ఆగ్నేయా కృష్ణగ్రీవా త్వాష్ట్రా లోమశసక్థా శితిపృష్ఠా బార్హస్పత్యా ధాత్రే పృషోదరస్సౌర్యో బలక్షః పేత్వః ॥ ౬౧ ॥ అశ్వష్షోడశ ॥ ౨౩ ॥

అగ్నయేఽనీకవతే రోహితాఞ్జిరనడ్వానధోరామా సావిత్రా పౌష్ణా రజతనాభీ వైశ్వదేవా పిశఙ్గా తూపరా మారుతః కల్మాష ఆగ్నేయః కృష్ణోఽజస్సారస్వతీ మేషీ వారుణః కృష్ణ ఏకశితిపాత్పేత్వః ॥ ౬౨ ॥ అగ్నయేఽనీకవతే ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౪ ॥

యదేకేన ప్రజాపతిగ్గ్ ప్రీణాఽన్ను యజుషాఽఽపో విశ్వక-
ర్మాఽ గ్న ఆ యాహి సువర్గాయ వజ్రో గాయత్రేణాగ్న ఉదధే
స్సమీచీన్ద్రాయ మయుస్తపాం బలాయ పురుషమృగ స్సారీపృష్ఠత-
శ్శ్వక్షా రురురక్షజస్సుపర్ణాః ఆగ్నేయోఽష్టాఽగ్నయేఽనీకవతే
చతుర్విగ్ంశతిః. ॥ ౨౪ ॥

యదేకేన స పాపీయాన్యతద్వా అగ్నేర్లోధ త్తున్తద్దేవా స్త్వి-
ష్టదిశ్యేష్టా అపాంనప్త్రేఽ శ్వస్తూపరో ద్విషష్టిః. ॥ ౨౫ ॥

యదేకేనైకశితిష్ఠా త్వేత్వః.

హరిః ఓమ్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి కృష్ణయజుర్వేదే పఞ్చమకాణ్డే

పఞ్చమప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ షష్ఠప్రశ్నప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

హిరణ్యవర్ణాః శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః । అగ్నిం యా గర్భం దధిరే విరూపాస్తా న ఆపశ్శగ్గ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్ । మధుశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తా న ఆపశ్శగ్గ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి । యాః పృథివీం పయసోన్దన్తి ॥౧॥ శుక్రాస్తా న ఆపశ్శగ్గ్ం స్యోనా భవన్తు । శివేన మా చక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచం మె । సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదో హువే వో మయి వర్చో బలమోజో నిధత్త । యదదస్సంప్రయతీరహావనదతా హతే । తస్మాదా నద్యో నామ స్థ తా వో నామాని సిన్ధవః । యత్ప్రేషితా వరుణేన తాశ్శీభగ్ం సమవల్గత ॥ ౨ ॥ తదాప్నోదిన్ద్రో వో యతీస్తస్మాదాపో అను స్థన । అపకామగ్ం స్యన్దమానా అవీవరత వో హికమ్ । ఇన్ద్రో వశ్శక్తిభిర్దేవీస్తస్మాద్వార్ణామ వో హితమ్ । ఏకో దేవో అప్యతిష్ఠత్స్యన్దమానా యథావశమ్ । ఉదానిషుర్మహీరితి తస్మాదుదకముచ్యతే । ఆపో భద్రా ఘృతమిదాప ఆసురగ్నీషోమా బిభ్రత్యాప ఇత్తాః ।

తీవ్రో రసో మధుపృచామ్ ॥ ౩ ॥ అరఙ్గమ ఆ మా ప్రాణేన స-
హ వర్చసా గన్ । ఆదిత్పశ్యామ్యుత వా శృణోమ్యా మా ఘో-
షో గచ్ఛతి వాఙ్న ఆసామ్ । మన్యే భేజానో అమృతస్య తర్హి
హిరణ్యవర్ణా అతృపం యదా వః । ఆపో హిష్ఠా మయోభువస్తా
న ఊర్జే దధాతన । మహే రణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో
రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరం గ-
మామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ।
దివి శ్రయస్వాన్తరిక్షే యతస్వ పృథివ్యా సంభవ బ్రహ్మవర్చసమసి
బ్రహ్మవర్చసాయ త్వా ॥ ౪ ॥

ఉద్దన్తి సమవల్గత మధుపృచాం మాతరో ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥

అపాం గ్రహాన్గృహ్ణాత్యేతద్వావ రాజసూయం
యదేతే గ్రహాస్సవోఽగ్నిర్వరుణసవో రాజసూయమగ్నిసవ-
శ్చిత్యస్తాభ్యామేవ సూయతేఽథో ఉభావేవ లోకావభి జయతి
యశ్చ రాజసూయేనేజానస్య యశ్చాగ్నిచిత ఆపో భవన్త్యాపో వా
అగ్నేర్భ్రాతృవ్యా యదపోఽగ్నేరధస్తాదుపదధాతి భ్రాతృవ్యాభి-
భూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యమృతమ్॥౫॥
వా ఆపస్తస్మాదద్భిరవతాన్తమభిషిఞ్చన్తి నార్తిమార్చ్ఛతి సర్వ-
మాయురేతి యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేదా-
న్నం వా ఆపః పశవ ఆపోఽన్నం పశవోఽన్నాదః పశుమాన్భవతి
యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేద ద్వాదశ భవన్తి

ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరేణైవాస్మై ॥ ౬ ॥ అన్నమవ
రున్ధే పాత్రాణి భవన్తి పాత్రే వా అన్నమద్యతే సయోన్యేవా-
న్నమవ రున్ధ ఆ ద్వాదశాత్పురుషాదన్నమత్త్యథో పాత్రాన్న ఛిద్య-
తే యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేద కుమ్భాశ్చ
కుమ్భీశ్చ మిథునాని భవన్తి మిథునస్య ప్రజాత్యై ప్రప్రజయా ప-
శుభిర్మిథునైర్జాయతే యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ ॥౭॥ చైనా
ఏవం వేద శుగ్వా అగ్నిస్సోఽధ్వర్యుం యజమానం ప్రజాశ్శుచాఽ-
ర్పయతి యదప ఉపదధాతి శుచమేవాస్య శమయతి నార్తిమార్ఛ-
త్యధ్వర్యుర్న యజమానశ్శామ్యన్తి ప్రజా యత్రైతా ఉపధీయ-
న్తేఽపాం వా ఏతాని హృదయాని యదేతా ఆపో యదేతా అప
ఉపదధాతి దివ్యాభిరేవైనాస్సగ్ంసృజతి వర్షుకః పర్జన్యః ॥ ౮ ॥
భవతి యో వా ఏతాసామాయతనం క్ల్ప్తిం వేదాయతనవాన్భవతి
కల్పతేఽస్మా అనుసీతముప దధాత్యేతద్వా ఆసామాయతనమేషా
క్ల్ప్తిర్య ఏవం వేదాయతనవాన్భవతి కల్పతేఽస్మై ద్వంద్వమన్యా
ఉపదధాతి చతస్రో మధ్యే ధృత్యా అన్నం వా ఇష్టకా ఏతత్ఖలు వై
సాక్షాదన్నం యదేష చరుర్యదేతం చరుముపదధాతి సాక్షాత్ ॥౯॥
ఏవాస్మా అన్నమవ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మధ్యత ఏవాస్మా
అన్నం దధాతి తస్మాన్మధ్యతోఽన్నమద్యతే బార్హస్పత్యో భవతి
బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మా అన్నమవరున్ధే

బ్రహ్మవర్చసమసి బ్రహ్మవర్చసాయ త్వేత్యాహ తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి యస్యైషా ఉపధీయతే య ఉ చైనామేవం వేద ॥ ౧౦ ॥

అమృతమస్మై జాయతేయస్యై తా ఉపధీయన్తేయ ఉ ప్రస్యన్య ఉప్పదధాతి సాత్రేష్ట్న్ చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

భూతేష్టకా ఉప దధాత్యత్రాత్ర వై మృత్యుర్జాయతే యత్ర యత్రైవ మృత్యుర్జాయతే తత ఏవైనమవ యజతే తస్మాదగ్నిచిత్సర్వమాయురేతి సర్వే హ్యస్య మృత్యవోఽవేష్టాస్తస్మాదగ్నిచిన్నాభిచరితవై ప్రత్యగేనమభిచారస్స్పృణుతే సూయతే వా ఏష యోఽగ్నిం చినుతే దేవసువామేతాని హవీగ్ంషి భవన్త్యేతావన్తో వై దేవానాగ్ం సవా స్త ఏవ ॥ ౧౧ ॥ అస్మై సవాన్ప్ర యచ్ఛన్తి త ఏనగ్ం సువన్తే సవోఽగ్నిర్వరుణసవో రాజసూయం బ్రహ్మసవశ్చితో దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం బ్రహ్మణా దేవతాభిరభిషిఞ్చత్యన్నస్యాన్నస్యాభిషిఞ్చత్యన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చమభి షిఞ్చతి పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే శీర్షతోఽభిషిఞ్చతి శీర్షతో హ్యన్నమద్యత ఆ ముఖాదన్వవ స్రావయతి ॥ ౧౨ ॥ ముఖత ఏవాస్మా అన్నాద్యం దధాత్యగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహైష వా అగ్నేస్సవస్తేనైవైనమభిషిఞ్చతి బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవైనమభిషిఞ్చతీన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీ-

త్యాహేన్ద్రియమేవాస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాత్యేతత్ ॥ ౧౩ ॥ వై రాజసూ-
యస్య రూపం య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుత ఉభావేవ లోకావభి
జయతి యశ్చ రాజసూయేనేజానస్య యశ్చాగ్నిచిత ఇన్ద్రస్య సు-
షువాణస్య దశధేన్ద్రియం వీర్యం పరాఽపతత్తద్దేవాః సౌత్రామణ్యా
సమభరన్త్స్నాయతే వా ఏష యోఽగ్నిం చినుతేఽగ్నిం చిత్వా
సౌత్రామణ్యా యజేతేన్ద్రియమేవ వీర్యగ్ం సంభృత్యాత్మన్ధత్తే ॥ ౧౪ ॥

తప ఏవాన్వవసాయయత్యేతదష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

సజూరబ్దోఽయావభిస్సజూరుషా అరుణీభిస్సజూస్సూర్య ఏత-
శేన సజోషావశ్వినా దగ్ంసోభిస్సజూరగ్నిర్వైశ్వానర ఇడాభిర్ఘృ-
తేన స్వాహా సంవత్సరో వా అబ్దో మాసా అయావా ఉషా అరుణీ-
సూర్య ఏతశ ఇమే అశ్వినా సంవత్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరః పశవ
ఇడా పశవో ఘృతగ్ం సంవత్సరం పశవోఽను ప్ర జాయన్తే సం-
వత్సరేణైవాస్మై పశూన్ప్ర జనయతి దర్భస్తమ్బే జుహోతి యత్ ॥
వా అస్యా అమృతం యద్వీర్యం తద్దర్భాస్తస్మిఞ్జుహోతి ప్రైవ
జాయతేఽన్నాదో భవతి యస్యైవం జుహ్వత్యేతా వై దేవతా అ-
గ్నేః పురస్తాద్భాగాస్తా ఏవ ప్రీణాత్యథో చక్షురేవాగ్నేః పురస్తాత్ప్రతి
దధాత్యనన్ధో భవతి య ఏవం వేదాపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్స
ప్రజాపతిః పుష్కరపర్ణే వాతో భూతోఽలేలాయత్సః ॥ ౧౫ ॥
ప్రతిష్ఠాం నావిన్దత స ఏతదపాం కులాయమపశ్యత్తస్మిన్నగ్నిమచి-
నుత తదియమభవత్తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యాం పురస్తాదుపాదధా-

త్తచ్ఛిరో౽భవత్థాన్ప్రాచీ దిగ్యాం దక్షిణత ఉపాదధాత్స దక్షి-
ణః పక్షో౽భవత్థాన్దక్షిణా దిగ్యాం పశ్చాదుపాదధాత్తత్పుచ్ఛ-
మభవత్థాన్ప్రతీచీ దిగ్యాముత్తరత ఉపాదధాత్ ॥ ౧౭ ॥ స ఉ-
త్తరః పక్షో౽భవత్థోదీచీ దిగ్యాముపరిష్టాదుపాదధాత్తత్పృష్ఠమ-
భవత్థోర్ధ్వా దిగియం వా అగ్నిః పఞ్చ ప్రక స్తస్మాద్యదస్యాం ఖన-
న్త్యభీష్టకాం తృన్దన్త్యభి శర్కరాగ్ం సర్వా వా ఇయం వయో-
భ్యో నక్తం దృశే దీప్యతే తస్మాదిమాం వయాగ్ం సి నక్తం నా-
ధ్యాసతే య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే ప్రత్యేవ ॥ ౧౮ ॥ తిష్ఠ-
త్యభి దిశో జయత్యాగ్నేయో వై బ్రాహ్మణ స్తస్మాద్బ్రాహ్మణాయ
సర్వాసు దిక్ష్వర్ధుకగ్గ్ స్వామేవ తద్దిశమన్వేత్యపాం వా అగ్నిః
కులాయం తస్మాదాపో౽గ్నిగ్ం హారుకాస్స్వామేవ తద్యోనిం ప్రవి-
శన్తి ॥ ౧౯ ॥

యదలేలాయథ్స ఉత్తరత ఉపాదధాద్దేవ ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥

సంవథ్సరముఖ్యం భృత్వా ద్వితీయే సంవథ్సర ఆగ్నేయమష్టా-
ష్టాకపాలం నిర్వపేదైన్ద్రమేకాదశకపాలం వైశ్వదేవం ద్వాదశక-
పాలం బార్హస్పత్యం చరుం వైష్ణవం త్రికపాలం తృతీయే సంవథ్స-
రే౽భిజితా యజేత యదష్టాకపాలో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్ర్యా-
గ్నేయం గాయత్రం ప్రాతస్సవనం ప్రాతస్సవనమేవ తేన దాధార
గాయత్రీం ఛన్దో యదేకాదశకపాలో భవత్యేకాదశాక్షరా త్రిష్టు-
గైన్ద్రం త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం మాధ్యన్దినమేవ సవనం తేన

దాధార త్రిష్టుభమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఛన్దో యద్ద్వాదశకపాలో భవతి
ద్వాదశాక్షరా జగతీ వైశ్వదేవం జాగతం తృతీయసవనం తృతీ-
యసవనమేవ తేన దాధార జగతీం ఛన్దో యద్బార్హస్ప-
త్యశ్చరుర్భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మైవ తేన
దాధార యద్వైష్ణవస్త్రికపాలో భవతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞమేవ
తేన దాధార యత్తృతీయే సంవత్సరేఽభిజితా యజతేఽభిజిత్యై
యత్సంవత్సరముఖ్యం బిభర్తీమమేవ ॥ ౨౧ ॥ తేన లోకగ్ం స్పృ-
ణోతి యద్ద్వితీయే సంవత్సరేఽగ్నిం చినుతేఽన్తరిక్షమేవ తేన స్పృ-
ణోతి యత్తృతీయే సంవత్సరే యజతేఽముమేవ తేన లోకగ్ం
స్పృణోత్యేతం వై పర ఆట్ణారః కక్షీవాగ్ం ఔశిజో వీతహవ్యః శ్రా-
యస స్త్రసదస్యుః పౌరుకుత్స్యః ప్రజాకామా అచిన్వత తతో వై
తే సహస్రగ్ంసహస్రం పుత్రానవిన్దన్త ప్రథతే ప్రజయా పశుభిస్తాం
మాత్రామాప్నోతి యాం తేఽగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వానేతమగ్నిం
చినుతే ॥ ౨౨ ॥

దాధార త్రిష్టుభమిమమేవైవం చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత స క్షురపవిర్భూత్వాఽతిష్ఠత్తం దే-
వా బిభ్యతో నోపాయన్తే ఛన్దోభిరాత్మానం ఛాదయిత్వోపాయన్త-
చ్ఛన్దసాం ఛన్దస్త్వం బ్రహ్మ వై ఛన్దాగ్ంసి బ్రహ్మణ ఏతద్రూపం
యత్కృష్ణాజినం కార్ష్ణీ ఉపానహావుప ముఞ్చతే ఛన్దోభిరేవాత్మా-
నం ఛాదయిత్వాఽగ్నిముపచరత్యాత్మనోఽహిగ్ంసాయై దేవనిధిర్వా

ఏష ని ధీయతే యదగ్నిః ॥ ౨౩ ॥ అన్యో వా వై నిధిమగుప్తం
విన్దన్తి న వా ప్రతి ప్ర జానాత్యఖామా కామిష్యత్యాత్మానమేవాధి-
పాం కురుతే గుప్త్యై అథో ఖల్వాహుర్నాక్రమ్యేతి నైరృత్యఖా
యదాక్రమిష్యేన్నిరృత్యా ఆత్మానమపి దధ్యాత్తస్మాన్నాక్రమ్యా పు-
రుషశీర్షముప దధాతి గుప్త్యై అథో యథా బ్రూయాదేతన్మే గో-
పాయేతి తాదృగేవ తత్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రజాపతిర్వా అథర్వాఽగ్ని-
రేవ దధ్యఙ్ఙాథర్వణస్తస్యేష్టకా అస్థాన్యేతగ్ం హ వావ తదృషిరభ్య-
నూవాచేన్ద్రో దధీచో అస్థభిరితి యదిష్టకాభిరగ్నిం చినోతి సా-
త్మానమేవాగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మిల్లోఁకే భవతి య ఏవం
వేద శరీరం వా ఏతదగ్నేర్యచ్చిత్య ఆత్మా వైశ్వానరో యచ్చితే
వైశ్వానరం జుహోతి శరీరమేవ సగ్గ్ంస్కృత్య ॥ ౨౫ ॥ అభ్యా-
రోహతి శరీరం వా ఏతద్యజమానస్సగ్గ్ంస్కురుతే యదగ్నిం చినుతే
యచ్చితే వైశ్వానరం జుహోతి శరీరమేవ సగ్గ్ంస్కృత్యాత్మనాఽ-
భ్యారోహతి తస్మాత్తస్య నావ ద్యన్తి జీవన్నేవ దేవానప్యేతి వైశ్వా-
నర్యర్చా పురీషముప దధాతీయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్తస్యైషా
చితిర్యత్పురీషమగ్నిమేవ వైశ్వానరం చినుత ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా
తనూర్యద్వైశ్వానరీ ప్రియామేవాస్య తనువమవరున్ధే ॥ ౨౬ ॥

అగ్ని ష్టత్సగ్గ్ంస్కృత్యాగ్నేర్దశ చ ॥ ౬ ॥

అగ్నేర్వై దీక్షయా దేవా విరాజమాప్నువన్తిస్రో రాత్రీ-
ర్దీక్షితస్స్యాత్త్రిపదా విరాడ్విరాజమాప్నోతి షడ్రాత్రీర్దీక్షితస్స్యా-

ష్షడ్వా ఋతవస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి దశ రా-
త్రీర్దీక్షితస్స్యాద్దశాక్షరా విరాడ్విరాజమాప్నోతి ద్వాదశ రాత్రీ-
ర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమా-
ప్నోతి త్రయోదశ రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాత్త్రయోదశ ॥ ౧౭ ॥ మా-
సాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి పఞ్చదశ రాత్రీర్దీ-
క్షితస్స్యాత్పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయోఽర్ధమాసశ-
స్సంవథ్సర ఆప్యతే సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి సప్తదశ రా-
త్రీర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్సంవథ్సరస్సంవ-
థ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి చతుర్విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీర్దీక్షిత-
స్స్యాచ్చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్వి-
రాజమాప్నోతి త్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాత్ ॥ ౧౮ ॥ త్రి-
గ్ంశదక్షరా విరాడ్విరాజమాప్నోతి మాసం దీక్షితస్స్యాద్యో మా-
సస్స సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి చతురో మా-
సో దీక్షితస్స్యాచ్చతురో వా ఏతం మాసో వసవోఽబిభరుస్తే పృథి-
వీమాఽజయన్గాయత్రీం ఛన్దోఽష్టౌ రుద్రాస్తేఽన్తరిక్షమాఽజయ-
న్త్రిష్టుభం ఛన్దో ద్వాదశాదిత్యాస్తే దివమాఽజయఞ్జగతీం ఛన్ద-
స్తతో వైతే వ్యావృతమగచ్ఛఞ్ఛ్రైష్ఠ్యం దేవానాం తస్మాద్ద్వాదశ
మాసాభృత్వాఽగ్నిం చిన్వీత ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్స-
రోఽగ్నిశ్చిత్య స్తస్యాహోరాత్రాణీష్టకా ఆప్తేష్టకమేనం చినుతే-
ఽథో వ్యావృతమేవ గచ్ఛతి శ్రైష్ఠ్యగ్ం సమానానామ్ ॥ ౧౯ ॥

స్యాత్త్రియోదశ త్రిꣳశతꣳ రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వౌ తే-
ఽష్టావిꣳశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే యదగ్నిస్తం య-
న్నాన్వారోహేథ్సువర్గాల్లోకాద్యజమానో హీయేతే పృథివీమాఽఽక్ర-
మిషం ప్రాణో మా మా హాసీదన్తరిక్షమాఽఽక్రమిషం ప్రజా మా
మా హాసీద్దివమాఽఽక్రమిషꣳ సువరగన్మేత్యాహైష వా అగ్నేరన్వా-
రోహస్తేనైవైనమన్వారోహతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై యత్ప-
క్షసంమితాం మినుయాత్ ॥ ౩౦ ॥ కనీయాꣳసం యజ్ఞక్రతు-
ముపేయాత్పాపీయస్యాత్మనః ప్రజా స్యాద్వేదిసంమితాం మినోతి
జ్యాయాꣳసమేవ యజ్ఞక్రతుముపైతి నాస్యాత్మనః పాపీయసీ ప్రజా
భవతి సాహస్రం చిన్వీత ప్రథమం చిన్వానస్సహస్రసంమితో వా
అయం లోక ఇమమేవ లోకమభి జయతి ద్విషాహస్రం చిన్వీత ద్వి-
తీయం చిన్వానో ద్విషాహస్రం వా అన్తరిక్షమన్తరిక్షమేవాభి జయ-
తి త్రిషాహస్రం చిన్వీత తృతీయం చిన్వానః ॥ ౩౧ ॥ త్రిషాహ-
స్రో వా అసౌ లోకోఽముమేవ లోకమభి జయతి జానుదఘ్నం
చిన్వీత ప్రథమం చిన్వానో గాయత్రియైవేమం లోకమభ్యారోహతి
నాభిదఘ్నం చిన్వీత ద్వితీయం చిన్వానస్త్రిష్టుభైవాన్తరిక్షమభ్యారోహ-
తి గ్రీవదఘ్నం చిన్వీత తృతీయం చిన్వానో జగత్యైవాముం లోక-
మభ్యారోహతి నాగ్నిం చిత్వా రామాముపేయాదయోనౌ రేతో
ధాస్యామీతి న ద్వితీయం చిత్వాఽన్యస్య స్త్రియమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఉ-

పేయాన్న తృతీయం చిత్వా కామం చ నోపేయాద్రేతో వా ఏతం
ని ధత్తే యదగ్నిం చినుతే యదుపేయాద్రేతసా వ్యృధ్యేతాథో
ఖల్వాహురప్రజస్యం తద్యన్నోపేయాదితి యద్రేతస్సిచావుప ద-
ధాతి తే ఏవ యజమానస్య రేతో బిభృతస్తస్మాదుపేయాద్రేతసో-
ఽస్కన్దాయ త్రీణి వావ రేతాగ్ంసి పితా పుత్రః పౌత్రః ॥ 33 ॥
యద్ద్వే రేతస్సిచావుపదధ్యాద్రేతోఽస్య విచ్ఛిన్ద్యాత్తిస్ర ఉప ద-
ధాతి రేతసస్సన్తత్యా ఇయం వావ ప్రథమా రేతస్సిగ్వాగ్వా ఇ-
యం తస్మాత్పశ్యన్తీమాం పశ్యన్తి వాచం వదన్తీమన్తరిక్షం ద్వితీయా
ప్రాణో వా అన్తరిక్షం తస్మాన్నాన్తరిక్షం పశ్యన్తి న ప్రాణమసౌ
తృతీయా చక్షుర్వా అసౌ తస్మాత్పశ్యన్త్యమూం పశ్యన్తి చక్షుర్య-
జుషేమాం చ ॥ 34 ॥ అమూం చోప దధాతి మనసా మధ్య-
మామేషాం లోకానాం క్లృప్త్యా అథో ప్రాణానామిష్టో యజ్ఞో భృగు-
భిరాశీర్దా వసుభిస్తస్య త ఇష్టస్య వీతస్య ద్రవిణేహ భక్షీయేత్యా-
హ స్తుతశస్త్రే ఏవైతేన దుహే పితా మాతరిశ్వాఽచ్ఛిద్రా పదా
ధా అచ్ఛిద్రా ఉశిజః పదాఽను తక్షుస్సోమో విశ్వవిన్నేతా
నేషద్బృహస్పతిరుక్థామదాని శగ్ంసిషదిత్యాహైతద్వా అగ్నేరుక్థం
తేనైనమను శగ్ంసతి ॥ 35 ॥

మిథునయా తృతీయం చిన్వాన స్తిస్ర ఇయం పౌత్రశ్చ వైన ష్ట చ ॥

సూయతే వా ఏషోఽగ్నీనాం య ఉఖాయాం భ్రియతే
యదధస్సాదయేద్గర్భాః ప్రపాదుకాస్స్యురథో యథా సవాత్ప్రత్య-

ప్రరోహతి తస్మాదృగేవ తదాన్తస్థీ సాదయతి గర్భాణాం ధృత్యా అప్ర-
పాదాయాథో సవమేవైనం కరోతి గర్భో వా ఏష యదుఖ్యో
యోనిః శిక్యం యచ్ఛిక్యాదుఖాం నిరూహేద్యోనేర్గర్భం నిర్హ-
ణ్యాత్షడుద్యామగ్ం శిక్యం భవతి షోఢావిహితో వై ॥ ౩౭ ॥
పురుష ఆత్మా చ శిరశ్చ చత్వార్యఙ్గాన్యాత్మన్నేవైనం బిభర్తి ప్ర-
జాపతిర్వా ఏష యదగ్నిస్తస్యోఖా చోలూఖలం చ స్తనౌ తావ-
స్య ప్రజా ఉప జీవన్తి యదుఖాం చోలూఖలం చోపదధాతి తా-
భ్యామేవ యజమానోఽముష్మిన్లోకేఽగ్నిం దుహే సంవత్సరో వా
ఏష యదగ్నిస్తస్య త్రేధావిహితా ఇష్టకాః ప్రాజాపత్యా వైష్ణవీః
వైశ్వకర్మణీరహోరాత్రాణ్యేవాస్య ప్రాజాపత్యా యదుఖ్యం బి-
భర్తి ప్రాజాపత్యా ఏవ తదుప ధత్తే యత్సమిధ ఆదధాతి వైష్ణవా
వై వనస్పతయో వైష్ణవీరేవ తదుప ధత్తే యదిష్టకాభిరగ్నిం చి-
నోతీయం వై విశ్వకర్మా వైశ్వకర్మణీరేవ తదుప ధత్తే తస్మాదా-
హుస్త్రివృదగ్నిరితి తం వా ఏతం యజమాన ఏవ చిన్వీత యద-
స్యాన్యశ్చినుయాద్యత్తం దక్షిణాభిర్న రాధయేదగ్నిమస్య వృఞ్జీత
యోఽస్యాగ్నిం చినుయాత్తం దక్షిణాభీ రాధయేదగ్నిమేవ తత్స్పృ-
ణోతి ॥ ౩౮ ॥

షోఢావిహితో వై వైష్ణవీరన్యో వ్యావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరగ్నిమచినుతర్తుభిస్సంవత్సరం వసన్తేనైవాస్య పూ-
ర్వార్ధమచినుత గ్రీష్మేణ దక్షిణం పక్షం వర్షాభిః పుచ్ఛగ్ం శర-

ద్యో త్తరం ప్రత్యఞ్చం హేమన్తేన మధ్యం బ్రహ్మణా వా అస్య తత్పూ-
ర్వార్ధమచిన్వత క్షత్రేణ దక్షిణం పక్షం పశుభిః పుచ్ఛం విశో త్తరం
పక్షమాశయా మధ్యం య ఏవం విద్వానగ్నిం చిన్వత ఋతుభి-
రేవైనం చిన్వతే౽థో ఏతదేవ సర్వమవ ॥ ౩౯ ॥ రున్ధే శృణ్వ-
న్త్యేనమగ్నిం చిక్యానమత్త్యన్నగ్ం రోచత ఇయం వావ ప్రథమా
చితిరోషధయో వనస్పతయః పురీషమన్తరిక్షం ద్వితీయా వయాగ్ంసి
పురీషమసౌ తృతీయా నక్షత్రాణి పురీషం యజ్ఞశ్చతుర్థీ దక్షిణా
పురీషం యజమానః పఞ్చమీ ప్రజా పురీషం యత్త్రిచితీకం చిన్వీత
యజ్ఞం దక్షిణామాత్మానం ప్రజామన్తరియాత్తస్మాత్పఞ్చచితీకశ్చేత-
వ్య ఏతదేవ సర్వగ్గ్ం స్పృణోతి యత్తిస్రశ్చితయః ॥ ౪౦ ॥ త్రి-
వృద్ధ్యగ్నిర్యద్వే ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై పఞ్చ చితయో
భవన్తి పాఙ్క్తః పురుష ఆత్మానమేవ స్పృణోతి పఞ్చ చితయో
భవన్తి పఞ్చభిః పురీషైరభ్యూహతి దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరో వై
పురుషో యావానేవ పురుషస్తగ్గ్ం స్పృణోత్యథో దశాక్షరా విరాడ-
న్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి సంవత్సరో వై షష్ఠీ
చితిర్ ఋతవః పురీషగ్ం షట్చితయో భవన్తి షట్పురీషాణి ద్వాదశ
సంపద్యన్తే ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి॥

అవ చితయః పురీషం పఞ్చ దశ చ ॥ ౧౦ ॥

రోహితో ధూమ్రరోహితః కర్కన్ధురోహితస్తే ప్రాజాపత్యా
బభ్రురరుణబభ్రుశ్శుకబభ్రుస్తే రౌద్రాశ్శ్యేతశ్శ్యేతాక్షశ్శ్యేతగ్రీ-

వస్తే పితృదేవత్యా స్తిస్రః కృష్ణా వశా వారుణ్య స్తిస్రశ్శ్వేతా వ-
శాస్సౌర్యో మైత్రా బార్హస్పత్యా ధూమ్రలలామాస్తూపరాః ॥

పృశ్ని స్తిరశ్చీనపృశ్నిరూర్ధ్వపృశ్ని స్తే మారుతాః ఫల్గూర్లో-
హితోర్ణీ బలక్షీ తాస్సారస్వత్యః పృషతీ స్థూలపృషతీ క్షుద్రపృ-
షతీ తా వైశ్వదేవ్య స్తిస్రశ్శ్యామా వశాః పౌష్ణియస్తిస్రో రోహి-
ణీర్వశా మైత్రియ ఐన్ద్రాబార్హస్పత్యా అరుణలలామాస్తూ-
పరాః ॥ ౪౩ ॥

రోహితస్త్రిః పృశ్నిశ్చ షడ్విగ్ంశతిష్షడ్విగ్ంశతిః ॥ ౧౧-౧౨ ॥

శితిబాహురన్యతశ్శితిబాహుస్సమన్తశ్శితిబాహుస్త ఐన్ద్రవా-
యవాశ్శితిరన్ధ్రోఽన్యతశ్శితిరన్ధ్రస్సమన్తశ్శితిరన్ధ్రస్తే మైత్రావరుణా-
శ్శుద్ధవాలస్సర్వశుద్ధవాలో మణివాలస్త ఆశ్వినాస్తిస్రశ్శిల్పా వ-
శా వైశ్వదేవ్యస్తిస్రశ్శ్యేనీః పరమేష్ఠినే సోమాపౌష్ణాశ్శ్యామ-
లలామాస్తూపరాః ॥ ౪౪ ॥ ౧౩ ॥

ఉన్నత ఋషభో వామనస్త ఐన్ద్రావరుణాశ్శితికకుచ్ఛితి-
పృష్ఠశ్శితిభసత్ ఐన్ద్రాబార్హస్పత్యాశ్శితిపాచ్ఛితోష్ఠశ్శితిభ్రు-
స్త ఐన్ద్రావైష్ణవాస్తిస్రస్సిధ్మా వశా వైశ్వకర్మణ్యస్తిస్రో ధాత్రే పృ-
షోదరా ఐన్ద్రాపౌష్ణాశ్శ్యేతలలామాస్తూపరాః ॥ ౪౫ ॥ ౧౪ ॥

శితిబాహురున్నతస్త్రిః పఞ్చవిగ్ంశతిస్త్రిః పఞ్చవిగ్ంశతిః ॥

కర్ణాస్త్రయో యామాస్సౌమ్యాస్త్రయశ్శ్వితిఙ్గా అగ్న-
యే యవిష్ఠాయ త్రయో నకులాస్తిస్రో రోహిణీస్త్ర్యవ్యస్తా వసూ-

నాం త్రిసోఽరుణా దిత్యౌహ్యాస్తా షద్రాణాగ్ం సోమైన్ద్రా బభ్రుల-
లామాస్తూపరాః ॥ ౪౬ ॥ కర్ణా స్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౧౫ ॥

శుణ్ఠా స్త్రయో వైష్ణవా అధీలోధకర్ణా స్త్రయో విష్ణవ ఉ-
రుక్రమాయ లప్సుదిన స్త్రయో విష్ణవ ఉరుగాయాయ పఞ్చావీ స్తిస్ర
ఆదిత్యానాం త్రివత్సా స్తిస్రోఽఙ్గిరసామైన్ద్రావైష్ణవా గౌరలలామా-
స్తూపరాః ॥ ౪౭ ॥ శుణ్ఠావిగ్ంశతిః ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞే త్రయశ్శితిపృష్ఠా ఇన్ద్రాయాధిరాజా-
య త్రయశ్శితికకుదా ఇన్ద్రాయ స్వరాజ్ఞే త్రయశ్శితిభసదస్తిస్ర-
స్తుర్యౌహ్యస్సాధ్యానాం తిస్రః పష్ఠౌహ్యో విశ్వేషాం దేవానా-
మాగ్నేన్ద్రాః కృష్ణలలామాస్తూపరాః ॥ ౪౮ ॥

ఇన్ద్రాయ ద్వావిగ్ం శతిః ॥ ౧౭ ॥

అదిత్యై త్రయో రోహితైతా ఇన్ద్రాణ్యై త్రయః కృష్ణై-
తాః కుహ్వై త్రయోఽరుణైతాస్తిస్రో ధేనవో రాకాయై త్ర-
యోఽనడ్వాహస్సినీవాల్యా ఆగ్నావైష్ణవా రోహితలలామాస్తూ-
పరాః ॥ ౪౯ ॥ అదిత్యా అష్టాదశ ॥ ౧౮ ॥

సౌమ్యా స్త్రయః పిశఙ్గాస్సోమాయ రాజ్ఞే త్రయస్సారఙ్గాః
పార్జన్యా నభోరూపా స్తిస్రోఽజామయ్యో హ ఇన్ద్రాణ్యై తిస్రో మైష్య
ఆదిత్యా ద్యావాపృథివ్యా మాలఙ్గాస్తూపరాః ॥ ౫౦ ॥

సౌమ్యా ఏకాన్నవిగ్ంశతిః ॥ ౧౯ ॥

వారుణాస్త్రయః కృష్ణలలామా వరుణాయ రాజ్ఞే త్రయో రోహితలలామా వరుణాయ రిశాదసే త్రయోఽరుణలలామాశ్శిల్పాస్త్రయో వైశ్వదేవాస్త్రయః పృశ్నయస్సర్వదేవత్యా ఐన్ద్రాస్సూరాశ్శ్యేతలలామాస్తూపరాః ॥ ౫౧ ॥ వారుణా వింశతిః ॥ ౨౦ ॥

సోమాయ స్వరాజ్ఞేఽనోవాహావనడ్వాహావిన్ద్రాగ్నిభ్యామోజోదాభ్యాముష్టారావిన్ద్రాగ్నిభ్యాం బలదాభ్యాగ్ం సీరవాహావవీ ద్వే ధేనూ భౌమీ దిగ్భ్యో వడబే ద్వే ధేనూ భౌమీ వైరాజీ పురుషీ ద్వే ధేనూ భౌమీ వాయవ ఆరోహణవాహావనడ్వాహౌ వారుణీ కృష్ణే వశే అరాడ్యౌ దివ్యావృషభౌ పరిమరౌ ॥ ౫౨ ॥

సోమాయ చతుస్త్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౧ ॥

ఏకాదశ ప్రాతర్గవ్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే ఛగలః కల్మాషః కికిదీవిర్విదీగయస్తే త్వాష్ట్రాస్సౌరీర్నవ శ్వేతా వశా అనూబన్ధ్యా భవన్త్యాగ్నేయ ఐన్ద్రాగ్న ఆశ్వినస్తే విశాలయూప ఆలభ్యన్తే ॥

ఏకాదశ పఞ్చ వింశతిః ॥ ౨౨ ॥

పిశఙ్గాస్త్రయో వాసన్తాస్సారఙ్గాస్త్రయో గ్రైష్మాః పృషన్తస్త్రయో వార్షికాః పృశ్నయస్త్రయశ్శారదాః పృశ్నిసక్థాస్త్రయో హైమన్తికా అవలిప్తాస్త్రయశ్శైశిరాస్సంవత్సరాయ నివక్షసః ॥

పిశఙ్గా వింశతిః ॥ ౨౩ ॥

రోహితః కృష్ణా ధూమ్రలలామాః పృశ్నిశ్యామా అరుణలలామాశ్శితిబాహవశ్శిల్పాశ్శ్యేనీశ్యామలలామా ఉన్నత -

సిధ్మా ధాత్రే పృష్ఠా శ్శ్యైతలలామాః కర్ణా బభ్రులలామాస్త్వ-
ష్ట్రా గౌరలలామా ఇన్ద్రాయ కృష్ణలలామా అదిత్యై రోహితల-
లామాస్సౌమ్యా ధూమ్రలక్ష్ణా ఫల్గునాస్సూరాశ్శ్యైతలలామా దశ ॥

హిరణ్యవర్ణా అపాం గ్రహా నూభతేష్టకాస్సృజాస్సంవత్స-
రం ప్రజాపతిస్స క్షురపవిర్గ్నేర్వై దీక్షయా సువర్గాయ తం
యన్నస్థాయతే ప్రజాపతిర్ ఋతుభీ రోహితగ్ం పృష్ఠి శ్శితిబాహు-
రున్నతగ్ం కర్ణాశ్శ్మశ్రూ ఇన్ద్రాయాదిత్యై సౌమ్యావారుణాస్సా-
మాద్యైకాదశ పిశఙ్గాస్త్రీ యోవిగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

హిరణ్యవర్ణా భూతేష్టకాశ్ఛన్దో యత్కనీయాగ్ంసం త్రి-
వృద్ధ్యగ్నిర్వారుణాశ్చతుగ్ంపఞ్చాశత్ ॥ ౨౪ ॥

హిరణ్యవర్ణా ని వక్షసః ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

పఞ్చమకాణ్డే

షష్ఠప్రశ్నస్సమాప్తః.

సప్తమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

యో వా అయథాదేవతమగ్నిం చినుత ఆ దేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే పాపీయాన్భవతి యో యథాదేవతం న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే వసీయాన్భవత్యాగ్నేయ్యా గాయత్రియా ప్రథమాం చితిమభి మృశేత్త్రిష్టుభా ద్వితీయాం జగత్యా తృతీయామనుష్టుభా చతుర్థీం పఙ్క్త్యా పఞ్చమీం యథాదేవతమేవాగ్నిం చినుతే న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే వసీయాన్భవతీడాయై వా ఏషా విభక్తిః పశవ ఇడా పశుభిరేనమ్ ॥ ౧ ॥ చినుతే యో వై ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిం చినోతి నార్తిమార్ఛత్యశ్వావభితస్తిష్ఠేతాం కృష్ణ ఉత్తరతశ్శ్వేతో దక్షిణస్తావాలభ్యేష్టకా ఉప దధ్యాదేతద్వై ప్రజాపతే రూపం ప్రాజాపత్యోఽశ్వస్సాక్షాదేవ ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిం చినోతి నార్తిమార్ఛత్యేతద్వా అహ్నో రూపం యచ్ఛ్వేతోఽశ్వో రాత్రియై కృష్ణ ఏతదహ్నః ॥ ౨ ॥ రూపం యదిష్టకా రాత్రియై పురీషమిష్టకా ఉపధాస్యఞ్ఛ్వేతమశ్వమభి మృశేత్పురీషముపధాస్యన్కృష్ణమహోరాత్రాభ్యామేవైనం చినుతే హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దదాతి మధవ్యోఽసానీతి సౌర్యా చిత్రవ-

త్యాఽవేక్షతే చిత్రమేవ భవతి మధ్యన్దినేఽశ్వమవ ఘ్రాపయ-
త్యసౌ వా ఆదిత్య ఇన్ద్ర ఏష ప్రజాపతిః ప్రాజాపత్యోఽశ్వ స్తమేవ
సాక్షాదృధ్నోతి ॥ ౩ ॥

ఏనమేతదప్స్వాఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

త్వామగ్నే వృషభం చేకితానం పునర్యువానం జనయన్ను-
పాగామ్ । అస్థూరిణ్ణో గార్హపత్యాని సన్తు తిగ్మేన నో బ్రహ్మ-
ణా సగ్ంశిశాధి । పశవో వా ఏతే యదిష్టకాశ్చిత్యాం చిత్యా-
మృషభముప దధాతి మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజన-
నాయ తస్మాద్యూథేయూథ ఋషభః । సంవత్సరస్య ప్రతిమాం యాం
త్వా రాత్రిముపాసతే । ప్రజాగ్ం సువీరాం కృత్వా విశ్వమా-
యుర్వ్యశ్నవత్ । ప్రాజాపత్యామ్ ॥ ౪ ॥ ఏతాముప దధాతీ-
యం వావైషైకాష్టకా యదేవైకాష్టకాయామన్నం క్రియతే
తదేవైతయాఽవరున్ధ ఏషా వై ప్రజాపతేః కామదుఘా తయైవ
యజమానోఽముష్మిన్లోకేఽగ్నిం దుహే యేన దేవా జ్యోతిషో-
ర్ధ్వా ఉదాయన్ । యేనాదిత్యా వసవో యేన రుద్రాః । యేనాఙ్గి-
రసో మహిమానమానశుస్తేనైతు యజమానస్స్వస్తి । సువర్గాయ
వా ఏష లోకాయ ॥ ౫ ॥ చీయతే యదగ్నిర్యేన దేవా జ్యోతి-
షోర్ధ్వా ఉదాయన్నిత్యుఖ్యగ్ం సమిన్ధ ఇష్టకా ఏవైతా ఉప ధత్తే
వానస్పత్యాస్సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై శతాయుధాయ శతవీ-
ర్యాయ శతోతయేఽభిమాతిషాహే । శతం యో నశ్శరదో అ-

జిత్వానిన్ద్రో నేష్టదతి దురితాని విశ్వా । యే చత్వారః పథయో
దేవయానా అన్తరా ద్యావాపృథివీ వియన్తి । తేషాం యో అజ్యా-
నిమజీతిమావహాత్తస్మై నో దేవాః ॥ ౬ ॥ పరి దత్తేహ సర్వే ।
గ్రీష్మో హేమన్త ఉత నో వసన్తశ్శరద్వర్షాస్సువితం నో అస్తు ।
తేషామృతూనాగ్ం శతశారదానాం నివాత ఏషామభయే స్యామ ।
ఇదువత్సరాయ పరివత్సరాయ సంవత్సరాయ కృణుతా బృహన్న-
మః । తేషాం వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియానాం జ్యోగజీతా అహ-
తాస్స్యామ । భద్రాన్నశ్శ్రేయస్సమనైష్ట దేవాస్త్వయాఽవసేన
సమశీమహి త్వా । స నో మయోభూః పితో ॥ ౭ ॥ ఆ విశ-
న్వ శం తోకాయ తనువే స్యోనః । అజ్యానీరేతా ఉప దధా-
త్యేతా వై దేవతా అపరాజితాస్తా ఏవ ప్ర విశతి నైవ జీయతే
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యదర్ధమాసా మాసా ఋతవస్సంవత్సర ఓ-
షధీః పచన్త్యథ కస్మాదన్యాభ్యో దేవతాభ్య ఆగ్రయణం నిరుప్యత
ఇత్యేతా హి తద్దేవతా ఉదజయన్ యదృతుభ్యో నిర్వపేద్దేవతా-
భ్యస్సమదం దధ్యాదాగ్రయణం నిరుప్యైతా ఆహుతీర్జుహో-
త్యర్ధమాసానేవ మాసానృతూన్థ్సంవత్సరం ప్రీణాతి న దేవతాభ్య-
స్సమదం దధాతి భద్రాన్నశ్శ్రేయస్సమనైష్ట దేవా ఇత్యాహ హు-
తాద్యాయ యజమానస్యాపరాభావాయ ॥ ౮ ॥

ప్రాజాపత్యాం లోకాయ దేవాః పితో దధ్యాదాగ్రయణం
పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౨ ॥

ఇన్ద్రస్య వజ్రో౭సి వార్త్రఘ్నస్తనూపా నః ప్రతిస్పశః ।
యో నః పురస్తాద్దక్షిణతః పశ్చాదుత్తరతో౭ఘాయురభిదాసత్యేత-
గ్ం సో౭శ్మానమృచ్ఛతు । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే౭సురా ది-
గ్భ్య ఆబాధన్త తానగ్నినా ఇష్వా చ వజ్రేణ చాపానుదన్త యద్వజ్రి-
ణీరుపదధాతీష్వా చైవ తద్వజ్రేణ చ యజమానో భ్రాతృవ్యానప
నుదతే దిక్షు ॥ ౯ ॥ దధాతి దేవపురా ఏవైతాస్తనూపానీః
పర్యూహతే౭గ్నావిష్ణూ సజోషసేమా వర్ధన్తు వాం గిరః । ద్యు-
మ్నైర్వాజేభిరాగతమ్ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యన్న దేవతా-
యై జుహ్వత్యథ కిం దేవత్యా వసోర్ధారేత్యగ్నిర్వసుస్తస్యైషా
ధారా విష్ణుర్వసుస్తస్యైషా ధారా౭౭గ్నావైష్ణవ్యర్చా వసోర్ధా-
రాం జుహోతి భాగధేయేనైవైనౌ సమర్ధయత్యథో ఏతామ్ ।
ఏవాహుతిమాయతనవతీం కరోతి యత్కామ ఏనాం జుహో-
తి తదేవావ రున్ధే రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్తస్యైతే తనువౌ
ఘోరా౭న్యా శివా౭న్యా యచ్ఛతరుద్రీయం జుహోతి యైవా-
స్య ఘోరా తనూస్తాం తేన శమయతి యద్వసోర్ధారాం జుహో-
తి యైవాస్య శివా తనూస్తాం తేన ప్రీణాతి యో వై వసోర్ధారా-
యై ॥ ౧౧ ॥ ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యదాజ్యముచ్ఛి-
ష్యేత తస్మిన్బ్రహ్మౌదనం పచేత్తం బ్రాహ్మణాశ్చత్వారః ప్రాశ్ని-
యురేష వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యద్బ్రాహ్మణ ఏషా ఖలు వా అ-
గ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః ప్రియాయామేవైనాం తను-

ష్ఠాం ప్రతిష్ఠాపయతి చతస్రో ధేనూర్దద్యాత్తాభిరేవ యజమానో౽ముష్మిఁల్లోకే౽గ్నిం దుహే ॥ ౧౨ ॥

ఉపైతాం ధారామైషట్కృత్యారోగంశ్చ ॥ ౩ ॥

చిత్తం జుహోమి మనసా ఘృతేనేత్యాహాదాభ్యా వై నామైషాఽఽహుతిర్వైశ్వకర్మణీ నైనం చిక్యానం భ్రాతృవ్యో దభ్నోత్యథో దేవతా ఏవావ రుంధేఽగ్నే తమద్యేతి పఙ్క్త్యా జుహోతి పఙ్క్త్యాఽఽహుత్యా యజ్ఞముఖమారభతే సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇత్యాహ హోత్రా ఏవావ రుంధేఽగ్నిర్దేవేభ్యోఽపాక్రామద్భాగధేయమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఇచ్ఛమానస్తస్మా ఏతద్భాగధేయం ప్రాయచ్ఛన్నేతద్వా అగ్నేరగ్నిహోత్రమేతర్హి ఖలు వా ఏష జాతో యర్హి సర్వశ్చితో జాతాయైవాస్మా అన్నమపి దధాతి స ఏనం ప్రీతః ప్రీణాతి వసీయాన్భవతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యద్దేష గార్హపత్యశ్చీయతేఽథ క్వాస్యాహవనీయ ఇత్యసావాదిత్య ఇతి బ్రూయాదేతస్మిన్హి సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో జుహ్వతి ॥ ౧౪ ॥ య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే సాక్షాదేవ దేవతా ఋధ్నోత్యగ్నే యశస్విన్యశసేమమర్పయేన్ద్రావతీమపచితీమిహావహ । అయం మూర్ధా పరమేష్ఠీ సువర్చాస్సమానానాముత్తమశ్లోకో అస్తు । భద్రం పశ్యన్త ఉపసేదురగ్రే తపో దీక్షామృషయస్సువర్విదః । తతః క్షత్త్రం బలమోజశ్చ జాతం తదస్మై దేవా అభి సం నమన్తు । ధాతా విధాతా పరమా ॥ ౧౫ ॥ ఉత

ప్రజాపతిః పరమేష్ఠీ విరాడ్ । స్తోమాశ్ఛన్దాꣳసి నివిదో
ఆహుతయ ఏతాస్తే రాష్ట్రభృద్భిః సం నమామ । *అభ్యావర్తధ్వము-
ప మేత సాకమయꣳ శాస్తాఽధిపతిర్వో అస్తు । అస్య విజ్ఞానమను
సꣳ రభధ్వమిమం పశ్చాదను జీవాథ సర్వే । రాష్ట్రభృత ఏతా
ఉప దధాత్యేషా వా అగ్నేశ్చితీ రాష్ట్రభృత్తయైవాస్మిన్ రాష్ట్రం
దధాతి రాష్ట్రమేవ భవతి నాస్మాద్రాష్ట్రం భ్రꣳశతే ॥ ౧౬ ॥
భాగధేయం జుహ్వతి పరమా రాష్ట్రం దధాతి సప్త చ ॥ ౪ ॥
యథా వై పుత్రో జాతో మ్రియత ఏవం వా ఏష మ్రి-
యతే యస్యాగ్నిరుఖ్య ఉద్వాయతి యన్నిర్మన్థ్యం కుర్యాద్విచ్ఛిన్ద్యా-
ద్భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేథ్స ఏవ పునః పరీధ్యః స్వాదేవైనం యో-
నేర్జనయతి నాస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి తమో వా ఏతం గృహ్ణా-
తి యస్యాగ్నిరుఖ్య ఉద్వాయతి మృత్యుస్తమః కృష్ణం వాసః కృష్ణా
ధేనుర్దక్షిణా తమసా ॥ ౧౭ ॥ ఏవ తమో మృత్యుమప హతే
హిరణ్యం దదాతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం జ్యోతిషైవ తమోఽప హ-
తేఽథో తేజో వై హిరణ్యం తేజ ఏవాత్మన్ధత్తే సువర్ణ ఘర్మస్వాహా
సువర్ణార్కస్వాహా సువర్ణ శుక్రస్వాహా సువర్ణ జ్యోతిస్స్వా-
హా సువర్ణ సూర్యస్వాహాఽర్కో వా ఏష యదగ్నిరసావాది-
త్యః ॥ ౧౮ ॥ అశ్వమేధో యదేతా ఆహుతీర్జుహోత్యర్కా-
శ్వమేధయోరేవ జ్యోతీꣳషి సం దధాత్యేష హ త్వా అర్కాశ్వ-
మేధీ యస్యైతదగ్నౌ క్రియత ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీథ్స

ఏతాం ప్రజాపతిః ప్రథమాం చితిమపశ్యత్తాముపాధత్త తదియమ -
భవత్తం విశ్వకర్మాఽబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీతి ॥
అబ్రవీత్స ఏతాం ద్వితీయాం చితిమపశ్యత్తాముపాధత్త తదన్తరి -
క్షమభవత్స యజ్ఞః ప్రజాపతిమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి నేహ
లోకోఽస్తీత్యబ్రవీత్స విశ్వకర్మాణమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి కేన
మోపైష్యసీతి దిశ్యాభిరిత్యబ్రవీత్తం దిశ్యాభిరుపైత్తా ఉపాధత్త
తా దిశః ॥ ౨౦ ॥ అథవత్స పరమేష్ఠీ ప్రజాపతిమబ్రవీదుప
త్వాఽఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రవీత్స విశ్వకర్మాణం చ యజ్ఞం
చాబ్రవీదుపవామాయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రూతాగ్ంస ఏతాం
తృతీయాం చితిమపశ్యత్తాముపాధత్త తదసావభవత్స ఆదిత్యః ప్ర -
జాపతిమబ్రవీదుప త్వా ॥ ౨౧ ॥ ఆయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్య -
బ్రవీత్స విశ్వకర్మాణం చ యజ్ఞం చాబ్రవీదుప వామాయానీతి నేహ
లోకోఽస్తీత్యబ్రూతాగ్ంస పరమేష్ఠినమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి
కేన మోపైష్యసీతి లోకంపృణయేత్యబ్రవీత్తం లోకం పృణయో -
పైత్తస్మాదయాతయామ్నీ లోకంపృణాఽయాతయామా హ్యసౌ ॥
ఆదిత్యస్తానృషయోఽబ్రువన్నుప వ ఆయామేతి కేన న ఉపైష్య -
థేతి భూమ్నేత్యబ్రువన్తాన్ద్వాభ్యాం చితీభ్యాముపాయన్త్స పఞ్చచితీ -
కస్సమపద్యత య ఏవంవిద్వానగ్నిం చినుతే భూయానేవ భవత్య -
భీమాన్లోకాఞ్జయతి విదురేనం దేవా అథో ఏతాసామేవ దేవతా -
నాగ్ం సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ ౨౨ ॥

తమసాఽఽద్రితోఽస్త్రీతి దిశ ఆదిత్యాగి ప్రజాపతిమబ్రవీదుప
త్వాఽఽసా పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

వయో వా అగ్నిర్యదగ్నిచిత్పక్షిణోఽశ్నీయాత్తమేవా-
గ్నిమద్యాదార్తిమార్చ్ఛేథ్సంవథ్సరం వ్రతం చరేథ్సంవథ్సరగ్ం
హి వ్రతం నాతి పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్ హినస్తి ఖలు వై తం
పశుర్యవేనం పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముప చరతి తస్మాత్పశ్చాత్ప్రాఙు-
పచర్య ఆత్మనోఽహిగ్ంసాయై తేజోఽసి తేజో మే యచ్ఛ పృథి-
వీం యచ్ఛ ॥ ౩౪ ॥ పృథివ్యై మా పాహి జ్యోతిరసి జ్యోతి-
ర్మే యచ్ఛాన్తరిక్షం యచ్ఛాన్తరిక్షాన్మా పాహి సువరసి సువర్మే
యచ్ఛ దివం యచ్ఛ దివో మా పాహీత్యాహైతాభిర్వా ఇమే
లోకా విధృతా యదేతా ఉపదధాత్యేషాం లోకానాం విధృత్యై
స్వయమాతృణ్ణా ఉపధాయ హిరణ్యేష్టకా ఉప దధాతీమే వై లో-
కాస్స్వయమాతృణ్ణా జ్యోతిర్ హిరణ్యం యథ్స్వయమాతృ-
ణ్ణా ఉపధాయ ॥ ౩౫ ॥ హిరణ్యేష్టకా ఉపదధాతీమానేవైతా-
భిర్లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కురుతేఽథో ఏతాభిరేవాస్మా ఇమే లోకాః
ప్ర భాన్తి యాస్తే అగ్నే సూర్యే రుచ ఉద్యతో దివమాతన్వ-
న్తి రశ్మిభిః । తాభిస్సర్వాభీ రుచే జనాయ నస్కృధి । యా
వో దేవాస్సూర్యే రుచో గోష్వశ్వేషు యా రుచః । ఇన్ద్రాగ్నీ
తాభిస్సర్వాభీ రుచం నో ధత్తబృహస్పతే । రుచం నో ధేహి ॥ ౩౬ ॥
బ్రాహ్మణేషు రుచగ్ం రాజసు నస్కృధి । రుచం విశ్యేషు శూద్ర-

షిం మయి ధేహి రుచా రుచమ్ । ద్వేధా వా అగ్నిం చిక్యాన-
స్య యశ ఇన్ద్రియం గచ్ఛత్యగ్నిం వా చితమీజానం వా యదే-
తా ఆహుతీర్జుహోత్యాత్మన్నేవ యశ ఇన్ద్రియం ధత్త ఈశ్వ-
రో వా ఏష ఆర్తిమార్తోర్యోఽగ్నిం చిన్వన్నధి క్రామతి తత్త్వా వ
యామి బ్రహ్మణా వన్దమాన ఇతి వారుణ్యర్చా ॥ ౨౭ ॥ జుహు-
యాచ్ఛాన్తిరేవైషాఽగ్నేర్గుప్తిరాత్మనో హవిష్కృతో వా ఏష
యోఽగ్నిం చినుతే యథా వై హవిస్స్కన్దత్యేవం వా ఏష
స్కన్దతి యోఽగ్నిం చిత్వా స్త్రియముపైతి మైత్రావరుణ్యాఽఽ-
మిక్షయా యజేత మైత్రావరుణతామేవోపైత్యాత్మనోఽస్కన్దాయ
యో వా అగ్నిమృతుస్థాం వేదర్తుర్ ఋతురస్మై కల్పమాన ఏతి ప్ర-
త్యేవ తిష్ఠతి సంవత్సరో వా అగ్నిః ॥ ౨౮ ॥ ఋతుస్థాస్తస్య వ-
సన్తశ్శిరో గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షో వర్షాః పుచ్ఛగ్ం శరదుత్తరః ప-
క్షో హేమన్తో మధ్యం పూర్వపక్షాశ్చితయోఽపరపక్షాః పురీషమ-
హోరాత్రాణీష్టకా ఏష వా అగ్నిర్ ఋతుస్థా య ఏవం వేద-
ర్తుర్ ఋతురస్మై కల్పమాన ఏతి ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ప్రజాపతిర్వా ఏ-
తం జ్యైష్ఠ్యకామో న్యధత్త తతో వై స జ్యైష్ఠ్యమగచ్ఛద్య
ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛతి ॥ ౨౯ ॥

పృథివీం యచ్ఛ యత్స్వయమాతృణ్ణా ఉపధాయ దేవ్యా-
చాఽగ్నిశ్చినుతే త్రీణి చ ॥ ౩ ॥

యదాకూతాథ్సమసుస్రోద్ధృదో వా మనసో వా సంభృ-
తం చక్షుషో వా । తమను ప్రేహి సుకృతస్య లోకం యత్ర ఋష-
యః ప్రథమజా యే పురాణాః । *ఏతగ్ం సధస్థ పరి తే దదామి
యమావహాచ్ఛేవధిం జాతవేదాః । అన్వాగన్తా యజ్ఞపతిర్వో అత్ర
తగ్ం స్మ జానీత పరమే వ్యోమన్ । జానీతాదేనం పరమే వ్యో-
మన్దేవాస్సధస్థా విద రూపమస్య । యదాగచ్ఛాత్ ॥ ౩౦ ॥ పథి-
భిర్దేవయానైరిష్టాపూర్తే కృణుతాదావిరస్మై । సం ప్ర చ్యవధ్వ-
మను సం ప్ర యాతాగ్నే పథో దేవయానాన్కృణుధ్వమ్ । అ-
స్మిన్థ్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్విశ్వే దేవా యజమానశ్చ సీదత । ప్ర-
స్తరేణ పరిధినా స్రుచా వేద్యా చ బర్హిషా । ఋచేమం యజ్ఞం
నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే । యదిష్టం యత్పరాదానం య-
ద్దత్తం యా చ దక్షిణా । తత్ ॥ ౩౧ ॥ అగ్నిర్వైశ్వకర్మణస్సు-
వర్దేవేషు నో దధత్ । యేన సహస్రం వహసి యేనాగ్నే సర్వవే-
దసమ్ । తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే ।
యేనాగ్నే దక్షిణా యుక్తా యజ్ఞం వహన్త్యృత్విజః । తేనేమం
యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే । యేనాగ్నే సుకృతః పశ్యా
మధోర్ధారా వ్యానశుః । తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవే-
షు గన్తవే । యత్ర ధారా అనపేతా మధోర్ఘృతస్య చ యాః ।
తదగ్నిర్వైశ్వకర్మణస్సువర్దేవేషు నో దధత్ ॥ ౩౨ ॥

ఆగచ్ఛాత్తద్వా ఏతస్మై స్వేమం యజ్ఞం నో వహా సువర్గే లో-
[illegible] స్త్వై చతుర్దశ చ ॥ ౭ ॥

యాస్తే అగ్నే సమిధో యాని ధామ యా జిహ్వా జాతవే-
దో యో అర్చిః । యే తే అగ్నే మేడయో య ఇన్దవస్తేభిరాత్మా-
నం చినుహి ప్రజానన్న్ । ఉత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదగ్నిః కిం
వాఽహైతస్య క్రియతే కిం వా న యద్వా అధ్వర్యురగ్నేశ్చిన్వన్న-
న్తరేత్యాత్మనో వై తదన్తరేతి యాస్తే అగ్నే సమిధో యాని ॥
ధామేత్యాహైషా వా అగ్నేస్స్వయం చితిరగ్నిరేవ తదగ్నిం చినో-
తి నాధ్వర్యురాత్మనోఽన్తరేతి చతస్ర ఆశాః ప్ర చరన్త్వగ్నయ ఇమం
నో యజ్ఞం నయతు ప్రజానన్న్ । ఘృతం పిన్వన్నజరగ్ం సువీ-
రం బ్రహ్మ సమిద్భవత్యాహుతీనామ్ । సువర్గాయ వా ఏష లో-
కాయోప ధీయతే యత్కూర్మశ్చతస్ర ఆశాః ప్ర చరన్త్వగ్నయ
ఇత్యాహ ॥ ౩౪ ॥ దిశ ఏవైతేన ప్ర జానాతీమం నో యజ్ఞం
నయతు ప్రజానన్నిత్యాహ సువర్గస్య లోకస్యాభినీత్యై బ్రహ్మ సమి-
ద్భవత్యాహుతీనామిత్యాహ బ్రహ్మణా వై దేవాస్సువర్గం లోకమా-
యన్ యద్బ్రహ్మణ్వత్యోపదధాతి బ్రహ్మణైవ తద్యజమానస్సువర్గం
లోకమేతి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదగ్నిస్తస్య ప్రజాః పశవశ్ఛన్దా-
గ్ంసి రూపగ్ం సర్వాన్ వర్ణానిష్టకానాం కుర్యాద్రూపేణైవ ప్ర-
జాం పశూగ్ంశ్ఛన్దాగ్ంస్యవ రున్ధేఽథో ప్రజాభ్య ఏవైనం పశుభ్యశ్ఛ-
న్దోభ్యోఽవరుధ్య చినుతే ॥ ౩౫ ॥

యావత్యగ్నయ ఇత్యాహేష్టకానాగ్ంషోడశచ ॥ ౮ ॥

మయి గృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజా-
స్త్వాయ సువీర్యాయ । మయి ప్రజాం మయి వర్చో దధామ్య-
రిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః । యో నో అగ్నిః పితరో హృ-
త్స్వన్తరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆ వివేశ । తమాత్మన్పరి గృహ్ణీమహే
వయం మాసో అస్మాగ్ం అవహాయ పరా గాత్ । యదధ్వర్యు-
రాత్మన్నగ్నిమగృహీత్వాఽగ్నిం చినుయాద్యోఽస్యస్వోఽగ్నిస్తమపి
యజమానాయ చినుయాదగ్నిం ఖలు వై పశవోఽనూప తిష్ఠన్తేఽ-
పక్రాముకా అస్మాత్పశవస్స్యుర్మయి గృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిమిత్యా-
హాత్మన్నేవ స్వమగ్నిం దాధార నాస్మాత్పశవోఽప క్రామన్తి బ్రహ్మ-
వాదినో వదన్తి యన్మృచ్చాపశ్చాగ్నేరనాద్యమథ కస్మాన్మృదా
చాద్భిశ్చాగ్నిశ్చీయత ఇతి యదద్భిస్సం యౌతి ॥ ౩౭ ॥ ఆపో వై
సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవైనగ్ం సగ్ం సృజతి యన్మృదా చినో-
తీయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరోఽగ్నినైవ తదగ్నిం చినోతి బ్రహ్మ-
వాదినో వదన్తి యన్మృదా చాద్భిశ్చాగ్నిశ్చీయతేఽథ కస్మాదగ్ని-
రుచ్యత ఇతి యచ్ఛన్దోభిశ్చినోత్యగ్నయో వై ఛన్దాగ్ంసి తస్మా-
దగ్నిరుచ్యతేఽథో ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యత్ ॥ ౩౮ ॥
మృదా చినోతి తస్మాదగ్నిరుచ్యతే హిరణ్యేష్టకా ఉప దధాతి జ్యోతి-
ర్వై హిరణ్యం జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాత్యథో తేజో వై హిరణ్యం తేజ
ఏవాత్మన్ధత్తే యో వా అగ్నిగ్ం సర్వతోముఖం చినుతే సర్వాసు ప్రజా-

స్వన్నమత్తి సర్వా దిశోఽభి జయతి గాయత్రీం పురస్తాదుప దధాతి త్రిష్టుభం దక్షిణతో జగతీం పశ్చాదనుష్టుభముత్తరతః పఙ్క్తిం మధ్య ఏష వా అగ్నిస్సర్వతోముఖస్తం య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చినుతే సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి సర్వా దిశోఽభిజయత్యథో దిశ్యేవ దిశం ప్రవయతి తస్మాద్దిశి దిక్ప్రోతా ॥ ౩౯ ॥

అపి సంయాతి వైశ్వానరో యద్రైష వైపశ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥౯॥

ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాత్సృష్టః ప్రాఙ్ప్రాద్రవత్తస్మా అశ్వం ప్రత్యాస్యత్స దక్షిణాఽఽవర్తత తస్మై వృష్ణిం ప్రత్యాస్య-త్స ప్రత్యఙ్ఙావర్తత తస్మా ఋషభం ప్రత్యాస్యత్స ఉదఙ్ఙావర్తత తస్మై బస్తం ప్రత్యాస్యత్స ఊర్ధ్వోఽద్రవత్తస్మై పురుషం ప్రత్యాస్యద్యత్ప-శుశీర్షాణ్యుపదధాతి సర్వత ఏవైనమ్ ॥ ౪౦ ॥ అవరుధ్య చినుత ఏతా వై ప్రాణభృతశ్చక్షుష్మతీరిష్టకా యత్పశుశీర్షాణి యత్ప-శుశీర్షాణ్యుపదధాతి తాభిరేవ యజమానోఽముష్మిన్లోకే ప్రాణి-త్యథో తాభిరేవాస్మా ఇమే లోకాః ప్ర భాన్తి మృదాఽభిలిప్యోప దధాతి మేధ్యత్వాయ పశుర్వా ఏష యదగ్నిరన్నం పశవ ఏష ఖలు వా అగ్నిర్యత్పశుశీర్షాణి యం కామయేత కనీయోఽస్యాన్నమ్ ॥౪౧॥ స్యాదితి సన్తరాం తస్య పశుశీర్షాణ్యుప దధ్యాత్కనీయ ఏవాస్యా-న్నం భవతి యం కామయేత సమావదస్యాన్నగ్ం స్యాదితి మధ్య-తస్తస్యోప దధ్యాత్సమావదేవాస్యాన్నం భవతి యం కామయేత

భూయిష్ఠోఽస్యాన్నగ్ం స్యాదిత్యన్నేము తస్య వృషదావూహ్యావ దధ్యా-
దన్నత ఏవాస్మా అన్నమవ రున్ధే భూయిష్ఠోఽస్యాన్నం భవతి ॥ ౪౨ ॥

ఏవమస్యాన్నంభూయిష్ఠోఽస్యాన్నంభవతి ॥ ౧౦ ॥

స్తేగాన్దగ్ంష్ట్రాభ్యాం మణ్డూకాఞ్జమ్భ్యేభిరాదకాం ఖాదేనో-
ర్జగ్ం సగ్ంశూదేనారణ్యం జామ్బీలేన మృదం బర్స్వేభిశ్శర్కరాభి-
రవకామవకాభిశ్శర్కరాముత్సాదేన జిహ్వామవక్రన్దేన తాలుగ్ం
సరస్వతీం జిహ్వాగ్రేణ ॥ ౪౩ ॥ స్తేగాన్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౧౧ ॥

వాజగ్ం హనూభ్యామప ఆస్యేనాదిత్యాఞ్ఛ్మశ్రుభిరుప-
యామమధరేణోష్ఠేన సదుత్తరేణాన్తరేణానూకాశం ప్రకాశేన
బాహ్యగ్ం స్తనయిత్నుం నిర్బాధేన సూర్యాగ్నీ చక్షుర్భ్యాం
విద్యుతౌ కనీనకాభ్యామశనిం మస్తిష్కేణ బలం మజ్జభిః ॥ ౪౪ ॥

వాజం పఞ్చవిగ్ంశతిః ॥ ౧౨ ॥

కూర్మాఞ్ఛఫైరచ్ఛలాభిః కపిఞ్జలాన్సామ కుష్ఠికాభిర్జవం
జఙ్ఘాభిరగదం జానుభ్యాం వీర్యం కుహాభ్యాం భయం ప్రచాలాభ్యాం
గుహోపపక్షాభ్యామశ్వినావగ్ంసాభ్యామదితిగ్ం శీర్ష్ణా నిర్-
ఋతిం నిర్జాల్మకేన శీర్ష్ణా ॥ ౪౫ ॥

కూర్మాన్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౧౩ ॥

యోక్త్రం గృధ్రాభిర్యుగమానతేన చిత్తం మన్యాభిస్సఙ్క్రోశా-
న్ప్రాణైః ప్రకాశేనత్వచం పరాకాశేనాన్తరాం మశకాన్కేశైరి-
న్ద్రగ్ం స్వపసా వహేన బృహస్పతిగ్ం శకునిసాదేనరథముష్ణిహాభిః ॥

ఞ్యోక్త్రమేకవిగ్ంశతిః ॥ ౧౪ ॥

మిత్రావరుణౌ శ్రోణిభ్యామిన్ద్రాగ్నీ శిఖణ్డాభ్యామిన్ద్రాబృహస్పతీ ఊరుభ్యామిన్ద్రావిష్ణూ అష్ఠీవద్భ్యాగ్ం సవితారం పుచ్ఛేన గన్ధర్వాఞ్ఛేపేనాప్సరసో ముష్కాభ్యాం పవమానం పాయునా పవిత్రం పోత్రాభ్యామాక్రమణగ్ం స్థూరాభ్యాం ప్రతిక్రమణం కుష్ఠాభ్యామ్ ॥ ౪౭ ॥ ౧౫ ॥

ఇన్ద్రస్య క్రోడోఽదిత్యై పాజస్యం దిశాం జత్రవో జీమూతాన్హృదయౌపశాభ్యామన్తరిక్షం పురితతా నభ ఉదర్యేణేన్ద్రాణీం ప్లీహ్నా వల్మీకాన్క్లోమ్నా గిరీన్ప్లాశిభిస్సముద్రముదరేణ వైశ్వానరం భస్మనా ॥ ౪౮ ॥ ౧౬ ॥

మిత్రావరుణావిన్ద్రస్య ద్వావిగ్ంశతిర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥

పూష్ణో వనిష్ఠురన్ధాహేస్స్థూరగుదా సర్పాన్గుదాభిర్ఋతూన్పృష్టిభిర్దివం పృష్ఠేన వసూనాం ప్రథమా కీకసా రుద్రాణాం ద్వితీయాఽదిత్యానాం తృతీయాఽఙ్గిరసాం చతుర్థీ సాధ్యానాం పఞ్చమీ విశ్వేషాం దేవానాగ్ం షష్ఠీ ॥ ౪౯ ॥

పూష్ణశ్చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౧౭ ॥

ఓజో గ్రీవాభిర్నిర్ఋతిమస్థభిరిన్ద్రగ్గ్ం స్వపసా వహేన రుద్రస్య విచలస్స్కన్ధోఽహోరాత్రయోర్ద్వితీయోఽర్ధమాసానాం తృతీయో మాసాం చతుర్థ ఋతూనాం పఞ్చమస్సంవత్సరస్య షష్ఠః ॥ ౫౦ ॥ ఓజో విగ్ంశతిః ॥ ౧౮ ॥

ఆనన్దం నన్దథునా కామం ప్రత్యాసాభ్యాం భయగ్ం శితీమభ్యాం ప్రశిషం ప్రశాసాభ్యాగ్ం సూర్యాచన్ద్రమసా వృక్యాభ్యాగ్ శ్యామశబలా మతస్నాభ్యాం వ్యుష్టిగ్ం రూపేణ నిమ్రుక్తిమరూపేణ ॥ ౫౧ ॥ ఆనన్దగ్ం షోడశ ॥ ౧౯ ॥

అహర్మాగ్ంసేన రాత్రిం పీవసాఽపో యూషేణ ఘృతగ్ం రసేన శ్యాం వసయా దూషీకాభిర్హ్రాదునిమశ్రుభిః పృష్వాం దివగ్ం రూపేణ నక్షత్రాణి ప్రతిరూపేణ పృథివీం చర్మణా ఛవీం ఛవ్యోపాకృతాయ స్వాహాఽఽలబ్ధాయ స్వాహా హుతాయ స్వాహా ॥ ౫౨ ॥ అహర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

అగ్నేః పక్షతిస్సరస్వత్యై నిపక్షతిస్సోమస్య తృతీయాఽపాం చతుర్థ్యోషధీనాం పఞ్చమీ సంవత్సరస్య షష్ఠీ మరుతాగ్ం సప్తమీ బృహస్పతేరష్టమీ మిత్రస్య నవమీ వరుణస్య దశమీన్ద్రస్యైకాదశీ విశ్వేషాం దేవానాం ద్వాదశీ ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వం యమస్య పాటూరః ॥ ౫౩ ॥

అగ్నేరేకాన్నత్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౧ ॥

వాయోః పక్షతిస్సరస్వతో నిపక్షతిశ్చన్ద్రమసస్తృతీయా నక్షత్రాణాం చతుర్థీ సవితుః పఞ్చమీ రుద్రస్య షష్ఠీ సర్పాణాగ్ం సప్తమ్యర్యమ్ణోఽష్టమీ త్వష్టుర్నవమీ ధాతుర్దశమీన్ద్రాణ్యా ఏకాదశ్యదిత్యై ద్వాదశీ ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వం యమ్యై పాటూరః ॥ ౫౪ ॥ వాయోర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

పన్థామనూవృద్భ్యాగ్ం సంతతిగ్ం స్నావన్యాభ్యాగ్ం శుకాన్పిత్తేన హరిమాణం యక్నా హలీక్ష్ణాన్పాపవాతేన కూశ్మాఞ్ఛకభిశ్శవర్తానూవధ్యేన శునో విశసనేన సర్పాన్లోహితగన్ధేన వయాగ్ంసి పక్వగన్ధేన పిపీలికాః ప్రశాదేన ॥ ౫౫ ॥

పన్థాం ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

క్రమైరత్యక్రమీద్వాజీ విశ్వైర్దేవైర్యజ్ఞియైస్సంవిదానః । స నో నయ సుకృతస్య లోకం తస్య తే వయగ్ం స్వధయా మదేమ ॥ ౫౬ ॥ క్రమైరష్టాదశ ॥ ౨౪ ॥

ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం సముద్రో యోనిస్సూర్యస్తే చక్షుర్వాతః ప్రాణశ్చన్ద్రమాశ్శ్రోత్రం మాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ పర్వాణ్యృతవోఽఙ్గాని సంవత్సరో మహిమా ॥

ద్యౌః పఞ్చవిగ్ంశతిః ॥ ౨౫ ॥

అగ్నిః పశురాసీత్తేనాయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్నగ్నిస్స తే లోకస్తం జేష్యస్యథావజిఘ్ర వాయుః పశురాసీత్తేనాయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్వాయుస్స తే లోకస్తస్మాత్త్వాఽన్తరేష్యామి యది నావజిఘ్రస్యాదిత్యః పశురాసీత్తేనాయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్నాదిత్యస్స తే లోకస్తం జేష్యసి యద్యవజిఘ్రసి ॥ ౫౭ ॥ యస్మిన్నష్టౌ చ ॥ ౨౬ ॥

యో వా అయథాదేవతం త్వామగ్నే ఇన్ద్రస్య చిత్తం య-
థా వై వయో వై యదాకూతాద్యాస్తే అగ్నే మయి గృహ్ణామి ప్ర-
జాపతిస్సోఽస్మాత్ స్తేగాన్ వాజం క్రూర్మాన్ యో క్త్రిం మిత్రావరుణావి-
న్ద్రస్య ప్రాణ ఓజ ఆనన్దమహరగ్నే త్వా యోగే పన్థాం క్రమైర్దార్శ్య-
స్తైఽగ్నిః పశురాసీత్ షడ్వింశతిః ॥ ౨౬ ॥

యో వా ప్రవాహానితిమభవన్పథిభిరవరుద్ధ్యానన్దమప్రాప
జ్యోశత్ ॥ ౨౮ ॥

యో వా అయథాదేవతం యద్యస్త జఘ్నసి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

పఞ్చమకాణ్డే సప్తమప్రశ్నః

కాణ్డశ్చసమాప్తః

శ్రీ

శ్రీరస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే షష్ఠకాణ్డే

ప్రథమ ప్రశ్న ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

ప్రాచీనవగ్ంశం కరోతి దేవమనుష్యా దిశో వ్యభజన్త ప్రాచీం దేవా దక్షిణా పితరః ప్రతీచీం మనుష్యా ఉదీచీగ్ం రుద్రా యత్ప్రాచీనవగ్ంశం కరోతి దేవలోకమేవ తద్యజమాన ఉపావర్తతే పరిశ్రయత్యన్తర్హితో హి దేవలోకో మనుష్యలోకాన్నాస్మాల్లోకాథ్స్వేతవ్యమితీవాహుః కో హి తద్వేద యద్యముష్మిన్లోకేఽస్తి వా న వేతి దిశోఽతీకాశాన్కరోతి॥౧॥ ఉభయోర్లోకయోరభిజిత్యై కేశశ్మశ్రు వపతే నఖాని నికృన్తతే మృతా వా ఏషా త్వగమేధ్యా యత్కేశశ్మశ్రు మృతామేవ త్వచమమేధ్యామపహత్య యజ్ఞియో భూత్వా మేధముపైత్యఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం యన్తోఽప్సు దీక్షాతప-

సీ ప్రావేశయన్నప్సు స్నాతి సాక్షాదేవ దీక్షాతపసీ అవ రున్ధే తీ-
ర్థే స్నాతి తీర్థే హి తే తాం ప్రావేశయన్తీర్థే స్నాతి ॥ ౨ ॥ తీర్థమేవ స-
మానానాం భవత్యపోఽశ్నాత్యన్తరత ఏవ మేధ్యో భవతి వాససా దీ-
క్షయతి సౌమ్యం వై క్షౌమం దేవతయా సోమమేష దేవతాముపై-
తి యో దీక్షతే సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహీత్యాహ స్వా-
మేవ దేవతాముపైత్యథో ఆశిషమేవైతామా శాస్తేఽగ్నేస్తూషా-
ధానం వాయోర్వాతపానం పితృణాం నీవిరోషధీనాం ప్రఘాతః ॥ ౩ ॥
ఆదిత్యానాం ప్రాచీనతానో విశ్వేషాం దేవానామూతుర్నక్షత్రాణా-
మతీకాశాస్తద్వా ఏతత్సర్వదేవత్యం యద్వాసో యద్వాససా దీక్ష-
యతి సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిర్దీక్షయతి బహిఃప్రాణో వై మనుష్య-
స్తస్యాశనం ప్రాణోఽశ్నాతి సప్రాణ ఏవ దీక్షత ఆశితో భవతి యా-
వానేవాస్య ప్రాణస్తేన సహ మేధముపైతి ఘృతం దేవానాం మస్తు
పితృణాం నిష్పక్వం మనుష్యాణాం తద్వై ॥ ౪ ॥ ఏతత్సర్వదేవ-
త్యం యన్నవనీతం యన్నవనీతేనాభ్యఙ్క్తే సర్వా ఏవ దేవతాః
ప్రీణాతి ప్రచ్యుతో వా ఏషోఽస్మాల్లోకాదగతో దేవలోకం యో దీ-
క్షితోఽన్తరేవ నవనీతం తస్మాన్నవనీతేనాభ్యఙ్క్తేఽనులోమం య-
జుషా వ్యావృత్త్యా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య కనీనికా పరాఽపత-
త్తదాఽఞ్జనమభవద్యదాఽఙ్క్తే చక్షురేవ భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే ద-
క్షిణం పూర్వమాఽఙ్క్తే ॥ ౫ ॥ సవ్యగ్ం హి పూర్వం మనుష్యా ఆఽ-
ఞ్జతే న నిధావతే నీవ హి మనుష్యా ధావన్తే పఞ్చకృత్వ ఆఽఙ్క్తే-

పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావ రున్ధే పరిమిత-
మాఽఽఞ్జ్యాఽపరిమితగ్ంహి మనుష్యా ఆఞ్జతే సతూలయాఽఽఽ-
ఞ్జ్యాఽపతూలయా హి మనుష్యా ఆఞ్జతే వ్యావృత్త్యై యదపతూల-
యాఽఽఽఞ్జీత వజ్ర ఇవ స్యాత్సతూలయాఽఽఽఞ్జ్యా మిత్రత్వాయ ॥
ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తస్యాఽఽపోఽభ్యమ్రియన్త తాసాం య-
న్మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవమాసీత్తదపోదక్రామత్తే దర్భా అభ-
వన్ యద్దర్భపుఞ్జీలైః పవయతి యా ఏవ మేధ్యా యజ్ఞియాస్సదే-
వా ఆపస్తాభిరేవైనం పవయతి ద్వాభ్యాం పవయత్యహోరాత్రా-
భ్యామేవైనం పవయతి త్రిభిః పవయతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభిరే-
వైనం లోకైః పవయతి పఞ్చభిః ॥ ౭ ॥ పవయతి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః
పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞాయైవైనం పవయతి షడ్భిః పవయతి షడ్వా ఋతవ
ఋతుభిరేవైనం పవయతి సప్తభిః పవయతి సప్త ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభి-
రేవైనం పవయతి నవభిః పవయతి నవ వై పురుషే ప్రాణాస్సప్రాణ-
మేవైనం పవయత్యేకవిగ్ంశత్యా పవయతి దశ హస్త్యా అఙ్గుల-
యో దశ పద్యా ఆత్మైకవిగ్ంశో యావానేవ పురుషస్తమపరి-
వర్గమ్ ॥ ౮ ॥ పవయతి చిత్పతిస్త్వా పునాత్విత్యాహ మనో
వై చిత్పతిర్మనసైవైనం పవయతి వాక్పతిస్త్వా పునాత్విత్యాహ
వాచైవైనం పవయతి దేవస్త్వా సవితా పునాత్విత్యాహ సవితృ-
ప్రసూత ఏవైనం పవయతి తస్య తే పవిత్రపతే పవిత్రేణ యస్మై కం
పునే తచ్ఛకేయమిత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే ॥ ౯ ॥

అత్రికాశాన్కర్తోత్యవేశయన్తీర్థే స్నాతి ప్రఘాతో మన్ను-ష్యాణాం తద్వా అఽఽక్తే మిత్రోత్వాయ షడ్భిరపరివర్గమష్టాచ-త్వారింశచ్చ ॥ ౧ ॥

యావన్తో వై దేవా యజ్ఞాయాపునత త ఏవాభవన్య ఏవం విద్వాన్యజ్ఞాయ పునీతే భవత్యేవ బహిః పవయిత్వాఽ-న్తః ప్రపాదయతి మనుష్యలోక ఏవైనం పవయిత్వా పూతం దేవ-లోకం ప్రణయత్యదీక్షిత ఏకయాఽఽహుత్యేత్యాహుస్స్రువేణ చతస్రో జుహోతి దీక్షితత్వాయ స్రుచా పఞ్చమీం పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావ రున్ధ ఆకూత్యై ప్రయుజేఽగ్న-యే ॥ ౧౦ ॥ స్వాహేత్యాహాకూత్యా హి పురుషో యజ్ఞమభి ప్ర-యుఙ్క్తే యజేయేతి మేధాయై మనసేఽగ్నయే స్వాహేత్యాహ మేధయా హి మనసా పురుషో యజ్ఞమభిగచ్ఛతి సరస్వత్యై పూష్ణేఽ-గ్నయే స్వాహేత్యాహ వాగ్వై సరస్వతీ పృథివీ పూషా వాచైవ పృథివ్యా యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్త ఆపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువ ఇత్యాహ యా వై వర్ష్యాస్తాః ॥ ౧౧ ॥ ఆపో దేవీర్బృహతీర్వి-శ్వశమ్భువో యదేతద్యజుర్న బ్రూయాద్దివ్యా ఆపోఽశాన్తా ఇమం లోకమాగచ్ఛేయురాపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువ ఇత్యాహాస్మా ఏవైనా లోకాయ శమయతి తస్మాచ్ఛాన్తా ఇమం లోకమాగచ్ఛన్తి ద్యావాపృథివీ ఇత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్హి యజ్ఞ ఉర్వన్తరిక్షమి-త్యాహాన్తరిక్షే హి యజ్ఞో బృహస్పతిర్నో హవిషా వృధాతు ॥ ౧౨ ॥

ఇత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై యజ్ఞమవ
రున్ధే యద్బ్రూయాద్విధరితి యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేద్వృధాత్విత్యాహ
యజ్ఞస్థాణుమేవ పరి వృణక్తి ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత సోఽస్మాత్సృ-
ష్టః పరాఙైత్స ప్ర యజురవ్లీనాత్ * ప్ర సామ తమృగుదయచ్ఛ-
ద్యదృగుదయచ్ఛత్తదౌద్గ్రహణస్యౌద్గ్రహణత్వమృచా ॥ ౧౩ ॥
జుహోతి యజ్ఞస్యోద్యత్యా అనుష్టుప్ఛన్దసాముదయచ్ఛదిత్యాహు-
స్తస్మాదనుష్టుభా జుహోతి యజ్ఞస్యోద్యత్యై ద్వాదశ వాత్సబన్ధా-
న్యుదయచ్ఛన్నిత్యాహుస్తస్మాద్ద్వాదశభిర్వాత్సబన్ధవిదో దీక్షయన్తి
* సా వా ఏషర్గనుష్టుగ్వాగనుష్టుగ్యదేతయర్చా దీక్షయతి వాచైవై-
నగ్ం సర్వయా దీక్షయతి విశ్వే దేవస్య నేతురిత్యాహ సావిత్ర్యేతేన
మర్తో వృణీత సఖ్యమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఇత్యాహ పితృదేవత్యైతేన
విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసీత్యాహ వైశ్వదేవ్యేతేన ద్యుమ్నం వృణీత
పుష్యస ఇత్యాహ పౌష్ణ్యేతేన సా వా ఏషర్క్సర్వదేవత్యా యదే-
తయర్చా దీక్షయతి సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిర్దీక్షయతి సప్తాక్ష-
రం ప్రథమం పదమష్టాక్షరాణి త్రీణి యాని త్రీణి తాన్యష్టావుప
యన్తి యాని చత్వారి తాన్యష్టౌ యదష్టాక్షరా తేన ॥ ౧౫ ॥
గాయత్రీ యదేకాదశాక్షరా తేన త్రిష్టుగ్యద్ద్వాదశాక్షరా తేన జగ-
తీ సా వా ఏషర్క్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి యదేతయర్చా దీక్షయతి సర్వే-
భిరేవైనం ఛన్దోభిర్దీక్షయతి సప్తాక్షరం ప్రథమం పదగ్ం శతపదా
శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ పశూనేవావరున్ధ ఏకస్మాదక్షరాదనాప్తం ప్రథమం

ష్టదం తస్మాద్యద్వాచోఽనాప్తం తన్మనుష్యా ఉప జీవన్తి పూర్ణ-యా జుహోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత ప్రజా-నాగ్ం సృష్ట్యై ॥ ౧౭ ॥

అగ్నయే త్వా వృధాత్వృచా నక్ష్యం తేన జుహోతి పఞ్చ దశ చ ॥ ౨ ॥

ఋక్సామే వై దేవేభ్యో యజ్ఞాయాతిష్ఠమానే కృష్ణో రూపం కృత్వాఽపక్రమ్యాతిష్ఠతాం తేఽమన్యన్త యం వా ఇమే ఉపా-వర్త్స్యతః స ఇదం భవిష్యతీతి తే ఉపామన్త్రయన్త తే అహోరాత్ర-యోర్మహిమానమపనిధాయ దేవానుపావర్తేతామేష వా ఋచో వర్ణో యచ్ఛుక్లం కృష్ణాజినస్యైష సామ్నో యత్కృష్ణమృక్సా-మయోః శిల్పే స్థ ఇత్యాహర్క్సామే ఏవావ రున్ధ ఏషః ॥ ౧౮ ॥ వా అహ్నో వర్ణో యచ్ఛుక్లం కృష్ణాజినస్యైష రాత్రియా య-త్కృష్ణం యదేవైనయోస్తత్ర న్యక్తం తదేవావరున్ధే కృష్ణాజినేన దీక్షయతి బ్రహ్మణో వా ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం బ్రహ్మణైవై-నం దీక్షయతీమాం ధియగ్ం శిక్షమాణస్య దేవేత్యాహ యథాయ-జురేవైతద్గర్భో వా ఏష యద్దీక్షిత ఉల్బం వాసః ప్రోర్ణుతే తస్మాద్గర్భాః ప్రావృతా జాయన్తే న పురా సోమస్య క్రయాదపోర్ణ్వీత యత్పురా సోమస్య క్రయాదపోర్ణ్వీత గర్భాః ప్రజానాం పరాపాతు-కాః స్యుః క్రీతే సోమేఽపోర్ణుతే జాయత ఏవ తదథో యథా వసీ-

యాగ్ంసం ప్రత్యహరన్తే తాదృగేవ తదఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం
యన్త ఊర్జం వ్యభజన్తతతో యదత్యశిష్యత తే శరా అభవన్నూ-
ర్గ్వై శరా యచ్ఛరమయీ ॥ ౧౯ ॥ మేఖలా భవత్యూర్జమే-
వావ రున్ధే మధ్యతస్సం నహ్యతి మధ్యత ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి
తస్మాన్మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జత ఊర్ధ్వం వై పురుషస్య నాభ్యై మేధ్య-
మవాచీనమమేధ్యం యన్మధ్యతస్సంనహ్యతి మేధ్యం చైవాస్యా-
మేధ్యం చ వ్యావర్తయతీన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రం ప్రాహరథ్స
త్రేధా వ్యభవథ్స్ఫ్య స్తృతీయగ్ం రథ స్తృతీయం యూప స్తృతీ-
యం ॥ ౨౦ ॥ యేఽన్తశ్శరా అశీర్యన్త తే శరా అభవన్తచ్ఛరా-
ణాగ్ం శరత్వం వజ్రో వై శరాః క్షుత్ఖలు వై మనుష్యస్య భ్రాతృ-
వ్యో యచ్ఛరమయీ మేఖలా భవతి వజ్రేణైవ సాక్షాత్క్షుధం భ్రాతృ-
వ్యం మధ్యతోఽపహతే త్రివృద్భవతి త్రివృద్వై ప్రాణస్త్రివృతమేవ ప్రాణం
మధ్యతో యజమానే దధాతి పృథ్వీ భవతి రజ్జూనాం వ్యావృత్త్యై మేఖ-
లయా యజమానం దీక్షయతి యోక్త్రేణ పత్నీం మిథునత్వాయ ॥
యజ్ఞో దక్షిణామభ్యధ్యాయత్తాగ్ం సమభవత్తదిన్ద్రోఽచాయ-
త్సోఽమన్యత యో వా ఇతో జనిష్యతే స ఇదం భవిష్యతీతి తాం
ప్రావిశత్తస్యా ఇన్ద్ర ఏవాజాయత సోఽమన్యత యో వై మదితోఽప-
రో జనిష్యతే స ఇదం భవిష్యతీతి తస్యా అనుమృశ్య యోనిమా-
చ్ఛినథ్సా సూతవశాఽభవత్తథ్సూతవశాయై జన్మ ॥ ౨౧ ॥
తాగ్ం హస్తే న్యవేష్టయత తాం మృగేషు న్యదధాథ్సా కృష్ణవి-

షాణాఽభవదిన్ద్రస్య యోనిరసి మా మా హిꣳ్సీరితి కృష్ణవిషాణాం ప్ర యచ్ఛతి సయోనిమేవ యజ్ఞం కరోతి సయోనిం దక్షిణాꣳ సయోనిమిన్ద్రꣳ సయోనిత్వాయ కృష్యై త్వా సుసస్యాయా ఇత్యాహ తస్మాదకృష్టపచ్యా ఓషధయః పచ్యన్తే సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య ఇత్యాహ తస్మాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్తి యద్ధస్తేన ॥ ౨౩ ॥

కణ్డూయేత పామనంభావుకాః ప్రజాస్స్యుర్యత్స్మయేత నగ్నంభావుకాః కృష్ణ విషాణయా కణ్డూయతేఽపిగృహ్య స్మయతే ప్రజానాం గోపీథాయ న పురా దక్షిణాభ్యో నేతోః కృష్ణవిషాణామవ చృతేద్యత్పురా దక్షిణాభ్యో నేతోః కృష్ణవిషాణామవచృతేద్యోనిః ప్రజానాం పరాపాతుకా స్యాన్నీతాసు దక్షిణాసు చాత్వాలే కృష్ణవిషాణాం ప్రాస్యతి యోనిర్వై యజ్ఞస్య చాత్వాలం యోనిః కృష్ణవిషాణా యోనావేవ యోనిం దధాతి యజ్ఞస్య సయోనిత్వాయ ॥ ౨౪ ॥

శ్రద్ధామేవ తస్మాచ్ఛరమయీ యాఽఽప్తస్తృతీయం మిథునత్వాయ జన్త హస్తేనాష్టాచత్వారిꣳశచ్చ ॥ ౩ ॥

వాగ్వై దేవేభ్యోఽపాక్రామద్యజ్ఞాయాతిష్ఠమానా ※ సా వనస్పతీన్ప్రావిశత్సైషా వాగ్వనస్పతిషు వదతి యా దున్దుభౌ యా తూణవే యా వీణాయాం యద్దీక్షితదణ్డం ప్రయచ్ఛతి వాచమేవావ రున్ధ ఔదుమ్బరో భవత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవావ రున్ధే ముఖేన సంమితో భవతి ముఖత ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి

తస్మాత్సుఖిత ఊర్జా భుఞ్జతే ॥ ౧౫ ॥ క్రీతే సోమే మైత్రావరుణా-
య దణ్డం ప్రయచ్ఛతి మైత్రావరుణో హి పురస్తాదృత్విగ్భ్యో వా-
చం విభజతి తామృత్విజో యజమానే ప్రతిష్ఠాపయన్తి స్వాహా
యజ్ఞం మనసేత్యాహ మనసా హి పురుషో యజ్ఞమభి గచ్ఛతి స్వా-
హా ద్యావాపృథివీభ్యామిత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్ హి యజ్ఞ-
స్స్వాహోరోరన్తరిక్షాదిత్యాహాన్తరిక్షే హి యజ్ఞస్స్వాహా య-
జ్ఞం వాతాదా రభ ఇత్యాహాయమ్ ॥ ౧౬ ॥ వావ యః పవతే
స యజ్ఞస్తమేవ సాక్షాదా రభతే ముష్టీ కరోతి వాచం యచ్ఛతి
యజ్ఞస్య ధృత్యా అదీక్షిష్టాయం బ్రాహ్మణ ఇతి త్రిరుపాగ్ం-
శ్వాహ దేవేభ్య ఏవైనం ప్రాహ త్రిరుచ్చైరుభయేభ్య ఏవైనం
దేవమనుష్యేభ్యః ప్రాహ న పురా నక్షత్రేభ్యో వాచం విసృజే-
ద్యత్పురా నక్షత్రేభ్యో వాచం విసృజేద్యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాత్ ॥ ౧౭ ॥
ఉదితేషు నక్షత్రేషు వ్రతం కృణుతేతి వాచం విసృజతి యజ్ఞవ్రతో
వై దీక్షితో యజ్ఞమేవాభి వాచం విసృజతి యది విసృజేద్వైష్ణవీ-
మృచమను బ్రూయాద్యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంత-
నోతి దైవీం ధియం మనామహ ఇత్యాహ యజ్ఞమేవ తన్మ్రద-
యతి సుపారా నో అసద్వశ ఇత్యాహ వ్యుష్టిమేవావ రున్ధే ॥ ౧౮ ॥
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి హోతవ్యం దీక్షితస్య గృహా౩ ఇ న
హోతవ్యా౩మితి హవిర్వై దీక్షితో యజ్జుహుయాద్యజమా-
నస్యావదాయ జుహుయాద్యన్న జుహుయాద్యజ్ఞపరురన్తరియాద్యే

దేవా మనోజాతా మనోయుజ ఇత్యాహ ప్రాణా వై దేవా మ-
నోజాతా మనోయుజస్తేష్వేవ పరోక్షం జుహోతి తన్నేవ హు-
తం నేవాహుతగ్గ్ం స్వపన్తం వై దీక్షితగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ం-
సన్త్యగ్నిః ॥ ౨౯ ॥ ఖలు వై రక్షోహాఽగ్నే త్వగ్ం సు జాగృ-
హి వయగ్ం సు మన్దిషీమహీత్యాహాగ్నిమేవాధిపాం కృత్వా
స్వపితి రక్షసామపహత్యా అవ్రత్యమివ వా ఏష కరోతి యో దీక్షి-
తస్స్వపితి త్వమగ్నే వ్రతపా అసీత్యాహాగ్నిర్వై దేవానాం వ్రతప-
తిస్స ఏవైనం వ్రతమాలమ్భయతి దేవ ఆ మర్త్యేష్వేత్యాహ
దేవః ॥ ౩౦ ॥ హ్యేష సన్మర్త్యేషు త్వం యజ్ఞేష్వీడ్య ఇత్యాహై-
తగ్ం హి యజ్ఞేష్వీడతేఽప వై దీక్షితాత్సుషుపుష ఇన్ద్రియం దే-
వతాః క్రామన్తి విశ్వే దేవా అభి మామాఽవవృత్రన్నిత్యాహే-
న్ద్రియేణైవైనం దేవతాభిస్సం నయతి యద్యేతద్యజుర్న బ్రూయా-
ద్యావత ఏవ పశూనభి దీక్షేత తావన్తోఽస్య పశవస్స్యూ రాస్వే-
యత్ ॥ ౩౧ ॥ సోమా భూయో భరేత్యాహాపరిమితానేవ ప-
శూనవ రున్ధే చన్ద్రమసి మమ భోగాయ భవేత్యాహ యథాదేవ-
తమేవైనాః ప్రతి గృహ్ణాతి వాయవే త్వా వరుణాయ త్వేతి య-
దేవమేతా నానుదిశేదయథాదేవతం దక్షిణా గమయేదా దేవతా-
భ్యో వృశ్చ్యేత యదేవమేతా అనుదిశతి యథాదేవతమేవ దక్షిణా
గమయతి న దేవతాభ్య ఆ ॥ ౩౨ ॥ వృశ్చ్యతే దేవీరాపో అ-
పాన్నపాదిత్యాహ యద్వో మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవం తద్వో

మా ఽవ క్రమిష్మమితి వావై తద్రాహాచ్ఛిన్నం తన్తుం పృథివ్యా అ-
ను గేష్మమిత్యాహ సేతుమేవ కృత్వా ఽత్యేతి ॥ ౩౩ ॥

భుఙ్క్తే ఽయం ఛన్ద్యా ద్రుద్రై ఽగ్నిరాహ రైవ ఇయద్దేవతా-
భ్య ఆ త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

దేవా వై దేవయజనమధ్యవసాయ దిశో న ప్రాజానన్తే
ఽన్యోన్యముపాధావన్త్వయా ప్రజా నామ త్వయేతి తేఽదిత్యాగ్ం
సమద్రియన్త త్వయా ప్రజా నామేతి సాఽబ్రవీద్వరం వృణై మ-
త్ప్రాయణా ఏవ వో యజ్ఞా మదుదయనా అసన్నితి తస్మాదాది-
త్యః ప్రాయణీయో యజ్ఞానామాదిత్య ఉదయనీయః పఞ్చ దేవ-
తా యజతి పఞ్చ దిశో దిశాం ప్రజ్ఞాత్యై ॥ ౩౪ ॥ అథో పఞ్చా-
క్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావ రున్ధే పథ్యాగ్ స్వ-
స్తిమయజన్ప్రాచీమేవ తయా దిశం ప్రాజానన్నగ్నినా దక్షిణా సో-
మేన ప్రతీచీగ్ం సవిత్రోదీచీమదిత్యోర్ధ్వాం పథ్యాగ్ స్వస్తిం
యజతి ప్రాచీమేవ తయా దిశం ప్రజానాతి పథ్యాగ్ స్వస్తిమి-
ష్ట్వా ఽగ్నీషోమౌ యజతి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదగ్నీషో-
మౌ తాభ్యామేవాను పశ్యతి ॥ ౩౫ ॥ అగ్నీషోమావిష్ట్వా సవితారం
యజతి సవితృప్రసూత ఏవానుపశ్యతి సవితారమిష్ట్వాఽదితిం య-
జతీయం వా అదితిరస్యామేవ ప్రతిష్ఠాయాను పశ్యత్యదితిమిష్ట్వా
మారుతీమృచమన్వాహ మరుతో వై దేవానాం విశో దేవవిశం
ఖలు వై కల్పమానం మనుష్యవిశమను కల్పతే యన్మారుతీమృచ-

ష్మన్వాహ విశాం క్లృప్త్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ప్రయాజవదన-
నూయాజం ప్రాయణీయం కార్యమనూయాజవత్ ॥ ౩౬ ॥ అప్ర-
యాజముదయనీయమితీమే వై ప్రయాజా అమీ అనూయాజా-
స్సైవ సా యజ్ఞస్య సన్తతిస్తత్తథా న కార్యమాత్మా వై ప్రయా-
జాః ప్రజాఽనూయాజా యత్ప్రయాజానన్తరియాదాత్మానమన్తరి-
యాద్యదనూయాజానన్తరియాత్ప్రజామన్తరియాద్యతః ఖలు వై
యజ్ఞస్య వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞః పరా భవతి యజ్ఞం
పరాభవన్తం యజమానోఽను ॥ ౩౭ ॥ పరా భవతి ప్రయాజవ-
దేవానూయాజవత్ప్రాయణీయం కార్యం ప్రయాజవదనూయాజ-
వదుదయనీయం నాత్మానమన్తరేతి న ప్రజాం న యజ్ఞః పరాభవతి న
యజమానః ప్రాయణీయస్య నిష్కాస ఉదయనీయమభి నిర్వపతి
సైవ సా యజ్ఞస్య సన్తతిర్యాః ప్రాయణీయస్య యాజ్యా యత్తా
ఉదయనీయస్య యాజ్యాః కుర్యాత్పరాఙముం లోకమారోహేత్ప్ర-
మాయుకస్స్యాద్యాః ప్రాయణీయస్య పురోనువాక్యాస్తా ఉదయనీ-
యస్య యాజ్యాః కరోత్యస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౩౮ ॥

ప్రజ్ఞాత్యై పశ్యత్యనూయాజవద్యజమానోఽను పురోఽను-
వాక్యాస్తా అష్టౌ చ ॥ ౫ ॥

కద్రూశ్చ వై సుపర్ణీ చాత్మరూపయోరస్పర్ధేతాగ్ం సా క-
ద్రూస్సుపర్ణీమజయత్సాఽబ్రవీత్తృతీయస్యామితో దివి సోమస్తమా
హర తేనాత్మానం నిష్క్రీణీష్వేతీయం వై కద్రూరసౌ సుపర్ణీ ఛన్దాం-

గ్ంసి సౌపర్ణేయాస్త్వాఽబ్రవీదస్మై వై పితరౌ పుత్రాన్బిభృతస్తృతీ-
యస్యామితో దివి సోమస్తమాహర తేనాత్మానం నిష్క్రీణీష్వ ॥ ౩౯ ॥
ఇతి మా కద్రూరవోచదితి జగత్యుదపతచ్చతుర్దశాక్షరా సతీ
సాఽప్రాప్య న్యవర్తత తస్యై ద్వే అక్షరే అమీయేతాగ్ం సా
పశుభిశ్చ దీక్షయా చాగచ్ఛత్తస్మాజ్జగతీ ఛన్దసాం పశవ్యతమా
తస్మాత్పశుమన్తం దీక్షోప నమతి త్రిష్టుగుదపతత్త్రయోదశా-
క్షరా సతీ సాఽప్రాప్య న్యవర్తత తస్యై ద్వే అక్షరే అమీయే-
తాగ్ం సా దక్షిణాభిశ్చ ॥ ౪౦ ॥ తపసా చాగచ్ఛత్తస్మాత్త్రిష్టు-
భో లోకే మాధ్యన్దినే సవనే దక్షిణా నీయన్త ఏతత్ఖలు వావ తప
ఇత్యాహుర్యస్స్వం దదాతీతి గాయత్ర్యుదపతచ్చతురక్షరా సత్య-
జయా జ్యోతిషా తమస్యా అజాఽభ్యరున్ధ తదజాయా అజత్వగ్ం సా
సోమం చాహరచ్చత్వారి చాక్షరాణి సాఽష్టాక్షరా సమపద్యత
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ॥ ౪౧ ॥ కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రీ కనిష్ఠా
ఛన్దసాగ్ం సతీ యజ్ఞముఖం పరీయాయేతి యదేవాదస్సోమమాహ-
రత్తస్మాద్యజ్ఞముఖం పర్యైత్తస్మాత్తేజస్వినీతమా పద్భ్యాం ద్వే సవనే
సమగృహ్ణాన్ముఖేనైకం యన్ముఖేన సమగృహ్ణాత్తదధయత్తస్మాద్ద్వే సవనే
శుక్రవతీ ప్రాతస్సవనం చ మాధ్యన్దినం చ తస్మాత్తృతీయసవన ఋ-
జీషమభిషుణ్వన్తి ధీతమివ హి మన్యన్తే ॥ ౪౨ ॥ ఆశిరమవ నయ-
తి సశుక్రత్వాయాథో సంభరత్యేవైనత్తగ్ం సోమమాహ్రియ-
మాణం గన్ధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్స తిస్రో రాత్రీః పరి

ముషితో౽ఽవ స త్తస్మా త్త్రిసో రాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతి తే దేవా అబ్రువన్త్స్త్రీకామా వై గన్ధర్వాస్స్త్రియా నిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్గ్ం స్త్రియమేకహాయనీం కృత్వా తయా నిరక్రీణన్థ్సా రోహి-ద్రూపం కృత్వా గన్ధర్వేభ్యః ॥౪౩॥ అపక్రమ్యాతిష్ఠత్తద్రోహితో జన్మ తే దేవా అబ్రువన్నప యుష్మదక్రమీన్నాస్మానుపావర్తతే వి హ్వయామహా ఇతి బ్రహ్మ గన్ధర్వా అవదన్నగాయన్దేవా స్సా దేవాన్గాయత ఉపావర్తత తస్మాద్గాయన్తగ్గ్ం స్త్రియః కామయన్తే కాముకా ఏనగ్గ్ం స్త్రియో భవన్తి య ఏవం వేదాథో య ఏవం విద్వానపి జన్యేషు భవతి తేభ్య ఏవ దదత్యుత యద్బహుతయాః ॥ ౪౪ ॥ భవన్త్యేకహాయన్యా క్రీణాతి వాచైవైనగ్గ్ం సర్వయా క్రీణాతి తస్మాదేకహాయనా మనుష్యా వాచం వదన్త్యకూటయాఽకర్ణయాఽకాణయాఽశ్లోణయాఽసప్తశఫయా క్రీణాతి సర్వయైవైనం క్రీణాతి యచ్ఛ్వేతయా క్రీణీయాద్దుశ్చర్మా యజమానస్స్యాద్యల్లోహితయా ఽనుస్తరణీ స్యాత్ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాద్యద్వ్రూపయా వా ర్త్రఘ్నీ స్యాత్స వాఽన్యం జినీయాత్తం వాఽన్యో జినీయాదరుణయా పిఙ్గాక్ష్యా క్రీణాత్యేతద్వై సోమస్య రూపగ్గ్ం స్వయైవైనం దేవతయా క్రీణాతి ॥ ౪౫ ॥

నిష్క్రీణీష్వ దక్షిణాభిశ్చ వదన్తి మన్యన్తే గన్ధర్వేభ్యో బహుతయాః పిఙ్గాక్ష్యా దశ చ ॥ ౬ ॥

తద్ధిరణ్యమభవత్తస్మాదద్భ్యో హిరణ్యం పునన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాత్సత్యాదనస్థికేన ప్రజాః ప్రవీయన్తేఽస్థన్వతీర్జాయన్త ఇతి యద్ధిరణ్యం ఘృతేఽవధాయ జుహోతి తస్మాదనస్థికేన ప్రజాః ప్రవీయన్తేఽస్థన్వతీర్జాయన్త ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యద్ఘృతం తేజో హిరణ్యమియం తే శుక్ర తనూరిదం వర్చ ఇత్యాహ సతేజసమేవైనగ్ం సతనుమ్ ॥ ౪౬ ॥ కరోత్యథో సమ్భరత్యేవైనం యదబద్ధమవదధ్యాద్గర్భాః ప్రజానాం పరాపాతుకాః స్యుర్బద్ధమవ దధాతి గర్భాణాం ధృత్యై నిష్టర్క్యం బధ్నాతి ప్రజానాం ప్రజననాయ వాగ్వా ఏషా యత్సోమక్రయణీ జూరసీత్యాహ యద్ధి మనసా జవతే తద్వాచా వదతి ధృతా మనసేత్యాహ మనసా హి వాగ్ధృతా జుష్టా విష్ణవ ఇత్యాహ ॥ ౪౭ ॥ యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞాయైవైనాం జుష్టాం కరోతి తస్యాస్తే సత్యసవసః ప్రసవ ఇత్యాహ సవితృప్రసూతామేవ వాచమవ రున్ధే కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్త్యేష ఖలు వా అరక్షోహతః పన్థా యోఽగ్నేశ్చ సూర్యస్య చ సూర్యస్య చక్షురాఽరుహమగ్నేరక్ష్ణః కనీనికామిత్యాహ య ఏవారక్షోహతః పన్థాస్తగ్ం సమారోహతి ॥ ౪౮ ॥ వాగ్వా ఏషా యత్సోమక్రయణీ చిదసి మనాఽసీత్యాహ శాస్త్యేవైనామేతత్తస్మాచ్ఛిష్టాః ప్రజా జాయన్తే చిదసీత్యాహ యద్ధి మనసా చేతయతే తద్వాచా వదతి మనాఽసీత్యాహ యద్ధి మనసాఽభిగచ్ఛతి తత్కరోతి ధీరసీత్యాహ

యద్ధి మనసా ధ్యాయతి తద్వాచా ॥ ౪౯ ॥ వదతి దక్షిణాఽసీ-
త్యాహ దక్షిణా హ్యేషా యజ్ఞియాఽసీత్యాహ యజ్ఞియామేవై-
నాం కరోతి క్షత్రియాఽసీత్యాహ క్షత్రియా హ్యేషాఽదితిరస్యు-
భయతశ్శీర్ష్ణీత్యాహ యదేవాదిత్యః ప్రాయణీయో యజ్ఞానామా-
దిత్య ఉదయనీయస్తస్మాదేవమాహ యదబద్ధా స్యాదయతా స్యా-
ద్యత్పదిబద్ధాఽనుస్తరణీ స్యాత్ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్ ॥
యత్కర్ణగృహీతా వార్త్రఘ్నీ స్యాత్స వాఽన్యం జినీయాత్తం
వాఽన్యో జినీయాన్మిత్రస్త్వా పది బధ్నాత్విత్యాహ మిత్రో వై
శివో దేవానాం తేనైవైనాం పది బధ్నాతి పూషాఽధ్వనః పా-
త్విత్యాహేయం వై పూషేమామేవాస్యా అధిపామకస్సమష్ట్యా
ఇన్ద్రాయాధ్యక్షాయేత్యాహేన్ద్రమేవాస్యా అధ్యక్షం కరోతి ॥ ౫౧ ॥
అను త్వా మాతా మన్యతామను పితేత్యాహానుమతామేవైనయా
క్రీణాతి సా దేవి దేవమచ్ఛేహీత్యాహ దేవీ హ్యేషా దేవస్సోమ
ఇన్ద్రాయ సోమమిత్యాహేన్ద్రాయ హి సోమ ఆహ్రియతే యదే-
తద్యజుర్న బ్రూయాత్పరాచ్యేవ సోమక్రయణీయాద్రుద్రస్త్వా వ-
ర్తయత్విత్యాహ రుద్రో వై క్రూరః ॥ ౫౨ ॥ దేవానాం తమేవా-
స్యై పరస్తాద్దధాత్యావృత్త్యై క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి య-
ద్రుద్రస్య కీర్తయతి మిత్రస్య పథేత్యాహ శాన్త్యై వాచా వా ఏ-
ష వి క్రీణీతే యస్సోమక్రయణ్యా స్వస్తి సోమసఖా పునరేహి సహ

రథ్యేత్యాహ వాచైవ విక్రీయ పునరాత్మన్వాచం ధత్తేఽనుపదా-
సుకాఽస్య వాగ్భవతి య ఏవం వేద ॥ ౫౩ ॥

సత్తేన్సుం విష్ణవ ఇత్యాహ సమాగోహన్తి ధ్యాయన్తి తద్వాచా
యజమానస్సృత్కరోతి క్షూరిరో వేద ॥ ౭ ॥

షట్పదాన్యను నిక్రామతి షడహం వాఙ్నాతి వదత్యృత
సంవత్సరస్యాయనై యావత్యేవ వాక్తామవ రున్ధే సప్తమే పదే
జుహోతి సప్తపదా శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ పశూనేవావ రున్ధే సప్త
గ్రామ్యాః పశవస్సప్తారణ్యాస్సప్త ఛన్దాꣳస్యుభయస్యావరుద్ధ్యై
వస్వ్యసి రుద్రాఽసీత్యాహ రూపమేవాస్యా ఏతన్మహిమానమ్॥ ౫౪॥
☛ వ్యాచష్టే బృహస్పతిస్త్వా సుమ్నే రణ్వత్విత్యాహ బ్రహ్మ వై
దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై పశూనవరున్ధే రుద్రా వసుభి-
రాచికేత్విత్యాహావృత్త్యై పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నాజిఘర్మి దేవ-
యజన ఇత్యాహ పృథివ్యా హ్యేష మూర్ధా యద్దేవయజనమిడా-
యాః పద ఇత్యాహేడాయై హ్యేతత్పదం యత్సోమక్రయణ్యై
ఘృతవతి స్వాహా ॥ ౫౫ ॥ ☛ ఇత్యాహ యదేవాస్యై పదా-
ద్ఘృతమపీడ్యత తస్మాదేవమాహ యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జు-
హుయాదన్ధోఽధ్వర్యుస్స్యాద్రక్షాꣳసి యజ్ఞꣳ హన్యుర్హిర-
ణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వ-
ర్యుర్భవతి న యజ్ఞꣳ రక్షాꣳసి ఘ్నన్తి కాణ్డే కాణ్డే వై క్రియమా-
ణే యజ్ఞꣳ రక్షాꣳసి జిఘాꣳసన్తి పరిలిఖితꣳ రక్షః పరిలిఖి-

త్వా అరాతయ ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యై ॥ ౫౬ ॥ ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యం చైవ ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి తయోరేవానన్తరాయం గ్రీవాః కృన్తతి పశవో వై సోమః క్రయణ్యై పదం యావత్తూతగ్ం సంవపతి పశూనేవావరున్ధేఽస్మే రాయ ఇతి సం వపత్యాత్మానమేవాధ్వర్యుః ॥ ౫౭ ॥ పశుభ్యో నాన్తరేతి త్వే రాయ ఇతి యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి యజమాన ఏవ రయిం దధాతి తోతే రాయ ఇతి పత్నియా అర్ధో వా ఏష ఆత్మనో యత్పత్నీ యథా గృహేషు నిధత్తే తాదృగేవ తత్త్వష్టీమతీ తే సపేయేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ పశుషు దధాత్యస్మై వై లోకాయ గార్హపత్య ఆధీయతేఽముష్మా ఆహవనీయో యద్గార్హపత్య ఉపవపేదస్మిన్ లోకే పశుమాన్త్స్యాద్యదాహవనీయేఽముష్మిన్ లోకే పశుమాన్త్స్యాదుభయోరుపవపత్యుభయోరేవైనం లోకయోః పశుమన్తం కరోతి ॥ ౫౮ ॥

మహిమానగ్ం స్వాహాఽపహత్యాధ్వర్యుర్దీయతే చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి విచిత్యః సోమా౩ న విచిత్యా౩ ఇతి సోమో వా ఓషధీనాగ్ం రాజా తస్మిన్ యదాపన్నం గ్రసితమేవాస్య తద్యద్విచినుయాద్యథాఽఽస్యాద్గ్రసితం నిష్ఖిదతి తాదృగేవ తద్యన్న విచినుయాద్యథాఽక్షన్నాపన్నం విధావతి తాదృగేవ తత్క్షోధుకో--

ధృత్యర్యస్మాల్లక్ష్మాధ్యక్షో యజమానస్యసోమవిక్రయిణ్యో న్యమగంశ్లోకర్ధయే-
త్త్యేవబ్రూయాద్యదీతరమ్ ॥ ౫౯ ॥ యదీతరముభయేనైవ సో-
మవిక్రయిణమర్పయతి తస్మాత్సోమవిక్రయీ యాతో ధుకో౽రుణోహ స్తా-
హశాపవేశిస్సోమక్రయణ ఏవాహం తృతీయసవనమవరున్ధ ఇతి పశూ-
నాం చర్మన్నిమిమీతే పశూనేవావరున్ధే పశవోహి తృతీయగ్ం సవనం
యంకామయేతాపశుస్స్యాదిత్యృక్షతస్తస్యమిమీతర్క్షం వా అపశ-
వ్యమపశురేవ భవతి యంకామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి ॥ ౬౦ ॥
ఇతిలోమతస్తస్యమిమీతైతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవా-
స్మై పశూనవరున్ధే పశుమానేవభవత్యపామన్తే క్రీణాతి సరసమేవైనం క్రీ-
ణాత్యమాత్యో౽సీత్యాహామేవైనం కురుతే శుక్రస్తే గ్రహ ఇత్యా-
హ శుక్రోహ్యస్య గ్రహో౽నసా౽చ్ఛయాతి మహిమానమేవా-
స్యాచ్ఛయాత్యనసా ॥ ౬౧ ॥ అచ్ఛయాతి తస్మాదనోవాహ్యగ్ం
సమేజీవనం యత్ర ఖలు వా ఏతగ్ం శీర్ష్ణా హరన్తి తస్మాచ్ఛీర్‌షహా-
ర్యంగిరౌ జీవనమభి త్యం దేవగ్ం సవితారమిత్య తిచ్ఛన్దసర్చా
మిమీతే౽తిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దో-
భిర్మిమీతే వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా యదతిచ్ఛన్దస-
ర్చామిమీతే వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోత్యేకయైకయోత్స-
ర్గమ్ ॥ ౬౨ ॥ మిమీతే౽యాతయామ్నియా౽యాతయామ్ని-
యైవైనం మిమీతే తస్మాన్నానావీర్యా అఙ్గులయస్సర్వాస్వఙ్గుష్ఠముప

నిగృహ్ణాతి తస్మాథ్సమావద్వీర్యోఽన్యాభిరఙ్గులీభి స్తస్మాత్పృథగివాన్యాభిరఙ్గులీభి శ్చరతి యథ్సహ సర్వాభిర్నిమృజ్యాథ్సగ్ంశ్లిష్టా అఙ్గులయో జాయేరన్నేకైకయోథ్సర్గం నిమార్ష్టి తస్మాద్విభక్తా జాయన్తే పఞ్చకృత్వో యజుషా నిమార్ష్టి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే పఞ్చకృత్వస్తూష్ణీమ్ ॥ ౬౩ ॥ దశసంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే యద్యజుషా నిమార్ష్టి భూతమేవావరున్ధే యత్తూష్ణీం భవిష్యద్యద్వై తావానేవసోమస్స్యాద్యావన్తం నిమార్ష్టి యజమానస్యైవ స్యాన్నాపి సదస్యానాం ప్రజాభ్యస్త్వేత్యుప సమూహతి సదస్యానేవాన్వాభజతి వాససోపనహ్యతి సర్వదేవత్యం వై ॥ ౬౪ ॥ వాసస్సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిస్సమర్ధయతి పశవో వై సోమః ప్రాణాయ త్వేత్యుపనహ్యతి ప్రాణమేవపశుషు దధాతి వ్యానాయ త్వేత్యనుశృన్థతి వ్యానమేవ పశుషు దధాతి తస్మాథ్స్వపన్తం ప్రాణా న జహతి ॥ ౬౫ ॥

ఇతరం పశుకామస్య న్యుప్యాత్యనష్టోఽర్ధం తూష్ణీగ్ం సర్వదేవత్యం వై త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

యత్కలయా తే శఫేన తే క్రీణానీతి పణేతాగోఅర్ఘగ్ం సోమంకుర్యాదగోఅర్ఘం యజమానమగోఅర్ఘమధ్వర్యుం గోస్తు మహిమానం నావతిరేద్గవా తే క్రీణానీత్యేవ బ్రూయాద్గోఅర్ఘమేవ సోమం కరోతి గోఅర్ఘం యజమానం గోఅర్ఘమధ్వర్యుం న గోర్మ-

హ్రీమాన్నమవతిరత్యజయా క్రీణాతి సతపసమేవైనం క్రీణాతి హిర-
ణ్యేన క్రీణాతి సశుక్రమేవ ॥ ౭౭ ॥ ☞ ఏనం క్రీణాతి ధేన్వా
క్రీణాతి సాశిరమేవైనం క్రీణాత్యృషభేణ క్రీణాతి సేన్ద్రమేవైనం
క్రీణాత్యనడుహా క్రీణాతి వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ వహ్నినైవ వహ్ని
యజ్ఞస్య క్రీణాతి మిథునాభ్యాం క్రీణాతి మిథునస్యావరుద్ధ్యై వా-
ససా క్రీణాతి సర్వదేవత్యం వై వాసస్సర్వాభ్య ఏవైనం దేవతా-
భ్యః క్రీణాతి దశ సంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరా-
జైవాన్నాద్య మవరున్ధే ॥ ౭౮ ॥ తపసస్తనూరసి ప్రజాపతేర్వ-
ర్ణ ఇత్యాహ పశుభ్య ఏవ తదధ్వర్యుర్నిహ్నుత ఆత్మనోఽనావ్ర-
స్కాయ గచ్ఛతి శ్రియం ప్ర పశూనాప్నోతి య ఏవం వేద శుక్రం తే
శుక్రేణ క్రీణామీత్యాహ యథాయజురేవైతద్దేవా వై యేన హిర-
ణ్యేన సోమమక్రీణన్తదభీషహా పునరాదదత కో హి తేజసా విక్రేష్యత
ఇతి యేన హిరణ్యేన ॥ ౭౯ ॥ సోమం క్రీణీయాత్తదభీషహా పున-
రాదదీత తేజ ఏవాత్మన్ధత్తేఽస్మే జ్యోతిస్సోమవిక్రయిణి తమ ఇత్యా-
హ జ్యోతిరేవ యజమానే దధాతి తమసా సోమవిక్రయిణమర్పయతి
యదనుపగ్రథ్య హన్యాద్దన్దశూకాస్తాగ్ంసమాగ్ం సర్పాస్స్యురిదమ-
హాగ్ం సర్పాణాం దన్దశూకానాం గ్రీవా ఉపగ్రథ్నామీత్యాహా-
దన్దశూకాస్తాగ్ం సమాగ్ం సర్పా భవన్తి తమసా సోమవిక్రయిణం
విధ్యతి స్వాన ॥ ౮౦ ॥ భ్రాజేత్యాహైతే వా అముష్మిన్లోకే సోమమ-

రక్షాగ్ంస్యేభ్యోఽధి సోమమాఽహరన్ యదేతేభ్యస్సోమక్రయణాన్నాను దిశేదక్రీతోఽస్య సోమస్స్యాన్నాస్యైతేఽముష్మిఁల్లోకే సోమగ్ం రక్షేయుర్యదేతేభ్యస్సోమక్రయణాననుదిశతి క్రీతోఽస్య సోమో భవత్యేతేఽస్యాముష్మిఁల్లోకే సోమగ్ం రక్షన్తి ॥ ౨౦ ॥

సశుక్రమైవరున్ద్ధఇతియేనహిరణ్యేన స్వాన చతుశ్చత్వారిగ్ం - శచ్చ ॥ ౧౦ ॥

వారుణో వై క్రీతస్సోమ ఉపనద్ధో మిత్రో న ఏహి సుమిత్రధా ఇత్యాహ శాన్త్యా ఇన్ద్రస్యోరుమావిశ దక్షిణమిత్యాహ దేవా వై యగ్ం సోమమక్రీణన్తమిన్ద్రస్యోరౌ దక్షిణ ఆఽసాదయన్నేష ఖలు వా ఏతర్హీన్ద్రో యో యజతే తస్మాదేవమాహ * ఉదాయుషా స్వాయుషేత్యాహ దేవతా ఏవాన్వారభ్యోత్ ॥ ౨౧ ॥ తిష్ఠత్యుర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహాన్తరిక్షదేవత్యో హ్యేతర్హి సోమోఽదిత్యాస్సదోఽస్యదిత్యాస్సద ఆ సీదేత్యాహ యథాయజురేవైతద్వావ ఏనమేతదర్ధయతి యద్వారుణగ్ం సన్తం మైత్రం కరోతి * వారుణ్యర్చాఽఽసాదయతి స్వయైవైనం దేవతయా సమర్ధయతి వాససా పర్యానహ్యతి సర్వదేవత్యం వై వాసస్సర్వాభిరేవ ॥ ౨౨ ॥ ఏనం దేవతాభిస్సమర్ధయత్యథో రక్షసామపహత్యై * వనేషు వ్యన్తరిక్షం తతానేత్యాహ వనేషు హి వ్యన్తరిక్షం తతాన వాజమర్వత్స్విత్యాహ వాజగ్ం హ్యర్వత్సు పయో అఘ్ని-

యాస్విత్యాహ పయో హ్యఘ్నియాసు హృత్సు క్రతుమిత్యాహ హృ-
త్సుహి క్రతుం వరుణో విక్ష్వగ్నిమిత్యాహ వరుణో హి విక్ష్వగ్నిం దివి
సూర్యమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యాహ దివిహి సూర్యగ్ం సోమమద్రా-
విత్యాహ గ్రావాణో వా అద్రయస్తేషు వా ఏష సోమం దధాతి యో య-
జతే తస్మాదే * వమాహోదు త్యం జాతవేదసమితి సౌర్యర్చా కృష్ణా-
జినం ప్రత్యానహ్యతి రక్షసామపహత్యా * ఉస్రావేతం ధూర్షా-
హావిత్యాహ యథా యజురేవైతత్ప్రచ్యవస్వ భువస్పత ఇత్యాహ భూ-
తానాగ్ం హి ॥ ౨౪ ॥ ఏష పతిర్విశ్వాన్యభి ధామానీ * త్యాహ
విశ్వాని హ్యేషోఽభి ధామాని ప్రచ్యవతే మా త్వా పరిపరీ విదద-
త్యాహ యదేవాదస్సోమమాహ్రియమాణం గన్ధర్వో విశ్వావసుః
పర్యముష్ణా * త్తస్మాదేవమాహాపరిమోషాయ యజమానస్య స్వ-
స్త్యయన్యసీత్యాహ యజమానస్యైవైష యజ్ఞస్యాన్వారమ్భో-
ఽనవచ్ఛిత్త్యై వరుణో వా ఏష * యజమానమభ్యేతి యత్ ॥ ౨౫ ॥
క్రీతస్సోమ ఉపనద్ధో నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షస ఇత్యాహ
శాన్త్యా ఆసోమం వహన్త్యగ్నినా ప్రతిష్ఠన్తే తౌ సంభవన్తౌ యజమా-
నమభి సంభవతః పురా ఖలు వావైష మేధాయాత్మానమారభ్య
చరతి యో దీక్షితో యదగ్నీషోమీయం పశుమాలభత ఆత్మనిష్క్ర-
యణ ఏవాస్య స తస్మాత్తస్య నాశ్యం * పురుషనిష్క్రయణ ఇవ
హ్యథో ఖల్వాహురగ్నీషోమాభ్యాం వా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్నితి

యదగ్నీషోమీయం పశుమాలభతేవార్త్రఘ్న * ఏవాస్య సత-
స్మాద్వాశ్యం వారుణ్యర్చా పరిచరతి స్వయైవైనం దేవతయా పరి
చరతి ॥ ౨౬ ॥

అన్వారభ్యాథసర్వాభిరేవ సూర్యం భూతానాగ్ం హ్యేతి
యదాహుస్సస్తవిగ్ం శతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

ప్రాచీనవగ్ంశం యావన్త ఋక్తానమేవాగ్నేర్దైవేభ్యోదే -
వావై దేవయజనం కదూశ్చ తద్ధిరణ్యగ్ం షట్పదాని బ్రహ్మవా-
దినోవిచిత్రో యత్కలయా తే వారుణోవై క్రీతసోనమ ఏకాదశ ॥

ప్రాచీనవగ్ంశగ్ం స్వాహేత్యాహాయే నర్తశ్చరా హ్యేష
స్తపసా చ యత్కర్ణగృహీ తేతలోమతో వారుణష్షట్సప్తతిః॥౭౬॥

ప్రాచీనవగ్ంశం పరిచరతి॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

షష్ఠకాణ్డే

ప్రథమప్రశ్నస్సమాప్తః.

ద్వితీయప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

యదుభౌ విముచ్యాతిథ్యం గృహ్ణీయాద్యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాద్య-
దుభావవిముచ్య యథాఽనాగతాయాతిథ్యం క్రియతే తాదృగేవ
తద్విముక్తోఽన్యోఽనడ్వాన్భవత్యవిముక్తోఽన్యోఽథాతిథ్యం గృ-
హ్ణాతి యజ్ఞస్య సంతత్యై పత్న్యన్వారభతే పత్నీ హి పారీణహ్య-
స్యేశే పత్నియైవానుమతం నిర్వపతి యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరో-
తి మిథునం తదథో పత్నియా ఏవ ॥ ౧ ॥ ఏష యజ్ఞస్యాన్వార-
మ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై యావద్భిర్వై రాజాఽనుచరైరాగచ్ఛతి సర్వే-
భ్యో వై తేభ్య ఆతిథ్యం క్రియతే ఛన్దాంసి ఖలు వై సోమస్య రాజ్ఞో-
ఽనుచరాణ్యగ్నేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ గాయత్రియా ఏ-
వైతేన కరోతి సోమస్యాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ త్రిష్టుభ ఏవై-
తేన కరోత్యతిథేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ జగత్యై ॥ ౨ ॥
ఏవైతేన కరోత్యగ్నయే త్వా రాయస్పోషదావ్న్నే విష్ణవే త్వేత్యా-
హానుష్టుభ ఏవైతేన కరోతి శ్యేనాయ త్వా సోమభృతే విష్ణవే త్వేత్యా-
హ గాయత్రియా ఏవైతేన కరోతి పఞ్చకృత్వో గృహ్ణాతి పఞ్చాక్ష-
రా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి

కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రియా ఉభయత ఆతిథ్యస్య క్రియత ఇతి యదే
వాదః సోమమా ॥ ౩ ॥ ☞ ఆహర త్తస్మాద్గాయత్రియా ఉభ-
యత ఆతిథ్యస్య క్రియతే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ శిరో వా ఏతద్య-
జ్ఞస్య యదాతిథ్యం నవకపాలః పురోడాశో భవతి తస్మాన్నవధా శిరో
విష్యూతం నవకపాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయస్త్రికపాలాస్త్రివృ-
తా స్తోమేన సంమితాస్తేజ స్త్రివృ త్తేజ ఏవ యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి నవక-
పాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయస్త్రికపాలా స్త్రివృతా ప్రాణేన సం-
మితా స్త్రివృద్వై ॥ ౪ ॥ ప్రాణ స్త్రివృతమేవ ప్రాణమభిపూర్వం
యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి ప్రజాపతేర్వా ఏతాని పక్ష్మాణి యదశ్వవా-
లా ఐక్షవీ తిరశ్చీ యదాశ్వవాలః ప్రస్తరో భవత్యైక్షవీ తిరశ్చీ ప్రజా-
పతేరేవ తచ్చక్షుస్సంభరతి దేవా వై యా ఆహుతీరజుహవుస్తా అసు-
రా నిష్కావమాదన్తే దేవాః కార్ష్మర్యమపశ్యన్కర్మణ్యో వై కర్మై-
నేన కుర్వీతేతి తే కార్ష్మర్యమయాన్పరిధీ ॥ ౫ ॥ అకుర్వత తై-
ర్వై తే రక్షాగ్ంస్యపాఘ్నత యత్కార్ష్మర్యమయాః పరిధయో భ-
వన్తి రక్షసామపహత్యై సగ్ంస్పర్శయతి రక్షసామనవచారాయ
న పురస్తాత్పరి దధాత్యాదిత్యో హ్యేవోద్యన్పురస్తాద్రక్షాగ్ంస్యప హ-
న్త్యూర్ధ్వే సమిధావా దధాత్యుపరిష్టాదేవ రక్షాగ్ంస్యపహన్తి యజు-
షాఽన్యాం తూష్ణీమన్యాం మిథునత్వాయ ద్వే ఆ దధాతి ద్విపాద్య-
జమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ॥ ౬ ॥ అగ్నిశ్చ వా
ఏతౌ సోమశ్చ కథా సోమాయాతిథ్యం క్రియతే నాగ్నయ ఇతి య-

ద్దగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరతి తేనైవాగ్నయ ఆతిథ్యం క్రియ-
తేఽథో ఖల్వాహురగ్నిస్సర్వా దేవతా ఇతి యద్ధవిరాసాద్యాగ్నిం
మన్థతి హవ్యాయైవాసన్నాయ సర్వా దేవతా జనయతి ॥ ౭ ॥

పత్నియాఽప్రవజగత్యా ఆతిథ్యదైవ పరిధీన్తద్ధ్యేకచత్వా-
రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా మిథో విప్రియా * ఆస-
న్తేఽన్యోఽన్యస్మై జ్యైష్ఠ్యాయాతిష్ఠమానాః పఞ్చధా వ్యక్రామన్న-
గ్నిర్వసుభిస్సోమో రుద్రైరిన్ద్రో మరుద్భిర్వరుణ ఆదిత్యైర్బృహస్పతి-
ర్విశ్వైర్దేవైస్తేఽమన్యన్తాసురేభ్యో వా ఇదం భ్రాతృవ్యేభ్యో ర-
ధ్యామో యన్మిథో విప్రియాస్స్మో యా న ఇమాః ప్రియాస్తనువస్తాస్స-
మవద్యామహై తాభ్యస్స నిరృచ్ఛాద్యః ॥ ౨ ॥ ☛ నః ప్రథ-
మోఽన్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యాదితి తస్మాద్యస్సతానూనప్త్రిణాం ప్రథ-
మో ద్రుహ్యతి స ఆర్తిమార్ఛతి యత్తానూనప్త్రగ్ం సమవద్యతి భ్రా-
తృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి ప-
ఞ్చకృత్వోఽవద్యతి పఞ్చధా హి తే తత్సమవాద్యన్తాథో పఞ్చాక్షరా
పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధ ఆపతయే త్వా గృహ్ణా-
మీత్యాహ ప్రాణో వై ॥ ౩ ॥ ఆపతిః ప్రాణమేవ ప్రీణాతి పరిప-
తయ ఇత్యాహ మనో వై పరిపతిర్మన ఏవ ప్రీణాతి తనూనప్త్ర ఇ-
త్యాహ తనువో హి తే తాస్సమవాద్యన్త శాక్వరాయేత్యాహ శక్త్యై
హి తే తాస్సమవాద్యన్త శక్మన్నోజిష్ఠాయేత్యాహౌజిష్ఠగ్ం హి తే

తద్వా త్మనస న్నువాద్యన్తా * నాధృష్టమస్యనాధృష్యమిత్యాహా -
నాధృష్టగ్ం హ్యేతదనాధృష్యం దేవానామోజః ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యాహ
దేవానాగ్ం హ్యేతదోజోఽభిశస్తిపా అనభిశస్తేన్యమిత్యాహాభిశస్తి-
పా హ్యేతదనభిశస్తేన్యమను మే దీక్షాం దీక్షాపతిర్మన్యతామిత్యాహ
యథాయజురేవైతద్ఘృతం వై దేవా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్న-
న్తికమివ ఖలు వా అస్యైతచ్చరన్తి యత్తానూనప్త్రేణ ప్రచర *
న్త్యగ్ంశు రగ్ంశుస్తే దేవసోమాప్యాయతామిత్యాహ యత్ ॥ ౧౧ ॥
☞ ఏవాస్యాపువాయతే యన్మీయతే తదేవాస్యైతేనాప్యాయ-
యత్యా తుభ్యమిన్ద్రః ప్యాయతామా త్వమిన్ద్రాయ ప్యాయస్వే-
త్యాహోభావేవేన్ద్రం చ సోమం చాప్యాయయత్యాప్యాయయ
సఖీన్త్సన్యా మేధయేత్యాహ ఋత్విజో వా అస్య సఖాయస్తానేవాప్యా-
యయతి స్వస్తి తే దేవ సోమ సుత్యామశీయ ॥ ౧౨ ॥ ఇత్యాహాశిషమే-
వైతామాశాస్తే ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే యే సోమమాప్యాయ-
యన్త్యన్తరిక్షదేవత్యో హి సోమ ఆప్యాయిత ఏష్టా రాయః ప్రేషే భగా-
యేత్యాహ ద్యావాపృథివీభ్యామేవ నమస్కృత్యాస్మిఁల్లోకే ప్రతి
తిష్ఠన్తి దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా బిభ్యతోఽగ్నిం ప్రావి-
శన్తస్మాదాహురగ్నిస్సర్వా దేవతా ఇతి తే ॥ ౧౩ ॥ అగ్నిమేవ
వరూథం కృత్వాఽసురానభ్యభవన్నగ్నిమివ ఖలు వా ఏష ప్ర
విశతి యోఽవాన్తరదీక్షాముపైతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవ -
త్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యాత్మానమేవ దీక్షయా పా-

తి ప్రజామేవాన్తరధీతయా సంతరాం మేఖలాగ్ం సమాయచ్ఛతే
ప్రజా హ్యేతర్హ్యాత్మనోఽన్తరతరా తప్తవ్రతో భవతి మదన్తీభిర్మార్జయ-
న్తే నిర్హ్యగ్నిశ్శీతేన వాయతి సమిద్ధ్యై యా తే అగ్నే రుద్రియా త-
నూరిత్యాహ స్వయైవైనద్దేవతయా వ్రతయతి సయోనిత్వాయ
శాన్త్యై ॥ ౧౪ ॥

యోవాఽజఅహా యదశ్నీయేత్తి తేఽగ్న ఏకాదశచ ॥ ౨ ॥

తేషామసురాణాం తిస్రః పుర ఆసన్నయస్మయ్యవమాఽథ రజ-
తాఽథ హరిణీ తా దేవా జేతుం నాశక్నువన్తా ఉపసదైవాజిగీషన్త-
స్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ నోపసదా వై మహాపురం జయ-
న్తీతి త ఇషుగ్ం సమస్కుర్వతాగ్నిమనీకగ్ం సోమగ్ం శల్యం విష్ణుం
తేజనం తేఽబ్రువన్క ఇమామసిష్యతీతి ॥ ౧౫ ॥ ☞ రుద్ర ఇత్య-
బ్రువన్రుద్రో వై క్రూరస్సోఽస్యత్వితి సోఽబ్రవీద్వరం వృణా అహమేవ
పశూనామధిపతిరసానీతి తస్మాద్రుద్రః పశూనామధిపతిస్తాగ్ం రుద్రోఽ-
వాసృజత్స తిస్రః పురో భిత్త్వైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదత
యదుపసద ఉపసద్యన్తే భ్రాతృవ్యపరాణుత్త్యై నాన్యామాహుతిం
పురస్తాజ్జుహుయాద్యదన్యామాహుతిం పురస్తాజ్జుహుయాత్ ॥ ౧౬ ॥
☞ అన్యన్ముఖం కుర్యాత్స్రువేణాఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్య ప్ర-
జ్ఞాత్యై పరాఙతిక్రమ్య జుహోతి పరాచ ఏవైభ్యో లోకేభ్యో యజమా-
నో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే పునరత్యాక్రమ్యోపసదం జుహోతి ప్రణు-

ర్భైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాన్నిర్భజ్య భ్రాతృవ్యలోక మభ్యా -
రోహతి దేవా వై యాః ప్రాతరుపసద ఉపాసీదన్నహ్నస్తాభి -
రసురాన్ప్రాణుదన్త యాస్సాయగ్ం రాత్రియై తాభిర్యథ్సాయం ప్రాత -
రుపసదః ॥ ౧౭ ॥ ఉపసద్యన్తే ఽహోరాత్రాభ్యా -
మేవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే యాః ప్రాతర్యాజ్యాః -
స్స్యుస్తాస్సాయం పురోఽనువాక్యాః కుర్యాదయాతయామత్వా-
య తిస్ర ఉపసద ఉపైతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకాన్ప్రీ-
ణాతి షట్థ్సంపద్యన్తే షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి ద్వాదశా-
హీనే సోమ ఉపైతి ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరమేవ
ప్రీణాతి చతుర్విగ్ంశతిస్సమ్ ॥ ౧౮ ॥ పద్యన్తే చతుర్వి-
గ్ంశతిరర్ధమాసా అర్ధమాసానేవ ప్రీణాత్యారాగ్రామవాన్తరదీ -
క్షాముపేయాద్యః కామయేతాస్మిన్మే లోకేఽర్ధుకగ్ం స్యాదిత్యేకమ-
గ్రేఽథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర ॥ ఏషా వా ఆరాగ్రాఽవాన్తరదీక్షాఽ-
స్మిన్నేవాస్మై లోకేఽర్ధుకం భవతి పరోవరీయసీమవాన్తరదీక్షా -
ముపేయాద్యః కామయేతాముష్మిన్మే లోకేఽర్ధుకగ్ం స్యాదితి చ -
తురోఽగ్రేఽథ త్రీనథ ॥ ద్వావథైకమేషా వై పరోవరీయస్యవా-
న్తరదీక్షాఽముష్మిన్నేవాస్మై లోకేఽర్ధుకం భవతి ॥ ౧౯ ॥

అసిన్మృతీతజాపాయయాథ్సాయం ప్రాతరుపసదశ్చతుర్విగ్ం -
శతిస్సంచతురోఽగ్రే షోడశ చ ॥ ౩ ॥

సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి య ఉపసద ఉపయన్తి తేషాం య
ఉన్నయతే హీయత * ప్రవసనో దదృశేతి సూన్నీయమివ యో వై
స్వార్థేతాం యతాగ్ం శ్రాన్తో హీయత ఉత స నిష్ట్యాయ సహ వసతి
తస్మాత్సకృదున్నీయ నాపరమున్నయేత దధ్నోన్నయేతైతద్వై పశూ-
నాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవరున్ధే ॥ ౨౦ ॥ యజ్ఞో దేవేభ్యో
నిలాయత విష్ణూ రూపం కృత్వా స పృథివీం ప్రావిశత్తం దేవా హస్తా-
న్థ్సగ్ం రభ్యైచ్ఛన్తమిన్ద్ర ఉపర్యుపర్యత్యక్రామత్సోఽబ్రవీత్కో
మాఽయముపర్యుపర్యత్యక్రమీదిత్యహం * దుర్గే హన్తేత్యథ కస్త్వ-
మిత్యహం దుర్గాదాహర్తేతి సోఽబ్రవీద్దుర్గే వై హన్తాఽవోచథా వరా-
హోఽయం వామమోషః ॥ ౨౧ ॥ సప్తానాం గిరీణాం పరస్తా-
ద్విత్తం వేద్యమసురాణాం బిభర్తి తం జహి యది దుర్గే హన్తాఽసీతి స
దర్భపుఞ్జీలముద్వృహ్య సప్త గిరీన్భిత్త్వా తమహన్థ్సోఽబ్రవీద్దుర్గా-
ద్వా ఆహర్తాఽవోచథా ఏతమాహరేతి తమేభ్యో యజ్ఞ ఏవ య-
జ్ఞమాహరద్యత్తద్విత్తం వేద్యమసురాణామవిన్దన్త తదేకం వే-
ద్యై వేదిత్వమసురాణామ్ ॥ ౨౨ ॥ [illegible] వా ఇయమగ్ర ఆసీద్యా-
వదాసీనః పరాపశ్యతి తావద్దేవానాం తే దేవా అబ్రువన్న * స్త్వేవ
నోఽస్యామపీతి కియద్వో దాస్యామ ఇతి యావదియగ్ం సలావృకీ
త్రిః పరిక్రామతి తావన్నో దత్తేతి స ఇన్ద్రః సలావృకీ రూపం కృ-
త్వేమాం త్రిః సర్వతః పర్యక్రామత్తదిమామవిన్దన్త యదిమామవి-
న్దన్త తద్వేద్యై వేదిత్వమ్ ॥ ౨౩ ॥ సా వా ఇయగ్ం సర్వైవ వేదిరి-

యతి * శత్య్యామీత్తి త్వాఽవ్నమాయ యజన్తే త్రిగ్ంశత్పదాని పశ్చాత్తిరశ్చీ భవతి షట్త్రిగ్ంశత్ప్రాచీ చతుర్విగ్ంశతిః పురస్తాత్తిరశ్చీ దశదశ సంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవా- న్నాద్యమవరున్ధ ఉద్ధన్తి యదేవాస్యా అమేధ్యం తదపహన్త్యుద్ధన్తి తస్మాదోషధయః పరాభవన్తి బర్హిస్స్తృణాతి తస్మాదోషధయః పునరాభవన్త్యుత్తరం బర్హిష ఉత్తరబర్హిస్స్తృణాతి ప్రజా వై బర్హిర్యజమాన ఉత్తరబర్హిర్యజమానమేవాయజమానా- దుత్తరం కరోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరః ॥ ౨౪ ॥

రున్ధే వామమోషా వేదిత్వమసురాణాం వేదిత్వం భవన్తి పఞ్చ విగ్ంశతిశ్చ ॥ ४ ॥

యద్వా అనీశానో భారమాదత్తే వి వై స లిశతే యద్ద్వాదశ సాహ్నస్యోపసదస్స్యుస్తిస్రోఽహీనస్య యజ్ఞస్య విలోమ క్రియేత తి- స్ర ఏవ సాహ్నస్యోపసదో ద్వాదశాహీనస్య యజ్ఞస్య సవీర్యత్వాయా- థో సలోమ క్రియతే వత్సస్యైకస్స్తనో భాగీ హి సోఽథైకగ్గ్‌ం స్తనం వ్రతముపైత్యథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర ఏతద్వై ॥ ౨౫ ॥ క్షు- రపవి నామ వ్రతం యేన ప్రజాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమా- ణానథో కనీయసైవ భూయ ఉపైతి చతురోఽగ్రే స్తనాన్వ్రతము- పైత్యథ త్రీనథ ద్వావథైకమేతద్వై సుజఘనం నామ వ్రతం తప- స్యగ్ంసువర్గ్యమథో ప్రైవ జాయతే ప్రజయా పశుభిర్యవా- గూ రాజన్యస్య వ్రతం క్రూరేవ వై యవాగూః క్రూర ఇవ ॥ ౨౬ ॥

☛ రాజన్యస్య వ్రజస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యా ఆమిక్షా వైశ్యస్య పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై పయో బ్రాహ్మణస్య తేజో వై బ్రాహ్మణస్తేజః పయస్తేజసైవ తేజః పయ ఆత్మన్ధత్తేఽథో పయసా వై గర్భా వర్ధన్తే గర్భ ఇవ ఖలు వా ఏష యద్దీక్షితో యదస్య పయో వ్రతం భవత్యాత్మానమేవ తద్వర్ధయతి త్రివ్రతో వై మనురాసీద్ద్వివ్రతా అసురా ఏకవ్రతాః ॥ ౨౮ ॥ దేవాః ప్రాతర్మధ్యన్దినే సాయంతన్మనోర్వ్రతమాసీత్పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై ప్రాతశ్చ సాయం చాసురాణాం నిర్మధ్యం క్షుధో రూపం తతస్తే పరాఽభవన్మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే దేవానాం తతస్తేఽభవన్థ్సువర్గం లోకమాయన్యదస్య మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే వ్రతం భవతి మధ్యతో వా అన్నేన భుఞ్జతే మధ్యత ఏవ తదూర్జం ధత్తే భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి గర్భో వా ఏష యద్దీక్షితో యోనిర్దీక్షితవిమితం యద్దీక్షితో దీక్షితవిమితాత్ప్రవసేద్యథా యోనేర్గర్భః స్కన్దతి తాదృగేవ తన్న ప్రవస్తవ్యమాత్మనో గోప్త్యా ఏష వై వ్యాఘ్రః కులగోపో యదగ్నిస్తస్మాద్యద్దీక్షితః ప్రవసేథ్స ఏనమీశ్వరోఽనూత్థాయ హన్తోర్న ప్రవస్తవ్యమాత్మనో గుప్త్యై దక్షిణతశ్శయ ఏతద్వై యజమానస్యాయతనగ్గ్ం స్వ ఏవాయతనే శయేఽగ్నిమభ్యావృత్య శయే దేవతా ఏవ యజ్ఞమభ్యావృత్య శయే ॥ ౨౯ ॥

ఏతద్వై క్షురిక ఇవైకవ్రతా ఆత్మనా యజమానస్య త్ర-
యోదశ చ ॥ ౫ ॥

పురోహవిషి దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేతో-
పైనముత్తరో యజ్ఞో నమేదభి సువర్గం లోకం జయేదిత్యేతద్వై పురో-
హవిర్దేవయజనం యస్య హోతా ప్రాతరనువాకమనుబ్రువన్నగ్ని-
మప ఆదిత్యమభివిపశ్యత్యుప్పైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యభి సువర్గం లోకం
జయత్యాప్తే దేవయజనే యాజయేద్భ్రాతృవ్యవన్తం పన్థాం వాఽధి
స్పర్శయేత్కర్తం వా యావన్నానసే యాతవై ॥ ౩౦ ॥ నాప్థాయే-
ద్వా ఆప్తః దేవయజనమాప్నోత్యేవ భ్రాతృవ్యం నైనం భ్రాతృవ్య
ఆప్నోత్యేకోన్నతే దేవయజనే యాజయేత్పశుకామమేకోన్నతాద్వై
దేవయజనాదఙ్గిరసః పశూనసృజన్తాన్తరా సదోహవిర్ధానే ఉన్నతగ్ం
స్యాదేతద్వా ఏకోన్నతం దేవయజనం పశుమానేవ భవతి త్ర్యున్నతే
దేవయజనే యాజయేథ్సువర్గకామం త్ర్యున్నతాద్వై దేవయజనా-
దఙ్గిరసః సువర్గం లోకమాయన్నన్తరాఽఽహవనీయం చ హవిర్ధానం చ॥
ఉన్నతగ్ం స్యాదన్తరా హవిర్ధానం చ సదశ్చాన్తరా సదశ్చ గార్హప-
త్యం చైతద్వై త్ర్యున్నతం దేవయజనగ్ం సువర్గమేవ లోకమేతి ప్రతి-
ష్ఠితే దేవయజనే యాజయేత్ప్రతిష్ఠాకామమేతద్వై ప్రతిష్ఠితం దేవ-
యజనం యథ్సర్వతస్సమం ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యత్రాన్యా అన్యా
ఓషధయో వ్యతిషక్తాస్స్యుస్తద్యాజయేత్పశుకామమేతద్వై పశూ-
నాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవాస్మై పశూన్ ॥ ౩౧ ॥ అవరున్ధే పశుమానేవ
భవతి నిరృతిగృహీతే దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేత నిరృ-
త్యాఽస్య యజ్ఞం గ్రాహయేయమిత్యేతద్వై నిరృతిగృహీతం

దేవయజనం యత్ప్రద్యుశ్యేయుస్తత్యా ఋక్షం నిర్ఋత్యై వాస్య యజ్ఞం గ్రాహయతి వ్యావృత్తే దేవయజనే యాజయేద్వ్యావృత్కామం యంపాత్రేవా తల్పేవా మీమాగ్ంసేరన్ప్రాచీనమాహవనీయాత్ప్రవణగ్గ్ం స్యాత్ప్రతీచీనం గార్హపత్యాదేతద్వై వ్యావృత్తం దేవయజనం విప్రాస్మనా భ్రాతృవ్యేణావర్తతే నైనం పాత్రేనతల్పే మీమాంగ్ం సన్తే కార్యే దేవయజనే యాజయేద్భూతికామం కార్యోవైపురుషోభవత్యేవ ॥ ౩౩ ॥

యాత్రవై హవిర్ధానంచ ప్రశూన్ప్రాప్త వాఽష్టాదశచ ॥ ౬ ॥

తేభ్య ఉత్తరవేదిస్సిగ్ంహీ రూపం కృత్వోభయానన్తరాఽపక్రమ్యాతిష్ఠత్తేదేవా అమన్యన్తయతరాన్ వా ఇయముపావర్త్స్యతి త ఇదం భవిష్యన్తీతి తాముపామన్త్రయన్త సాఽబ్రవీద్వరం వృణై సర్వాన్మయాకామాన్వ్యశ్నవథ పూర్వాం తు మాఽగ్నే రాహుతిరశ్నవతా ఇతి తస్మాదుత్తరవేదిం పూర్వామగ్నేర్వ్యాఘారయన్తి వారేవృతగ్గ్ం హ్యస్యై శమ్యయా పరిమిమీతే ॥ ౩౪ ॥

మాత్రైవాస్యై సాఽథో యుక్తేనైవ యుక్తమవరున్ధే విత్తాయనీ మేఽసీత్యాహ విత్తాహ్యేనానావత్తిక్తాయనీ మేఽసీత్యాహతిక్తాన్ హ్యేనానావదవతాన్మానాథితమిత్యాహ నాథితాన్ హ్యేనానావదవతాన్మా వ్యథితమిత్యాహ వ్యథితాన్ హ్యేనానావద్విదేరగ్నిర్నభో నామ॥౩౫॥

* అగ్నే అఙ్గిర ఇతి త్రిర్హరతి యఏవైషు లోకేష్వగ్నయస్తానేవావరున్ధే తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరత్యనిరుక్తమేవావరున్ధే సిగ్ంహీరసి

మహిషీరసీత్యాహ సిగ్ంహీ హ్యేషా రూపం కృత్వోభయానన్తరాఽప-
క్రమ్యాతిష్ఠదురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతామిత్యాహ యజమా-
నమేవ ప్రజయా పశుభిః ప్రథయతి ధ్రువా ॥ ౩౬ ॥ అసీతి సగ్ంహ-
న్తి ధృత్యై దేవేభ్యశ్శున్ధస్వ దేవేభ్యశ్శుమ్భస్వేత్యవ చోక్షతి ప్రచకిరతి
శుద్ధ్యా ఇన్ద్రఘోషస్త్వా వసుభిః పురస్తాత్పాత్విత్యాహ దిగ్భ్య ఏవైనాం
ప్రోక్షతి * దేవాగ్ శ్చేదుత్తరవేదిరుపావవర్తీహైవ విజయామహా
ఇత్యసురా వజ్రముద్యత్య దేవానభ్యాయన్త తానిన్ద్రఘోషో వసుభిః పుర-
స్తాదప ॥ ౩౭ ॥ అనుదత మనోజవాః పితృభిర్దక్షిణతః ప్రచేతా రు-
ద్రైః పశ్చాద్విశ్వకర్మాఽఽదిత్యైరుత్తరతో యదేవముత్తరవేదిం ప్రో-
క్షతి దిగ్భ్య ఏవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదత ఇన్ద్రో యతీ-
న్సాలావృకేభ్యః ప్రాయచ్ఛత్తాన్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యా ఆదద్య-
త్ప్రోక్షణీనాముచ్ఛిష్యేత తద్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యై నినయేద్యదేవ త-
త్ర క్రూరం తత్తేన శమయతి యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్ప-
యతి ॥ ౩౮ ॥ మిమిష్వా తేనామధ్రువాఽపశుమ్భస్వ చా త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

☞ సోఽత్తరవేదిరబ్రవీత్సర్వాన్మయా కామాన్వ్యశ్నవథ-
ఇతి తే దేవా అకామయన్తాసురాన్భ్రాతృవ్యానభిభవేమేతి తేఽ-
జుహవుస్సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వాహేతి తేఽసురాన్భ్రా-
తృవ్యానభ్యభవన్తేఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభిభూయాకామయన్త
ప్రజాం విన్దేమహీతి తేఽజుహవుస్సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిస్స్వా-
హేతి తే ప్రజామవిన్దన్త తే ప్రజాం విత్త్వా ॥ ౩౯ ॥ ☞ అకా-

ఘయన్త పశూన్విన్దేమహీతి తేఽజుహవుస్సిꣳహీరసి రాయస్పో-
షవనిస్స్వాహేతి తే పశూనవిన్దన్త తే పశూన్విత్త్వాఽకామయన్త ప్ర-
తిష్ఠాం విన్దేమహీతి తేఽజుహవుస్సిꣳహీరస్యాదిత్యవనిస్స్వాహేతి
త ఇమాం ప్రతిష్ఠామవిన్దన్త త ఇమాం ప్రతిష్ఠాంవిత్త్వాఽకామయ-
న్త దేవతా ఆశిష ఉపేయామేతి తేఽజుహవుస్సిꣳహీరస్యావహ దే-
వాన్దేవయతే ॥ ౪౦ ॥ యజమానాయ స్వాహేతి తే దేవతా ఆశిష
ఉపాయన్పఞ్చకృత్వో వ్యాఘారయతి పఙ్క్తో హి య-
జ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధేఽక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణ-
యా పశవోఽఙ్గాని ప్రహరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై భూతేభ్యస్త్వేతి స్రుచ-
ముద్గృహ్ణాతి య ఏవ దేవా భూతాస్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ
తేన ప్రీణాతి పౌతుద్రవాన్పరిధీన్పరిదధాత్యేషామ్ ॥ ౪౧ ॥ లోకా-
నాం విధృత్యా అగ్నేస్త్రయో జ్యాయాꣳసో భ్రాతర ఆసన్తే దే-
వేభ్యో హవ్యం వహన్తః ప్రామీయన్త సోఽగ్నిరబిభేదిత్థంవావ స్య ఆ-
ర్తిమారిష్యతీతి స నిలాయత స యాం వనస్పతిష్వవసత్తాం పూతు-
ద్రౌ యామోషధీషు తాꣳ సుగన్ధితేజనే యాం పశుషు తాం పేత్వ-
స్యాన్తరా శృఙ్గే తం దేవతాః ప్రైషమైచ్ఛన్తమన్వవిన్దన్తమబ్రువ-
న్నుప న ఆవర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై యదేవ గృ-
హీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దాత్తన్మే భ్రాతౄణాం భాగధేయ-
మసదితి తస్మాద్యద్గృహీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దతి తేషాం
తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి సోఽమన్యతాస్థన్వన్తో మే

పూర్వో భూతాగ్రే ప్రామేవ తత్స్థాని శాతయతి ఇతి సయాని ॥ ౪౩ ॥
అస్థాన్యశాతయత తత్పూతుద్రురభవద్యన్మాగ్ంసముపమృత్తం తద్గు-
ల్గులు యదేతాన్త్సంభారాన్త్సంభరత్యగ్నిమేవ తత్సం భరత్యగ్నేః
పురీషమసీత్యాహాగ్నేర్హ్యేతత్పురీషం యత్సంభారా అథో
ఖల్వాహురేతే వావైనం తే భూతాగ్రే పరిశేరే యత్పూతుద్రవః పరి-
ధయ ఇతి ॥ ౪౪ ॥

విత్త్వా దేవయజన ఏషా మబ్రువన్యాని చతుశ్చత్వారిగ్ం-
శచ్చ ॥ ౮ ॥

బద్ధమవస్యతి వరుణపాశాదేవైనం ముఞ్చతి ప్రణేనేక్తి మే-
ధ్యమేవైనం కరోతి సావిత్రియర్చా హుత్వా హవిర్ధానే ప్ర వర్తయతి
సవితృప్రసూత ఏవైనే ప్ర వర్తయతి వరుణో వా ఏష దుర్వాగుభ-
యతో బద్ధో యదక్షః స యదుత్సర్జేద్యజమానస్య గృహానభ్యు-
త్సర్జేత్సువాగ్దేవ దుర్యాగ్ం ఆవదేత్యాహ గృహా వై దుర్యాః
శాన్త్యై పత్నీ ॥ ౪౫ ॥ ఉపానక్తి పత్నీ హి సర్వస్య మిత్రం
మిత్రత్వాయ యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి మిథునం తదథో పత్ని-
యా ఏవైష యజ్ఞస్యాన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై వర్త్మనా వా అన్వి-
త్య యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి వైష్ణవీభ్యామృగ్భ్యాం వ-
ర్త్మనోర్జుహోతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞాదేవ రక్షాగ్ంస్యపహన్తి
యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహుయాదన్ధోఽధ్వర్యుః స్యాద్ర-
క్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుః ॥ ౪౬ ॥ హిరణ్యముపాస్య జు-

హోత్యగ్నివత్యైవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వర్యుర్భవతి న యజ్ఞగ్ం
రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఇత్యాహ సువ-
ర్గమేవైనే లోకం గమయత్యత్ర రమేథాం వర్ష్మన్పృథివ్యా ఇత్యాహ
వర్ష్మ హ్యేతత్పృథివ్యా యద్దేవయజనగ్ం శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య
యద్ధవిర్ధానం దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యాః ॥౪౭॥ ☛ ఇత్యా-
శీర్పదయర్చా దక్షిణస్య హవిర్ధానస్య మేథీం నిహన్తి శీర్షత ఏవ
యజ్ఞస్య యజమాన ఆశిషోఽవరున్ధే దణ్డో వా ఔపరస్తృతీయస్య
హవిర్ధానస్య వషట్కారేణాక్షమచ్ఛినద్యత్తృతీయం ఛదిర్హవి-
ర్ధానయోరుదాహ్రియతే తృతీయస్య హవిర్ధానస్యావరుద్ధ్యై శిరో వా
ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసీత్యాహ
తస్మాదేతావద్ధా శిరో విష్యూతం విష్ణోః స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసీత్యాహ
వైష్ణవగ్ం హి దేవతయా హవిర్ధానం యం ప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీ-
యాద్యత్తం న విస్రగ్ంసయేదమేహేనాధ్వర్యుః ప్రమీయేత తస్మా-
త్స విస్రస్యః ॥ ౪౮ ॥

పత్నీవహాన్యుర్వా పృథివ్యై విష్యూతం విష్ణోష్షడ్విగ్ం-
శతిశ్చ ॥ ౯ ॥

☛ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యభ్రిమాదత్తే ప్ర-
సూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాశ్వినౌ హి దేవానామ-
ధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై వజ్ర ఇవ వా ఏ-
షా యదభ్రిరభ్రిరసి నారిరసీత్యాహ శాన్త్యై కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియ-

మాణి యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరి-
లిఖితా అరాతయ ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యై ॥ ౪౯ ॥ ☞ ఇ-
దమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపికృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వ-
యం ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యం చైవ ద్వేష్టి యశ్చై-
నం ద్వేష్టి తయోరేవానన్తరాయం గ్రీవాః కృన్తతి దివే త్వాఽన్తరిక్షా-
య త్వా పృథివ్యై త్వేత్యాహైభ్య ఏవైనాం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పర-
స్తాదర్వాచీం ప్రోక్షతి తస్మాత్ ॥ ౫౦ ॥ ☞ పరస్తాదర్వాచీం మ-
నుష్యా ఊర్జముపజీవన్తి క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపో-
ఽవనయతి శాన్త్యై యవమతీరవనయత్యూర్గ్వై యవ ఊర్గుదుమ్బ-
ర ఊర్జైవోర్జగ్ం సమర్ధయతి యజమానేన సమ్మితౌదుమ్బరీ భవతి
యావానేవ యజమానస్తావతీమేవాస్మిన్నూర్జం దధాతి పితృణాగ్ం
సదనమసీతి బర్హిరవ స్తృణాతి పితృదేవత్యమ్ ॥ ౫౧ ॥ ☞ హ్యే-
తద్యన్నిఖాతం యద్బర్హిరనవస్తీర్య మినుయాత్పితృదేవత్యా నిఖా-
తా స్యాద్బర్హిరవస్తీర్య మినోత్యస్యామేవైనాం మినోత్యథో స్వా-
రుహామేవైనాం కరోత్యుద్దివగ్ం స్తభానాన్తరిక్షం పృణేత్యాహై-
షాం లోకానాం విధృత్యై ద్యుతానస్త్వా మారుతో మినోత్వి-
త్యాహ ద్యుతానో హ స్మ వై మారుతో దేవానామౌదుమ్బరీం మి-
నోతి తేనైవ ॥ ౫౨ ॥ ☞ ఏనాం మినోతి బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్ర-
వనిమిత్యాహ యథాయజురేవైతద్ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆపృణే-
థామిత్యౌదుమ్బర్యాం జుహోతి ద్యావాపృథివీ ఏవ రసేనానక్త్యా-

న్తమేవ్వావ స్త్రావయత్యాన్తమేవ యజమానం తేజసాఽనక్త్యైన్ద్రమసి -
సీతి ఛదిరధినిదధాత్యైన్ద్రగ్ంహి దైవతయా సదో విశ్వజనస్య ఛా -
యేత్యాహ విశ్వజనస్య హ్యేషా ఛాయా యత్సదో నవఛది ॥ ౫౩ ॥
☞ తేజస్కామస్య మినుయాత్త్రివృత్స్తోమసమ్మితం తేజస్త్రి-
వృత్తేజస్వ్యేవ భవత్యేకాదశఛదిన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరా త్రిష్టు-
గిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రియావ్యేవ భవతి పఞ్చదశఛది భ్రాతృవ్యవ-
తః పఞ్చదశో వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశఛది ప్రజాకామ -
స్య సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా ఏకవిగ్ంశతిఛది ప్రతిష్ఠాకా-
మస్యైకవిగ్ంశః స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా ఉదరం వై సదః
ఊర్గుదుమ్బరో మధ్యత ఔదుమ్బరీం మినోతి మధ్యత ఏవ ప్రజానా -
మూర్జం దధాతి తస్మాత్ ॥ ౫౪ ॥ ☞ మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జతే య-
జమాన లోకే వై దక్షిణాని ఛదీగ్ంషి భ్రాతృవ్యలోక ఉత్తరాణి
దక్షిణాన్యుత్తరాణి కరోతి యజమానమేవాయజమానాదుత్తరం క -
రోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరోఽన్తర్వర్తాన్క రోతి
వ్యావృత్త్యై తస్మాదరణ్యం ప్రజా ఉపజీవన్తి పరిత్వా గిర్వణో గిర ఇ-
త్యాహ యథా యజురేవైతదిన్ద్రస్య స్యూరసీన్ద్రస్య ధ్రువమసీ -
త్యాహైన్ద్రగ్ం హి దేవతయా సదో యం ప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీ-
యాద్యత్తం న విస్రగ్ంసయేదమేహేనాధ్వర్యవః ప్ర మీయేత త-
స్మాత్స విస్రస్యః ॥ ౫౫ ॥

అపహత్యై తస్మాత్పితృదేవత్యం తేనైవ నవఛద్రి తస్మాత్షడ్రగీ పఞ్చదశ చ ॥ ౧౦ ॥

శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ప్రాణా ఉపరవా హవిర్ధానే ఖాయన్తే తస్మాచ్ఛీర్షన్ప్రాణా అధస్తాత్ఖాయన్తే తస్మాదధస్తాచ్ఛీర్ష్ణః ప్రాణా రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ఖనామీత్యాహ వైష్ణవా హి దేవతయోపరవా అసురా వై నిర్యన్తో దేవానాం ప్రాణేషు వలగాన్న్యఖనన్తాన్బాహుమాత్రేఽన్వవిన్దన్తస్మాద్బాహుమాత్రాః ఖాయన్త ఇదమహం తం వలగముద్వపామి ॥ ౨౯ ॥ యం నస్సమానో యమసమానో నిచఖానేత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యశ్చైవ సమానో యశ్చాసమానో యమేవాస్మై తౌ వలగం నిఖనతస్తమేవోద్వపతి సం తృణత్తి తస్మాత్సంతృణ్ణా అన్తరతః ప్రాణా న సంభినత్తి తస్మాదసంభిన్నాః ప్రాణా అపోఽవనయతి తస్మాదార్ద్రా అన్తరతః ప్రాణా యవమతీరవనయతి ॥ ౩౦ ॥ ఊర్గ్వై యవః ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవోర్జం దధాతి బర్హిరవస్తృణాతి తస్మాల్లోమశా అన్తరతః ప్రాణా ఆజ్యేన వ్యాఘారయతి తేజో వా ఆజ్యం ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవ తేజో దధాతి హనూ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదధిషవణే న సంతృణత్త్యసంతృణ్ణే హి హనూ అథో ఖలు దీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానమ్ ॥ ౩౧ ॥ ప్రాణా ఉపరవా హనూ అధిషవణే జిహ్వా చర్మ గ్రావాణో దన్తా ముఖమాహవనీయో నాసికోత్తరవేదిరుదరగ్ం సదో యదా ఖలు వై జిహ్వయా దత్స్వధి ఖాదత్యథ

ముఖం గచ్ఛతి యదా ముఖం గచ్ఛత్యథోదరం గచ్ఛతి తస్మాద్ధవిర్ధానే చక్షుషీ ఆన్నధిగావిభిరభిషుత్యాహవనీయే హుత్వా ప్రత్యఞ్చః పరేత్య సదసి భక్షయన్తి యో వై విరాజో యజ్ఞముఖే దోహం వేద దుహ ఏవై- నామియం వై విరాట్తస్యై త్వక్చర్మాధిషవణే స్తనా ఉపరవా గ్రావాణో వత్సా ఋత్విజో దుహన్తి సోమః పయో య ఏవం వేద దుహ ఏవైనామ్ ॥ ౫౯ ॥

వక్ష్యామి యవమతీరవనయతి హవిర్ధానమేవ త్రయోవిగ్ం- శతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

యద్ద్ఉభా దేవాసురా యుత్తస్తేషాగ్ం సువర్గం యద్వావానీ- శానగిపుర్ హవిష్మి తేభ్యస్సోత్తరవేదిర్బద్ధం దేవస్యావి భృగ్ంశిర్లో వా ఏకాదశ ॥ ౧౧ ॥

యద్ద్ఉభావిత్యాహ దేవానాం యజ్ఞో దేవేభ్యో నరథాయ యజమానాయ పరస్తాదర్వాచీం నవ పఞ్చాశత్ ॥ ౫౯ ॥

॥ యద్ద్ఉభాద్దుహ ఏవైనామ్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే షష్ఠకాణ్డే

ద్వితీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

స్తుతేవిన్దతైహి వీయ న్తైప్రతీచీరుద్గాత్ర ఉప్యన్తే చతుర్దశచ ॥

సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయన్తే యద్వైస-
ర్జనాని ద్వాభ్యాం గార్హపత్యే జుహోతి ద్విపాద్యజమా-
నః ప్రతిష్ఠిత్యా ఆగ్నీధ్రే జుహోత్యన్తరిక్ష ఏవా క్రమత ఆహవనీ-
యే జుహోతి సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి దేవాన్వై సు-
వర్గం లోకం యతో రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్తే సోమేన రాజ్ఞా ర-
క్షాగ్ంస్యపహత్యాప్సుమాత్మానం కృత్వా సువర్గం లోకమాయ-
న్రక్షసామనుపలాభాయాత్తస్సోమో భవత్యథ ॥ ౭ ॥ వైసర్జనాని
జుహోతి రక్షసామపహత్యై త్వగ్ం సోమ తనూకృద్భ్య ఇత్యాహ
తనూకృద్ధ్యేష ద్వేషోభ్యోఽన్యకృతేభ్య ఇత్యాహాన్యకృతాని హి
రక్షాగ్ంస్యురు యన్తాఽసి వరూథమిత్యాహోరుణస్కృధీతి వావై-
తదాహ జుషాణో అప్తురాజ్యస్య వేత్విత్యాహాప్తుమేవ యజమానం
కృత్వా సువర్గం లోకం గమయతి రక్షసామనుపలాభాయాసోమం
దదతే ॥ ౮ ॥ ఆగ్రావ్ణ ఆవాయవ్యాన్యాద్రోణకలశముత్పత్నీమా-
నయన్త్యన్వనాగ్ంసి ప్రవర్తయన్తియావదేవాస్యాస్తి తేన సహ సు-
వర్గం లోకమేతి నయవత్యర్చాఽఽగ్నీధ్రే జుహోతి సువర్గస్య లోక-
స్యాభినీత్యై గ్రావ్ణో వాయవ్యాని ద్రోణకలశమాగ్నీధ్ర ఉపవా-
సయతి విహ్యేనం తైర్గృహ్ణాతే యత్సహోపవాసయేదపవా-
యేత సౌమ్యర్చా ప్రపాదయతి స్వయా ॥ ౯ ॥ ఏవైనం దేవతయా
ప్రపాదయత్యదిత్యాస్సదోఽస్యదిత్యాస్సద ఆసీదేత్యాహ యథాయ-

జుర్వై తద్యజమానో వా ఏతస్య పురా గోప్తా భవత్యేష వో దేవ సవితస్సోమ ఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం దేవతాభ్యస్సంప్ర యచ్ఛత్యేతత్త్వగ్ం సోమ దేవో దేవానుపాగా ఇత్యాహ దేవో హ్యేష సన్ ॥ ౧౦ ॥ దేవానుపైతీదమహం మనుష్యో మను- ష్యానిత్యాహ మనుష్యో౨ హ్యేష సన్మనుష్యానుపైతి యదేతద్య- జుర్న బ్రూయాదప్రజా అపశుర్యజమానస్స్యాత్సహప్రజయా స- హ రాయస్పోషేణేత్యాహ ప్రజయైవ పశుభిస్సహేమం లోకముపా - వర్తతే నమో దేవేభ్య ఇత్యాహ నమస్కారో హి దేవానాగ్ం స్వధా పితృభ్య ఇత్యాహ స్వధాకారో హి ॥ ౧౧ ॥ పితౄణామిదమహం నిర్వరుణ- స్య పాశాదిత్యాహ వరుణపాశాదేవ నిర్ముచ్యతేఽగ్నే వ్రతపత ఆత్మ- నః పూర్వా తనూరాదేయేత్యాహుః కో హి తద్వేద యద్వసీయాన్త్స్వే వశే భూతే పునర్వా దదాతి న వేతి గ్రావాణో వై సోమస్య రాజ్ఞో మలిమ్లుసేనా య ఏవం విద్వాన్గ్రావ్ణ ఆగ్నీధ్ర ఉపవాసయతి నైనం మలిమ్లుసేనా విన్దతి ॥ ౧౨ ॥

అథదదతే స్వయాసన్థస్వధాకారోహివిన్దతి ॥ ౨ ॥

వైష్ణవ్యర్చా హుత్వా యూపమచ్ఛైతి వైష్ణవో వై దేవతయా యూపస్స్వయైవైనం * దేవతయాఽచ్ఛైత్యత్యన్యా- న్గాం నాన్యానుపాగామిత్యా * హాతిహ్యన్యానేతి నాన్యానుపైత్య- ర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోవరైరి * త్యాహార్వాఘ్యేనం పరైర్విన్ద- తి పరోవరైస్తం త్వా జుషే ॥ ౧౩ ॥ వైష్ణవం దేవయజ్యాయా

ఇత్యాహ దేవయజ్యాయై హ్యేనం జుషతే దేవస్త్వా సవితా మధ్వా-
ఽనక్త్విత్యాహ తేజసైవైనమనక్త్యోషధే త్రాయస్వైనగ్ం స్వ-
ధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై స్వధితిశ్శాన్త్యై స్వధితే-
ర్వృక్షస్య బిభ్యతః ప్రథమేన శకలేన సహ తేజః పరాపతతి యః ప్ర-
థమశ్శకలః పరాపతేత్తమప్యాహరేత్సతేజసమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఏవైన-
మాహరతీమే వై లోకా యూపాత్ప్రయతో బిభ్యతి దివమగ్రేణ మా
లేఖీరన్తరిక్షం మధ్యేన మా హిగ్ంసీరిత్యాహైభ్య ఏవైనం లోకేభ్య-
శ్శమయతి వనస్పతే శతవల్శో వి రోహేత్యావ్రశ్చనే జుహో-
తి తస్మాదావ్రశ్చనాద్వృక్షాణాం భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠన్తి సహస్ర-
వల్శా వి వయగ్ం రుహేమేత్యాహాశిషమేవైతామాశాస్తేఽనక్ష-
సఙ్గమ్ ॥ ౧౫ ॥ వృశ్చేద్యదక్షసఙ్గం వృశ్చేదధశ్శయం
యజమానస్య ప్రమాయుకగ్గ్ం స్యాద్యం కామయేతాప్రతిష్ఠితస్స్యా-
దిత్యారోహం తస్మై వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామప్రతిష్ఠితోఽప్రతిష్ఠిత
ఏవ భవతి యం కామయేతాపశుస్స్యాదిత్యపర్ణం తస్మై శుష్కాగ్రం
వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామపశవ్యోఽపశురేవ భవతి యం కామయే-
త పశుమాన్థ్స్యాదితి బహుపర్ణం తస్మై బహుశాఖం వృశ్చేదేష వై ॥
వనస్పతీనాం పశవ్యః పశుమానేవ భవతి ప్రతిష్ఠితం వృశ్చేత్ప్రతిష్ఠా-
కామస్యైష వై వనస్పతీనాం ప్రతిష్ఠితో యస్సమే భూమ్యై స్వాద్యో-
నేరూఢః ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యః ప్రత్యఙ్ఙుపనతస్తం వృశ్చేథ్స హి మేధ-
మభ్యుపనతః పఞ్చారత్నిం తస్మై వృశ్చేద్యం కామయేతోపైనము-

త్తరో యజ్ఞోన్నమేదిత్తి పఞ్చాక్షరాపఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞ ఉపైనము-
త్తరో యజ్ఞః ॥ ౧౨ ॥ ☞ నవమత్రిపదరత్నిం ప్రతిష్ఠాకామస్య ష-
డ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి సప్తారత్నింపశుకామస్య సప్తపదా
శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ పశూనేవావరున్ధేనవారత్నిం తేజస్కామస్య
త్రివృతాస్తోమేన సంమితం తేజస్త్రివృత్తేజస్వ్యేవభవత్యేకాదశా-
రత్నిమిన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరాత్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రి-
యావ్యేవ భవతి పఞ్చదశారత్నిం భ్రాతృవ్యవతః పఞ్చదశో
వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశారత్నిం ప్రజాకామస్య సప్త-
దశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా ఏకవిగ్ంశత్యరత్నిం ప్రతిష్ఠాకా-
మస్యైకవిగ్ంశస్స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా అష్టాశ్రిర్భవత్యష్టా-
క్షరాగాయత్రీ తేజోగాయత్రీగాయత్రీయజ్ఞముఖం తేజసైవ గాయ-
త్రియా యజ్ఞముఖేన సంమితః ॥ ౧౩ ॥

జుష్టైస తేజసమనక్షసజ్ఞం బహుశాఖం వృక్షేద్దేష వై యజ్ఞ-
ఉపైనముత్తరో యజ్ఞ ఆప్త్యై ఏకాన్నవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౩ ॥

పృథివ్యైత్వాఽన్తరిక్షాయత్వా దివేత్వేత్యాహైభ్య ఏవైనం
లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పరాఞ్చం ప్రోక్షతి పరాఙివహి సువర్గోలోకః
క్రూరమివవా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపోఽవనయతి శాన్త్యై యవ-
మతీరవనయత్యూర్గ్వై యవో యజమానేనయూపస్సంమితో యా-
వానేవ యజమానస్తావతీమేవాస్మిన్నూర్జం దధాతి ॥ ౧౪ ॥
☞ పితృణాగ్ం సదనమసీతి బర్హిరవ * స్తృణాతి పితృదేవ-

త్వా౽గ్ంహ్యేతద్యన్నిఖాతం యద్ధ్వర్బర్హిరశనస్తర్హి మినుయాత్పి-
తృదేవత్యో నిఖాతస్స్యాద్ధ్వర్బర్హిరశనస్తర్హి మినోత్యస్యామేవైనం
మినోతి యూపశకలమవాస్యతి సతేజసమేవైనం మినోతి దేవస్త్వా
సవితా మధ్వా౭నక్త్విత్యాహ తేజసైవైనమనక్తి సుపిప్పలాభ్య-
స్త్వౌషధీభ్య ఇతి చషాలం ప్రతి ॥ ౨౦ ॥ ☞ ముఞ్చతి తస్మా-
చ్ఛీర్షత ఓషధయః ఫలం గృహ్ణన్త్యనక్తి తేజో వా ఆజ్యం యజ-
మానేనాగ్నిష్ఠా౭శ్రిస్సంమితా యదగ్నిష్ఠామశ్రిమనక్తి యజమానమే-
వ తేజసా౭నక్త్యాన్తమనక్త్యాన్తమేవ యజమానం తేజసా౭నక్తి
సర్వతః పరిమృశత్యపరివర్గమేవాస్మిన్తేజో దధాత్యుద్దివగ్ంస్తభానా-
న్తరిక్షం పృణేత్యాహైషాం లోకానాం విధృత్యై వైష్ణవ్యర్చా ॥
☞ కల్పయతి వైష్ణవో వై దేవతయా యూపస్స్వయైవైనం దేవత-
యా కల్పయతి ద్వాభ్యాం కల్పయతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై
యం కామయేత తేజసైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ వ్యర్ధయేయమిత్యగ్ని-
ష్ఠాం తస్యాశ్రిమాహవనీయాదిత్థం వేత్థం వా౭తినావయేత్తేజసైవైనం
దేవతాభిరిన్ద్రియేణ వ్యర్ధయతి యం కామయేత తేజసైనం దేవతాభి-
రిన్ద్రియేణ సమర్ధయేయమితి ॥ ౨౧ ॥ అగ్నిష్ఠాం తస్యాశ్రిమాహవనీయేన
సంమినుయాత్తేజసైవైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ సమర్ధయతి బ్రహ్మవ-
నిం త్వా క్షత్రవనిమిత్యాహ యథాయజురేవైతత్పరి వ్యయత్యూ-
ర్గ్వై రశనా యజమానేన యూపస్సంమితో యజమానమేవోర్జా౭స-
మర్ధయతి నాభిదఘ్నే పరి వ్యయతి నాభిదఘ్న ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి త-

స్థాన్నాభిదఘ్న ఊర్జా భుఙ్క్తే యం కామయేత తేజసైనమ్ ॥ ౨౩ ॥
[illegible] వ్యర్ధయేయమిత్యూర్ధ్వాం తాతస్యావాచీం వా ఉపోహేద్వాజై -
వైనం వ్యర్ధయతి యది కామయేత వర్షుకః పర్జన్యస్స్యాదిత్యవాచీ-
మవోహేద్వృష్టిమేవ నియచ్ఛతి యది కామయేతావర్షుకస్స్యాది-
త్యూర్ధ్వాముదూహేద్వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి పితౄణాం నిఖాతం మనుష్యా-
ణామూర్ధ్వం నిఖాతాదారశనాయా ఓషధీనాగ్ం రశనాయా విశ్వేషాన్॥
దేవానామూర్ధ్వగ్ం రశనాయా ఆచషాలాదిన్ద్రస్య చషాలగ్ం
సాధ్యానామతిరిక్తగ్ం సవా ఏష సర్వదేవత్యో యద్యూపో యద్యూ-
పం మినోతి సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి యజ్ఞేన వై దేవాస్సువర్గం
లోకమాయన్తే ఽమన్యన్త మనుష్యా నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తే యూ-
పేన యోపయిత్వా సువర్గం లోకమాయన్తమృషయో యూపేనై -
వాను ప్రాజానన్తద్యూపస్య యూపత్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ యద్యూ -
పం మినోతి సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై పురస్తాన్మినోతి పురస్తా-
ద్ధి యజ్ఞస్య ప్రజ్ఞాయతేఽప్రజ్ఞాతగ్ంహి తద్యదతిపన్న ఆహురిదం
కార్యమాసీదితి సాధ్యా వై దేవా యజ్ఞమత్యమన్యన్త తాన్ యజ్ఞో
నాస్పృశత్తాన్ యద్యజ్ఞస్యాతిరిక్తమాసీత్తదస్పృశదతిరిక్తం వా ఏ-
తద్యజ్ఞస్య యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరత్యతిరిక్తమేతత్ ॥ ౨౫ ॥
యూపస్య యదూర్ధ్వం చషాలాత్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన
ప్రీణాతి దేవా వై సగ్ంస్థితే సోమే ప్రస్రుచోఽహరన్ప్రయూపం తేఽ -
మన్యన్త యజ్ఞ వేశసం వా ఇదం కుర్మ ఇతి తే ప్రస్తరగ్ం స్రుచాని -

వృ॒శ్చేయ॑ణమక॒శ్చష్యాల॑స్య ప్రస్తుం యూ॑ప॒స్య స్వరుగ్ం స్తి॑త్రై సౌమ్యై॒ప్ర ప్ర
స్త॒రగ్ం హ॑రతి జు॒హూపాత్రి స్వ॒ర్గస్య య॑జ్ఞ॒వేశసాయ ॥ ౨౮ ॥

ద॒ధాతి ప్ర॒త్యృ॒చా స॑మర్ధయే॒యమిత్యా॑హ ర్జేనం విశ్వే॑షాం
యూ॒ప॒త్వమ॑తీరి క్ర॒మైతద్ద్వి॑చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

సా॒ధ్యా వై దే॒వా అ॒స్మిన్లో॒క ఆ॑స॒న్నాన్యత్కిం చ॒న మి॑షత్తే॒౽-
గ్నిమే॒వాగ్నయే॒ మేధా॒యాఽల॑భన్త * నహ్య॑న్యదా॑లభ్య॒మవి॑న్దన్-
త॒తో॒ వా ఇ॒మాః ప్ర॒జాః ప్రాజా॑యన్త య॒దగ్నా॑వ॒గ్నిం మ॑థి॒త్వా
ప్ర॒హర॑తి ప్ర॒జానాం॒ ప్ర॒జన॑నాయ రు॒ద్రో వా ఏ॒ష య॒దగ్నిర్య॑జ-
మా॑నగ్ం ప॒శుర్యత్ప॒శుమా॒లభ్యా॒గ్నిం మన్థే॒ద్రు॒ద్రాయ॒ యజ॑మానమ్ ॥
అపి॑దధ్యాత్ప్ర॒మాయు॑కస్స్యాద॒థో॒ ఖల్వా॑హుర॒గ్నిస్సర్వా॑ దే॒వతా॑
హ॒విరే॒తద్యత్ప॒శురితి॒ యత్ప॒శుమా॒లభ్యా॒గ్నిం మన్థ॑తి హ॒వ్యాయై॒వా-
స॑న్నాయ॒ సర్వా॑ దే॒వతా॑ జనయత్యు॒పాకృ॑త్యై॒వ మన్థ్య॒ * స్త॒న్నే-
వాల॑బ్ధం॒ నేవానా॑లబ్ధమ॒గ్నేర్జని॑త్రమ॒సీత్యా॑హా॒గ్నేర్హ్యే॑తజ్జని॒-
త్రం॒ వృష॑ణౌ స్థ॒ ఇత్యా॑హ॒ వృష॑ణౌ ॥ ౨౯ ॥ హ్యే॑తావు॒ర్వ-
శ్య॒స్యాయుర॑సీత్యా॑హ మిథున॒త్వాయ॑ ఘృ॒తేనా॒క్తే వృష॑ణం ద-
ధాథా॒మిత్యా॑హ॒ వృష॑ణ॒గ్ం హ్యే॑తే దధా॑తే అ॒గ్నిం గా॑యత్రం ఛ-
న్దోఽను॒ ప్రజా॑యస్వే॒త్యా॑హ॒ ఛన్దో॑భిరే॒వైనం॒ ప్రజ॑నయత్య॒గ్నయే॒
మ॒థ్యమా॑నాయా॒ను బ్రూ॒హీత్యా॑హ సావి॒త్రీమృచ॒మన్వా॑హ సవి॒-
తృప్ర॑సూత ఏ॒వైనం॑ మన్థతి జా॒తాయాను॑బ్రూ॒హి ॥ 30 ॥ ప్ర॒-
హ్రి॒యమా॑ణాయా॒నుబ్రూ॒హీత్యా॑హ॒ కాణ్డే॑కాణ్డ ఏ॒వైనం॑ క్రి॒య-

మాత్రైసమర్ధయతి గాయత్రీస్సస్త్వా అన్వాహ గాయత్రచ్ఛన్దా వా అ-
గ్నిస్స్వేనైవైనం ఛన్దసా సమర్ధయత్యగ్నిః పురాభవత్యగ్నిం
మథిత్వా ప్రహరతీతౌ సంభవన్తౌ యజమానమభిసంభవతో భవతం
నస్సమనసావిత్యాహ శాన్త్యై ప్రహృత్య జుహోతి జాతాయైవా-
స్మా అన్నమపిదధాత్యాజ్యేన జుహోత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియంధా-
మ యదాజ్యం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయత్యథో తేజసా ॥

యజమానమాహ వృషణౌ జాతాయాస్మై ప్రహృత్యాష్టా-
దశ చ ॥ ౫ ॥

ఇషే త్వేతి బర్హిరాదత్త * ఇచ్ఛత ఇవ హ్యేష యో యజత
ఉపవీరసీత్యా * హోప హ్యేనానాకరోత్యుపో దేవాన్దైవీర్విశః ప్రా-
గురిత్యాహ దైవీర్హ్యేతా విశస్సతీర్దేవానుపయన్తి వహ్నీరుశిజ
ఇత్యాహర్త్విజో వై వహ్నయ ఉశిజస్తస్మాదేవమాహ బృహస్పతే
ధారయా వసూనీతి ॥ ౩౨ ॥ ఆహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్ప-
తిర్బ్రహ్మణైవాస్మై పశూనవరున్ధే హవ్యా తే స్వదన్తామిత్యాహ స్వద-
యత్యేవైనానదేవ త్వష్టర్వసు రణ్వేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మి-
థునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ పశుషు దధాతి రేవతీ రమధ్వమి-
త్యాహ పశవో వై రేవతీః పశూనేవాస్మై రమయతి దేవస్య త్వా సవి-
తుః ప్రసవ ఇతి ॥ ౩౩ ॥ రశనామాదత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బా-
హుభ్యామిత్యాహాశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హ-
స్తాభ్యామిత్యాహ యత్యా ఋతస్య త్వా దేవహవిః పాశేనారభ ఇ-

త్యాహ సత్యం వా ఋతగ్ం సత్యేనైవైనమృతేనారభతేఽక్ష్ణయా
పరిహరతి వక్ష్యగ్ం హి ప్రత్యఞ్చం ప్రతిముఞ్చన్తి వ్యావృత్త్యై ధ-
ర్షా మానుషానితి నియునక్తి ధృత్యా అద్భ్యః ॥ ౩౪ ॥ త్వౌషధీభ్య ఇతి
ప్రోక్షామీత్యాహాద్భ్యో హ్యేష ఓషధీభ్యస్సంభవతి యత్పశుర-
పాం పేరురసీత్యాహైష హ్యపాం పాతా యో మేధాయారభ్యతే స్వా-
త్తం చిద్దేవహవ్యమాపో దేవీస్స్వదతైనమిత్యాహ స్వదయ-
త్యేవైనముపరిష్టాత్ప్రోక్షత్యుపరిష్టాదేవైనం మేధ్యం కరోతి పాయ-
యత్యన్తరత ఏవైనం మేధ్యం కరోత్యధస్తాదుపోక్షతి సర్వత ఏవైనం
మేధ్యం కరోతి ॥ ౩౫ ॥

నస్తూనీతి ప్రస్తర ఇత్యద్భ్యోఽన్తరత ఏవైనం దశ చ ॥ ౬ ॥

అగ్నినా వై హోత్రా దేవా అసురానభ్యభవన్న-
గ్నయే సమిధ్యమానాయానుబ్రూహీత్యాహ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై
సప్తదశ సామిధేనీరన్వాహ సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై స-
ప్తదశాన్వాహ ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్స సంవత్సరస్సంవత్సరం ప్ర-
జా అను ప్రజాయన్తే ప్రజానాం ప్రజననాయ దేవా వై సామిధేనీర-
నూచ్య యజ్ఞం నాన్వపశ్యన్థ్స ప్రజాపతిస్తూష్ణీమాఘారమ్ ॥ ౩౬ ॥
ఆఘారయత్తతో వై దేవా యజ్ఞమన్వపశ్యన్ యత్తూష్ణీమా-
ఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్యానుఖ్యాత్యా అసురేషు వై యజ్ఞ ఆసీత్తం దే-
వాస్తూష్ణీగ్ంహోమేనావృఞ్జత యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి
భ్రాతృవ్యస్యైవ తద్యజ్ఞం వృఙ్క్తే పరిధీన్థ్సంమార్ష్టి పునాత్యేవైనా-

త్రిస్త్రిస్సంమార్ష్టి త్రివృద్ధి యజ్ఞో౽థో రక్షసామపహత్యై
ద్వాదశ సంపద్యన్తే ద్వాదశ ॥ ౩౭ ॥ మాసాస్సంవత్సర-
స్సంవత్సరమేవ ప్రీణాత్యథో సంవత్సరమేవాస్మా ఉపదధాతి సువర్గస్య
లోకస్య సమష్ట్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘారో౽గ్నిస్సర్వా
దేవతా యదాఘారమాఘారయతి శీర్షత ఏవ యజ్ఞస్య యజమా-
నస్సర్వా దేవతా అవరున్ధే శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘార ఆత్మా
పశురాఘారమాఘార్య పశుగ్ం సమనక్త్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య ॥ ౩౮ ॥
శిరః ప్రతిదధాతి సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతామిత్యాహ వాయు-
దేవత్యో వై ప్రాణో వాయావేవాస్య ప్రాణం జుహోతి సం యజ-
త్రైరఙ్గాని సం యజ్ఞపతిరాశిషేత్యాహ యజ్ఞపతిమేవాస్యాశిషం గమ-
యతి విశ్వరూపో వై త్వాష్ట్ర ఉపరిష్టాత్పశుమభ్యవమీత్తస్మాదుపరిష్టా-
త్పశోర్నావద్యన్తి యదుపరిష్టాత్పశుగ్ం సమనక్తి మేధ్యమేవ ॥ ౩౯ ॥
ఏనం కరోత్యృత్విజో వృణీతే ఛన్దాగ్ంస్యేవ వృణీతే సప్త వృణీ-
తే సప్త గ్రామ్యాః పశవస్సప్తారణ్యాస్సప్త ఛన్దాగ్ంస్యుభయస్యావరు-
ద్ధ్యా ఏకాదశ ప్రయాజాన్ యజతి దశ వై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో
యావానేవ పశుస్తం ప్రయజతి వపామేకః పరిశయ ఆత్మైవాత్మానం
పరిశయే వజ్రో వై స్వధితిర్వజ్రో యూపశకలో ఘృతం ఖలు వై దే-
వా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్ ఘృతేనాక్తౌ పశుం త్రాయేథామి-
త్యాహ వజ్రేణైవైనం వశే కృత్వా౽౽లభతే ॥ ౪౦ ॥ ఆఘారం
పద్యన్తే ద్వాదశాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య మేధ్యమేవ ఖలు వా అష్టాదశ చ ॥

పర్యగ్ని కరోతి సర్వహుతమేవైనం కరోత్యస్కన్దాయాస్క-
న్నగ్ం హి తద్యద్ధుతస్య స్కన్దతి త్రిః పర్యగ్ని కరోతి త్ర్యావృద్ధి య-
జ్ఞోఽథో రక్షసామపహత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యన్వారభ్యః పశూ-
3 నా3 న్వారభ్యా 3 ఇతి మృత్యవే వా ఏష నీయతే యత్పశుస్తం
యదన్వారభేత ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాదథో ఖల్వాహుస్సు-
వర్గాయ వా ఏష లోకాయ నీయతే యత్ ॥ ౪౧ ॥ ☞ పశురి-
తియన్నాన్వారభేత సువర్గాల్లోకాద్యజమానో హీయేత వపాశ్రపణీ-
భ్యామన్వారభతే * తన్నేవాన్వారబ్ధం నేవానన్వారబ్ధముపప్రేష్య
హోతర్హవ్యా దేవేభ్య ఇత్యాహేషితగ్ం హి కర్మక్రియతే రేవతీ-
ర్యజ్ఞపతిం * ప్రియధావిశతేత్యాహ యథాయజురేవైతదగ్నినా పు-
రస్తాదేతి రక్షసామపహత్యై పృథివ్యాస్సంపృచః పాహీతి బర్హిః ॥
☞ ఉపాస్యత్యస్కన్దాయాస్కన్నగ్ం హి తద్యద్బర్హిషి స్కన్-
దత్యథో బర్హిషదమేవైనం కరోతి పరాఙావర్తతేఽధ్వర్యుః పశోస్సంజ్ఞ-
ప్యమానాత్పశుభ్య ఏవ తన్నిహ్నుత ఆత్మనోఽనావ్రస్కాయ గచ్ఛ-
తి శ్రియం ప్రపశూనాప్నోతి య ఏవం వేద * పశ్చాల్లోకా వా ఏషా
ప్రాచ్యుదానీయతే యత్పత్నీ నమస్త ఆతానేత్యాహాదిత్యస్య వై ర-
శ్మయః ॥ ౪౩ ॥ ఆతానాస్తేభ్య ఏవ నమస్కరోతి * త్యనర్వా ప్రే-
హీత్యాహ భ్రాతృవ్యో వా అర్వా భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై ఘృతస్య కు-
ల్యామను సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేత్యాహాశిషమేవైతా-
మాశాస్త ఆపో దేవీశ్శుద్ధాయువ ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్ ॥

లోకాయ నీయతే యద్బర్హిర్న స్యాన్నష్తత్రిగ్ంశచ్ఛ ॥
పశోర్వా ఆలబ్ధస్య ప్రాణాఞ్ఛుగృచ్ఛతి వాక్త ఆప్యాయతాం ప్రాణస్త ఆప్యాయతామిత్యాహ ప్రాణేభ్య ఏవాస్య శుచగ్ం శమయతి సా ప్రాణేభ్యోఽధి పృథివీగ్ం శుక్ప్రవిశతి శమహోభ్యామితి నినయత్యహోరాత్రాభ్యామేవ పృథివ్యై శుచగ్ం శమయత్యోషధే త్రాయస్వైనగ్ం స్వధితే మైనగ్ంహిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై స్వధితిః ॥ ౪౫ ॥ శాన్త్యై పార్శ్వత ఆచ్ఛ్యతి మధ్యతో హి మనుష్యా ఆచ్ఛ్యన్తి తిరశ్చీనమాచ్ఛ్య * త్యనూచీనగ్ంహి మనుష్యా ఆచ్ఛ్యన్తి వ్యావృత్త్యై రక్షసాం భాగోఽసీతి స్థవిమతో * బర్హిరక్త్వాఽపాస్యత్యస్నైవ రక్షాగ్ంసి నిరవదయత ఇదమహగ్ం రక్షోఽధమంతమోనయామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయంద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యంచైవ ॥ ౪౬ ॥ ☞ ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి తావుభావధమంతమోనయతీషే త్వేతి * వపాముత్ఖిదతీచ్ఛత ఇవ హ్యేష యో యజతే యదుపతృన్ద్యాద్రుద్రోఽస్య పశూన్ఘాతుకస్స్యాద్యన్నోపతృన్ద్యాదయతా స్యాదన్యయోపతృణత్త్యన్యయా న ధృత్యై ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వాథామిత్యాహ ద్యావాపృథివీ ఏవ రసేనానక్త్యచ్ఛిన్నః ॥ ౪౭ ॥ ☞ రాయస్సువీర ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యద్వపా * ముత్ఖిదత్యుర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహ శాన్త్యై ప్రవా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యః పశుం మృత్యవే నీయమానమ-

న్వారభతే వపాశ్రపణీ పునరన్వారభతేఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠత్య-
గ్నినా పురస్తాదేతి రక్షసామపహత్యా అథో దేవతా ఏవ హవ్యేన ।
అన్వేతి నాన్తమమఙ్గారమతి హరేద్యదన్తమమఙ్గారమతి హరే-
ద్దేవతా అతిమన్యేత వాయో వీహి స్తోకానామిత్యాహ తస్మాద్విభ-
క్తాః స్తోకా అవపద్యన్తే ఽగ్రం వా ఏతత్పశూనాం యద్వపాఽగ్ర-
మోషధీనాం బర్హిరగ్రేణైవాగ్రగ్ం సమర్ధయత్యథో ఓషధీష్వేవ
పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి * స్వాహాకృతిభ్యః ప్రేష్యేత్యాహ ॥ ౪౯ ॥

యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృ-
షదాజ్యమాత్మా వపా పృషదాజ్యమభిఘార్య వపామభి ఘారయత్యా-
త్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధాతి స్వాహోర్ధ్వనభసం
మారుతం గచ్ఛతమిత్యా * హోర్ధ్వనభా హ స్మ వై మారుతో
దేవానాం వపాశ్రపణీ ప్రహరతి తేనైవైనే ప్రహరతి విషూచీ ప్ర
హరతి తస్మాద్విష్వఞ్చౌ ప్రాణాపానౌ ॥ ౫౦ ॥

స్వధితి శ్చైవాచ్ఛిన్నో హవ్యైనేష్యేత్యాహ షట్చత్వారి-
గ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

పశుమాలభ్య పురోడాశం నిర్వపతి సమేధమేవైనమాలభ-
తే వపయా ప్రచర్య పురోడాశేన ప్రచరత్యూర్గ్వై పురోడాశ ఊర్జ-
మేవ పశూనాం మధ్యతో దధాత్యథో పశోరేవ ఛిద్రమపి దధాతి
పృషదాజ్యస్యోపహత్య త్రిః పృచ్ఛతి శృతగ్ం హవీ3ః శమితరితి త్రి-
షత్యా హి దేవా యోఽశృతగ్ం శృతమాహ స ఏనసా ప్రాణాపా-

నావా ప్రతౌ పశూనామ్ ॥ ౫౧ ॥ ☞ యత్పృషదాజ్యం పృచ్ఛతి
ఖలువా ఆలబ్ధస్య హృదయమాత్మాఽభి సమేతి యత్పృషదాజ్యేన
హృదయమభిఘారయత్యాత్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధా-
తి పశునా వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా
నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తస్య శిరశ్ఛిత్త్వా మేధం ప్రాక్షారయన్థ్స ప్రక్షో-
ఽభవత్తత్ప్రక్షస్య ప్రక్షత్వం యత్ప్లక్షశాఖోత్తరబర్హిర్భవతి
సమేధస్యైవ ॥ ౫౨ ॥ ☞ పశోరవద్యతి పశుం వై హ్రియ-
మాణగ్ం రక్షాగ్ంస్యనుసచన్తేఽన్తరా యూపం చాహవనీయం చ
హరతి రక్షసామపహత్యై పశోర్వా ఆలబ్ధస్య మనోఽపక్రామతి
మనోతాయై హవిషోఽవదీయమానస్యానుబ్రూహీత్యాహ మన
ఏవాస్యావరున్ధ ఏకాదశావదానాన్యవద్యతి దశ వై పశోః ప్రాణా
ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తస్యావ ॥ ౫౩ ॥ ద్యతి హృ-
దయస్యాగ్రేఽవ ద్యత్యథ జిహ్వాయా అథ వక్షసో యద్వై
హృదయేనాభిగచ్ఛతి తజ్జిహ్వయా వదతి యజ్జిహ్వయా వదతి
తదురసోఽధి నిర్వదత్యేతద్వై పశోర్యథాపూర్వం యస్యైవమవ-
దాయ యథాకామముత్తరేషామవద్యతి యథాపూర్వమేవాస్య పశో-
రవత్తం భవతి మధ్యతో గుదస్యావద్యతి మధ్యతో హి ప్రాణ ఉత్త-
మస్యావద్యతి ॥ ౫౪ ॥ ఉత్తమో హి ప్రాణో యదీతరం యదీతరముభ-
యమేవాజామి జాయమానో వై బ్రాహ్మణస్త్రిభిరృణవా జా-
యతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృ-

భ్య ఏష వా అనృణో యః పుత్రీ యజ్వా బ్రహ్మచారివాసీ తదవదా-
నైరేవావదయతే తదవదానానామవదానత్వం దేవాసురాస్సంయత్తా
ఆసన్తే దేవా అగ్నిమబ్రువన్త్వయా వీరేణాసురానభి భవామేతి ॥
సో ఽబ్రవీద్వరం వృణై పశోరుద్ధారముద్ధరా ఇతి స ఏతముద్ధారముద-
హరత దోః పూర్వార్ధస్య గుదం మధ్యతశ్శ్రోణిం జఘనార్ధస్య తతో
దేవా అభవన్పరాఽసురా యత్త్ర్యఙ్గాణాగ్ం సమవద్యతి భ్రాతృ-
వ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యక్ష్ణ-
యాఽవద్యతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్రహరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥
ఏతౌ పశూనాగ్ం సమేధస్యైవ తస్యాపూత్తమస్యావద్యతీతి
పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

☞ మేదసా స్రుచౌ ప్రోర్ణోతి మేదోరూపా వై పశవో
రూపమేవ పశుషు దధాతి యూషన్నవధాయ ప్రోర్ణోతి రసో వా
ఏష పశూనాం యద్యూషో రసమేవ పశుషు దధాతి పార్శ్వేన వసాహో-
మం ప్రయౌతి మధ్యంవా ఏతత్పశూనాం యత్పార్శ్వగ్ం రస ఏష
పశూనాం యద్వసా యత్పార్శ్వేన వసాహోమం ప్రయౌతి మ-
ధ్యత ఏవ పశూనాగ్ం రసం దధాతి ఘ్నన్తి ॥ ౫౨ ॥ వా ఏతత్పశుం
యత్సంజ్ఞపయన్త్యైన్ద్రః ఖలు వై దేవతయా ప్రాణ ఐన్ద్రోఽపాన
ఐన్ద్రః ప్రాణో అఙ్గేఅఙ్గే ని దేధ్యదిత్యాహ ప్రాణాపానావేవ ప-
శుషు దధాతి దేవత్వష్టర్భూరి తే సగ్ంసమేత్విత్యాహ త్వాష్ట్రా హి
దేవతయా పశవో విషురూపా యత్సలక్ష్మాణో భవథేత్యాహ విషు-

రూపాణ్యేతే స్తస్మాల్లోమ్నా ఏతర్హి భవన్తి దేవత్రా యన్తమ్ ॥ ౫౮ ॥
అవ స్యైన సఖాయోఽను త్వా మాతా పితరో మదన్త్విత్యాహానుమత ఏ-
వైనం మాత్రా పిత్రాను సువర్గం లోకం గమయత్యర్ధర్చే వసాహో-
మం జుహోత్యసౌ వా అర్ధర్చ ఇయమర్ధర్చ ఇమే ఏవ రసేనానక్తి
దిశో జుహోతి దిశ ఏవ రసేనానక్త్యథో దిగ్భ్య ఏవోర్జగ్ం రసమవ
రున్ధే ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యం వానస్ప-
త్యాః ఖలు ॥ ౫౯ ॥ ☞ వై దేవతయా పశవో యత్పృషదా-
జ్యస్యోపహత్యాహ వనస్పతయేఽనుబ్రూహి వనస్పతయే ప్రేష్యే-
తి ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాత్యన్యస్యాన్యస్య సమవత్త-
గ్ం సమవద్యతి తస్మాన్నానారూపాః పశవో యూష్ణోపసిఞ్చతి ర-
సో వా ఏష పశూనాం యద్యూషో రసమేవ పశుషు దధాతీడాముపహ్వ-
యతే పశవో వా ఇడా పశూనేవోపహ్వయతే చతురుపహ్వయ-
తే ॥ ౬౦ ॥ ☞ చతుష్పాదో హి పశవో యం కామయేతా-
పశుః స్యాదిత్యమేదస్కం తస్మా ఆదధ్యాన్మేదోరూపా వై పశవో
రూపేణైవైనం పశుభ్యో నిర్భజత్యపశురేవ భవతి యం కామయే-
త పశుమాన్త్స్యాదితి మేదస్వత్తస్మా ఆదధ్యాన్మేదోరూపా వై పశ-
వో రూపేణైవాస్మై పశూనవరున్ధే పశుమానేవ భవతి ప్రజాపతి-
ర్యజ్ఞమసృజత స ఆజ్యమ్ ॥ ౬౧ ॥ ☞ పురస్తాదసృజత పశుం మ-
ధ్యతః పృషదాజ్యం పశ్చాత్తస్మాదాజ్యేన ప్రయాజా ఇజ్యన్తే పశునా
మధ్యతః పృషదాజ్యేనానూయాజాస్తస్మాదేతన్మిశ్రమివ పశ్చా-

థ్సులభగ్ం హ్యేకాదశానూయాజాన్యజతి దశవై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తమనుయజతి ఘ్నన్తివా ఏతత్పశుం యథ్సంజ్ఞపయన్తి ప్రాణాపానౌ ఖలువా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యం యత్పృషదాజ్యేనానూయాజాన్ యజతి ప్రాణాపానావేవ పశుషుదధాతి ॥ ౬౨ ॥ ఘ్నన్తియన్తాంఖలు చతురుపహ్వాయత్రఆజ్యం యత్పృషదాజ్యేన షట్చ ॥ ౧౧ ॥

చాత్వాలాథ్సువర్గాయ యద్దైవ్యాసర్జనాని వైష్ణవ్యర్చాపృథివ్యై సాధ్యాయిషే త్వేత్యగ్నినా పర్యగ్నిపశోఃపశుమాలభ్య మేదప్రాసుప్రచావేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

చాత్వాలాద్దేవాన్సుపైతి ముఞ్చతి ప్రహ్రియమాణాయ పర్యగ్నిపశుమాలభ్య చతుష్పాద్ద్వాషష్టిః ॥ ౬౨ ॥

చాత్వాలాత్పశుషుదధాతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

చతుర్థ ప్రశ్న ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

యజ్ఞేనవై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా ఉపయడ్భిరే-
వాసృజత యదుపయజ ఉపయజతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృజతే
జఘనార్ధాదవద్యతి జఘనార్ధాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే స్థవిమతో-
ఽవద్యతి స్థవిమతో హి ప్రజాః ప్రజాయన్తే ఽసంభిన్దన్నవద్యతి ప్రా-
ణానామసంభేదాయ న పర్యావర్తయతి యత్పర్యావర్తయేదుదావ-
ర్తః ప్రజాగ్రాహుకస్స్యాత్సముద్రం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ రేతః ॥౧॥
ఏవ తద్దధాత్యన్తరిక్షం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహాన్తరిక్షేణైవాస్మై ప్ర-
జాః ప్రజనయత్యన్తరిక్షగ్ం హ్యనుప్రజాః ప్రజాయన్తే దేవగ్ం సవితా-
రం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవాస్మై ప్రజాః ప్రజ-
నయత్యహోరాత్రే గచ్ఛ స్వాహేత్యాహాహోరాత్రాభ్యామే-
వాస్మై ప్రజాః ప్రజనయత్యహోరాత్రే హ్యనుప్రజాః ప్రజాయన్తే
మిత్రావరుణౌ గచ్ఛ స్వాహా ॥ ౨ ॥ ఇత్యాహ ప్రజాస్వేవ ప్రజా-
తాసు ప్రాణాపానౌ దధాతి సోమం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ సౌమ్యా
హి దేవతయా ప్రజా యజ్ఞం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ
యజ్ఞియాః కరోతి ఛన్దాగ్ంసి గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ పశవో వై

ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవావరున్ధే ద్యావాపృథివీ గచ్ఛస్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ద్యావాపృథివీభ్యాముభయతః పరిగృహ్ణాతి నభో దివ్యంగచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవ ప్రజాతాభ్యో వృష్టిం నియచ్ఛత్యగ్నిం వైశ్వానరం గచ్ఛస్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ ప్రజాతా అస్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రాణానాం * వా ఏషోఽవద్యతి యోఽవద్యతి గుదస్య మనో మహ్యం యచ్ఛేత్యాహ ప్రాణానేవ యథా స్థానముపహ్వయతే పశోర్వా ఆలబ్ధస్య హృదయగ్ం శుగృచ్ఛతి సా హృదయశూలమ్ ॥ ౪ ॥ అభిసమేతి యత్పృథివ్యాగ్ం హృదయశూలముద్వాసయేత్పృథివీగ్ం శుచాఽర్పయే * ద్యదప్స్వపశ్శుచాఽర్పయేచ్ఛుష్కస్య చార్ద్రస్యచ సన్ధావుద్వాసయత్యుభయస్య శాన్త్యై యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్పయతి ॥ ౫ ॥

రేతో మిత్రావరుణౌ గచ్ఛస్వాహా నభో హృదయశూలం ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

దేవా వై యజ్ఞమాగ్నీధ్రే వ్యభజన్త తతో యదత్యశిష్యత తదబ్రువన్వసతు ను న ఇదమితి తద్వసతీవరీణాం వసతీవరిత్వం తస్మిన్ప్రాతర్న సమశక్నువన్తదప్సు ప్రావేశయన్తా వసతీవరీరభవన్వసతీవరీర్గృహ్ణాతి యజ్ఞో వై వసతీవరీర్యజ్ఞమేవారభ్య గృహీత్వోపవసతి యస్యాగృహీతా అభినిమ్రోచేదనారబ్ధోఽస్య యజ్ఞస్స్యాత్ ॥ ౬ ॥ యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాజ్జ్యోతిష్యా వా గృహ్ణీయాద్ధిరణ్యం వాఽవధాయ

సశుక్రాణామేవ గృహ్ణాతి యో వై బ్రాహ్మణో బహుయాజీ తస్య కు-
మ్భ్యానాం గృహ్ణీయాథ్స హి గృహీతవసతీవరీకో వసతీవరీర్గృహ్ణాతి ప-
శవో వై వసతీవరీః పశూనేవారభ్య గృహీత్వోప వసతి యదన్వీ-
పం తిష్ఠన్గృహ్ణీయాన్నిర్మార్గుకా అస్మాత్పశవస్స్యుః ప్రతీపం తి-
ష్ఠన్గృహ్ణాతి ప్రతిరుద్ధ్యైవాస్మై పశూన్గృహ్ణాతీన్ద్రః ॥ ౭ ॥ వృత్ర *
మహన్థ్సోఽపోఽభ్యమ్రియత తాసాం యన్మేధ్యం యజ్ఞి-
యగ్ం సదేవమాసీత్తదత్యముచ్యత తా వహన్తీరభవన్వహన్తీ-
నాం గృహ్ణాతి యా ఏవ మేధ్యా యజ్ఞియాస్సదేవా ఆపస్తాసామేవ
గృహ్ణాతి నాన్తమా వహన్తీరతీయాద్యదన్తమా వహన్తీరతీయాద్య-
జ్ఞమతి మన్యేత న స్థావరాణాం గృహ్ణీయాద్వరుణగృహీతా వై స్థావ-
రా యత్స్థావరాణాం గృహ్ణీయాత్ ॥ ౮ ॥ వరుణేనాస్య యజ్ఞం గ్రా-
హయేద్యద్వై దివా భవత్యపో రాత్రిః ప్రవిశతి తస్మాత్తామ్రా ఆ-
పో దివా దదృశ్రే యన్నక్తం * భవత్యపోఽహః ప్రవిశతి తస్మాచ్చ-
న్ద్రా ఆపో నక్తం దదృశ్రే ఛాయాయై చాతపతశ్చ సన్ధౌ గృహ్ణాత్యహో-
రాత్రయోరేవాస్మై వర్ణం గృహ్ణాతి హవిష్మతీరిమా ఆప ఇత్యాహ
హవిష్కృతానామేవ గృహ్ణాతి హవిష్మాగ్ం అస్తు ॥ ౯ ॥ సూ-
ర్య ఇత్యాహ సశుక్రాణామేవ గృహ్ణాత్యనుష్టుభా గృహ్ణాతి వాగ్వా
అనుష్టుగ్వాచైవైనాస్సర్వయా గృహ్ణాతి చతుష్పదయర్చా గృహ్ణాతి
త్రిస్సాదయతి సప్త సంపద్యన్తే సప్తపదా శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ ప-
శూనేవావరున్ధేఽస్మై వై లోకాయ గార్హపత్య ఆధీయతేఽము-

ష్మాఆహవనీయో యద్గార్హపత్య ఉపసాదయేదస్మిన్లోకేపశుమా-
న్థ్స్యాద్యదాహవనీయేఽముష్మిన్ ॥ ౧౦ ॥ లోకేపశుమా-
న్థ్స్యాదుభయోరుప సాదయత్యుభయోరేవైనం లోకయోః పశు-
మన్తం కరోతి సర్వతః పరిహరతి రక్షసామపహత్యా ఇన్ద్రాగ్ని-
యోర్భాగధేయీస్స్థేత్యాహ యథాయజురేవైతదాగ్నీధ్రే ఉప వా-
సయత్యేతద్వై యజ్ఞస్యాపరాజితం యదాగ్నీధ్రం యదేవ యజ్ఞ-
స్యాపరాజితం తదేవైనా ఉపవాసయతి యతః ఖలు వై యజ్ఞస్య
వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్యవచరన్తి యద్వహ-
న్తీనాం గృహ్ణాతి క్రియమాణమేవ తద్యజ్ఞస్య శయే రక్షసా-
మనన్వవచారాయ న హ్యేతా ఈలయన్త్యా తృతీయసవనాత్పరిశేరే
యజ్ఞస్య సన్తత్యై ॥ ౧౧ ॥

స్యాదిన్ద్రో గృహ్ణీయాద స్త్వముష్మిన్క్రియతే షడ్విగ్ం-
శతిశ్చ ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా అధ్వర్యుస్స్యాద్యస్సోమము-
పావహరన్త్సర్వాభ్యో దేవతాభ్య ఉపావహరేదితి హృదే త్వేత్యాహ
మనుష్యేభ్య ఏవైతేన కరోతి మనసే త్వేత్యాహ పితృభ్య ఏవైతేన క-
రోతి దివే త్వా సూర్యాయ త్వేత్యాహ దేవేభ్య ఏవైతేన కరోత్యేతా-
వతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్య ఉపావహరతి పురా వా-
చః ॥ ౧౨ ॥ ప్రవదితోః ప్రాతరనువాకముపాకరోతి యావత్యేవ

వాక్త్వామవ * రున్ద్ధేఽపోఽగ్రేఽభివ్యాహరతి యజ్ఞో వా ఆపో యజ్ఞమే-
వాభివాచం విసృజతి సర్వాణి ఛన్దాగ్ంస్యన్వాహ పశవో వై ఛన్దా-
గ్ంసి పశూనేవావరున్ద్ధే గాయత్రియా తేజస్కామస్య పరిదధ్యాత్త్రి-
ష్టుభేన్ద్రియకామస్య జగత్యా పశుకామస్యానుష్టుభా ప్రతిష్ఠాకామస్య
పఙ్క్త్యా యజ్ఞకామస్య విరాజాఽన్నకామస్య శృణోత్వగ్నిస్సమి-
ధాహవమ్ ॥ ౧౩ ॥ మఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవ దేవతా-
భ్యో * నివేద్యాపోఽచ్ఛైత్యప ఇష్య హోతరిత్యాహేషితగ్ం హి
కర్మ క్రియతే మైత్రావరుణస్య చమసాధ్వర్యవాద్రవేత్యాహ మి-
త్రావరుణౌ వా అపాం నేతారౌ తాభ్యామేవైనా అచ్ఛైతి దేవీరా-
పో అపాం నపాదిత్యాహాహుత్యైవైనా నిష్క్రీయ గృహ్ణాత్యథో హవి-
ష్కృతానామేవాభిఘృతానాం గృహ్ణాతి ॥ ౧౪ ॥ కార్షిరసీ-
త్యాహ శమలమేవాసామప ప్లావయతి సముద్రస్య వోఽక్షిత్యా ఉ-
న్నయ ఇత్యాహ తస్మాదద్యమానాః పీయమానా ఆపో న క్షీయన్తే యో-
నిర్వై యజ్ఞస్య చాత్వాలం యజ్ఞో వసతీవరీర్హోతృచమసం చ మై-
త్రావరుణచమసం చ సగ్ంస్పర్శ్య వసతీవరీర్వ్యానయతి యజ్ఞస్య
సయోనిత్వాయాథో స్వాదేవైనా యోనేః ప్రజనయత్యధ్వర్యోఽవే-
రపా 3 ఇత్యా * హోతేమనన్నముతేమాః పశ్యేతి వావైత-
దాహ యద్యగ్నిష్టోమో జుహోతి యద్యుక్థ్యః పరిధౌ నిమార్ష్టి య-
ద్యతిరాత్రో యజుర్వదన్ప్రపద్యతే యజ్ఞక్రతూనాం వ్యావృత్త్యై ॥
వాచో హవమభిఘృతానాం గృహ్ణాత్యుత పఞ్చ విగ్ంశతిశ్చ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి గ్రావాణమాదత్తే ప్రసూ-
త్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాశ్వినౌ హి దేవానామధ్వ-
ర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై పశవో వై సోమో
వ్యాన ఉపాగ్ంశుసవనో యదుపాగ్ంశుసవనమభిమిమీతే వ్యా-
నమేవ పశుషు దధాతీన్ద్రాయ త్వేన్ద్రాయ త్వేతి మిమీత ఇన్ద్రాయ
హి సోమ ఆహ్రియతే పఞ్చకృత్వో యజుషా మిమీతే ॥ ౧౬ ॥
పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే పఞ్చ-
కృత్వస్తూష్ణీం దశ సంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవా-
న్నాద్యమవరున్ధే శ్వాత్రాః స్థ వృత్రతుర ఇత్యాహైష వా అపాగ్ంసో-
మపీథో య ఏవం వేద నాప్స్వార్తిమార్ఛతి యత్తే సోమ దివి జ్యోతిరి-
త్యాహైభ్య ఏవైనం ॥ ౧౭ ॥ లోకేభ్యః సంభరతి సోమో వై రా-
జా దిశోఽభ్యధ్యాయత్స దిశోఽనుప్రావిశత్ప్రాగపాగుదగధరాగిత్యా-
హ దిగ్భ్య ఏవైనగ్ం సంభరత్యథో దిశ ఏవాస్మా అవరున్ధేఽమ్బ ని-
ష్వరేత్యాహ కాముకా ఏనగ్గ్ం స్త్రియో భవన్తి య ఏవం వేద
యత్తే సోమాదాభ్యం నామ జాగృవీతి ॥ ౧౮ ॥ ఆహైష వై సో-
మస్య సోమపీథో య ఏవం వేద న సౌమ్యామార్తిమార్ఛతి ఘ్నన్తి
వా ఏతత్సోమం యదభిషుణ్వన్త్యగ్ంశూనప గృహ్ణాతి త్రాయత ఏవై-
నం ప్రాణా వా అగ్ంశవః పశవః సోమోఽగ్ంశూన్పునరపి సృజతి
ప్రాణానేవ పశుషు దధాతి ద్వౌద్వావపి సృజతి తస్మాద్ద్వౌద్వౌ
ప్రాణాః ॥ ౧౯ ॥

యజుషామిమిమీతవేన్నం జాగృవీత్రి చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥ ౪

ప్రాణో వా ఏష యదుపాగ్ంశుర్యదుపాగ్ంశ్వగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తే ప్రాణమేవాన్వుప్రయన్త్యరుణో హ స్మాహౌపవేశిః ప్రాతస్సవన ఏవాహం యజ్ఞగ్ం సగ్ంస్థాపయామి తేన తతస్సగ్గ్ంస్థితేన చరామీత్యష్టౌ కృత్వోఽగ్రేఽభిషుణోత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతస్సవనం ప్రాతస్సవనమేవ తేనాప్నోత్యేకాదశకృత్వో ద్వితీయమేకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినమ్ ॥ ౨౦ ॥ సవనం మాధ్యన్దినమేవ సవనం తేనాప్నోతి ద్వాదశకృత్వస్తృతీయం ద్వాదశాక్షరా జగతీ జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవనమేవ తేనాప్నోత్యేతాగ్ం హ వావ స యజ్ఞస్య సగ్ంస్థితిమువాచాస్కన్దా యాస్కన్నగ్ం హి తద్యద్యజ్ఞస్య సగ్ంస్థితస్య స్కన్దత్యథో ఖల్వాహుర్గాయత్రీ వావ ప్రాతస్సవనే నాతివాద ఇత్యనతివాదుక ఏనం భ్రాతృవ్యో భవతి య ఏవం వేద తస్మాదష్టావష్టౌ ॥ ౨౧ ॥ కృత్వోఽభిషుత్యం బ్రహ్మవాదినో వదన్తి పవిత్రవన్తోఽన్యే గ్రహా గృహ్యన్తే కింపవిత్ర ఉపాగ్ంశురితి వాక్పవిత్ర ఇతి బ్రూయాద్వాచస్పతయే పవస్వ వాజిన్నిత్యాహ వాచైవైనం పవయతి వృష్ణో అగ్ంశుభ్యామిత్యాహ వృష్ణో హ్యేతావగ్ంశూ యౌ సోమస్య గభస్తిపూత ఇత్యాహ గభస్తినా హ్యేనం పవయతి దేవో దేవానాం పవిత్రమసీత్యాహ దేవో హ్యేషః ॥ ౨౨ ॥ సన్దేవానాం పవిత్రం యేషాం భాగోఽసి తేభ్య-

స్త్వేత్యాహ యేషాగ్ం హ్యేవ భాగస్తేభ్య ఏనం గృహ్ణాతి స్వాంకృ-
తోఽసీత్యాహ ప్రాణమేవాస్వమకృత మధుమతీర్న ఇషస్కృధీత్యాహ
సర్వమేవాస్మా ఇదగ్ం స్వదయతి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః
పార్థివేభ్య ఇత్యాహోభయేష్వేవ దేవమనుష్యేషు ప్రాణాన్దధాతి
మనస్త్వా ॥ ౨౩ ॥ అష్ట్వివేత్యాహ మన ఏవాశ్నుత * ఉర్వన్తరి-
క్షమన్విహీత్యాహాన్తరిక్షదేవత్యో హి ప్రాణస్స్వాహా త్వా సుభవ-
స్సూర్యాయేత్యాహ ప్రాణా వై స్వభవసో దేవాస్తేష్వేవ పరోక్షం జు-
హోతి దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఇత్యాహాదిత్యస్య వై రశ్మయో
దేవా మరీచిపాస్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి యది
కామయేత వర్షుకః పర్జన్యః ॥ ౨౪ ॥ స్స్యాదితి నీచా హస్తేన
నిమృజ్యాద్వృష్టిమేవ నియచ్ఛతి యది కామయేతావర్షుకస్స్యాది-
త్యుత్తానేన నిమృజ్యాద్వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి యద్యభిచరేదముం జహ్యా-
థ త్వా హోష్యామీతి బ్రూయాదాహుతిమేవైనం ప్రేప్సన్హ-
న్తి యది దూరే స్యాదాతమితోస్తిష్ఠేత్ప్రాణమేవాస్యానుగత్య హ-
న్తి యద్యభిచరేదముష్య ॥ ౨౫ ॥ త్వా ప్రాణే సాదయా-
మీతి సాదయేదసన్నో వై ప్రాణః ప్రాణమేవాస్య సాదయతి షడ్భిర-
గ్ంశుభిః పవయతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం పవయతి త్రిః పవ-
యతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభిరేవైనం లోకైః పవయతి బ్రహ్మవాది-
నో వదన్తి కస్మాత్సత్యాత్త్రయః పశూనాగ్ం హస్తాదానా ఇతి య-
త్త్రిరుపాగ్ంశుగ్ం హస్తేన విగృహ్ణాతి తస్మాత్త్రయః పశూనాగ్ం

హాస్త్రాదానాదిపురుషాహా స్త్రీమ్మర్కటః ॥ ౧౬ ॥ మాధ్యన్దినమ్ముప్పావప్తా-
వైమమనస్త్వాప్రజన్యా ఽముష్యపురుషోద్వేచ ॥ ౫ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఉపాగ్ంశౌ యజ్ఞగ్ం సగ్ంస్థాప్యమపశ్యన్తముపాగ్ంశౌ సమస్థాపయన్తేఽసురా వజ్రముద్యత్య దేవానభ్యాయన్త తే దేవా బిభ్యత ఇన్ద్రముపాధావన్తానిన్ద్రోఽన్తర్యామేణాన్తరధత్త తదన్తర్యామస్యాన్తర్యామత్వం యదన్తర్యామో గృహ్యతే భ్రాతృవ్యానేవ తద్యజమానోఽన్తర్ధత్తేఽన్తస్తే ॥ ౧౭ ॥ దధామి ద్యావాపృథివీ అన్తరుర్వన్తరిక్షమిత్యాహైభిరేవ లోకైర్యజమానో భ్రాతృవ్యానన్తర్ధత్తే తే దేవా అమన్యన్తేన్ద్రో వా ఇదమభూద్యద్వయగ్గ్ స్మ ఇతి తేఽబ్రువన్మఘవన్ననున ఆభజేతి సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చేత్యబ్రవీద్యే చైవ దేవాః పరే యే చావరే తానుభయాన్ అన్వాభజత్సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చేత్యాహ యే చైవ దేవాః పరే యే చావరే తానుభయానన్వాభజత్యన్తర్యామే మఘవన్మాదయస్వేత్యాహ యజ్ఞాదేవ యజమానం నాన్తరేత్యుపయామగృహీతోఽసీత్యాహాపానస్య ధృత్యై యదుభావపవిత్రౌ గృహ్యేయాతాం ప్రాణమపానోఽనున్యృచ్ఛేత్ప్రమాయుకస్స్యాత్పవిత్రవానన్తర్యామో గృహ్యతే ॥ ౧౮ ॥ ప్రాణాపానయోర్విధృత్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ యదుపాగ్ంశ్వన్తర్యామౌ వ్యాన ఉపా-

గ్ం శునవేనౌ యం కామయేత ప్రమాయుకస్స్యాదిత్యసగ్ంస్పృ-
ష్టౌ తస్య సాదయేద్వ్యానేనైవాస్య ప్రాణాపానౌ విచ్ఛినత్తి తా-
జక్ప్రమీయతే యం కామయేత సర్వమాయురియాదితి సగ్ంస్పృ-
ష్టౌ తస్య సాదయేద్వ్యానేనైవాస్య ప్రాణాపానౌ సంతనోతి సర్వ-
మాయురేతి ॥ ౩౦ ॥

తదుభయాన్గృహ్యన్తే చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

వాగ్వా ఏషా యదైన్ద్రవాయవో యదైన్ద్రవాయవా-
గ్రా గ్రహాగ్గృహ్యన్తే వాచమేవాను ప్రయన్తి వాయుం దేవా అబ్రు-
వన్థ్సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మద-
గ్రా ఏవ వో గ్రహా గృహ్యాన్తా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవాగ్రా గ్రహా
గృహ్యన్తే తమఘ్నన్థ్సోఽపూయత్తం దేవా నోపాధృష్ణువన్తే వాయు-
మబ్రువన్నిమం నస్స్వదయ ॥ ౩౧ ॥ ఇతి సోఽబ్రవీద్వరం వృ-
ణై మద్దేవత్యాన్యేవ వః పాత్రాణ్యుచ్యాన్తా ఇతి తస్మాన్నానాదేవ-
త్యాని సన్తి వాయవ్యాన్యుచ్యన్తే తమేభ్యో వాయురేవాస్వదయత్త-
స్మాద్యత్పూయతి తత్ప్రవాతే విషజన్తి వాయుర్హి తస్య పవయితా
స్వదయితా తస్య విగ్రహణం నావిన్దన్థ్సాఽదితిరబ్రవీద్వరం వృణా అ-
థ మయా విగృహ్ణీధ్వం మద్దేవత్యా ఏవ వస్సోమాః ॥ ౩౨ ॥
సన్నా అసన్నిత్యుపయామగృహీతోఽసీత్యాహాదితిదేవత్యా-
స్తేన యాని హి దారుమయాణి పాత్రాణ్యస్యై తాని యోనేస్సం-
భూతాని యాని మృన్మయాని సాక్షాత్తాన్యస్యై తస్మాదేవమా-

హా వాగ్వై పరాచ్యవ్యాకృతాఽవదత్తే దేవా ఇన్ద్రమబ్రువన్ని-
మాం నో వాచం వ్యాకుర్వితి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మహ్యం చైవై-
ష వాయవే చ సహ గృహ్యాతా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవస్సహ గృ-
హ్యతే తామిన్ద్రో మధ్యతోఽవక్రమ్య వ్యాకరోత్తస్మాదియం వ్యా-
కృతా వాగుద్యతే తస్మాత్సకృదిన్ద్రాయ మధ్యతో గృహ్యతే ద్వి-
ర్వాయవే ద్వౌ హి సవరావవృణీత ॥ 33 ॥

వ్వేదయసోమాస్సహోస్తావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

☞ మిత్రం దేవా అబ్రువన్త్సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామే-
తి సోఽబ్రవీన్నాహగ్ం సర్వస్య వా అహం మిత్రమస్మీతి తమబ్రు-
వన్హనామైవేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై పయసైవ మే సోమగ్ం శ్రీ-
ణన్నితి తస్మాన్మైత్రావరుణం పయసా శ్రీణన్తి తస్మాత్పశవోఽపా-
క్రామన్మిత్రస్సన్క్రూరమకరితి క్రూరమివ ఖలు వా ఏషః ॥ 3౪ ॥
కరోతి యస్సోమేన యజతే తస్మాత్పశవోఽపక్రామన్తి యన్మైత్రా-
వరుణం పయసా శ్రీణాతి పశుభిరేవ తన్మిత్రగ్ం సమర్ధయతి పశుభి-
ర్యజమానం పురా ఖలు వావైవం మిత్రోఽవేదపమత్క్రూరం చక్రు-
షరి పశవః క్రమిష్యన్తీతి తస్మాద్వరమవృణీత వరుణం దేవా అబ్రువన్త్వ-
యాంఽగ్ంశభువా సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామేతి సోఽబ్రవీద్వరం
వృణై మహ్యం చ ॥ 3౫ ॥ ☞ ఏవైష మిత్రాయ చ సహ గృ-
హ్యాతా ఇతి తస్మాన్మైత్రావరుణస్సహ గృహ్యతే తస్మాద్రాజ్ఞా రాజా-

న సమగృభ్ణన్త్స వై శ్యేన వైశ్యగ్ం శూద్రేణ శూద్రం న వా ఇదం
దివా న నక్తమాసీదవ్యావృత్తం తే దేవా మిత్రావరుణావబ్రువ
న్నిదం నో వి వాసయతమితి తావబ్రూతాం వరం వృణావహా ఏక
ఏవావత్పూర్వో గ్రహో గృహ్యతా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవః పూ-
ర్వో మైత్రావరుణాద్గృహ్యతే ప్రాణాపానౌ హ్యేతౌ యదుపాగ్ం-
శ్వన్తర్యామౌ మిత్రో ఽహరజనయద్వరుణో రాత్రింతతో వా ఇదం
వ్యౌచ్ఛద్యన్మైత్రావరుణో గృహ్యతే వ్యుష్ట్యై ॥ ౩౭ ॥

ప్రసచ్చైన్ద్రవాయవః పూర్వా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

☞ యజ్ఞస్య శిరో ఽచ్ఛిద్యత తే దేవా అశ్వినావబ్రువన్భి-
షజౌ వై స్థ ఇదం యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి ధత్తమితి తావబ్రూతాం వరం వృ-
ణావహై గ్రహ ఏవ నావత్రాపి గృహ్యతామితి తాభ్యామేతమాశ్వి-
నమగృహ్ణన్తతో వై తౌ యజ్ఞస్య శిరః ప్రత్యధత్తాం యదాశ్వినో
గృహ్యతే యజ్ఞస్య నిష్కృత్యై తౌ దేవా అబ్రువన్నపూతౌ వా
ఇమౌ మనుష్యచరౌ ॥ ౩౮ ॥ భిషజావితి తస్మాద్బ్రాహ్మణేన భేష-
జం న కార్యం * అపూతో హ్యేషో ఽమేధ్యో యో భిషక్తౌ బ-
హిష్పవమానేన పవయిత్వా తాభ్యామేతమాశ్వినమగృహ్ణన్తస్మా-
ద్బహిష్పవమానే స్తుత ఆశ్వినో గృహ్యతే తస్మాదేవం విదుషా
బహిష్పవమాన ఉపసద్యః పవిత్రం వై బహిష్పవమాన ఆత్మానమే-
వ పవయతే తయోస్త్రేధా భైషజ్యం వి న్యదధురగ్నౌ తృతీయమ-
ప్సు తృతీయం బ్రాహ్మణే తృతీయం తస్మాదుదపాత్రమ్ ॥ ౩౯ ॥

☞ ఉపనిధాయ బ్రాహ్మణం దక్షిణతో నిషాద్య భేషజం కుర్యా-
ద్యావదేవ భేషజం తేన కరోతి సమర్ధుకమస్య కృతం భవతి బ్ర-
హ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాదేకపాత్రా ద్విదేవత్యా గృహ్యన్తే
ద్విపాత్రా హూయన్త ఇతి యదేకపాత్రా గృహ్యన్తే తస్మాదేకో-
న్తరతః ప్రాణో ద్విపాత్రా హూయన్తే తస్మాద్ద్వౌద్వౌ బహిష్టాత్ప్రా-
ణాః ప్రాణా వా ఏతే యద్ద్విదేవత్యాః పశవ ఇడా యదిడాం పూర్వాం
ద్విదేవత్యేభ్య ఉపహ్వయేత ॥ ౩౯ ॥ ☞ పశుభిః ప్రాణానన్త-
ర్దధీత ప్రమాయుకః స్యాద్ద్విదేవత్యాన్భక్షయిత్వేడాముప హ్వయ-
తే ప్రాణానేవాత్మన్ధిత్వా పశూనుపహ్వయతే వాగైన్ద్రవాయవ-
శ్చక్షుర్మైత్రావరుణః శ్రోత్రమాశ్వినః పురస్తాదైన్ద్రవాయవం
భక్షయతి తస్మాత్పురస్తాద్వాచా వదతి పురస్తాన్మైత్రావరుణం తస్మా-
త్పురస్తాచ్చక్షుషా పశ్యతి సర్వతః పరిహారమాశ్వినం తస్మాథ్సర్వ-
తః శ్రోత్రేణ శృణోతి ప్రాణా వా ఏతే యద్ద్విదేవత్యాః ॥ ౪౦ ॥
అరిక్తాని పాత్రాణి సాదయతి తస్మాదరిక్తా అన్తరతః ప్రాణా యతః
ఖలు వై యజ్ఞస్య వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్య-
వచరన్తి యదరిక్తాని పాత్రాణి సాదయతి క్రియమాణమేవ త-
ద్యజ్ఞస్య శయే రక్షసామనన్వవచారాయ దక్షిణస్య హవిర్ధానస్యో-
త్తరస్యాం వర్తన్యాగ్ం సాదయతి వాచ్యేవ వాచం దధాత్యా
తృతీయసవనాత్పరి శేరే యజ్ఞస్య సంతత్యై ॥ ౪౧ ॥

మనుష్యశ్చరావుదపాత్రముపప్వాయేత ద్విదేవత్యాష్షట్చ
త్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

☞ బృహస్పతిర్దేవానాం పురోహిత ఆసీచ్ఛణ్డామ-
ర్కావసురాణాం బ్రహ్మణ్వన్తో దేవా ఆసన్బ్రహ్మణ్వన్తోఽసురా *స్తే-
ఽన్యోన్యం నాశక్నువన్నభిభవితుం తే దేవాశ్శణ్డామర్కావుపా-
మన్త్రయన్త తావబ్రూతాం వరం వృణావహై గ్రహావేవ నావ-
త్రాపి గృహ్యేతామితి తాభ్యామేతౌ శుక్రామన్థినావగృహ్ణన్త-
తో దేవా అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం విదుషశ్శుక్రామన్థినౌ
గృహ్యేతే భవత్యాత్మనా పరా ॥ ౪౨ ॥ ఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి
తౌ దేవా అపనుద్యాత్మన ఇన్ద్రాయాజుహవురపనుత్తౌ శణ్డామర్కా
సహామునేతి బ్రూయాద్యం ద్విష్యాద్యమేవ ద్వేష్టి తేనైనౌ సహా-
పనుదతే స ప్రథమస్సంకృతిర్విశ్వకర్మేత్యేవైనావాత్మన ఇన్ద్రా-
యాజుహవురిన్ద్రో హ్యేతాని రూపాణి కరిక్రదచరదసౌ వా ఆ-
దిత్యశ్శుక్రశ్చన్ద్రమా మన్థ్యపిగృహ్య * ప్రాఞ్చౌ నిః ॥ ౪౩ ॥
క్రామతస్తస్మాత్ప్రాఞ్చౌ యన్తౌ న పశ్యన్తి ప్రత్యఞ్చావావృత్యజు-
హుతస్తస్మాత్ప్రత్యఞ్చౌ యన్తౌ పశ్యన్తి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య
యచ్ఛుక్రామన్థినౌ నాసికోత్తరవేదిరభితః పరిక్రమ్య జుహుతస్త-
స్మాదభితో నాసికాం చక్షుషీ తస్మాన్నాసికయా చక్షుషీ విధృతే స-
ర్వతః పరిక్రామతో రక్షసామపహత్యై దేవా వై యాః ప్రాచీరాహు-
తీరజుహవుర్యే పురస్తాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిః ప్ర ॥ ౪౪ ॥ ☞

నుదన్త యాః ప్రతీచీర్యే పశ్చాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిరపానుదన్త ప్రా-
చీరన్యా ఆహుతయో హూయన్తే ప్రత్యఞ్చౌ శుక్రామన్థినౌ పశ్చా-
చ్చైవ పురస్తాచ్చ యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే తస్మాత్పరా-
చీః ప్రజాః ప్రవీయన్తే ప్రతీచీర్జాయన్తే శుక్రామన్థినౌ వా అను
ప్రజాః ప్రజాయన్తేఽత్రిశ్చాద్యాశ్చ సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి
శుక్రశ్శుక్రశోచిషా ॥ ౪౫ ॥ సుప్రజాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి
మన్థీ మన్థిశోచిషేత్యాహైతా వై సువీరా యా అత్రిరేతాస్సుప్రజా
యా ఆద్యా య ఏవం వేదాత్త్యాస్య ప్రజా జాయతే నాద్యా ప్రజా-
పతేరక్ష్యశ్వయత్తత్పరాఽపతత్తద్వికఙ్కతం ప్రావిశత్తద్వికఙ్కతే -
నారమత తద్యవం ప్రావిశత్తద్యవేఽరమత తద్యవస్య ॥ ౪౬ ॥ య-
వత్వం యద్వైకఙ్కతం మన్థిపాత్రం భవతి సక్తుభిశ్శ్రీణాతి ప్ర-
జాపతేరేవ తచ్చక్షుస్సమ్భరతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాత్సత్యా-
న్మన్థిపాత్రగ్ం సదో నాశ్నుత ఇత్యార్తపాత్రగ్ం హీతి బ్రూయాద్య-
దశ్నువీతాన్ధోఽధ్వర్యుస్స్యాదార్తిమార్ఛేత్తస్మాన్నాశ్నుతే ॥ ౪౭ ॥
ఆత్మనా పరా నిష్పరి శుక్రశోచిషా యవస్య సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఆ-
గ్రయణాగ్రాన్గ్రహానపశ్యన్తానగృహ్ణత తతో వై తేఽగ్రం ప-
ర్యాయన్యస్యైవం విదుష ఆగ్రయణాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తేఽ-
గ్రమేవ సమానానాం పర్యేతి రుగ్ణవత్యర్చా భ్రాతృవ్యవతో గృ-
హ్ణీయాద్భ్రాతృవ్యస్యైవ రుక్త్వాఽగ్రగ్ం సమానానాం పర్యేతి యే

దేవాద్దివ్యేకాదశస్థేత్యాహ । ౯౮ ॥ ఏతావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య
ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యేష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవే-
భ్య ఇత్యాహ వైశ్వదేవ్యా హ్యేష దేవతయా వాగ్వై దేవేభ్యో ఽప-
క్రామద్యజ్ఞాయాతిష్ఠమానా తే దేవా వాచ్యపక్రాన్తాయాం తూ-
ష్ణీం గ్రహానగృహ్ణత సాఽమన్యత వాగన్తర్యన్తి వై మేతి సాఽఽగ్ర-
యణం ప్రత్యాగచ్ఛత్తదాగ్రయణస్యాగ్రయణత్వమ్ ॥ ౯౯ ॥ త-
స్మాదాగ్రయణే వాగ్విసృజ్యతే యత్తూష్ణీం పూర్వే గ్రహా గృహ్యన్తే
యథా త్సారీయతి మ ఆఖు ఇయతి నాపరాత్స్యామీత్యుపావసృజ-
త్యేవమేవ తదధ్వర్యురాగ్రయణం గృహీత్వా యజ్ఞమారభ్య వా-
చం విసృజతే త్రిర్హింకరోత్యుద్గాతౄనేవ తద్వృణీతే ప్రజాపతి-
ర్వా ఏష యదాగ్రయణో యదాగ్రయణం గృహీత్వా హింకరోతి
ప్రజాపతిరేవ ॥ ౧౦౦ ॥ తత్ప్రజా అభిజిఘ్రతి తస్మాద్వత్సం జాతం
గావోఽభిజిఘ్రన్త్యాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యదాగ్రయణస్సవనే సవనే-
ఽభిగృహ్ణాత్యాత్మన్నేవ యజ్ఞగ్ం సంతనోత్యుపరిష్టాదానయతి రేత ఏ-
వ తద్దధాత్యధస్తాదుపగృహ్ణాతి ప్రజనయత్యేవ తద్బ్రహ్మవాదినో వదన్తి
కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రీ కనిష్ఠా ఛన్దసాగ్ం సతీ సర్వాణి సవనాని వహ-
తీత్యేష వై గాయత్రియై వత్సో యదాగ్రయణస్తమేవ తదభినివ-
ర్తగ్ం సర్వాణి సవనాని వహతి తస్మాద్వత్సముపాకృతం గౌరభి
నివర్తతే ॥ ౧౦౧ ॥

ఆహాగ్రయణత్వం ప్రజాపతిర్వా ఏతే విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

యజ్ఞేన వా ఉపయజ్ఞే ర్దేవా వై యజ్ఞమాగ్నీధ్రే బ్రహ్మ - వాదినస్స త్వై దేవస్య గ్రావాణం ప్రాణ ఉపాగ్ శుర్వ్యగ్రా దేవా వా ఉపాగ్ంశౌ వాగ్వై మిత్రం యజ్ఞస్య బృహస్పతిర్దేవానాం దేవా వా ఆగ్రయణాగ్రానేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

యజ్ఞేనల్లోకే పశుమాన్థాన్యధ్సవనం మాధ్యన్దినం వాగ్వా అరిక్తాని తత్ప్రజా అభ్యేకపఞ్చాశత్ ॥ ౫౧ ॥

యజ్ఞేనగార్భినివర్తతే

హరిః ఓమ్॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే షష్ఠకాణ్డే

చతుర్థప్రశ్నస్సమాప్తః.

పఞ్చమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛథ్స వృత్రో వజ్రాదు-
ద్యతాదబిభేథ్సోఽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం మయి వీర్యం తత్తే
ప్రదాస్యామీతి తస్మా ఉక్థ్యం ప్రాయచ్ఛత్తస్మై ద్వితీయముదయ-
చ్ఛథ్సోఽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం మయి వీర్యం తత్తే ప్ర
దాస్యామీతి ॥౧॥ తస్మా ఉక్థ్యమేవ ప్రాయచ్ఛత్తస్మై తృతీయముద-
యచ్ఛత్తం విష్ణురన్వతిష్ఠత జహీతి సోఽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం
మయి వీర్యం తత్తే ప్రదాస్యామీతి తస్మా ఉక్థ్యమేవ ప్రాయచ్ఛత్త-
న్నిర్మాయం భూతమహన్యజ్ఞో హి తస్య మాయాఽఽసీద్య-
దుక్థ్యో గృహ్యత ఇన్ద్రియమేవ ॥ ౨ ॥ తద్వీర్యం యజమానో భ్రా-
తృవ్యస్య వృఙ్క్త ఇన్ద్రాయ త్వా బృహద్వతే వయస్వత ఇత్యాహేన్ద్రా-
య హి స తం ప్రాయచ్ఛత్తస్మై త్వా విష్ణవే త్వేత్యాహ యదేవ విష్ణు-
రన్వతిష్ఠత జహీతి తస్మాద్విష్ణుమన్వాభజతి త్రిర్నిర్గృహ్ణాతి త్రిర్హి స తం
తస్మై ప్రాయచ్ఛదేష తే యోనిః పునర్హవిరసీత్యాహ పునఃపునః
హ్యస్మాన్నిర్గృహ్ణాతి చక్షుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదుక్థ్యస్తస్మాదుక్థ్యం
హుతగ్ం సోమా అన్వాయన్తి తస్మాదాత్మా చక్షురన్వేతి తస్మాదేకం

యస్తం బహవోఽనుయన్తి తస్మాదేకో బహూనాం భద్రో భవతి త-
స్మాదేకో బహ్వీర్జాయా విన్దతే యది కామయేతాధ్వర్యురాత్మానం
యజ్ఞయశసేనార్పయేయమిత్యన్తరాఽఽహవనీయం చ హవిర్ధానం చ తి-
ష్ఠన్నవనయేత్ ॥ ౪ ॥ ఆత్మానమేవ యజ్ఞయశసేనార్పయతి
యది కామయేత యజమానం యజ్ఞయశసేనార్పయేయమిత్యన్త-
రా సదో హవిర్ధానే తిష్ఠన్నవనయేద్యజమానమేవ యజ్ఞయశసే-
నార్పయతి యది కామయేత సదస్యాన్ యజ్ఞయశసేనార్పయేయ-
మితి సద ఆలభ్యావనయేత్సదస్యానేవ యజ్ఞయశసేనార్పయతి ॥ ౫ ॥

ఇతస్త్రీయమేవపునఃపునర్నయేత్త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

ఆయుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధ్రువ ఉత్తమో గ్రహాణాం గృ-
హ్యతే * తస్మాదాయుః ప్రాణానాముత్తమం మూర్ధానం దివో అరతింపృ-
థివ్యా ఇత్యాహ మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి వైశ్వానర-
మృతాయ జాతమగ్నిమిత్యాహ వైశ్వానరగ్ంహి దేవతయాఽఽ-
యురుభయతో వైశ్వానరో గృహ్యతే తస్మాదుభయతః ప్రాణా అధస్తా-
చ్చోపరిష్టాచ్చార్ధినోఽన్యే గ్రహా గృహ్యన్తేఽర్ధీ ధ్రువస్తస్మాత్ ॥ ౬ ॥
అర్ధ్యవాక్ప్రాణినోఽన్యేషాం ప్రాణానాముపోప్తేఽన్యే గ్రహాః సాద్య-
న్తేఽనుపోప్తో ధ్రువస్తస్మాదస్థ్నాఽన్యాః ప్రజాః ప్రతి తిష్ఠన్తి మాగ్ంసే-
నాన్యా అసురా వా ఉత్తరతః పృథివీం పర్యాచికీర్షన్తాం దేవా ధ్రువేణా-
దృగ్ంహన్తద్ధ్రువస్య ధ్రువత్వం యద్ధ్రువ ఉత్తరతః సాద్యతే ధృత్యా ఆ
యుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధ్రువ ఆత్మా హోతా యద్ధోతృచమసే

ధ్రువమప్య నయత్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య ॥ ౮ ॥ ఆయుర్దధాతి పురస్తాద్దృక్థస్యావనీయ ఇత్యాహ పురస్తాద్ధ్యాయుషో భుఙ్క్తే మధ్యతోఽవనీయ ఇత్యాహ మధ్యమేన హ్యాయుషో భుఙ్క్త ఉత్తరార్ధేఽవనీయ ఇత్యాహోత్తమేన హ్యాయుషో భుఙ్క్తే వైశ్వదేవ్యామృచిశస్య - మానాయామవనయతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః ప్రజాస్వేవాయుర్దధాతి॥

ధ్రువస్తస్మాదేవ యజ్ఞస్యైకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

యజ్ఞేన వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయగ్గ్స్తేఽమన్యన్త మనుష్యా నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తే సంవథ్సరేణ యోపయిత్వా సువర్గం లోకమాయన్తమృషయ ఋతుగ్రహైరేవాను ప్రాజానన్ యదృతుగ్రహా గృహ్యన్తే సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై ద్వాదశ గృహ్యన్తే ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరస్య ప్రజ్ఞాత్యై సహ ప్రథమౌ గృహ్యేతే సహోత్తమౌ తస్మాద్ద్వన్ద్వం ద్వావృతూ ఉభయతో ముఖమృతుపాత్రం భవతి కః ॥ ౯ ॥ ☞ హి తద్వేద యత ఋతూనాం ముఖమృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహ షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాత్యృతుభిరితి చతుశ్చతుష్పద ఏవ పశూన్ప్రీణాతి ద్విః పునరృతునాఽఽహ ద్విపద ఏవ ప్రీణాత్యృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహర్తుభిరితి చతుస్తస్మాచ్చతుష్పాదః పశవ ఋతూనుపజీవన్తి ద్విః ॥ ౧౦ ॥ ☞ పునరృతునాఽఽహ తస్మాద్ద్విపాదశ్చతుష్పదః పశూనుప జీవన్త్యృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహర్తుభిరితి చతుర్ద్విః పునరృతునాఽఽహాక్రమణమేవ తథ్సేతుం యజ-

మానసఃకురుతే సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై * నాన్యోన్యమను
ప్రపద్యేత యదన్యోన్యమనుప్రపద్యేతర్తుర్ ఋతుమను ప్రపద్యే-
తర్తవః ప్రమాయుకాస్స్యుః ॥ ౧౧ ॥ ప్రసిద్ధమేవాధ్వర్యుర్దక్షిణేన
ప్రపద్యతే ప్రసిద్ధం ప్రతిప్రస్థాతోత్తరేణ తస్మాదాదిత్యష్షణ్మాసో దక్షి-
ణేనైతి షడుత్తరేణోపయామగృహీతోఽసి సꣳసర్పోఽస్యꣳహస్ప-
త్యాయ త్వేత్యాహాస్తి త్రయోదశో మాస ఇత్యాహుస్తమేవ తత్ప్రీ-
ణాతి ॥ ౧౨ ॥ కోజీవన్తిద్విపున్యశ్చతుస్త్రిꣳశచ్చ ॥ ౩ ॥

సువర్గాయ వా ఏతే లోకాయ గృహ్యన్తే యదృతుగ్రహా
జ్యోతిరిన్ద్రాగ్నీ యదైన్ద్రాగ్నమృతుపాత్రేణ గృహ్ణాతి జ్యోతిరే-
వాస్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా ఓజోభృతౌ వా
ఏతౌ దేవానాం యదిన్ద్రాగ్నీ యదైన్ద్రాగ్నో గృహ్యత ఓజ ఏవావరు-
న్ధే వైశ్వదేవꣳ శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజా అసా-
వాదిత్యశ్శుక్రో యద్వైశ్వదేవꣳ శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి తస్మాదసా-
వాదిత్యః ॥ ౧౩ ॥ సర్వాః ప్రజాః ప్రత్యఙ్ఙుదేతి తస్మాత్సర్వ ఏవ మన్యతే
మాం ప్రత్యుదగాదితి వైశ్వదేవꣳ శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి వైశ్వదే-
వ్యో వై ప్రజాస్తేజశ్శుక్రో యద్వైశ్వదేవꣳ శుక్రపాత్రేణ గృ-
హ్ణాతి ప్రజాస్వేవ తేజో దధాతి ॥ ౧౪ ॥

తస్మాదసావాదిత్యస్త్రిꣳశచ్చ ॥ ౪ ॥

ఇన్ద్రో మరుద్భిస్సాంవిద్యేన మాధ్యన్దినే సవనే వృత్రమ-
హన్ యన్మాధ్యన్దినే సవనే మరుత్వతీయా గృహ్యన్తే వార్త్రఘ్నా

ఏవ తే యజమానస్య గృహ్యన్తే తస్యవృత్రం జఘ్నుష ఋతవో౽-
ముహ్యన్థ్సఋతుపాత్రేణ మరుత్వతీయానగృహ్ణాత్తతో వై స ఋ-
తూన్ప్రాజానాద్యదృతుపాత్రేణ మరుత్వతీయా గృహ్యన్త ఋ-
తూనాం ప్రజ్ఞాత్యై వజ్రం వా ఏతం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర
హరతి యన్మరుత్వతీయా ఉదేవ ప్రథమేన ॥ ౧౫ ॥ ☞ య-
చ్ఛతి ప్రహరతి ద్వితీయేన స్తృణుతే తృతీయేనాయుధం వా ఏతద్య-
జమానస్సగ్ం స్కురుతే యన్మరుత్వతీయా ధనురేవ ప్రథమో
జ్యా ద్వితీయ ఇషుస్తృతీయః ప్రత్యేవ ప్రథమేన ధత్తే విసృజతి
ద్వితీయేన విధ్యతి తృతీయేనేన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా పరాం
పరావతమగచ్ఛదపారాధమితి మన్యమానస్స హరితో౽భవత్స ఏ-
తాన్మరుత్వతీయానాత్మస్పరణానపశ్యత్తానగృహ్ణీత ॥ ౧౬ ॥
☞ ప్రాణమేవ ప్రథమేనాస్పృణుతాపానం ద్వితీయేనాత్మానం
తృతీయేనాత్మస్పరణా వా ఏతే యజమానస్య గృహ్యన్తే యన్మరు-
త్వతీయాః ప్రాణమేవ ప్రథమేనస్పృణుతే౽పానం ద్వితీయేనా-
త్మానం తృతీయేనేన్ద్రో వృత్రమహన్తం దేవా అబ్రువన్మహా-
న్వా అయమభూద్యో వృత్రమవధీదితి తన్మహేన్ద్రస్య మహేన్ద్రత్వగ్ం
స ఏతం మాహేన్ద్రముద్ధారముదహరత వృత్రగ్ం హత్వా౽న్యాసు
దేవతాస్వధి యన్మాహేన్ద్రో గృహ్యత ఉద్ధారమేవ తం యజమాన
ఉద్ధరతే౽న్యాసు ప్రజాస్వధి శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి యజమానదేవ-

తేజో వై మాహేన్ద్రస్తేజశ్శుక్రో యన్మాహేన్ద్రగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి యజమాన ఏవ తేజో దధాతి ॥ ౧౭ ॥

ప్రథమేనాగృహ్ణీత దేవతాస్త్వష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౫ ॥.

అదితిః పుత్రకామా సాధ్యేభ్యో దేవేభ్యో బ్రహ్మౌదనమపచత్తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుస్తత్ప్రాశ్నాత్సా రేతోఽధత్త తస్యై చత్వార ఆదిత్యా అజాయన్త సా ద్వితీయమపచత్సాఽమన్యతోచ్ఛేషణాన్మ ఇమేఽజ్ఞత యదగ్రే ప్రాశిష్యామీతో మే వసీయాగ్ంసో జనిష్యన్త ఇతి సాఽగ్రే ప్రాశ్నాత్సా రేతోఽధత్త తస్యై వ్యృద్ధమాణ్డమజాయత సాఽఽదిత్యేభ్య ఏవ ॥ ౧౮ ॥ తృతీయమపచద్భోగాయ మ ఇదగ్ం శ్రాన్తమస్త్వితి తేఽబ్రువన్వరం వృణామహై యోఽతో జాయాతా అస్మాకగ్ం స ఏకోఽసద్యోఽస్య ప్రజాయామృధ్యాతా అస్మాకం భోగాయ భవాదితి తతో వివస్వానాదిత్యోఽజాయత తస్య వా ఇయం ప్రజా * యన్మనుష్యాస్తాస్వేక ఏవర్ద్ధో యో యజతే స దేవానాం భోగాయ భవతి దేవా వై యజ్ఞాత్ ॥ ౧౯ ॥ రుద్రమన్తరాయన్త్స * ఆదిత్యానన్వాక్రమత తే ద్విదేవత్యాన్ప్రాపద్యన్త తాన్న ప్రతి ప్రాయచ్ఛన్తస్మాదపి వధ్యం ప్రపన్నం న ప్రతి ప్రయచ్ఛన్తి తస్మాద్ద్విదేవత్యేభ్య ఆదిత్యో నిర్గృహ్యతే యదుచ్ఛేషణాదజాయన్త తస్మాదుచ్ఛేషణాద్గృహ్యతే తిసృభిరృగ్భిర్గృహ్ణాతి. మాతా పితా పుత్రస్తదేవ తన్మిథునముల్బం గర్భో జరాయు తదేవ తత్ ॥ మిథునం పశవో వా ఏతే యదాదిత్య ఊర్గ్దధి దధ్నా మధ్యతః శ్రీణా-

ఊర్జమేవ పశూనాం మధ్యతో దధాతి శృతాతఙ్క్యేన మేధ్య-
త్వాయ తస్మాదామా పక్వం దుహే పశవో వా ఏతే యదాదిత్యః పరిశ్రి-
త్య గృహ్ణాతి ప్రతిరుద్ధ్యైవాస్మై పశూన్గృహ్ణాతి పశవో వా ఏతే య-
దాదిత్య ఏష రుద్రో యదగ్నిః పరిశ్రిత్య గృహ్ణాతి రుద్రాదేవ
పశూనన్తర్దధాతి ॥ ౨౧ ॥ ఏష వై వివస్వానాదిత్యో య-
దుపాగ్ంశుసవనస్స ఏతమేవ సోమపీథం పరిశయ ఆతృతీయస-
వనాద్వివస్వ ఆదిత్యైష తే సోమపీథ ఇత్యాహ వివస్వన్తమేవాదిత్య-
గ్ం సోమపీథేన సమర్ధయతి యా దివ్యా వృష్టిస్తయా త్వా శ్రీణా-
మీతి వృష్టికామస్య శ్రీణీయాద్వృష్టిమేవావరున్ధే యది తాజక్ప్ర-
స్కన్దేద్వర్షుకః పర్జన్యస్స్యాద్యది చిరమవర్షుకో న సాదయత్య-
సన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నాను వషట్కరోతి యదనువషట్కు-
ర్యాద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేన్న హుత్వాఽన్వీక్షేత యదన్వీక్షేత
చక్షురస్య ప్రమాయుకగ్ం స్యాత్తస్మాన్నాన్వీక్ష్యః ॥ ౨౨ ॥

ఏవ యజ్ఞాజ్జరాయు తదేవ తదన్తర్దధాతి న సప్త విగ్ం-
శతిశ్చ ॥ ౭ ॥

అన్తర్యామపాత్రేణ సావిత్రమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి
ప్రజాపతిర్వా ఏష యదాగ్రయణః ప్రజానాం ప్రజననాయ న సాదయ-
త్యసన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నాను వషట్కరోతి యదనువషట్కుర్యా-
ద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేదేష వై గాయత్రో దేవానాం యథ్స-
వితైష గాయత్రియై లోకే గృహ్యతే యదాగ్రయణో యదన్త-

ర్యామపాత్రేణ సావిత్రమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి స్వాదేవైనం యో-
నేర్నిర్గృహ్ణాతి విశ్వే ॥ ౧౩ ॥ దేవాస్తృతీయగ్ం సవనం నో-
దయచ్ఛన్తే సవితారం ప్రాతస్సవనభాగగ్ం సన్తం తృతీయసవ-
నమభిపర్యణయన్తతో వై తే తృతీయగ్ం సవనముదయచ్ఛన్య-
త్తృతీయసవనే సావిత్రో గృహ్యతే తృతీయస్య సవనస్యోద్యత్యై
సవితృపాత్రేణ వైశ్వదేవం కలశాద్గృహ్ణాతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజా
వైశ్వదేవః కలశస్సవితా ప్రసవానామీశే యత్సవితృపాత్రేణ వైశ్వ-
దేవం కలశాద్గృహ్ణాతి సవితృప్రసూత ఏవాస్మై ప్రజాః ప్ర ॥ ౧౪ ॥
☞ జనయతి సోమేసోమమభిగృహ్ణాతి రేతస ఏవ తద్దధాతి సుశర్మాఽసి
సుప్రతిష్ఠాన ఇత్యాహ సోమే హి సోమమభిగృహ్ణాతి ప్రతిష్ఠిత్యా ఏత-
స్మిన్వా అపి గ్రహే మనుష్యేభ్యో దేవేభ్యః పితృభ్యః క్రియతే సుశర్మాఽసి
సుప్రతిష్ఠాన ఇత్యాహ మనుష్యేభ్య ఏవైతేన కరోతి బృహదిత్యాహ
దేవేభ్య ఏవైతేన కరోతి నమ ఇత్యాహ పితృభ్య ఏవైతేన కరోత్యే-
తావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యేష తే యో-
నిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యాహ వైశ్వదేవో హ్యేషః ॥ ౧౫ ॥

విశ్వే ప్ర పితృభ్య ఏవైతేన కరోత్యేకాన్నవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

☞ ప్రాణో వా ఏష యదుపాగ్ంశుర్యదుపాగ్ంశుపాత్రే-
ణ ప్రథమశ్చోత్తమశ్చ గ్రహౌ గృహ్యేతే ప్రాణమేవాను ప్రయన్తి
ప్రాణమనూద్యన్తి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదాగ్రయణః ప్రాణ ఉపా-
గ్ంశుః పత్నీః ప్రజాః ప్రజనయన్తి యదుపాగ్ంశుపాత్రేణ పాత్నీ-

ప్రతమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి ప్రజానాం ప్రజననాయ తస్మాత్తామ్రీం
ప్రజా అనుప్రజాయన్తే దేవా వా ఇతఇతః పత్నీస్సువర్గమ్ ॥ ౨౬ ॥
లోకమజిగాగ్ంసన్తేసువర్గం లోకం నప్రాజానన్తఏతం పాత్నీ-
వతమపశ్యన్తమగృహ్ణత తతో వై తేసువర్గం లోకం ప్రాజానన్ య-
త్పాత్నీవతో గృహ్యతే సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై ససోమోనా-
తిష్ఠత స్త్రీభ్యో గృహ్యమాణస్తం ఘృతం వజ్రం కృత్వాఽఘ్నన్తం
నిరిన్ద్రియం భూతమగృహ్ణన్తస్మాత్స్త్రియో నిరిన్ద్రియా అదాయా-
దీరపిపాపాత్పుగ్ంస ఉపస్తితరమ్ ॥ ౨౭ ॥ వదన్తి యద్ఘృతేన
పాత్నీవతగ్ం శ్రీణాతి వజ్రేణైవైనం వశేకృత్వా గృహ్ణాత్యుపయామ-
గృహీతోఽసీత్యాహేయంవా ఉపయామస్తస్మాదిమాం ప్రజా అను
ప్రజాయన్తే బృహస్పతిసుతస్యత ఇత్యాహ బ్రహ్మవై దేవానాం బృహ-
స్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై ప్రజాః ప్రజనయతీన్దో ఇత్యాహ రేతో వా ఇ-
న్దూ రేతఏవ తద్దధాతీన్ద్రియావఇతి ॥ ౨౮ ॥ ఆహప్రజావా ఇన్ద్రి-
యం ప్రజామేవాస్మై ప్రజనయ * త్యగ్నా ౩ ఇత్యాహాగ్నిర్వై రే-
తోధాః పత్నీవ ఇత్యాహ మిథునత్వాయ సజూర్దేవేన త్వష్ట్రా సోమం
పిబేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ
పశుషు దధాతి దేవా వై త్వష్టారమజిఘాగ్ంసన్థ్స పత్నీః ప్రాపద్యత తం న
ప్రతి ప్రాయచ్ఛన్తస్మాదపి ॥ ౨౯ ॥ వధ్యం ప్రపన్నం న ప్రతి
ప్రయచ్ఛన్తి తస్మాత్పాత్నీవతే త్వష్ట్రేఽపి గృహ్యతే నసాదయత్య-
సన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నానువషట్కరోతి యదను వషట్కు-

ర్యాద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేద్యన్నానువషట్కుర్యాదశాన్తమ-
గ్నీథ్సోమం భక్షయేదుపాగ్ంశ్వనువషట్కరోతి న రుద్రం ప్రజా అ-
న్వవసృజతి శాన్తమగ్నీథ్సోమం భక్షయత్యగ్నీన్నేష్టురుపస్థమాసీద
నేష్టః పత్నీముదానయేత్యాహాగ్నీదేవ నేష్టరి రేతో దధాతి నేష్టా
పత్నియాముద్గాత్రా సఙ్ఖ్యాపయతి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదుద్గాతా ప్ర-
జానాం ప్రజననాయాప ఉపప్రవర్తయతి రేత ఏవ తథ్సిఞ్చత్యూరు-
ణోపప్రవర్తయత్యూరుణా హి రేతస్సిచ్యతే నగ్నఙ్కృత్యోరుము-
పప్రవర్తయతి యదా హి నగ్న ఊరుర్భవత్యథ మిథునీ భవతోఽథ
రేతస్సిచ్యతేఽథ ప్రజాః ప్రజాయన్తే ॥ ౩౧ ॥ పత్నీస్సువర్గము-
పస్తితరమిన్ద్రియావ ఇత్యపిసీదమిథున్యష్టౌ చ ॥ ౮ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య శీర్షకపాలముదౌబ్జథ్స ద్రోణకల-
శోఽభవత్తస్మాథ్సోమస్సమస్రవథ్స హారియోజనోఽభవత్తం వ్యచి-
కిథ్సజ్జుహవానీ ౩ మా హౌషా ౩ మితి సోఽమన్యత యద్ధోష్యామ్యా-
మగ్ం హోష్యామి యన్న హోష్యామి యజ్ఞవేశసం కరిష్యా-
మీతి తమద్ధ్రియత హోతుగ్ం సోఽగ్నిరబ్రవీన్న మయ్యామగ్ం
హోష్యసీతి తం ధానాభిరశ్రీణాత్ ॥ ౩౨ ॥ తగ్ం శృతం భూత-
మజుహోద్యద్ధానాభిర్హారియోజనగ్ం శ్రీణాతి శృతత్వాయ శృత-
మేవైనం భూతం జుహోతి బహ్వీభిశ్శ్రీణాత్యేతావతీర్వా అస్యా-
ముష్మిన్లోకే కామదుఘా భవన్త్యథో ఖల్వాహురేతా వా ఇన్ద్రస్య
పృశ్ఞయః కామదుఘా యద్ధారియోజనీరితి తస్మాద్బహ్వీభిశ్శ్రీణీ-

యాదృక్సోమమేవా ఇన్ద్రస్య హారీ సోమపానౌ తయోః పరిధయ ఆ-
ధానం యదప్రహృత్య పరిధీఞ్జుహుయాదన్తరాధానాభ్యామ్ ॥ ౩౩ ॥
ఘాసం ప్రయచ్ఛేత్ప్రహృత్య పరిధీఞ్జుహోతి నిరాధానాభ్యామేవ
ఘాసం ప్రయచ్ఛత్యున్నేతా జుహోతి * యాతయామేవ హ్యే-
తర్హ్యధ్వర్యుః స్వగాకృతో యదధ్వర్యుర్జుహుయాద్యథావిముక్తం
పునర్యునక్తి తాదృగేవ తచ్ఛిరః పర్యధినిధాయ జుహోతి శీర్షతో
హి స సమభవద్విక్రమ్య జుహోతి విక్రమ్య హీన్ద్రో వృత్రమ-
హన్త్సమృద్ధ్యై పశవో వై హారియోజనీర్యత్సంభిన్ద్యాదల్పాః ॥ ౩౪ ॥
ఏనంపశవో భుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్ యన్న సంభిన్ద్యాద్బహవ ఏనం ప-
శవోఽభుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్మనసా సంబాధత ఉభయం కరోతి బహ-
వ ఏవైనం పశవో భుఞ్జన్త ఉప తిష్ఠన్త ఉన్నేతర్యుపహవమిచ్ఛన్తే య
ఏవ తత్ర సోమపీథస్తమేవావరున్ధత ఉత్తరవేద్యాం నివపతి పశవో వా
ఉత్తరవేదిః పశవో హారియోజనీః పశుష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయన్తి ॥
అల్పాః ఏనమన్తరాధానాభ్యామల్పాః స్థాపయన్తి ॥ ౭ ॥

గ్రహాన్వా అను ప్రజాః పశవః ప్రజాయన్త ఉపాంశ్వన్త-
ర్యామావజావయః శుక్రామన్థినౌ పురుషా ఋతుగ్రహానేకశఫా
ఆదిత్యగ్రహం గావ ఆదిత్యగ్రహో భూయిష్ఠాభిర్ ఋగ్భిర్గృహ్యతే
తస్మాద్గావః పశూనాం భూయిష్ఠా యత్త్రిరుపాꣳశుꣳ హస్తేన వి-
గృహ్ణాతి తస్మాత్ * ద్వౌ త్రీనజా జనయత్యథావయో భూయసీః పి-
తా వా ఏష యదాగ్రయణః పుత్రః కలశో యదాగ్రయణ ఉపదస్యే-

త్రకలశాద్గృహ్ణీయాద్యథా పితా ॥ ౩౮ ॥ పుత్రం క్షిత ఉపధావతి తాదృగేవ తద్యత్కలశ ఉపదస్యేదాగ్రయణాద్గృహ్ణీయాద్యథా పుత్రః పితరం క్షిత ఉప ధావతి తాదృగేవ తదాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యదాగ్రయణో యద్గ్రహో వా కలశో వోపదస్యేదాగ్రయణాద్గృహ్ణీయాదాత్మన ఏవాధి యజ్ఞం నిష్కరోత్యవిజ్ఞాతో వా ఏష గృహ్యతే యదాగ్రయణస్థాల్యా గృహ్ణాతి వాయవ్యేన జుహోతి తస్మాత్ ॥ గర్భేణావిజ్ఞాతేన బ్రహ్మహావభృథమవయన్తి పరా స్థాలీరస్యన్త్యుద్వాయవ్యాని హరన్తి తస్మాత్స్త్రియం జాతాం పరాస్యన్త్యుత్పుమాంసగ్ం హరన్తి యత్పురోరుచమాహ యథా వస్యస ఆహరతి తాదృగేవ తద్యద్గ్రహం గృహ్ణాతి యథా వస్యస ఆహృత్య ప్రాహ తాదృగేవ తద్యత్సాదయతి యథా వస్యస ఉపనిధాయాపక్రామతి తాదృగేవ తద్యద్వై యజ్ఞస్య సామ్నా యజుషా క్రియతే శిథిలం తద్యదృచా తద్దృఢం పురస్తాదుపయామా యజుషా గృహ్యన్త ఉపరిష్టాదుపయామా ఋచా యజ్ఞస్య ధృత్యై ॥ ౩౯ ॥ యథా పితా తస్మాదపక్రామతి తాదృగేవ తద్యద్గ్రహాదశ చ ॥ ౧౦ ॥

ప్రాన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నాన్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తేఽముమేవ తైర్లోకమభిజయతి పరాఙివ హ్యసౌ లోకో యాని పునః ప్రయుజ్యన్త ఇమమేవ తైర్లోకమభిజయతి * పునః పునరివ హ్యయం లోకః ప్రాన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నాన్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తే తాన్యన్వోషధయః

పరాభవన్తి యాని పునః ॥ ౩౯ ॥ ☞ ప్రయుజ్యన్తే తాన్య-
న్వవమధ్యః పునరాభవన్తి ప్రాన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నా-
న్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తే తాన్యన్వారణ్యాః ప-
శవోఽరణ్యమపయన్తి యాని పునః ప్రయుజ్యన్తే తాన్యనుగ్రా-
మ్యాః పశవో గ్రామముపావయన్తి యో వై గ్రహాణాం నిదా-
నం వేద నిదానవాన్భవత్యాజ్యమిత్యుక్థం తద్వై గ్రహాణాం ని-
దానం యదుపాగ్ంశు శగ్ంసతి తత్ ॥ ౪౦ ॥ ☞ ఉ-
పాగ్ంశ్వన్తర్యామయోర్యదుచ్చైస్తదితరేషాం గ్రహాణామేత-
ద్వై గ్రహాణాం నిదానం య ఏవం వేద నిదానవాన్భవతి యో వై గ్ర-
హాణాం మిథునం వేద ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే స్థాలీభి-
రన్యే గ్రహా గృహ్యన్తే వాయవ్యైరన్య ఏతద్వై గ్రహాణాం మిథు-
నం య ఏవం వేద ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయత ఇన్ద్రస్త్వష్టు-
స్సోమమభీషహాఽపిబత్స విష్వఙ్ ॥ ౪౧ ॥ వ్యార్చ్ఛత్స ఆత్మన్నా-
రమణం నావిన్దత్స ఏతాననుసవనం పురోడాశానపశ్యత్తాన్నిరవప-
త్తైర్వై స ఆత్మన్నారమణమకురుత తస్మాదనుసవనం పురోడాశా నిరు-
ప్యన్తే తస్మాదనుసవనం పురోడాశానాం ప్రాశ్నీయాదాత్మన్నేవార-
మణం కురుతే నైనగ్ం సోమోఽతి పవతే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి
నర్చా న యజుషా పఙ్క్తిరాప్యతేఽథ కిం యజ్ఞస్య పాఙ్క్తత్వమితి
ధానాః కరమ్భః పరివాపః పురోడాశః పయస్యా తేన పఙ్క్తిరాప్యతే
తద్యజ్ఞస్య పాఙ్క్తత్వమ్ ॥ ౪౨ ॥

భవన్తి యాని పునశ్శగ్ంసన్తి తద్విపృష్ఠ్యం చతుర్దశ చ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రాయాయుర్వై యజ్ఞేన సువర్గాయేన్ద్రో మరుద్భిరదితిరన్తర్యామపాత్రేణ ప్రాణ ఉపాగ్ంశుపాత్రేణేన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య గ్రహాన్వాన్యాన్యేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రాయ పునర్ ఋతునాఽఽహ మిథునం పశ-వో నేష్టః పత్నీముపాగ్ంశ్వన్తర్యామయోర్ద్విచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౨ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రాయ పాత్రత్వమ్.

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే షష్ఠకాణ్డే

పఞ్చమప్రశ్నస్సమాప్తః.

షష్ఠకాణ్డే షష్ఠప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయన్తే యద్దాక్షిణాని ద్వాభ్యాం గార్హపత్యే జుహోతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యా ఆగ్నీధ్రే జుహోత్యన్తరిక్ష ఏవా క్రమతే సదోఽభ్యైతి సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి సౌరీభ్యామృగ్భ్యాం గార్హపత్యే జుహోత్యముమేవైనం లోకగ్ం సమారోహయతి నయవత్యాఽఽగ్నీధ్రే జుహోతి సువర్గస్య లోకస్యాభినీత్యై దివం గచ్ఛ సువః పతేతి హిరణ్యమ్ ॥ 1 ॥ హుత్వోద్గృహ్ణాతి సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి * రూపేణ వో రూపమభ్యైమీత్యాహ రూపేణ హ్యేషాగ్ం * రూపమభ్యైతి యద్ధిరణ్యేన తుథో వో విశ్వవేదా విభజత్విత్యాహ తుథో హ స్మ వై విశ్వవేదా దేవానాం దక్షిణా విభజతి తేనైవైనా విభజత్యేతత్తే అగ్నే రాధః ॥ 2 ॥ * ఐతి సోమచ్యుతమిత్యాహ సోమచ్యుతగ్ం హ్యస్య * రాధ ఐతి తన్మిత్రస్య పథా నయేత్యాహ శాన్త్యై ఋతస్య పథా ప్రేత చన్ద్రదక్షిణా ఇత్యాహ సత్యం వా ఋతగ్ం సత్యేనైవైనా ఋతేన విభజతి యజ్ఞస్య పథా సువితా నయన్తీరిత్యాహ యజ్ఞస్య హ్యేతాః పథా యన్తి యద్దక్షిణా బ్రాహ్మణమద్య రాధ్యాసమ్ ॥ 3 ॥

ఋషిమార్షేయమిత్యాహైష వై బ్రాహ్మణఋషిరార్షేయో య
శ్శుశ్రువాన్తస్మాదేవమాహ విసువ్రపశ్యవ్యన్తరిక్షమిత్యాహ సువర్గ
మేవైనం లోకం గమయతి యతస్వసదస్యైరిత్యాహ మిత్రత్వా
యాస్మద్దాత్రా దేవత్రాగచ్ఛత మధుమతీః ప్రదాతారమావిశతే
త్యాహ వయమిహ ప్రదాతారస్స్మోఽస్మానముత్ర మధుమతీరా
విశతేతి ॥ ౪ ॥ వా ఏతదాహ హిరణ్యం దదాతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం
జ్యోతిరేవ పురస్తాద్ధత్తే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా అగ్నీధే దదా-
త్యగ్నిముఖానేవర్తూన్ప్రీణాతి బ్రహ్మణే దదాతి ప్రసూత్యై హో-
త్రే దదాత్యాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యద్ధోతాఽఽత్మానమేవ యజ్ఞస్య
దక్షిణాభిస్సమర్ధయతి ॥ ౫ ॥

హిరణ్యగ్ంరాధోరాధ్యాస్త మధుమతీరావిశతేత్యష్టాత్రిగ్ం-
శచ్చ ॥ ౧ ॥

సమిష్టయజూగ్ంషి జుహోతి యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై యద్వై య-
జ్ఞస్య క్రూరం యద్విలిష్టం యదత్యేతి యన్నాత్యేతి యదతికరోతి
యన్నాపి కరోతి తదేవ తైః ప్రీణాతి నవ జుహోతి నవ వై పురుషే
ప్రాణాః పురుషేణ యజ్ఞస్సమ్మితో యావానేవ యజ్ఞస్తం ప్రీణాతి ష-
డృగ్మియాణి జుహోతి షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి త్రీణి
యజూగ్ంషి ॥ ౬ ॥ త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకాన్ప్రీణాతి
యజ్ఞ యజ్ఞం గచ్ఛ యజ్ఞపతిం గచ్ఛేత్యాహ యజ్ఞపతిమేవైనం గమ-
యతి స్వాం యోనిం గచ్ఛేత్యాహ స్వామేవైనం యోనిం గమయత్యే-

ష తే యజ్ఞో యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకస్సువీర ఇత్యాహ యజమాన ఏవ
వీర్యం దధాతి వాసిష్ఠో హ సాత్యహవ్యో దేవభాగం పప్రచ్ఛ యథ్సృ-
ఞ్జయాన్బహు యాజినోఽయీయజో యజ్ఞే ॥ ౭ ॥ యజ్ఞం ప్రత్య-
తిష్ఠిపా ౩ యజ్ఞపతా ౩ వితి స హోవాచ యజ్ఞపతావితి సత్యా-
ద్వై సృఞ్జయాః పరాబభూవురితి హోవాచ యజ్ఞే వావ యజ్ఞః ప్రతి-
ష్ఠాప్య ఆసీద్యజమానస్యాపరాభావాయేతి దేవా గాతువిదో గాతుం వి-
త్త్వా గాతుమితేత్యాహ యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి యజమా-
నస్యాపరాభావాయ ॥ ౮ ॥

యజూగ్ంషి యజ్ఞ ఏకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

అవభృథ యజూగ్ంషి జుహోతి యదేవార్వాచీనమేకహాయ-
నాదేనః కరోతి తదేవ తైరవయజతేఽపోఽవభృథమవైత్యప్సు వై
వరుణస్సాక్షాదేవ వరుణమవ యజతే వర్త్మనా వా అన్విత్య యజ్ఞగ్ం
రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి సామ్నా ప్రస్తోతాఽన్వవైతి సామ వై రక్షో-
హా రక్షసామపహత్యై త్రిర్నిధనముపైతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య
ఏవ లోకేభ్యో రక్షాగ్ంసి ॥ ౯ ॥ అపహన్తి పురుషః పురుషో నిధనముపైతి
పురుషః పురుషో హి రక్షస్వీ రక్షసామపహత్యా ఉరుగ్ం హి రాజా వరుణ-
శ్చకారేత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై శతం తే రాజన్భిషజస్సహస్రమిత్యాహ
భేషజమేవాస్మై కరోత్యభిష్ఠితో వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ వరుణపాశ-
మేవాభి తిష్ఠతి బర్హిరభి జుహోత్యాహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యా అథో
అగ్నివత్యేవ జుహోత్యపబర్హిషః ప్రయాజాన్ ॥ ౧౦ ॥ యజతి

ప్రజా వై బర్హిః ప్రజా ఏవ వరుణ పాశాన్ముఞ్చత్యాజ్యభాగౌ యజతి
యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి వరుణం యజతి వరుణపాశాదేవైనం
ముఞ్చత్యగ్నీ వరుణౌ యజతి సాక్షాదేవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చ-
త్యపబర్హిషావనూయాజౌ యజతి ప్రజా వై బర్హిః ప్రజా ఏవ వ-
రుణపాశాన్ముఞ్చతి చతురః ప్రయాజాꣳ యజతి ద్వావనూయాజౌ
షట్థ్సంపద్యన్తే షడ్వా ఋతవః ॥ ౧౧ ॥ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠత్యవ-
భృథ నిచఙ్కుణేత్యాహ యథోదితమేవ వరుణమవయజతే సము-
ద్రే తే హృదయ ※ మప్స్వన్తరిత్యాహ సముద్రే హ్యన్తర్వరుణస్సం త్వా
విశన్త్వోషధీరుతాప ఇత్యాహాద్భిరేవైనమోషధీభిస్సమ్యఞ్చం దధా-
తి దేవీరాప ఏష వో గర్భ ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్పశవో వై ॥ ౧౨ ॥
సోమో యద్భిన్నానాం భక్షయేత్పశుమాన్థ్స్యాద్వరుణస్త్వేనం
గృహ్ణీయాద్యన్న భక్షయేదపశుస్స్యాన్నైనం వరుణో గృహ్ణీయాదు-
పస్పృశ్యమేవ పశుమాన్భవతి నైనం వరుణో గృహ్ణాతి ప్రతియుతో
వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ వరుణపాశాదేవ నిర్ముచ్యతేఽప్రతీక్షమా
యన్తి వరుణస్యాన్తర్హిత్యా ఏధోఽస్యేధిషీమహీత్యాహ సమిధై-
వాగ్నిం నమస్యన్త ఉపాయన్తి తేజోఽసి తేజో మయి ధేహీత్యాహ తే-
జ ఏవాత్మన్ధత్తే ॥ ౧౩ ॥

లోకేభ్యో రక్షాꣳసి ప్రయాజానృతవో వై నమస్యన్తో ద్వా-
దశ చ ॥ ౩ ॥

స్ఫ్యయా వేదిముద్ధన్తి రథాక్షేణ విమిమీతే యూపం మినోతి త్రి-
వృతమేవ వజ్రగ్‌ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరతి స్తృత్యై
యదన్తర్వేది మినుయాద్దేవలోకమభిజయేద్యద్బహిర్వేది మనుష్య-
లోకం వేద్యన్తస్య సన్ధౌ మినోత్యుభయోర్లోకయోరభిజిత్యా
ఉపరసంమితాం మినుయాత్పితృలోకకామస్య రశనసంమితాం మను-
ష్యలోకకామస్య చషాలసంమితామిన్ద్రియకామస్య సర్వాన్త్సమా-
న్ప్రతిష్ఠాకామస్య యే త్రయో మధ్యమాస్తాన్త్సమాన్పశుకామ-
స్యైతాన్వై ॥ ౧౪ ॥ అను పశవ ఉపతిష్ఠన్తే పశుమానేవ భవతి
వ్యతిషజేదితరాన్ప్రజయైవైనం పశుభిర్వ్యతిషజతి యం కామయేత
ప్రమాయుకః స్యాదితి గర్తమిత్తం తస్య మినుయాదుత్తరార్ధ్యం వర్-
షిష్ఠమథ హ్రసీయాగ్‌ంసమేషా వై గర్తమిద్యస్యైవం మినోతి తాజ-
క్ప్రమీయతే దక్షిణార్ధ్యం వర్షిష్ఠం మినుయాత్సువర్గకామస్యాథ హ్రా-
సీయాగ్‌ంసమాక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానః కురుతే సువర్గ-
స్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౧౫ ॥ యదేకస్మిన్యూపే ద్వే రశనే
పరివ్యయతి తస్మాదేకో ద్వే జాయే విన్దతే యన్నైకాగ్‌ం రశనాం ద్వ-
యోర్యూపయోః పరివ్యయతి తస్మాన్నైకా ద్వౌ పతీ విన్దతే యం కా-
మయేత స్త్ర్యస్య జాయేతేత్యుపాన్తే తస్య వ్యతిషజేత్స్త్ర్యేవాస్య జా-
యతే యం కామయేత పుమానస్య జాయేతేత్యాన్తం తస్య ప్రవే-
ష్టయేత్పుమానేవాస్య ॥ ౧౬ ॥ జాయతేఽసురా వై దేవాన్దక్షిణత
ఉపానయన్తాన్దేవా ఉపశయేనైవాపానుదన్త తదుపశయస్యోపశ-

యుత్వం * యద్దక్షిణత ఉపశయ ఉపశయై భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై సర్వే వా అన్యే యూపాః పశుమన్తోఽథోపశయ ఏవాపశుస్తస్య యజమానః పశుర్యన్న నిర్దిశేదార్తిమార్చ్ఛేద్యజమానోఽసౌ తే పశురితి నిర్దిశేద్యం ద్విష్యాద్యమేవ ॥ ౧౭ ॥ ద్వేష్టి తమస్మై పశుం నిర్దిశతి యది న ద్విష్యాదాఖుస్తే పశురితి బ్రూయాన్న గ్రామ్యాన్పశూన్హినస్తి నారణ్యాన్ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత సోఽన్నాద్యేన వ్యార్ధ్యత స ఏతామేకాదశినీమపశ్యత్తయా వై సోఽన్నాద్యమవారున్ద్ధ యద్దశ యూపా భవన్తి దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ద్ధే ॥ ౧౮ ॥ య ఏకాదశః స్తన ఏవాస్యై స దుహ ఏవైనాం తేన వజ్రీ వా ఏషా సంమీయతే యదేకాదశినీశ్వరా పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చం యజ్ఞగ్ం సంమర్దితోర్యత్పాత్నీవతం మినోతి యజ్ఞస్య ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై సయత్వాయ ॥ ౧౯ ॥

వై సమష్ట్యై పుమాన్నైవాస్య యస్మైవరున్ద్ధే త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత స రిరిచానోఽమన్యత స ఏతామేకాదశినీమపశ్యత్తయా వై స ఆయురిన్ద్రియం వీర్యమాత్మన్నధత్త ప్రజా ఇవ ఖలు వా ఏష సృజతే యో యజతే స ఏతర్హి రిరిచాన ఇవ యదేషైకాదశినీ భవత్యాయురేవ తయేన్ద్రియం వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధత్తే ప్రైవాగ్నేయేన వాపయతి మిథునగ్ం సారస్వత్యా కరోతి రేతః ॥ ౨౦ ॥ సౌమ్యేన దధాతి ప్రజనయతి పౌష్ణేన బార్హస్పత్యో భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై

ప్రజాః ప్రజనయతి వైశ్వదేవ్యో భవతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః ప్రజా ఏవాస్మై ప్రజనయతీన్ద్రియమేవైన్ద్రేణావరున్ధే విశం మారుతేనౌజో బలమైన్ద్రాగ్నేన ప్రసవాయ సావిత్రో నిర్వరుణత్వాయ వారుణో మధ్యత ఐన్ద్రమాలభతే మధ్యత ఏవేన్ద్రియం యజమానే దధాతి ॥ ౨౧ ॥ పురస్తాదైన్ద్రస్య వైశ్వదేవమాలభతే వైశ్వదేవం వా అన్నమన్నమేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాదన్నమద్యత ఐన్ద్రమాలభ్య మారుతమాలభతే విడ్వై మరుతో విశమేవాస్మా అనుబధ్నాతి యది కామయేత యోఽవగతస్సోఽపరుధ్యతాం యోఽపరుద్ధస్సోఽవగచ్ఛత్వితీన్ద్రస్య లోకే వారుణమాలభేత వారుణస్య లోక ఐన్ద్రమ్ ॥ ౨౨ ॥ య ఏవావగతస్సోఽపరుధ్యతే యోఽపరుద్ధస్సోఽవగచ్ఛతి యది కామయేత ప్రజా ముహ్యేయురితి పశూన్వ్యతిషజేత్ప్రజా ఏవ మోహయతి యదభివాహతోఽపాం వారుణమాలభేత ప్రజా వరుణో గృహ్ణీయాద్దక్షిణత ఉదఞ్చమాలభతేఽపవాహతోఽపాం ప్రజానామవరుణగ్రాహాయ ॥ ౨౩ ॥

కేత్రో యజమానే దధాతి లోక ఐన్ద్రగ్ం సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఇన్ద్రః పత్నియా మనుమయాజయత్తాం పర్యగ్నికృతాముదసృజత్తయా మనురార్ధ్నోద్యత్పర్యగ్నికృతం పాత్నీవతముత్సృజతి యామేవ మనుర్ఋద్ధిమార్ధ్నోత్తామేవ యజమాన ఋధ్నోతి యజ్ఞస్య వా అప్రతిష్ఠితాద్యజ్ఞః పరాభవతి యజ్ఞం పరాభవన్తం యజమానోఽనుపరాభవతి యదాజ్యేన పాత్నీవతగ్ం సగ్గ్ంస్థాపయతి

యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై యజ్ఞః ప్రతితిష్ఠన్తం యజమానోఽను ప్రతి
తిష్ఠతీష్టం వపయా ॥ ౧౪ ॥ భవత్యనిష్టం వశయాఽథపాత్నీవతేన
ప్రచరతి తీర్థఏవ ప్రచరత్యథో ఏతర్హ్యేవాస్య యామస్త్వాష్ట్రో భ-
వతి త్వష్టా వై రేతసస్సిక్తస్య రూపాణి వికరోతి తమేవ వృషాణం ప-
త్నీష్వపి సృజతి సోఽస్మై రూపాణి వికరోతి ॥ ౧౫ ॥

వపయా షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

ఘ్నన్తి వా ఏతథ్సోమం యదభిషుణ్వన్తి యథ్సౌమ్యో భ
వతి యథా మృతాయానుస్తరణీం ఘ్నన్తి తాదృగేవ తద్యదుత్తరా-
ర్ధే వా మధ్యే వా జుహుయాద్దేవతాభ్యస్సమదం దధ్యాద్దక్షిణార్ధే
జుహోత్యేషా వై పితృణాం దిక్స్వాయామేవ దిశి పితౄన్నిరవద-
యత ఉద్గాతృభ్యో హరన్తి సామదేవత్యో వై సౌమ్యో యదేవ సా-
మ్నశ్ఛమ్బట్కుర్వన్తి తస్యైవ పశాన్తిరవ ॥ ౧౬ ॥ ఈక్షన్తే ప-
విత్రం వై సౌమ్య ఆత్మానమేవ పవయన్తే య ఆత్మానం న పరిపశ్యే-
దితాసుస్స్యాదభిదదిం కృత్వాఽవేక్షేత తస్మిన్హ్యాత్మానం పరిప-
శ్యత్యథో ఆత్మానమేవ పవయతే యో గతమనాస్స్యాథ్సోఽవేక్షేత
యన్మే మనః పరాగతం యద్వా మే అపరాగతమ్ । రాజ్ఞా సోమేన త-
ద్వయమస్మాసు ధారయామసీతి మన ఏవాత్మన్దాధార ॥ ౧౭ ॥
నగతమనా భవత్యప వై తృతీయసవనే యజ్ఞః క్రామతీజానా * దనీ-
జానమభ్యాగ్నా వైష్ణవ్యర్చా ఘృతస్య యజత్యగ్నిస్సర్వా దేవతా
విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞంచ దాధారోపాగ్ంశు యజతి

క్షుధత్వాయ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి మిత్రో యజ్ఞస్య స్విష్టం యువతే వరుణో దురిష్టం క్వ తర్హి యజ్ఞః క్వ యజమానో భవతీతి యన్మై-త్రావరుణీం వశామాలభతే మిత్రేణైవ ॥ ౭ ॥ యజ్ఞస్య స్విష్టగ్ం శమయతి వరుణేన దురిష్టం నార్తిమార్ఛతి యజమా-నో యథా వై లాఙ్గలేనోర్వరాం ప్రభిన్దన్త్యేవమృక్సామే యజ్ఞం ప్రభిన్తో యన్మైత్రావరుణీం వశామాలభతే యజ్ఞాయైవ ప్రభిన్నా-య మత్యమన్వవాస్యతి శాన్త్యై యాతయామాని వా ఏతస్య ఛ-న్దాగ్ంసి య ఈజానశ్ఛన్దసామేష రసో యద్వశా యన్మైత్రావరుణీం వశామాలభతే ఛన్దాగ్ంస్యేవ పునరా ప్రీణాత్యయాతయామత్వా-యాథో ఛన్దస్స్వేవ రసం దధాతి ॥ ౮ ॥

అవదాధార మిత్రేణైవ ప్రీణాతి షట్చ ॥ ౭ ॥

దేవా వా ఇన్ద్రియం వీర్యం వ్యభజన్త తతో య-దత్యశిష్యత తదతిగ్రాహ్యా అభవన్తదతిగ్రాహ్యాణామతిగ్రాహ్య-త్వం యదతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్త ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజ-మాన ఆత్మన్ధత్తే తేజ ఆగ్నేయేనేన్ద్రియమైన్ద్రేణ బ్రహ్మవర్చ-సగ్ం సౌర్యేణోపస్తమ్భనం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదతిగ్రాహ్యాశ్చక్రే పృష్ఠాని యత్పృష్ఠ్యే న గృహ్ణీయాత్ప్రాఞ్చం యజ్ఞం పృష్ఠాని స-గ్ంశృణీయుర్యదుక్థ్యే ॥ ౩౦ ॥ గృహ్ణీయాత్ప్రత్యఞ్చం యజ్ఞ-మతిగ్రాహ్యాస్సగ్ంశృణీయుర్విశ్వజితి సర్వపృష్ఠే గ్రహీతవ్యా యజ్ఞస్య సవీర్యత్వాయ ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స రి-

యాన్త సూరప్తన్యథ త్తతదతిగ్రాహ్యా అభవన్నితన్నూత్తస్య యజ్ఞస్య-
త్యావసూర్యస్యాతి గ్రాహ్యా నగృహ్యన్త ఇత్యాహ్యగ్నిష్టోమే గ్రహీత-
వ్యా యజ్ఞస్య సతనుత్వాయ దేవతా వై సర్వాస్సదృశీరాసన్తానవ్యా-
వృతమగచ్ఛన్తే దేవాః ॥ ౩౧ ॥ త ఏతానతిగ్రాహ్యానపశ్యన్తానగృహ్ణ-
తాగ్నేయమగ్నిరైన్ద్రమిన్ద్రస్సౌర్యగ్ం సూర్యస్తతో వై తేఽన్యా-
భిర్దేవతాభిర్వ్యావృతమగచ్ఛన్యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా
గృహ్యన్తే వ్యావృతమేవ పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణగచ్ఛతీమే లోకా
జ్యోతిష్మన్తస్సమావద్వీర్యాః కార్యా ఇత్యాహురాగ్నేయేనాస్మి-
న్లోకే జ్యోతిర్ధత్త ఐన్ద్రేణాన్తరిక్ష ఇన్ద్రవాయూ హి సయుజౌ సౌర్యేణా-
ముష్మిన్లోకే ॥ ౩౨ ॥ జ్యోతిర్ధత్తే జ్యోతిష్మన్తోఽస్మా ఇమే లో-
కా భవన్తి సమావద్వీర్యానేనాన్కురుత ఏతాన్వై గ్రహాన్బమ్బా-
విశ్వవయసావవిత్తాం తాభ్యామిమే లోకాః పరాఞ్చశ్చార్వాఞ్చశ్చ
ప్రాభుర్యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే ప్రాస్మా ఇమే లోకాః
పరాఞ్చశ్చార్వాఞ్చశ్చ భాన్తి ॥ ౩౩ ॥

ఉక్థ్యదేవా అముష్మిన్లోకే ఏతాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా అదా-
భ్యే ఛన్దాగ్ంసి సవనాని సమస్థాపయన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా
యస్యైవం విదుషోఽదాభ్యో గృహ్యతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య
భ్రాతృవ్యో భవతి యద్వై దేవా అసురానదాభ్యేనాదభ్నువన్తదదా-
భ్యస్యాదాభ్యత్వం య ఏవం వేద దభ్నోత్యేవ భ్రాతృవ్యం నైనం

భ్రాతృవ్యాదభోక్ష్ణతి ॥ ౩౪ ॥ ఏషావై ప్రజాపతేరతిమోక్షిణీనా-
మ త్రేనార్యదదాభ్య ఉపనద్ధస్య గృహ్ణాత్యతిముక్త్యా అతిప్రాప్మానం
భ్రాతృవ్యం ముచ్యతే య ఏవం వేదఘ్నన్తి వా ఏతత్సోమం యద-
భిషుణ్వన్తి సోమేహన్యమానే యజ్ఞో హన్యతే యజ్ఞేయజమానో
బ్రహ్మవాదినోవదన్తి కిం తద్యజ్ఞే యజమానః కురుతే యేనజీవన్సు-
* వర్గం లోకమేతీతి జీవగ్రహోవా ఏష యదదాభ్యోఽనభిషు-
తస్య గృహ్ణాతిజీవన్తమేవైనగ్ం సువర్గంలోకం గమయతి వివా ఏత-
ద్యజ్ఞం ఛిన్దన్తి యదదాభ్యే సగ్ంస్థాపయన్త్యగ్ంశూనపి సృజతి
యజ్ఞస్య సన్తత్యై ॥ ౩౫ ॥

దభ్నోత్యనభిషుతస్య గృహ్ణాత్యేకాన్న వింశతిశ్చ ॥ ౬ ॥

దేవావై ప్రబాహుగ్గ్రహానగృహ్ణాతసఏతంప్రజాపతిరగ్ంశు-
మపశ్యత్తమగృహ్ణీత తేనవై సఆర్ధ్నోద్యస్యైవం విదుషోఽగ్ం-
శుర్గృహ్యత ఋధ్నోత్యేవసకృదభిషుతస్య గృహ్ణాతి సకృద్ధిసతేనా-
ర్ధ్నోన్మనసా గృహ్ణాతి మనఇవహి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై
ఔదుమ్బరేణ గృహ్ణాత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవావరున్ధేచతుస్స్ర-
క్తిర్భవతి దిక్షు ॥ ౩౬ ॥ ఏవప్రతితిష్ఠతియోవా అగ్ంశోరా-
యతనం వేదాయతనవాన్భవతి వామదేవ్యమితి సామ తద్వా అస్యా-
యతనం మనసాగాయమానో గృహ్ణాత్యాయతనవానేవ భవతి య-
దధ్వర్యురగ్ంశుం గృహ్ణన్నార్ధయేదుభాభ్యాంనర్ధ్యేతాధ్వర్యవే చ
యజమానాయచ యదర్ధయేదుభాభ్యామృద్ధ్యేతానవా నంగృహ్ణాతి

సైవాస్యర్ద్ధిర్హిరణ్యమభి వ్యనిత్యమృతం వై హిరణ్యమాయుః ప్రాణ ఆయుషైవామృతమభిధినోతి శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౩౮ ॥

దక్షిణావతి విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స రిరిచానోఽమన్యత స యజ్ఞానాగ్ం షోడశధేన్ద్రియం వీర్యమాత్మానమభిసమక్ఖిదత్తత్షోడశ్యభవన్న వై షోడశీ నామ యజ్ఞోఽస్తి యద్వావ షోడశగ్ం స్తోత్రగ్ం షోడశగ్ం శస్త్రం తేన షోడశీ తత్షోడశినః షోడశిత్వం యత్షోడశీ గృహ్యత ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధత్తే దేవేభ్యో వై సువర్గో లోకః ॥ ౩౯ ॥ న ప్రాభవత్త ఏతగ్ం షోడశినమపశ్యన్తమగృహ్ణత తతో వై తేభ్యస్సువర్గో లోకః ప్రాభవద్యత్షోడశీ గృహ్యతే సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యా ఇన్ద్రో వై దేవానామానుజావర ఆసీత్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతగ్ం షోడశినం ప్రాయచ్ఛత్తమగృహ్ణీత తతో వై సోఽగ్రం దేవతానాం పర్యైద్యస్యైవం విదుషః షోడశీ గృహ్యతే ॥ ౪౦ ॥ అగ్రమేవ సమానానాం పర్యేతి ప్రాతస్సవనే గృహ్ణాతి వజ్రో వై షోడశీ వజ్రః ప్రాతస్సవనగ్ం స్వాదేవైనం యోనేర్నిర్గృహ్ణాతి సవనే సవనేఽభిగృహ్ణాతి సవనాత్సవనాదేవైనం ప్రజనయతి తృతీయసవనే పశుకామస్య గృహ్ణీయాద్వజ్రో వై షోడశీ పశవస్తృతీయసవనం వజ్రేణైవాస్మై తృతీయసవనాత్పశూనవరున్ధే నోక్థ్యే గృహ్ణీయాత్ప్రజా

వై పశవ ఉక్థాని యదుక్థ్యః ॥ ౪౦ ॥ ☛ గృహ్ణీయాత్ప్రజాం
పశూనస్య నిర్దహేదతిరాత్రే పశుకామస్య గృహ్ణీయాద్వజ్రో
వై షోడశీ వజ్రేణైవాస్మై పశూనవరుధ్య రాత్రియోపరిష్టాచ్ఛ
మయత్యప్యగ్నిష్టోమే రాజన్యస్య గృహ్ణీయాద్వ్యావృత్కామో హి
రాజన్యో యజతే సాహ్నైవాస్మై వజ్రం గృహ్ణాతి స ఏనం వజ్రో
భూత్యా ఇన్ధే నిర్వా దహత్యేకవిగ్ంశగ్గ్ం స్తోత్రం భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై
హరివచ్ఛస్యత ఇన్ద్రస్య ప్రియం ధామ ॥ ౪౧ ॥ ఉపాప్నోతి కనీయా
గ్ంసి వై దేవేషు ఛన్దాగ్ంస్యాసఞ్జ్యాయాగ్ంస్యసురేషు తే దేవాః
కనీయసా ఛన్దసా జ్యాయ * శ్ఛన్దోఽభివ్యశగ్ంసన్త తతో వై తేఽసురా-
ణాం లోకమవృఞ్జత యత్కనీయసా ఛన్దసా జ్యాయశ్ఛన్దోఽభి విశ-
గ్ంసతి భ్రాతృవ్యస్యైవ తల్లోకం వృఙ్క్తే షడక్షరాణ్యతి రేచయన్తి
షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి చత్వారి పూర్వాణ్యవకల్పయన్తి ॥
చతుష్పద ఏవ పశూనవరున్ధే ద్వే ఉత్తరే ద్విపద ఏవావరున్ధేఽనుష్టుభమభి
సం పాదయన్తి వాగ్వా అనుష్టుప్తస్మాత్ప్రాణానాం వాగుత్తమా స-
మయావిషితే సూర్యే షోడశినస్స్తోత్రముపాకరోత్యేతస్మిన్వై లోక ఇ
న్ద్రో వృత్రమహన్సాక్షాదేవ వజ్రం భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరత్యరుణ-
పిశఙ్గోఽశ్వో దక్షిణైతద్వై వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై ॥ ౪౩ ॥

లోకో వా ఇమం షోడశీ గృహ్యతే యదుక్థ్య ధామకల్పయన్తి
సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

సువర్గాయ యద్దాక్షిణాని సమిష్టయజూగ్ంష్యవభృథ యజూగ్ంషి స్వ్యేనప్రజాపతిరేకాదశినీమిన్ద్రోగ్ని పత్నియాఘ్నన్తి దేవా వా ఇన్ద్రియం దేవావాఅదాభ్యా దేవావైప్రబాహుక్ప్రజాపతిర్దేవేభ్యస్సరిరిచ్చానష్టాదశత్రైకాదశ ॥ ౧౧ ॥

సువర్గాయ యజతిప్రజాస్తాసమ్యేన గృహ్ణీయాత్ప్రిత్యాశ్చం గృహ్ణీయాత్ప్రజాం పశూన్త్రి చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౩ ॥

సువర్గాయ సమృద్ధ్యై ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే

షష్ఠకాణ్డే షష్ఠప్రపాఠకః

కాణ్డశ్చ సమాప్తః.

శ్రీ

హరిః ఓమ్.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే

ప్రథమ ప్రశ్న ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

ప్రజననం జ్యోతిరగ్నిర్దేవతానాం జ్యోతిర్విరాట్ఛన్దసాం జ్యోతిర్విరాడ్వాచోఽగ్నౌ సంతిష్ఠతే విరాజమభిసంపద్యతే తస్మాత్తజ్జ్యోతిరుచ్యతే ద్వౌస్తోమౌ ప్రాతస్సవనం వహతో యథా ప్రాణశ్చాపానశ్చ ద్వౌమాధ్యన్దినగ్ంసవనం యథాచక్షుశ్చ శ్రోత్రంచద్వౌ తృతీయసవనం యథావాక్చ ప్రతిష్ఠాచ పురుషసంమితో వా ఏషయజ్ఞోఽస్థూరిః ॥ ౧ ॥ యం కామం కామయతేతమేతేనాభ్యశ్ఞుతే సర్వగ్గ్ం హ్యస్థూరిణాఽభ్యశ్ఞుతేఽగ్నిష్టోమేనవై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అగ్నిష్టోమేనైవ పర్యగృహ్ణాత్తాసాం పరిగృహీతానామశ్వతరోఽత్యప్రవత తస్యానుహాయ రేత ఆదత్త తద్గర్దభే న్యమార్ట్తస్మాద్గర్దభో ద్విరేతా అథో ఆహుర్వడబాయాం న్యమార్డితి

తస్మాద్వడబా ద్విరేతా అథో ఆహురోషధీషు ॥ ౨ ॥ న్యృష్టార్ద్ధితి
తస్మాదోషధయో ఽనభ్యక్తా రేభన్త్యథో ఆహుః ప్రజాసు న్యృష్టార్ద్ధితి
తస్మాద్యమౌ జాయేతే తస్మాదశ్వతరో న ప్రజాయత ఆత్తరేతా హి త-
స్మాద్బర్హిష్యనవక్లృప్తస్సర్వవేదసేవా * సహస్రే వావక్లృప్తోఽతి
వ్యా ప్రవత యఏవం విద్వానగ్నిష్టోమేన యజతే ప్రజాతాగ్ం ప్ర-
జాజనయతి పరి ప్రజాతా గృహ్ణాతి తస్మాదాహుర్జ్యేష్ఠయజ్ఞ ఇతి ॥ ౩ ॥
ప్రజాపతిర్వావ జ్యేష్ఠస్స హ్యేతేనాగ్రేఽయజత ప్రజాపతిరకామయత
ప్రజాయేయేతి స ముఖతస్త్రివృతం నిరమిమీత తమగ్నిర్దేవతాఽ-
న్వసృజ్యత గాయత్రీ ఛన్దో రథన్తరగ్ం సామ బ్రాహ్మణో మనుష్యాణా-
మజః పశూనాం తస్మాత్తే ముఖ్యా ముఖతో హ్యసృజ్యన్తోరసో బా-
హుభ్యాం పఞ్చదశం నిరమిమీత తమిన్ద్రో దేవతాఽన్వసృజ్యత త్రి-
ష్టుప్ఛన్దో బృహత్ ॥ ౪ ॥ [illegible] సామ రాజన్యో మనుష్యాణామవిః
పశూనాం తస్మాత్తే వీర్యావన్తో వీర్యాద్ధ్యసృజ్యన్త మధ్యతస్సప్తద-
శం నిరమిమీత తం విశ్వేదేవా దేవతా అన్వసృజ్యన్త జగతీ ఛ-
న్దో వైరూపగ్ం సామ వైశ్యో మనుష్యాణాం గావః పశూనాం తస్మా-
త్త ఆద్యా అన్నధానాద్ధ్యసృజ్యన్త తస్మాద్భూయాగ్ంసోఽన్యేభ్యో
భూయిష్ఠా హి దేవతా అన్వసృజ్యన్త పత్త ఏకవిగ్ంశం నిరమిమీత
తమనుష్టుప్ఛన్దః ॥ ౫ ॥ అన్వసృజ్యత వైరాజగ్ం సామ శూద్రో మను-
ష్యాణామశ్వః పశూనాం తస్మాత్తౌ భూతసంక్రామిణావశ్వశ్చ శూద్ర-
శ్చ తస్మాచ్ఛూద్రో యజ్ఞేఽనవక్లృప్తో న హి దేవతా అన్వసృజ్యత త-

స్తాత్ప్రిద్రావుపజీవతః ప్రత్తో వ్యాసృజ్యేతాం ప్రాణా వై త్రివృదర్ధ-
మాసాః పఞ్చదశః ప్రజాపతిస్సప్తదశ స్త్రయ ఇమే లోకా అసా-
వాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ఏత స్మిన్వా ఏతే శ్రితా ఏత స్మిన్ప్రతిష్ఠితా య
ఏవం వేద తస్మిన్నేవ శ్రయత ఏత స్మిన్ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౬ ॥

అష్టౌరిగోషధీషు జ్యైష్ఠ్యయజ్ఞ ఇతి బృహదనుష్టుప్ఛన్దః ప్ర-
తిష్ఠితా నవచ ॥ ౧ ॥

ఉత్తా ప్రాతస్సవనే వై గాయత్రేణ ఛన్దసా త్రివృత్తే స్తోమా-
య జ్యోతిర్దధదేతి త్రివృతా బ్రహ్మ వర్చసేన పఞ్చదశాయ జ్యోతి-
ర్దధదేతి పఞ్చదశే నౌజసా వీర్యేణ సప్తదశాయ జ్యోతి ర్దధదేతి
సప్తదశేన ప్రాజాపత్యేన ప్రజననేనై కవిగ్ంశాయ జ్యోతిర్దధదేతి
స్తోమ ఏవ తత్స్తోమాయ జ్యోతిర్దధదేత్యథో స్తోమ ఏవ స్తోమమభిప్రణ-
యతి యావన్తో వై స్తోమాస్తావన్తః కామాస్తావన్తో లోకాస్తావన్తి
జ్యోతీగ్ంష్యేతావత ఏవ స్తోమానేతావతః కామానేతావతో లో-
కానేతావన్తి జ్యోతీగ్ంష్యవరున్ధే ॥ ౨ ॥

తావన్తో లోకాస్త్రయోదశ చ ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై యజేత యోఽగ్నిష్టోమేన య-
జమానోఽథ సర్వస్తోమేన యజేతేతి యస్య త్రివృతమన్తర్యన్తి
ప్రాణాగ్ంస్తస్యాన్తర్యన్తి ప్రాణేషు మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన
యజమానో యజతే యస్య పఞ్చదశమన్తర్యన్తి వీర్యం తస్యాన్తర్య-
న్తి వీర్యే మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే య-

స్య సప్తదశమన్తర్యన్తి ॥ ౮ ॥ ☞ ప్రజాంతస్యాన్తర్యన్తి ప్ర-
జాయాం మేఽవ్యస్యదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే య-
స్యైకవిగ్ంశమన్తర్యన్తి ప్రతిష్ఠాంతస్యాన్తర్యన్తి ప్రతిష్ఠాయాం మే-
ఽవ్యస్యదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య త్రిణవమ-
న్తర్యన్త్యృతూగ్ శ్చ తస్య నక్షత్రియాంచ విరాజమన్తర్యన్త్యృతు-
ష్వమేఽవ్యసన్నక్షత్రియాయాంచ విరాజీతి ॥ ౯ ॥ ఖలు వై య-
జ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య త్రయస్త్రిగ్ంశమన్తర్యన్తి దేవ-
తాస్తస్యాన్తర్యన్తి దేవతాసు మేఽవ్యస్యదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజ-
మానో యజతే యో వై స్తోమానామవమం పరమతాం గచ్ఛన్తం
వేద పరమతామేవ గచ్ఛతి త్రివృద్వై స్తోమానామవమస్త్రివృత్పర-
మో య ఏవం వేద పరమతామేవ గచ్ఛతి ॥ ౧౦ ॥

సప్తదశమన్తర్యన్తి విరాజీతి చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩

అఙ్గిరసో వై సత్రమాసత తే సువర్గం లోకమాయన్తేషాగ్
హవిష్మాగ్ శ్చ హవిష్కృచ్చాహీయేతాం తావకామయేతాగ్ం సు
వర్గం లోకమియావేతి తావేతం ద్విరాత్రమపశ్యతాం తమాఽహర
తాం తేనాయజేతాం తతో వై తౌ సువర్గం లోకమైతాం య ఏవం వి
ద్వాన్ద్విరాత్రేణ యజతే సువర్గమేవ లోకమేతి తావైతాం పూర్వే
ణాహ్నాఽగచ్ఛతాముత్తరేణ ॥ ౧౧ ॥ అభిప్లవః పూర్వమహర్భ
వతి గతిరుత్తరం జ్యోతిష్టోమోఽగ్నిష్టోమః పూర్వమహర్భవతి తేజ
స్తేనావరున్ధే సర్వస్తోమోఽతిరాత్ర ఉత్తరగ్ం సర్వస్యాప్త్యై సర్వ

స్యావరుద్ధ్యై గాయత్రం పూర్వే౽హన్థ్సామ భవతి తేజో వై గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం తేజ ఏవ బ్రహ్మవర్చసమాత్మన్ధత్తే త్రైష్టుభముత్తర ఓజో వై వీర్యం త్రిష్టుగోజ ఏవ వీర్యమాత్మన్ధత్తే రథన్తరం పూర్వే ॥ ౧౨ ॥ ౽హన్థ్సామ భవతీయం వై రథన్తరమస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి బృహదుత్తరే౽సౌ వై బృహదముష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి తదాహుః క్వ జగతీ చానుష్టుప్చేతి వైఖానసం పూర్వే౽హన్థ్సామ భవతి తేన జగత్యై నైతి షోడశ్యుత్తరే తేనానుష్టుభో౽థాహుర్యథ్సమానే౽ర్ధమాసే స్యాతామన్యతరస్యాహ్నో వీర్యమను పద్యేతేత్యమావాస్యాయాం పూర్వమహర్భవత్యుత్తరస్మిన్నుత్తరం నానా వా ఏతయోరర్ధమాసయోర్భవతో నానావీర్యే భవతో హవిష్మన్నిధనం పూర్వమహర్భవతి హవిష్కృన్నిధనముత్తరం ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౩ ॥

ఉత్తరేణ రథన్తరం పూర్వే౽న్వేకవిగ్ం శతిశ్చ ॥ ౪ ॥

ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్తస్మిన్ప్రజాపతిర్వాయుర్భూత్వా౽చరథ్స ఇమామపశ్యత్తాం వరాహో భూత్వా౽౽హరత్తాం విశ్వకర్మా భూత్వా వ్యమార్ట్సా౽ప్రథత సా పృథివ్యభవత్తత్పృథివ్యై పృథివిత్వం తస్యామశ్రామ్యత్ప్రజాపతిస్స దేవానసృజత వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్తే దేవాః ప్రజాపతిమబ్రువన్ప్రజాయామహా ఇతి సో౽బ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥ యథా౽హం యుష్మాగ్ స్తపసా౽సృక్ష్యేవం తపసి ప్రజననమిచ్ఛధ్వమితి తేభ్యో౽గ్నిమాయతనం ప్రాయచ్ఛదేతేనాయతనేన శ్రామ్యతేతి తే౽గ్నినా౽౽యతనేనా-

శ్రామ్య_న్తసంవథ్సరవత్కాం గాంమసృజ_న్తతాంవసుభ్యోరుద్రేభ్యఆది-
త్యేభ్యః ప్రాయచ్ఛ న్నేతాగ్ంరక్షధ్వమితితాం వసవోరుద్రాఆది-
త్యాఅరక్ష_న్త సావసుభ్యో రుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యః ప్రాజాయత త్రీణిచ
శతానిత్రయ_స్త్రిగ్ంశతం చాథసైవసహస్రతమ్యభవత్తేదేవాః ప్ర-
జాపతిమబ్రువన్థ్సహస్రేణ నోయాజయేతి సోఽగ్నిష్టోమేన వసూన -
యాజయత్తఇమం లోకమజయ_న్తచ్చాదదుస్స ఉక్థ్యేన రుద్రాన -
యాజయత్తేఽ_న్తరిక్షమ జయ_న్తచ్చాదదుస్సోఽతిరాత్రేణాదిత్యా -
నయాజయత్తేఽముం లోకమజయ_న్తచ్చాదదు_స్తద_న్తరిక్షమ్ ॥ ౧౬ ॥
వ్యవైర్యత తస్మాద్ద్రాఘాతుకా అనాయతనాహి తస్మాదాహుశ్శి-
థిలంవై మధ్యమమహ_స్త్రిరాత్రస్యవిహితద్వైర్యతేతి త్రైష్టు-
భం మధ్యమస్యాహ్న ఆజ్యం భవతి సంయానాని సూక్తాని శగ్ం-
సతి షోడశినగ్ంశగ్ంసత్యహ్నోధృత్యా అశిథిలం భావాయ తస్మా-
_త్త్రిరాత్రస్యాగ్నిష్టోమఏవ ప్రథమమహస్స్యాదుక్థ్యోఽథాతిరాత్ర
ఏషాం లోకానాం విధృత్యై త్రీణి త్రీణిశతాన్యనూచీనాహమవ్య -
వచ్ఛిన్నాని దదాతి ॥ ౧౭ ॥ ఏషాం లోకానామనుసంతత్యై దశశతం
నవిచ్ఛిన్ద్యాద్విరాజంనేద్విచ్ఛినదానీత్యథయా సహస్రతమ్యాసీ_త్త -
స్యామిన్ద్రశ్చ విష్ణుశ్చ వ్యాయచ్ఛేతాగ్ం సఇన్ద్రోఽమన్యతానయా -
వా ఇదంవిష్ణుస్సహస్రంవఙ్క్ష్యతఇతి తస్యామకల్పేతాం ద్వి-
భాఙ్ఇన్ద్రస్తృతీయే విష్ణు_స్తద్వా ఏషాఽభ్యనూచ్యత ఉభాజిగ్య -
థురితితాంవాఏతామచ్ఛావాకః ॥ ౧౮ ॥ ఏవశగ్ంసత్యథ యా

సహస్రతమీ సాహస్రీదేయేతి హోతారం వాఽభ్యతిరిచ్యతే యదతిరిచ్యతే హోతాఽనాప్తస్యాపయితాఽథాహురున్నేత్రే దేయేత్యతిరిక్తా వా ఏషా సహస్రస్యాతిరిక్త ఉన్నేతర్యవజ్ఞామ-థాహుస్సర్వేభ్యస్సదస్యేభ్యో దేయేత్యథాహురుద్గాకృత్యాసావ-శం చరేదిత్యథాహుర్బ్రహ్మణే చాగ్నీధే చ దేయేతి ॥ ౧౯ ॥

ద్విభాగం బ్రహ్మణే తృతీయమగ్నీధ ఐన్ద్రో వై బ్రహ్మా వైష్ణవోఽ-గ్నీదథైవ తావకల్పేతామిత్యథాహుర్యా కల్యాణీ బహురూపా సా దేయేత్యథాహుర్యా ద్విరూపోభయతఏనీ సా దేయేతి సహస్రస్య పరి-గృహీత్యై తద్వావ తత్సహస్రస్యాయనగ్ం సహస్రగ్గ్ స్తోత్రీయా-స్సహస్రం దక్షిణాస్సహస్రసంమితస్సువర్గో లోకస్సువర్గస్య లోక-స్యాభిజిత్యై ॥ ౨౦ ॥

అబ్రవీచ్చ తద్ధ స్తరిషం దదాత్యచ్ఛావాకశ్చ దేయేతి స-ప్త చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

సోమో వై సహస్రమవిన్దత్తమిన్ద్రోఽన్వవిన్దత్తౌ యమో న్యా-గచ్ఛత్ * తావబ్రవీదస్తు మేఽత్రాపీత్యస్తు హీ ౩ ఇత్యబ్రూతా-గ్ం స యమ ఏకస్యాం వీర్యం పర్యపశ్యదియం వా అస్య సహస్రస్య వీర్యం బిభర్తీతి తావబ్రవీదియం మమాస్త్వేతద్యువయోరితి తా-వబ్రూతాగ్ం సర్వే వా ఏతదేతస్యాం వీర్యమ్ ॥ ౨౧ ॥ ప-రిపశ్యామోఽగ్ంశమాహరామహా ఇతి తస్యామగ్ంశమాఽహరన్త

తామప్సు ప్రావేశయన్త్సోమాయో దేహీతి సా రోహిణీ పిఙ్గలైక-
హాయనీ రూపం కృత్వా త్రయస్త్రిꣳశతా చ త్రిభిశ్చ శతైస్సహో-
దైత్తస్మాద్రోహిణ్యా పిఙ్గలయైకహాయన్యా సోమం క్రీణీయాద్య ఏవం
విద్వాన్రోహిణ్యా పిఙ్గలయైకహాయన్యా సోమం క్రీణాతి త్రయస్త్రి-
ꣳశతా చైవాస్య త్రిభిశ్చ ॥ ౨౨ ॥ శతైస్సోమః క్రీతో భవతి సు-
క్రీతేన యజతే తామప్సు ప్రావేశయన్నిన్ద్రాయో దేహీతి సా రోహి-
ణీ లక్ష్మణా పష్ఠౌహీ వార్త్రఘ్నీ రూపం కృత్వా త్రయస్త్రిꣳశతా చ
త్రిభిశ్చ శతైస్సహోదైత్తస్మాద్రోహిణీం లక్ష్మణాం పష్ఠౌహీం వా-
ర్త్రఘ్నీం దద్యాద్య ఏవం విద్వాన్రోహిణీం లక్ష్మణాం పష్ఠౌహీం వా-
ర్త్రఘ్నీం దదాతి త్రయస్త్రిꣳశచ్చైవాస్య త్రీణి చ శతాని సా దత్-
తా ॥ ౨౩ ॥ భవతి తామప్సు ప్రావేశయన్యమాయో దేహీ-
తి సా జరతీ మూర్ఖా తజ్జఘన్యా రూపం కృత్వా త్రయస్త్రిꣳశ-
తా చ త్రిభిశ్చ శతైస్సహోదైత్తస్మాజ్జరతీం మూర్ఖాం తజ్జఘన్యా-
మనుస్తరణీం కుర్వీత య ఏవం విద్వాఞ్జరతీం మూర్ఖాం తజ్జఘన్యా-
మనుస్తరణీం కురుతే త్రయస్త్రిꣳశచ్చైవాస్య త్రీణి చ శతాని సా-
ఽముష్మిఁల్లోకే భవతి వాగ్వై సహస్రతమీ తస్మాత్ ॥ ౨౪ ॥ వరో
దేయా సా హి వరస్సహస్రమస్య సా దత్తా భవతి తస్మాద్వరో న ప్రతిగృ-
హ్యా సా హి వరస్సహస్రమస్య ప్రతిగృహీతం భవతీయం వర ఇతి
బ్రూయాదథాన్యాం బ్రూయాదియం మమేతి తథాఽస్య తత్సహ-

ప్రిమప్రతిగృహీతం భవత్యుభయతఏనీ స్యాత్తదాహురన్యతఏనీ స్యాథ్సహస్రం పరస్తాదేతమిత్యైవ వరః ॥ ౨౫ ॥ కల్యాణీరూపసమృద్ధా సా స్యాథ్సా హి వర్ణసమృద్ధ్యై తాముత్తరేణాగ్నీధ్రం పర్యాణీయాఽఽహవనీయస్యాన్తే ద్రోణకలశమవ ఘ్రాపయేదాజిఘ్ర కలశం మహ్యురుధారా పయస్వత్యా త్వా విశన్త్విన్దవస్సముద్రమివ సిన్ధవస్సా మా సహస్ర ఆభజ ప్రజయా పశుభిస్సహ పునర్మాఽఽవిశతాద్రయిరితి ప్రజయైవైనం పశుభీ రయ్యా సమ్ ॥ ౨౬ ॥ అర్ధయతి ప్రజావాన్పశుమాన్రయిమాన్భవతి య ఏవం వేద తయా సహాగ్నీధ్రం పరేత్య పురస్తాత్ప్రతీచ్యాం తిష్ఠన్త్యాం జుహుయాదుభా జిగ్యథుర్న పరా జయేథే న పరా జిగ్యే కతరశ్చనైనోః । ఇన్ద్రశ్చ విష్ణో యదపస్పృధేథాం త్రేధా సహస్రం వి తదైరయేథామితి త్రేధా విభక్తం వై త్రిరాత్రే సహస్రగ్ం సాహస్రీమేవైనాం కరోతి సహస్రస్యైవైనాం మాత్రామ్ । ౨౭ ॥ కరోతి రూపాణి జుహోతి రూపైరేవైనాగ్ం సమర్ధయతి తస్యా ఉపోత్థాయ కర్ణమా జపేదిడే రన్తేఽదితే సరస్వతి ప్రియే ప్రేయసి మహి విశ్రుత్యేతాని తే అఘ్నియే నామాని సుకృతం మా దేవేషు బ్రూతాదితి దేవేభ్య ఏవైనామా వేదయత్యన్వేనం దేవా బుధ్యన్తే ॥ ౨౮ ॥

ఏతద్వై తస్యాం వీర్యమస్యత్రిభిశ్చ దత్తా సహస్రతమీ తస్మాద్దేవవత్సం మాత్రా మేకాన్నచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

సహస్రతమ్యా వై యజమానస్సువర్గంలోకమేతి సైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి సా మా సువర్గం లోకం గమయేత్యాహ సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి సా మా జ్యోతిష్మన్తం లోకం గమయేత్యాహ జ్యోతిష్మన్తమేవైనం లోకం గమయతి సా మా సర్వాన్పుణ్యాన్లోకాన్గమయేత్యాహ సర్వానేవైనం పుణ్యాన్లోకాన్గమయతి సా మా ప్రతిష్ఠాం గమయ ప్రజయా పశుభిస్సహ పునర్మాఽఽవిశతాద్రయిరితి ప్రజయైవైనం పశుభీ రయ్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రజావాన్పశుమాన్రయిమాన్భవతి య ఏవం వేద తామగ్నీధే వా బ్రహ్మణే వా హోత్రే వోద్గాత్రే వాఽధ్వర్యవే వా దద్యాత్సహస్రమస్య సా దత్తా భవతి సహస్రమస్య ప్రతిగృహీతం భవతి యస్తామవిద్వాన్ ॥ ౩౦ ॥ ప్రతిగృహ్ణాతి తాం ప్రతిగృహ్ణీయాదేకాఽసి న సహస్రమేకాం త్వా భూతాం ప్రతిగృహ్ణామి న సహస్రమేకా మా భూతాఽఽవిశ మా సహస్రమిత్యేకామేవైనాం భూతాం ప్రతిగృహ్ణాతి న సహస్రం య ఏవం వేద స్యోనాఽసి సుషదా సుశేవా స్యోనా మాఽఽవిశ సుషదా మాఽఽవిశ సుశేవా మాఽఽవిశ ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యాహ స్యోనైవైనగ్ం సుషదా సుశేవా భూతాఽఽవిశతి నైనగ్ం హినస్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి సహస్రగ్ం సహస్రతమ్యన్వేతీ౩ సహస్రతమీగ్ం సహస్రా౩మితి యత్ప్రాచీముత్సృజేత్సహస్రగ్ం సహస్రతమ్యన్వియాత్తత్సహస్రమప్రజ్ఞాత్రగ్ం సువర్గం లోకం న ప్రజానీయాత్ప్రతీచీముత్సృజతి తాగ్ం సహస్రమను పర్యావర్తతే సా ప్రజానతీ సువర్గం లోకమేతి

యజమానస్సుభ్యృత్సృజతి త్రీన్ప్రవే స్థహాన్తిం ప్రజాయతఉత్తమాన్త్సీ -
యత్తేప్రథమా దేవాన్గచ్ఛతి ॥ ౩౨ ॥

లోకాన్గమయతి సావిద్యాన్త్సశేవా మాఽఽవిశ్త యజమానం
ద్వాదశచ ॥ ౭ ॥

అత్రిరదదాదౌర్వాయప్రజాం పుత్త్రకామాయ సరిరిచానో-
ఽమన్యత నిర్వీర్యశ్శిథిలో యాతయామా సఏతం చతూరాత్రమప -
శ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై తస్య చత్వారో వీరా ఆఽ-
జాయన్త సుహోతాసూద్గాతా స్వధ్వర్యుస్సుసభేయో యఏవం
విద్వాగ్ శ్చతూరాత్రేణ యజత ఆఽస్య చత్వారోవీరా జాయన్తే
సుహోతా సూద్గాతా స్వధ్వర్యుస్సుసభేయో యే చతుర్విగ్ం -
శాగీపవమానా బ్రహ్మవర్చసం తత్ ॥ ౩౩ ॥ యఉద్వన్త-
స్తోమాశ్శ్రీస్సాఽత్రిగ్గ్ శ్రద్ధాదేవం యజమానం చత్వారి వీర్యా-
ణినోపానమన్తేజ ఇన్ద్రియం బ్రహ్మవర్చసమన్నాద్యగ్ంసఏతాగ్ం
శ్చతురశ్చతుష్టోమాన్థ్సోమానపశ్యత్తానాఽహరత్తై రయజత తేజ
ఏవ ప్రథమేనావారున్ధేన్ద్రియం ద్వితీయేన బ్రహ్మవర్చసం తృతీయే-
నాన్నాద్యం చతుర్థేన యఏవం విద్వాగ్ శ్చతు రశ్చతుష్టోమాన్థ్సో-
మానాహరతి తైర్యజతే తేజఏవ ప్రథమేనావరున్ధ ఇన్ద్రియం ద్వితీ-
యేన బ్రహ్మవర్చసం తృతీయేనాన్నాద్యం చతుర్థేన యామేవాత్రిర్
ఋద్ధిమార్ధ్నోత్తామేవయజమాన ఋధ్నోతి ॥ ౩౪ ॥

తత్తేజఏవాష్టాదశచ ॥ ౮ ॥

జమదగ్నిః పుష్టికామశ్చతూరాత్రేణాయజత స ఏతాన్పో-
షాగ్ం అపుష్యత్తస్మాత్పలితౌ జామదగ్నియ్యౌ న సంజానాతే ఏ-
తానేవ పోషాన్పుష్యతి య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చతూరాత్రేణ యజ-
తే పురోడాశిన్య ఉపసదో భవన్తి పశవో వై పురోడాశః పశూనే-
వావరున్ధేఽన్నం వై పురోడాశోఽన్నమేవావరున్ధేఽన్నాదః పశుమా-
న్భవతి య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చతూరాత్రేణ యజతే ౩౫ ॥

జమదగ్నిరష్టాచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౯ ॥

సంవత్సరో వా ఇదమేక ఆసీత్సోఽకామయత ఋతూన్థ్సృజేయే-
తి స ఏతం పఞ్చరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై స
ఋతూనసృజత య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్రైవ జా-
యతే త ఋతవః సృష్టా న వ్యావర్తన్త త ఏతం పఞ్చరాత్రమపశ్య-
న్తమాఽహరన్తేనాయజన్త తతో వై తే వ్యావర్తన్త ॥ ౩౬ ॥ య
ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణావ-
ర్తతే సార్వసేనిః శౌచేయోఽకామయత పశుమాన్థ్స్యామితి స ఏతం
పఞ్చరాత్రమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై స సహస్రం పశూ-
న్ప్రాప్నోద్య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్ర సహస్రం ప-
శూనాప్నోతి బబరః ప్రావాహణిరకామయత వాచః ప్రవదితా స్యా-
మితి స ఏతం పఞ్చరాత్రమా ॥ ౩౭ ॥ అహరత్తేనాయజత తతో వై
స వాచః ప్రవదితాఽభవద్య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్ర-

వదన్త్యేవ వాచో భవత్యథో ఏనం వాచస్పతిరిత్యాహురనాప్తశ్చ-
తురాత్రో ఽతిరిక్తషడ్రాత్రో ఽథవా ఏష సంప్రతి యజ్ఞో యత్ప-
ఞ్చరాత్రో య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే సంప్రత్యేవ య-
జ్ఞేన యజతే పఞ్చరాత్రో భవతి పఞ్చ వా ఋతవస్సంవత్సరః ॥ ౩౭ ॥
[illegible] ఋతుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠత్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః
పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ ఏ-
వావరున్ధే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధే సప్తదశో భవత్య-
న్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయతే పఞ్చవిగ్ంశో-
ఽగ్నిష్టోమో భవతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యా-
వరుద్ధ్యై విశ్వజిత్సర్వపృష్ఠో ఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై ॥ ౩౮ ॥

తే వ్యావృత్తం ప్రవదిష్యామ ఇతి సప్తతం పఞ్చరాత్రమా సం-
వత్సరో ఽభిజిత్యై ॥ ౧౦ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే ఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో
హస్తాభ్యామా దద ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్య పూర్వ ఆయు-
షి విదథేషు కవ్యా । తయా దేవాస్సుతమా బభూవుర్ఋతస్య సా-
మన్త్సరమారపన్తీ । అభిధా అసి భువనమసి యన్తాఽసి ధర్తాఽసి
సో ఽగ్నిం వైశ్వానరగ్ం సప్రథసం గచ్ఛ స్వాహాకృతః పృథివ్యాం
యన్తా రాడ్యన్తాఽసి యమనో ధర్తాఽసి ధరుణః కృష్యై త్వా క్షేమా-
య త్వా రయ్యై త్వా పోషాయ త్వా పృథివ్యై త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా

ద్రవేభ్యో ప్రతేభ్యోఽసతేభ్యస్త్వాఽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్యః ॥ ౪౦ ॥ ధ్రువణాగ్ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రాఽశ్వోఽసి హయోఽస్యత్యోఽసి నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసి వృషాఽసి నృమణా అసి యయుర్నామాఽస్యాదిత్యానాం పత్వాఽన్విహ్యగ్నయే స్వాహా స్వాహేన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహా సర్వాభ్యో దేవతాభ్య ఇహ ధృతిః స్వాహా విధృతిః స్వాహా రన్తిః స్వాహా రమతిః స్వాహా భూరసి భువే త్వా భవ్యాయ త్వా భవిష్యతే త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్యో దేవా ఆశాపాలా ఏతం దేవేభ్యోఽశ్వం మేధాయ ప్రోక్షితం గోపాయత ॥ ౪౧ ॥

రన్తిః స్వాహా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౨ ॥

ఆయనాయ స్వాహా ప్రాయణాయ స్వాహోద్ద్రావాయ స్వాహోద్ద్రుతాయ స్వాహా శూకారాయ స్వాహా శూకృతాయ స్వాహా పలాయితాయ స్వాహాఽఽపలాయితాయ స్వాహాఽఽవల్గతే స్వాహా పరావల్గతే స్వాహాఽఽయతే స్వాహా ప్రయతే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౨ ॥

ఆయనాయోత్తరమాపలాయితాయ షడ్విగ్ంశతిః ॥ ౧౩ ॥

అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా వాయవే స్వాహాఽపాం మోదాయ స్వాహా సవిత్రే స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహేన్ద్రాయ స్వా-

హా బృహస్పతయేస్వాహా మిత్రాయస్వాహావరుణాయస్వాహా సర్వ-
స్మై స్వాహా ॥ ౪౩ ॥

అగ్నయే వాయవేఽపాం మోదాయేన్ద్రాయ త్రయో
విగ్ంశతిః ॥ ౧౪ ॥

పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయస్వాహా దివేస్వాహా సూ -
ర్యాయస్వాహా చన్ద్రమసేస్వాహా నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా ప్రాచ్యై ది-
శేస్వాహా దక్షిణాయై దిశేస్వాహా ప్రతీచ్యై దిశేస్వాహోదీచ్యై
దిశేస్వాహోర్ధ్వాయై దిశేస్వాహా దిగ్భ్యస్స్వాహాఽవాన్తరదిశా -
భ్యస్స్వాహా సమాభ్యస్స్వాహా శరద్భ్యస్స్వాహాఽహోరాత్రే -
భ్యస్స్వాహాఽర్ధమాసేభ్యస్స్వాహా మాసేభ్యస్స్వాహర్తుభ్య -
స్స్వాహా సంవత్సరాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౪౪ ॥

పృథివ్యైదివేసూర్యాయ నక్షత్రేభ్యఃప్రాచ్యై సప్త చ -
త్వారిగ్ం శత్ ॥ ౧౫ ॥

అగ్నయేస్వాహా సోమాయస్వాహా సవిత్రేస్వాహా సరస్వ -
త్యైస్వాహా పూష్ణేస్వాహా బృహస్పతయేస్వాహాఽపాం మోదాయ
స్వాహా వాయవేస్వాహా మిత్రాయస్వాహా వరుణాయస్వాహా సర్వ -
స్మైస్వాహా ॥ ౪౫ ॥

అగ్నయేసవిత్రేపూష్ణేఽపాంమోదాయ వాయవే త్రయో-
విగ్ంశతిః ॥ ౧౬ ॥

పృథివ్యై స్వాహా౽న్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా౽గ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా౽హ్నే స్వాహా రాత్రియై స్వాహర్జవే స్వాహా సాధవే స్వాహా సుక్షిత్యై స్వాహా క్షుధే స్వాహా౽౽శితిమ్నే స్వాహా రోగాయ స్వాహా హిమాయ స్వాహా శీతాయ స్వాహా౽౽తపాయ స్వాహా౽రణ్యాయ స్వాహా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౭ ॥

పృథివ్యా అగ్నయ అహ్నే రాత్రియై చతుశ్చత్వారిగ్ంశత్ ॥

☞ భువో దేవానాం కర్మణా౽పసర్తస్య పథ్యా౽సి వసుభిర్దేవేభిర్దేవతయా గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా యునజ్మి వసన్తేన త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామి రుద్రేభిర్దేవేభిర్దేవతయా త్రైష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి గ్రీష్మేణ త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యాదిత్యేభిర్దేవేభిర్దేవతయా జాగతేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి వర్షాభిస్త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామి విశ్వేభిర్దేవేభిర్దేవతయా౽౽నుష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి ॥ ౪౮ ॥ శరదా త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యఙ్గిరోభిర్దేవేభిర్దేవతయా పాఙ్క్తేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి హేమన్తశిశిరాభ్యాం త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యా౽హం దీక్షామరుహామృతస్య పత్నీం గాయత్రేణ ఛన్దసా బ్రహ్మణా చర్తగ్ం సత్యే౽ధాగ్ంసత్యమ్మృతే౽ధామ్ । మహీమూషుసుత్రామాణమిహ ధృతిస్స్వాహా విధృతిస్స్వాహా రన్తిస్స్వాహా రమతిస్స్వాహా ॥ ౪౯ ॥

ఆనుష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మ్యేకాన్నపఞ్చాశచ్చ ॥ ౧౮ ॥

ఈఙ్కారాయ స్వాహేఙ్కృతాయ స్వాహా క్రన్దతే స్వాహాఽవక్రన్దతే స్వాహా ప్రోథతే స్వాహా ప్రప్రోథతే స్వాహా గన్ధాయ స్వాహా ఘ్రాతాయ స్వాహా ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహాఽపానాయ స్వాహా సన్దీయమానాయ స్వాహా సన్దితాయ స్వాహా విచృత్యమానాయ స్వాహా విచృత్తాయ స్వాహా పలాయిష్యమాణాయ స్వాహా పలాయితాయ స్వాహాఽపరగ్ంస్యతే స్వాహాఽపరతాయ స్వాహా నివేక్ష్యతే స్వాహా నివిశమానాయ స్వాహా నివిష్టాయ స్వాహా నిషత్స్యతే స్వాహా నిషీదతే స్వాహా నిషణ్ణాయ స్వాహా ॥ ౧౯ ॥

ఆసిష్యతే స్వాహాఽఽసీనాయ స్వాహాఽఽసితాయ స్వాహా నిపత్స్యతే స్వాహా నిపద్యమానాయ స్వాహా నిపన్నాయ స్వాహా శయిష్యతే స్వాహా శయానాయ స్వాహా శయితాయ స్వాహా సంమీలిష్యతే స్వాహా సంమీలతే స్వాహా సంమీలితాయ స్వాహా స్వప్స్యతే స్వాహా స్వపతే స్వాహా సుప్తాయ స్వాహా ప్రభోత్స్యతే స్వాహా ప్రబుధ్యమానాయ స్వాహా ప్రబుద్ధాయ స్వాహా జాగరిష్యతే స్వాహా జాగ్రతే స్వాహా జాగరితాయ స్వాహా శుశ్రూషమాణాయ స్వాహా శృణ్వతే స్వాహా శ్రుతాయ స్వాహా వీక్షిష్యతే స్వాహా ॥ ౨౦ ॥

వీక్షమాణాయ స్వాహా వీక్షితాయ స్వాహా సగ్ంహాస్యతే స్వాహా సంజిహానాయ స్వాహాఽఽజ్జిహానాయ స్వాహా వివర్త్స్యతే -

తేస్వాహా వివర్తమానాయస్వాహా వివృత్తాయస్వాహోత్థా
స్యతే స్వాహోత్తిష్ఠతే స్వాహోత్థితాయస్వాహా విధవిష్యతే
స్వాహా విధూన్వానాయ స్వాహా విధూతాయ స్వాహోత్క్రా-
గ్ంస్యతే స్వాహోత్క్రామతే స్వాహోత్క్రాన్తాయ స్వాహా
చఙ్క్రమిష్యతే స్వాహా చఙ్క్రమ్యమాణాయ స్వాహా చఙ్క్రమితా-
యస్వాహా కణ్డూయిష్యతేస్వాహా కణ్డూయమానాయస్వాహా కణ్డూ-
యితాయస్వాహా నికషిష్యతేస్వాహా నికషమాణాయస్వాహా నికషి-
తాయస్వాహా యదత్తి తస్మైస్వాహా యత్పిబతి తస్మైస్వాహా యన్మే-
హతి తస్మైస్వాహా యచ్ఛకృత్కరోతి తస్మైస్వాహా రేతసే స్వాహా
ప్రజాభ్యస్స్వాహా ప్రజననాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౫౧ ॥

నిషణ్ణాయస్వాహా వీక్షిష్యతేస్వాహా నికషమాణాయస్వాహా
సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౯ ॥

అగ్నయేస్వాహా వాయవేస్వాహా * సూర్యాయస్వాహర్త-
మస్యృతస్య ర్తమసి సత్యమసి సత్యస్య సత్యమస్యృతస్య పన్థా అసి
దేవానాం ఛాయాఽమృతస్య నామ తత్సత్యం యత్త్వం * ప్రజా-
పతిరస్యధియదస్మిన్వాజినీవ శుభస్స్పర్ధన్తే దివస్సూర్యేణ విశోఽపో
వృణానః పవతే కవ్యన్పశుంన గోపా ఇర్యః పరిజ్మా ॥ ౫౨ ॥

అగ్నయేవాయవే సూర్యాయర్తాష్టా చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౨౦ ॥

ప్రజననం ప్రాతస్సవనేవై బ్రహ్మవాదినస్సత్త్వాఙ్గిరస ఆప్తో
వైసోమ్యావైసహస్రతమ్యా ఉత్రిజమదగ్నిస్సంవత్సరో దేవస్యవి-

భూరాఽయనాయాగ్నయే పృథివ్యా అగ్నయే పృథివ్యై భువశ్శ్వా-
రాయాగ్నయే వాయవై సూర్యాయవిగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

ప్రజననమఙ్గిరసస్సోమో వై ప్రతి గృహ్ణాతి భూర్వీత్వమానా-
యు ద్వావిꣳశత్ ॥ ౨౧ ॥

ప్రజననం పరిజ్మా ॥

హరిః ఓమ్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే ప్రథమప్రశ్నస్సమాప్తః.

ద్వితీయప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

సాధ్యా వై దేవాస్సువర్గకామా ఏతగ్ం షడ్రాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాయజన్త తతో వై తే సువర్గం లోకమాయన్య ఏవం విద్వాగ్ంసష్షడ్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం యన్తి దేవసత్రం వై షడ్రాత్రః ప్రత్యక్షగ్గ్ హ్యేతాని పృష్ఠాని య ఏవం విద్వాగ్ంసష్షడ్రాత్రమాసతే సాక్షాదేవ దేవతా అభ్యారోహన్తి షడ్రాత్రో భవతి షడ్వా ఋతవష్షట్పృష్ఠాని ॥ ౧ ॥ పృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభిస్సంవత్సరం తే సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠన్తి బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీస్స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకం యన్తి త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ ఏవావరున్ధతే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధతే సప్తదశః ॥ ౨ ॥ భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయన్త ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్దధతే త్రిణవో భవతి విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై సదోహవిర్ధానిన ఏతేన షడ్రాత్రేణ యజేరన్నాశ్వత్థీ హవిర్ధానం చాగ్నీధ్రం చ భవతస్సువర్గ్యం చక్రీవతీ భవతస్సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యా ఉలూఖలబుధ్నో యూపో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రా-

ఖ్యో ప్రయాన్తి ప్రాజీవహిసువర్గః ॥ ౩ ॥ లోకస్సరస్వత్యాయాన్త్యే-
షవై దేవయానః పన్థాస్తమేవాన్వారోహన్త్యృక్షా శన్తోయాన్త్య-
వతీర్ణా మేవాస్మిన్వ్రతిపద్య ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛన్తి యదాదశ శతం
కుర్వన్త్యథైకముత్థానగ్ం శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయు-
ష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠన్తి యదాశతగ్ం సహస్రం కుర్వన్త్యథైకము-
త్థానగ్ం సహస్రసంమితో వా అసౌ లోక ఉముమేవ లోకమభిజయ-
న్తి యద్యేషాం ప్రమీయేత యదా వాజీయేరన్నథైకముత్థానం త-
ద్ధితీర్థమ్ ॥ ౪ ॥

పృష్ఠాని సప్తదశస్సువర్గో జయన్తియద్యేకాదశచ ॥ ౧ ॥

కుసురుబిన్ద ఔద్దాలకిరకామయత పశుమాన్థ్స్యామితి స
ఏతగ్ం సప్తరాత్రమాహరత్తేనాయజత తేనవై సయావన్తోగ్రా-
మ్యాః పశవస్తానవారున్ధ య ఏవం విద్వాన్థ్సప్తరాత్రేణ యజతే
యావన్త ఏవ గ్రామ్యాః పశవస్తానేవావరున్ధే సప్తరాత్రో భవతి
సప్తగ్రామ్యాః పశవస్సప్తారణ్యాస్సప్తచ్ఛన్దాగ్ స్యుభయస్యావరుద్ధ్యై
త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజః ॥ ౫ ॥ ఏవావరున్ధే పఞ్చద-
శో భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై
అథో ప్రైవ తేనజాయత ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచ-
మేవాత్మన్ధత్తే త్రిణవో భవతి విజిత్యై పఞ్చవిగ్ంశోఽగ్నిష్టోమో భ-
వతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై విశ్వ-
జిథ్సర్వపృష్ఠ అతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై యత్ప్రత్యక్షం పూ-

ర్వ్యవ్వాహాస్సు పృష్ఠాన్యుపైయురిత్యుక్తమ్ ॥ ౬ ॥ విశ్వజితి యథా క్షుద్ధాముపసీదత్యేవముత్తమమహస్స్యనైకరాత్రశ్చ-వసేద్బృహద్రథన్తరే పూర్వేష్వహస్సూపయన్తీయంవావ రథ-న్తరమసౌ బృహద్భ్యామేవ నయన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠ-న్తి యత్ప్రిత్యుక్తం విశ్వజిత్పృష్ఠాన్యుపయన్తి యథాప్రత్తాం ధు-హే త్రాద్యౌరేవ తత్ ॥ ౭ ॥

తేజ ఉపైయుగిప్రిత్యుక్తం ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

బృహస్పతిరకామయత బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి స ఏతమష్టరాత్ర-మపశ్యత్తమాహరత్తేనాయజత తతో వై స బ్రహ్మవర్చస్యభవద్య ఏవం విద్వానష్టరాత్రేణ యజతే బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవత్యష్టరాత్రో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే ఽష్టరాత్రో భవతి చతస్రో వై దిశశ్చతస్రో ఽవాన్తరదిశా దిగ్భ్య ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే ॥ ౮ ॥ త్రి-వృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ ఏవావరున్ధే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవా-వరున్ధే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేనజా-యత ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్ధత్తే త్రిణవో భ-వతి విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై పఞ్చవిగ్ంశో ఽ-గ్నిష్టోమో భవతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యావ-రుద్ధ్యై విశ్వజిత్సర్వపృష్ఠో ఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై ॥ ౯ ॥

దిగ్భ్య ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే ఽభిజిత్యై ॥ ౩ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాః సృష్టాః క్షుధం న్యాయన్థ్స ఏతం
నవరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై ప్రజాభ్యోఽ-
కల్పత యర్హి ప్రజాః క్షుధం నిగచ్ఛేయుస్తర్హి నవరాత్రేణ యజేతేమే
హి వా ఏతాసాం లోకా అక్లృప్తా అథైతాః క్షుధం ని గచ్ఛన్తీమానే-
వాభ్యో లోకాన్కల్పయతి తాన్కల్పమానాన్ప్రజాభ్యోఽనుకల్పతే
కల్పన్తే ॥ ౧౦ ॥ అస్మా ఇమే లోకా ఊర్జం ప్రజాసు దధాతి త్రిరాత్రేణై-
వేమం లోకం కల్పయతి త్రిరాత్రేణాన్తరిక్షం త్రిరాత్రేణాముం లో-
కం యథా గుణే గుణమన్వస్యత్యేవమేవ తల్లోకే లోకమన్వస్యతి ధృ-
త్యా అశిథిలంభావాయ జ్యోతిర్గౌరాయురితి జ్ఞాతాస్తోమా భవన్తీ-
యం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయురిమేష్వేవ లోకేషు ప్రతితి-
ష్ఠన్తి జ్ఞాత్రం ప్రజానామ్ ॥ ౧౧ ॥ గచ్ఛతి నవరాత్రోఽభవత్యభిపూ-
ర్వమేవాస్మిన్తేజో దధాతి యో జ్యోగామయావీ స్యాత్స నవరాత్రేణ య-
జేత ప్రాణా హి వా ఏతస్య ధృతా అథైతస్య జ్యోగామయతి ప్రాణా-
నేవాస్మిన్దాధారోత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ ॥ ౧౨ ॥

కల్పన్తే ప్రజానాం త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి స ఏతం దశహోతా-
రమపశ్యత్తమజుహోత్తేన దశరాత్రమసృజత తేన దశరాత్రేణ
ప్రాజాయత దశరాత్రాయ దీక్షిష్యమాణో దశహోతారం జు-
హుయాద్దశహోత్రైవ దశరాత్రగ్ం సృజతే తేన దశరాత్రేణ
ప్రజాయతే వైరాజో వా ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రో య ఏవం విద్వా-

ద్దశరాత్రేణ యజతే విరాజమేవ గచ్ఛతి ప్రాజాపత్యో వా ఏష య-
జ్ఞో యద్దశరాత్రః ॥ ౧౩ ॥ య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ య-
జతే ప్రైవ జాయత ఇన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీత్స న వ్యావృతమగచ్ఛ-
త్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతం దశరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమాఽఽ-
హరత్తేనాయజత తతో వై సోఽన్యాభిర్దేవతాభిర్వ్యావృతమగ-
చ్ఛద్య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ యజతే వ్యావృతమేవ పాప్మనా భ్రా-
తృవ్యేణ గచ్ఛతి త్రికకుద్వా ॥ ౧౪ ॥ ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రః కకు-
త్పఞ్చదశః కకుదేకవిగ్ంశః కకుత్త్రయస్త్రిగ్ంశో య ఏవం విద్వా-
న్దశరాత్రేణ యజతే త్రికకుదేవ సమానానాం భవతి యజమానః
పఞ్చదశో యజమాన ఏకవిగ్ంశో యజమానస్త్రయస్త్రిగ్ంశః
పురఇతరా అభిచర్యమాణో దశరాత్రేణ యజేత దేవపురా ఏవ పర్యూ-
హతే తస్య న కుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి నైనమభిచరన్త్స్తృణుతే
దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా ఏతాః ॥ ౧౫ ॥ దేవపురా
అపశ్యన్యద్దశరాత్రస్తాః పర్యూహన్త తేషాం న కుతశ్చనోపావ్యా-
ధోఽభవత్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో భ్రాతృవ్యవా-
న్థ్స్యాత్స దశరాత్రేణ యజేత దేవపురా ఏవ పర్యూహతే తస్య న కు-
తశ్చనోపావ్యాధో భవతి భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భ-
వతి స్తోమః స్తోమస్యోపస్తిర్భవతి భ్రాతృవ్యమేవోపస్తిం కురుతే జా-
మి వై ॥ ౧౬ ॥ ఏతత్కుర్వన్తి యజ్జ్యాయాగ్ంసగ్గ్ స్తోమము-
పేత్య కనీయాగ్ంసముపయన్తి యదగ్నిష్టోమసామాన్యవస్తాచ్ఛ ష-

రస్తాచ్చ భవన్త్యజామిత్వాయ త్రివృదగ్నిష్టోమో ఽగ్నిష్టుదా-
గ్నేయీషు భవతి తేజ ఏవావరున్ధే పఞ్చదశ ఉక్థ్య ఐన్ద్రీష్వి-
న్ద్రియమేవావరున్ధే త్రివృదగ్నిష్టోమో వైశ్వదేవీషు పుష్టిమేవావరు-
న్ధే సప్తదశో ఽగ్నిష్టోమః ప్రాజాపత్యాసు తీవ్రసోమో ఽన్నాద్య-
స్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయతే ॥ ౧౭ ॥ ఏకవిగ్ంశ ఉక్థ్యః-
సౌరీషు ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్ధత్తే సప్తదశో ఽగ్నిష్టో-
మః ప్రాజాపత్యాసూపహవ్య ఉపహవమేవ గచ్ఛతి త్రిణవావ-
గ్నిష్టోమావభిత ఐన్ద్రీషు విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశ ఉక్థ్యో వైశ్వదే-
వీషు ప్రతిష్ఠిత్యై విశ్వజిత్సర్వపృష్ఠో ఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యా-
భిజిత్యై ॥ ౧౮ ॥

విరాజమేవగచ్ఛతి ప్రాజాపత్యో వా ఏష యజ్ఞో యద్దశరా-
త్రస్త్రికకుద్వా ఏతా వై జాయత ఏకత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఋతవో వై ప్రజాకామాః ప్రజాం నావిన్దన్త తే ఽకామయన్త
ప్రజాగ్ంసృజేమహి ప్రజామవరున్ధీమహి ప్రజాం విన్దేమహి ప్రజావన్త-
స్స్యామేతి త ఏతమేకాదశరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాయజన్త
తతో వై తే ప్రజామసృజన్త ప్రజామవారున్ధత ప్రజామవిన్దన్త ప్రజా-
వన్తో ఽభవన్త ఋతవో ఽభవన్తదార్తవానామార్తవత్వమృతూ-
నాం వా ఏతే పుత్రాస్తస్మాత్ ॥ ౧౯ ॥ ☞ ఆర్తవా ఉచ్య-
న్తే య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకాదశరాత్రమాసతే ప్రజామేవసృజన్తే
ప్రజామవరున్ధతే ప్రజాం విన్దన్తే ప్రజావన్తో భవన్తి జ్యోతిరతిరాత్రో

భవతి జ్యోతిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై పృ-
ష్ఠ్యష్షడహో భవతి షడ్వా ఋతవష్షట్పృష్ఠాని పృష్ఠైరేవర్తూన-
న్వారోహన్త్యృతుభిస్సంవత్సరం తే సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠన్తి చ-
తుర్విగ్ంశో భవతి చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ ॥ ౨౦ ॥ గాయ-
త్రం బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవ బ్రహ్మవర్చసే ప్రతితిష్ఠన్తి
చతుశ్చత్వారిగ్ంశో భవతి చతుశ్చత్వారిగ్ంశదక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం
త్రిష్టుప్ త్రిష్టుభ్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠన్త్యష్టాచత్వారిగ్ంశో భవత్య-
ష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యైవ పశు-
షు ప్రతితిష్ఠన్త్యేకాదశరాత్రో భవతి పఞ్చ వా ఋతవ ఆర్తవాః ప-
ఞ్చర్తుష్వేవార్తవేషు సంవత్సరే ప్రతిష్ఠాయ ప్రజామవరున్ధతేఽతి-
రాత్రావభితో భవతః ప్రజాయై పరిగృహీత్యై ॥ ౨౧ ॥

తస్మాద్గాయత్ర్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ ॥ ౬ ॥

ఐన్ద్రవాయవాగ్రాన్గృహ్ణీయాద్యః కామయేత యథా పూ-
ర్వం ప్రజాః కల్పేరన్నితి యజ్ఞస్య వై క్లృప్తిమను ప్రజాః కల్పన్తే యజ్ఞ-
స్యాక్లృప్తిమను న కల్పన్తే యథాపూర్వమేవ ప్రజాః కల్పయతి న జ్యా-
యాగ్ంసం కనీయానతి క్రామత్యైన్ద్రవాయవాగ్రాన్గృహ్ణీయాదా-
మయావినః ప్రాణేన వా ఏష వ్యృధ్యతే యస్యామయతి ప్రాణ ఐన్ద్ర-
వాయవః ప్రాణేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి మైత్రావరుణాగ్రాన్గృహ్ణీ-
రన్యేషాం దీక్షితానాం ప్రమీయేత ॥ ౨౨ ॥ ప్రాణాపానా-
భ్యాం వా ఏతే వ్యృధ్యన్తే యేషాం దీక్షితానాం ప్రమీయతే ప్రాణాపా-

నౌ మిత్రావరుణౌ ప్రాణాపానావేవ ముఖతః పరిహరత ఆశ్వినాగ్రా -
న్గృహ్ణీతానుజావరో ఽశ్వినౌ వై దేవానామానుజావరౌ పశ్చేవాగ్రం ప-
ర్యైతామశ్వినావేతస్య దేవతా య ఆనుజావరస్తావేవైనమగ్రం పరిణ-
యతశ్శుక్రాగ్రాన్గృహ్ణీత గతశ్రీః ప్రతిష్ఠాకామో ఽసౌ వా ఆదిత్య -
శ్శుక్ర ఏషో ఽన్తో ఽన్తం మనుష్యః ॥ ౨౩ ॥ శ్రియై గత్వా నివ -
ర్తతే ఽన్తాదేవాన్తమారభతే న తతః పాపీయాన్భవతి మన్థ్యగ్రా -
న్గృహ్ణీతాభిచరన్నార్తపాత్రం వా ఏతద్యన్మన్థిపాత్రం మృత్యునై -
వైనం గ్రాహయతి తాజగార్తిమార్ఛత్యాగ్రయణాగ్రాన్గృహ్ణీత
యస్య పితా పితామహః పుణ్యస్స్యాదథ తన్న ప్రాప్నుయాద్వా -
చా వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వ్యృధ్యతే యస్య పితా పితామహః పుణ్యో
భవత్యథ తన్న ప్రాప్నోత్యుర ఇవ వా ఏతద్యజ్ఞస్య వాగివ యదాగ్ర -
యణో వాచైవైనమిన్ద్రియేణ సమర్ధయతి న తతః పాపీయాన్భవత్యు-
క్థ్యాగ్రాన్గృహ్ణీతాభిచర్యమాణస్సర్వేషాం వా ఏతత్పాత్రాణామిన్ద్రి-
యం యదుక్థ్యపాత్రగ్ం సర్వేణైవైనమిన్ద్రియేణాతి ప్రయుఙ్క్తే సర -
స్వత్యభి నో నేషి వస్య ఇతి పురోరుచం కుర్యాద్వాగ్వై ॥ ౨౪ ॥
సరస్వతీ వాచైవైనమతి ప్రయుఙ్క్తే మా త్వత్క్షేత్రాణ్యరణా -
ని గన్మేత్యాహ మృత్యోర్వై క్షేత్రాణ్యరణాని తేనైవ మృత్యోః
క్షేత్రాణి న గచ్ఛతి పూర్ణాగ్రాన్గృహ్ణీయాదామయావినః ప్రా -
ణాన్వా ఏతస్య శుగృచ్ఛతి యస్యామయతి ప్రాణా గ్రహాః ప్రాణా -
నేవాస్య శుచో ముఞ్చత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ పూ -

ర్ణాన్గ్రహాన్గృహ్ణీయాద్యర్హి పర్జన్యో న వర్షేత్ప్రాణా వా ఏతర్-
హి ప్రజానాగ్ం శుగృచ్ఛతి యర్హి పర్జన్యో న వర్షతి ప్రాణా
గ్రహాః ప్రాణానేవ ప్రజానాగ్ం శుచో ముఞ్చతి తాజక్ప్రవర్షతి ॥

ప్రమీయేత మనుష్యఋధ్యతే యస్య పితా పితామహః
పుణ్యోవాగ్స్వ ఏవ పూర్ణాన్గ్రహాన్పృశ్ఞి విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

☞ గాయత్రో వా ఐన్ద్రవాయవో గాయత్రం ప్రాయణీ-
ణీయమహస్తస్మాత్ప్రాయణీయేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే
స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాతి త్రైష్టుభో వై శుక్రస్త్రైష్టుభం ద్వితీ-
యమహస్తస్మాద్ద్వితీయేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయ-
తనే గృహ్ణాతి జాగతో వా ఆగ్రయణో జాగతం తృతీయమహస్తస్మా-
త్తృతీయేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృ-
హ్ణాత్యేతద్వై ॥ ౨౭ ॥ ☞ యజ్ఞమాప్తద్యచ్ఛన్దాగ్ంస్యాప్నో-
తి యదాగ్రయణః శ్వో గృహ్యతే యత్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏ-
వైనం పునః ప్రయుఙ్క్తే జగన్ముఖో వై ద్వితీయస్త్రిరాత్రో జాగత
ఆగ్రయణో యచ్చతుర్థేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వ ఏవైన-
మాయతనే గృహ్ణాత్యథో స్వమేవ ఛన్దోఽనుపర్యావర్తన్తే రాథ-
న్తరో వా ఐన్ద్రవాయవో రాథన్తరం పఞ్చమమహస్తస్మాత్పఞ్చ-
మేఽహన్ ॥ ౨౮ ॥ ☞ ఐన్ద్రవాయవో గృహ్యతే స్వ ఏవైన-
మాయతనే గృహ్ణాతి బార్హతో వై శుక్రో బార్హతగ్ం షష్ఠమ-
హస్తస్మాత్షష్ఠేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణా-

త్యైతద్వై ద్వితీయం యజ్ఞమాపద్యచ్ఛన్దాగ్ం స్యాప్నోతి యచ్ఛుక్ర-
శ్నౌ గృహ్యేతే యత్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏవైనం పునఃప్రయు-
ఙ్క్తే త్రిష్టుభ్ఛన్దో వై తృతీయస్త్రిరాత్రస్త్రిష్టుభః ॥ ౨౯ ॥ [illegible]
శుక్రో యత్సప్తమేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వాదేవైనమాయత-
నే గృహ్ణాత్యథో స్వమేవ ఛన్దోఽనుపర్యావర్తన్తే వాగ్వా ఆగ్రయణో
వాగష్టమమహస్తస్మా దష్టమేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వాదే-
వైనమాయతనే గృహ్ణాతి ప్రాణో వా ఐన్ద్రవాయవః ప్రాణో నవమ-
మహస్తస్మాన్నవమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే స్వాదేవైన-
మాయతనే గృహ్ణాత్యేతత్ ॥ ౩౦ ॥ వై తృతీయం యజ్ఞమాప-
ద్యచ్ఛన్దాగ్ం స్యాప్నోతి యదైన్ద్రవాయవశ్శ్వో గృహ్యతే య-
త్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏవైనం పునః ప్రయుఙ్క్తేఽథో స్వమేవ
ఛన్దోఽనుపర్యావర్తన్తే పథో వా ఏతేఽధ్యపథేన యన్తి యేఽన్యే-
నైన్ద్రవాయవాత్ప్రతిపద్యన్తేఽన్తః ఖలు వా ఏష యజ్ఞస్య యద్ద-
శమమహర్దశమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే యజ్ఞస్య ॥ ౩౧ ॥
ఏవాన్తం గత్వాఽపథాత్పన్థామపి యన్త్యథో యథా వహీయసా
ప్రతిసారం వహన్తి తాదృగేవ తచ్ఛన్దాగ్ం స్యన్యోఽన్యస్య లోక-
మభ్యధ్యాయన్తాన్యేతేనైవ దేవా వ్యవాహయన్నైన్ద్రవాయవ-
స్య వా ఏతదాయతనం యచ్చతుర్థమహస్తస్మిన్నాగ్రయణో గృ-
హ్యతే తస్మాదాగ్రయణస్యాయతనే నవమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో

గృహ్యతే శుక్రస్య వా ఏతద్ధాయతనం యత్పఞ్చమమ్ ॥ ౩౨ ॥

☛ అథాస్తస్మిన్నైన్ద్రవాయవాగ్రో గృహ్యతే తస్మాదైన్ద్రవాయవస్యాయతనే సప్తమేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యత ఆగ్రయణస్య వా ఏతద్ధాయతనం యదష్టమమథాస్తస్మిఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే తస్మాచ్ఛుక్రస్యాయతనే ఽష్టమేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే ఛన్దాగ్ంస్యేవ తద్వివాహయతి ప్రవస్యసో వివాహమాప్నోతి య ఏవం వేదాథో దేవతాభ్య ఏవ యజ్ఞే సంవిదం దధాతి తస్మాదిదమన్యోఽన్యస్మై దదాతి ॥ ౩౩ ॥ ఏతద్వై పఞ్చమేఽహస్త్రిష్టుభ ఏతద్గృహ్యతే యజ్ఞస్య పఞ్చమమన్యస్మా ఏకంచ ॥ ౮ ॥

గాయత్రస్త్రిష్టుభో జాగతో జగన్ముఖో ఽథో స్వాగ్ంరాథన్తరో బార్హత ఏతద్వై ద్వితీయగ్ం శుక్రస్త్రిష్టుబ్ముఖోఽథో వాక్పాణి ఏతదథో షష్ఠశ్చతుర్థం నవమే పఞ్చమగ్ం సప్తమే యదష్టమమష్టమేఽహాఞ్ఛన్దాగ్ంసి ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి స ఏతం ద్వాదశరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై స ప్రాజాయత యః కామయేత ప్రజాయేయేతి స ద్వాదశరాత్రేణ యజేత ప్రైవ జాయతే బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యగ్నిష్టోమప్రాయణా యజ్ఞా అథ కస్మాదతిరాత్రః పూర్వః ప్రయుజ్యత ఇతి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదతిరాత్రౌ కనీనికే అగ్నిష్టోమౌ యత్ ॥ ౩౪ ॥ అగ్నిష్టోమం

పూర్వాం ప్రయుఞ్జీరన్బృహద్ధాక్తనీనికే దధ్యా న్తస్మాదతిరాత్రః పూ ర్వాః ప్రయుజ్యతే చక్షుషీ ఏవ యజ్ఞే ధిత్వా మధ్యతః కనీనికే ప్రతిద- ధతి యో వై గాయత్రీం జ్యోతిఃపక్షాం వేద జ్యోతిషా భాసా సువర్గం లోకమేతి యావగ్నిష్టోమౌ తౌ పక్షౌ యేఽన్తరేష్టా వుక్థ్యాస్స ఆ- త్మైషా వై గాయత్రీ జ్యోతిఃపక్షా య ఏవం వేద జ్యోతిషా భాసా సువర్గం లోకమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఏతి ప్రజాపతిర్వా ఏష ద్వాదశధా విహితో య- ద్ద్వాదశరాత్రో యావతిరాత్రౌ తౌ పక్షౌ యేఽన్తరేష్టావుక్థ్యాస్స ఆత్మా ప్రజాపతిర్వా వైష సన్నద్ధ వై సత్త్రేణ స్పృణోతి ప్రాణా వై సత్త్రా ప్రాణానేవ స్పృణోతి సర్వాసాం వా ఏతే ప్రజానాం ప్రాణై రాస- తే యే సత్త్రమాసతే తస్మాత్పృచ్ఛన్తి కిమేతే సత్త్రిణ ఇతి ప్రియః ప్రజానాముత్థితో భవతి య ఏవం వేద ॥ ౩౬ ॥

అగ్నిష్టోమౌ యథ్సువర్గం లోకం ప్రియః ప్రజానాం పక్షౌచ ।

న వా ఏషోఽన్యతో వైశ్వానరస్సువర్గాయ లోకాయ ప్రాభవ- ద్ధూర్ధ్వో హ వా ఏష ఆతత ఆసీత్తే దేవా ఏతం వైశ్వానరం పర్యా- హంస్సువర్గస్య లోకస్య ప్రభూత్యా ఋతవో వా ఏతేన ప్రజాపతిమయా- జయ న్తైష్వార్ధ్నోదధి తదృధ్నోతి హ వా ఋత్విక్షు య ఏవం విద్వా- న్ద్వాదశాహేన యజతే తేఽస్మిన్నైచ్ఛన్త నరసమహా వసన్తాయ ప్రాయచ్ఛత్ ॥ ౩౭ ॥ యవం గ్రీష్మాయామధీర్వర్షాభ్యో వ్రీహీఞ్ఛర- దే మాషతిలా హేమన్తశిశిరాభ్యాం తేనేన్ద్రం ప్రజాపతిరయాజయ-

త్తతో వా ఇన్ద్ర ఇన్ద్రోఽభవత్తస్మాదాహురానుజావరస్య యజ్ఞ ఇతి
స హ్యేతేనాగ్రేఽయజతైష హ వై కుణపమత్తి యస్సత్త్రే ప్రతిగృహ్ణాతి
పురుషకుణపమశ్వకుణపం గౌర్వా అన్నం యేన పాత్రేణాన్నం బిభ్రతి
యత్తన్న నిర్ణేనిజతి తతోఽధి ॥ ౩౭ ॥ మలం జాయత ఏక ఏవ యజేతైకో
హి ప్రజాపతిరార్ధ్నోద్ద్వాదశరాత్రీర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వాదశ మాసాస్సం-
వత్సరస్సంవత్సరః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్వావైష ఏష హ త్వై జాయతే
యస్తపసోఽధిజాయతే చతుర్ధా వా ఏతాస్తిస్రస్తిస్రో రాత్రయో య-
ద్ద్వాదశోపసదో యాః ప్రథమా యజ్ఞం తాభిస్సంభరతి యా ద్వితీయా
యజ్ఞం తాభిరారభతే ॥ ౩౮ ॥ యాస్తృతీయాః పాత్రాణి తాభిర్ని-
ర్ణేనిక్తే యాశ్చతుర్థీరపి తాభిరాత్మానమన్తరతశ్శున్ధతే యో వా అస్య
పశుమత్తి మాగ్ంసగ్ం సోఽత్తి యః పురోడాశం మస్తిష్కగ్ం స
యః పరివాపం పురీషగ్ం స య ఆజ్యం మజ్జానగ్ం స యస్సోమగ్ం స్వే-
దగ్ం సోఽపి హ వా అస్య శీర్షణ్యా నిష్పదః ప్రతిగృహ్ణాతి యో
ద్వాదశాహే ప్రతిగృహ్ణాతి తస్మాద్ద్వాదశాహేన నయాజ్యం పాప్మ-
నో వ్యావృత్త్యై ॥ ౪౦ ॥

అయుచ్ఛదధిరభతే ద్వాదశాహేన చత్వారి చ ॥ ౧౦ ॥

ఏకస్మై స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహా త్రిభ్యస్స్వాహా చతు-
ర్భ్యస్స్వాహా పఞ్చభ్యస్స్వాహా షడ్భ్యస్స్వాహా సప్తభ్యస్స్వాహా-
ఽష్టాభ్యస్స్వాహా నవభ్యస్స్వాహా దశభ్యస్స్వాహైకాదశభ్యస్స్వా-

హా ద్వాదశభ్యస్స్వాహా త్రయోదశభ్యస్స్వాహా చతుర్దశభ్యస్స్వా-
హా పఞ్చదశభ్యస్స్వాహా షోడశభ్యస్స్వాహా సప్తదశభ్యస్స్వాహాఽ-
ష్టాదశభ్యస్స్వాహైకాన్నవిగ్ంశత్యై స్వాహా నవవిగ్ంశత్యై స్వా-
హైకాన్నచత్వారిగ్ంశతే స్వాహా నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నష-
ష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వాహైకాన్నాశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వా-
హైకాన్నశతాయ స్వాహా శతాయ స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం శతాభ్యాగ్ం
స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౧ ॥

నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నైకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

ఏకస్మై స్వాహా త్రిభ్యస్స్వాహా పఞ్చభ్యస్స్వాహా సప్తభ్య-
స్స్వాహా నవభ్యస్స్వాహైకాదశభ్యస్స్వాహా త్రయోదశభ్యస్స్వా-
హా పఞ్చదశభ్యస్స్వాహా సప్తదశభ్యస్స్వాహైకాన్న విగ్ంశత్యై
స్వాహా నవవిగ్ంశత్యై స్వాహైకాన్నచత్వారిగ్ంశతే స్వాహా
నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నషష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వా-
హైకాన్నాశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వాహైకాన్న శతాయ స్వా-
హా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౨ ॥ ఏకస్మై పఞ్చాశత్ ॥ ౧౨ ॥

ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహా చతుర్భ్యస్స్వాహా షడ్భ్యస్స్వాహా-
ఽష్టాభ్యస్స్వాహా దశభ్యస్స్వాహా ద్వాదశభ్యస్స్వాహా చతు-
ర్దశభ్యస్స్వాహా షోడశభ్యస్స్వాహాఽష్టాదశభ్యస్స్వాహా వి-
గ్ంశత్యై స్వాహాఽష్టానవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై

స్వాహా ॥ ౪౩ ॥ ద్వాభ్యామష్టానవత్యై షడ్విగ్ంశతిః ॥ ౧౩ ॥

త్రిభ్యస్స్వాహా పఞ్చభ్యస్స్వాహా సప్తభ్యస్స్వాహా నవభ్యస్స్వాహైకాదశభ్యస్స్వాహా త్రయోదశభ్యస్స్వాహా పఞ్చదశభ్యస్స్వాహా సప్తదశభ్యస్స్వాహైకాన్నవిగ్ంశత్యై స్వాహా నవవిగ్ంశత్యై స్వాహైకాన్నచత్వారిగ్ంశతే స్వాహా నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నషష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వాహైకాన్నాశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వాహైకాన్నశతాయ స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౪ ॥

త్రిభ్యోఽష్టా చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౪ ॥

చతుర్భ్యస్స్వాహాఽష్టాభ్యస్స్వాహా ద్వాదశభ్యస్స్వాహా షోడశభ్యస్స్వాహా విగ్ంశత్యై స్వాహా షణ్ణవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౫ ॥

చతుర్భ్యష్షణ్ణవత్యై షోడశ ॥ ౧౫ ॥

పఞ్చభ్యస్స్వాహా దశభ్యస్స్వాహా పఞ్చదశభ్యస్స్వాహా విగ్ంశత్యై స్వాహా పఞ్చనవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౬ ॥ పఞ్చభ్యః పఞ్చనవత్యై చతుర్దశ ॥ ౧౬ ॥

దశభ్యస్స్వాహా విగ్ంశత్యై స్వాహా త్రిగ్ంశతే స్వాహా చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా పఞ్చాశతే స్వాహా షష్ట్యై స్వాహా సప్తత్యై స్వాహాఽశీత్యై స్వాహా నవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౭ ॥ దశభ్యో ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౧౭ ॥

విగ్ంశత్యై స్వాహా చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా షష్ట్యై స్వాహా-
ఽశీత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౮ ॥

విగ్ంశత్యై ద్వాదశ ॥ ౧౮ ॥

పఞ్చాశతే స్వాహా శతాయ స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం శతాభ్యా-
గ్ం స్వాహా త్రిభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా చతుర్భ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా
పఞ్చభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా షడ్భ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా సప్తభ్యశ్శతే-
భ్యస్స్వాహా ఽష్టాభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా నవభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా
సహస్రాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౯ ॥

పఞ్చాశతే ద్వాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౯ ॥

శతాయ స్వాహా సహస్రాయ స్వాహా ఽయుతాయ స్వాహా
నియుతాయ స్వాహా ప్రయుతాయ స్వాహా ఽర్బుదాయ స్వాహా న్య-
ర్బుదాయ స్వాహా సముద్రాయ స్వాహా మధ్యాయ స్వాహా ఽన్తాయ
స్వాహా పరార్ధాయ స్వాహోషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహోదే-
ష్యతే స్వాహోద్యతే స్వాహోదితాయ స్వాహా సువర్గా-
య స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౦ ॥

శతాయాష్టాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౦ ॥

సాధ్యా ష్షడ్రాత్రం కుసురుబిన్దస్సప్త రాత్రం బృహస్ప-
తేరష్టరాత్రం ప్రజాపతిస్తాఃకుథంనవరాత్రం ప్రజాపతిరకామయత
దశ హోతారమృతవ ఐన్ద్రవాయవాగ్రాన్గాయత్రో వై ప్రజాపతి -

స్సద్వాదశగాత్రంవ వా ఏకస్మై ఏకస్మై ద్వాభ్యాం త్రిభ్యశ్చతు-
ర్భ్యః పఞ్చభ్యో దశభ్యో వింశత్యై పఞ్చాశతే శతాయ విగం-
శతిః ॥ ౨౦ ॥

సాధ్యా అస్మా ఇమే లోకా గాయత్రం త్రైతృతీయమేకస్మై ప-
ఞ్చాశత్ ॥ ౫౦ ॥ సాధ్యాస్సర్వాస్మైస్వాహా ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ద్వితీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

తృతీయ ప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

ప్రజవంవా ఏతేనయన్తి యద్దశమమహాః పాపావహీయంవా
ఏతేన భవన్తి యద్దశమమహార్యో వై ప్రజవం యథామపథేన ప్ర-
తిపద్యతే యస్స్థాణుగ్ం హన్తి యో భ్రేషన్న్యేతి సహీయతే సయో
వై దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహన్యతే సహీయతే తస్మై య ఉప-
హతాయ వ్యాహతమైవాన్వారభ్యసమశ్నుతే ఽథయో వ్యాహ-
నః ॥ ౧ ॥ హీయతే తస్మాద్దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహతాయ

నవ్యుచ్ఛ్యమథో ఖల్వా హుర్యజ్ఞస్య వై సమృద్ధేన దేవాస్సువర్గం లోక
మాయన్ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేనాసురాన్పరాభావయన్నితి యత్ఖ
లు వై యజ్ఞస్య సమృద్ధం తద్యజమానస్య యద్వ్యృద్ధం తద్భ్రాతృ
వ్యస్య సయో వై దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహన్యతే స ప్రవాతి
రేచయతి తే యే బాహ్యా దృశీకవః ॥ ౨ ॥ స్యుస్తే వివాక్యయు
ర్యది తత్ర న విన్దేయురన్తస్సదసాద్వ్యుచ్ఛ్యం యది తత్ర న విన్దే
యుర్గృహపతినా వ్యుచ్ఛ్యం తద్వ్యుచ్ఛ్యమేవాథ వా ఏతత్సర్పరాజ్ఞి
యా ఋగ్భిస్స్తువన్తీయం వై సర్పతో రాజ్ఞీ యద్వా అస్యాం కిం
చార్చన్తి యదానృచుస్తేనేయగ్ం సర్పరాజ్ఞీ తే యదేవ కించ వా
చాఽనృచుర్యదతోఽధ్యర్చితారః ॥ ౩ ॥ తదుభయమాప్త్వాఽవరు
ధ్యోత్తిష్ఠామేతి తాభిర్మనసా స్తువతేనవా ఇమామశ్వరథో నాశ్వ
తరీ రథస్సద్యగ్ం * పర్యాప్తుమర్హతి మనో వా ఇమాగ్ం సద్యగ్ం
పర్యాప్తుమర్హతి మనః పరిభవితుమథ బ్రహ్మ వదన్తి పరిమితా
వా ఋచః పరిమితాని సామాని పరిమితాని యజూగ్ంష్యథైతస్యై
వాన్తో నాస్తి యద్బ్రహ్మ తత్ప్రతిగృణత ఆచక్షీత స ప్రతిగరః ॥ ౪ ॥

వ్యాహాసదృశీకవోఽర్చితారస్సప్తకంచ ॥ ౧ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కింద్వాదశాహస్య ప్రథమేనాహ్నర్త్వి
జాం యజమానో వృఙ్క్త ఇతి తేజ ఇన్ద్రియమితి కిం ద్వితీయేనేతి
ప్రాణానన్నాద్యమితి కిం తృతీయేనేతి త్రీనిమాన్లోకానితి కిం చతు

ష్ఠేనేతి చతుష్పదః పశూనితి కిం పఞ్చమేనేతి పఞ్చాక్షరాం పఙ్క్తిమితి కిగ్ం షష్ఠేనేతి షడృతూనితి కిగ్ం సప్తమేనేతి సప్తపదాగ్ం శక్వరీమితి ॥ ౫ ॥ కిమష్టమేనేత్యష్టాక్షరాం గాయత్రీమితి కిం నవమేనేతి త్రివృతగ్ం స్తోమమితి కిం దశమేనేతి దశాక్షరాం విరాజమితి కిమేకాదశేనేత్యేకాదశాక్షరాం త్రిష్టుభమితి కిం ద్వాదశేనేతి ద్వాదశాక్షరాం జగతీమిత్యేతావద్వా అస్తి యావదేతద్యావదేవాస్తి తదేషాం వృఙ్క్తే ॥ ౬ ॥ శక్వరీమిత్యేక చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

ఏష వా ఆప్తో ద్వాదశాహో యత్త్రయోదశరాత్రస్సమానగ్ం హ్యేతదహర్యత్ప్రాయణీయశ్చోదయనీయశ్చ త్ర్యతిరాత్రో భవతి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకానామాప్త్యై ప్రాణా వై ప్రథమోఽతిరాత్రో వ్యానో ద్వితీయోఽపానస్తృతీయః ప్రాణాపానోదానేష్వేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠన్తి సర్వమాయుర్యన్తి య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయోదశరాత్రమాసతే తదాహుర్వాగ్వా ఏషా వితతా ॥ ౭ ॥ యద్ద్వాదశాహస్తాం విచ్ఛిద్యర్యన్మధ్యేఽతిరాత్రం కుర్యురుపదాసుకా గృహపతేర్వాక్స్యాద్యదుపరిష్టాచ్ఛన్దోమానాం మహావ్రతం కుర్వన్తి సంతతామేవ వాచమవరున్ధతేఽనుపదాసుకా గృహపతేర్వాగ్భవతి పశవో వై ఛన్దోమా అన్నం మహావ్రతం యదుపరిష్టాచ్ఛన్దోమానాం మహావ్రతం కుర్వన్తి పశుషు చైవాన్నాద్యే చ ప్రతితిష్ఠన్తి ॥ ౮ ॥ వితతా త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥

ఆదిత్యా అకామయన్తోభయోర్లోకయోర్ఋ-
ధ్నుయామేతి త ఏతం చతుర్దశరాత్రమపశ్యన్త మాఽహరన్తేనా-
యజన్త తతో వై త ఉభయోర్లోకయోరార్ధ్నువన్నస్మిగ్ంశ్చాము-
ష్మిగ్ంశ్చ య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్దశరాత్రమాసత ఉభయోరేవ
లోకయోర్ఋధ్నువన్త్యస్మిగ్ంశ్చాముష్మిగ్ంశ్చ చతుర్దశరాత్రో
భవతి సప్త గ్రామ్యా ఓషధయస్సప్తారణ్యా ఉభయీషామవ-
రుద్ధ్యై యత్పరాచీనాని పృష్ఠాని ॥ ౯ ॥ భవన్త్యముమేవ తైర్లో-
కమభి జయన్తి యత్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవన్తీమమేవ తైర్లోక-
మభి జయన్తి త్రయస్త్రిగ్ంశౌ మధ్యతస్స్తోమౌ భవతస్సామ్రా-
జ్యమేవ గచ్ఛన్త్యధిరాజౌ భవతోఽధిరాజా ఏవ సమానానాం భవ-
న్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై ॥ ౧౦ ॥

పృష్ఠాని చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిస్సువర్గం లోకమైత్తం దేవా అన్వాయన్తానాది-
త్యాశ్చ పశవశ్చాన్వాయన్తే దేవా అబ్రువన్యాన్పశూనుపాజీ-
విష్మత ఇమేఽన్వాగ్మన్నితి తేభ్య ఏతం చతుర్దశ రాత్రం ప్రత్యౌ-
హన్త ఆదిత్యాః పృష్ఠైస్సువర్గం లోకమారోహన్త్ర్యహాభ్యామ-
స్మిన్లోకే పశూన్ప్రత్యౌహన్పృష్ఠైరాదిత్యా అముష్మిన్లోక ఆర్ధ్ను-
వన్త్ర్యహాభ్యామస్మిన్ ॥ ౧౧ ॥ లోకే పశవో య ఏవం విద్వా-
గ్ంసశ్చతుర్దశరాత్రమాసత ఉభయోరేవ లోకయోర్ఋధ్నువ-

త్రయస్త్రిగ్ంశ్చాముష్మిగ్ంశ్చ పృష్ఠైరేవాముష్మిన్లోక ఋధ్నువన్తి
త్రివృఽహోభ్యామస్మిన్ లోకే జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహో భవతీ-
యం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యా-
రోహన్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివధగ్ం స్యాన్మధ్యే పృష్ఠాని
భవన్తి సవివధత్వాయ ॥ ౧౨ ॥ ☞ ఓజో వై వీర్యం పృష్ఠా-
న్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్యతో దధతే బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీ-
యం వావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అన-
యోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామే-
వ సువర్గం లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారో-
హన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో
భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోర్ఋ-
ద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి చతుర్దశైతాస్తాసాం యా దశ దశాక్షరా విరాడన్నం
విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధతే యాశ్చతస్రశ్చతస్రో దిశో
దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై ॥ ౧౩ ॥
ఆర్ధ్నువన్త్రివృఽహోభ్యామస్మిన్నవివధత్వాయ ప్రతిష్ఠిత్యా ఏ-
కత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఇన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీత్స న వ్యావృతమగచ్ఛత్స
ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతం పఞ్చదశరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్త-
మాఽహరత్తేనాయజత తతో వై సోఽన్యాభిర్దేవతాభిర్వ్యావృత-
మగచ్ఛద్య ఏవం విద్వాగ్ంసః పఞ్చదశరాత్రమాసతే వ్యావృత-

మేవ ప్రాప్నువన్తి భ్రాతృవ్యేణ గచ్ఛన్తి జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్య-
హో భవతీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం ॥ ౧౪ ॥ ☞ గౌరసా-
వాయురేష్వేవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠన్త్యసత్త్రం వా ఏతద్యదఛన్దో-
మం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవరున్ధతే
పశూంఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజ-
స్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతితిష్ఠన్తి పఞ్చదశరాత్రో భవతి పఞ్చదశో
వజ్రో వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరన్త్యతిరాత్రావభితో భవత
ఇన్ద్రియస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౧౫ ॥ అన్తరిక్షమిన్ద్రియస్యైకం చ ॥

ఇన్ద్రో వై శిథిల ఇవాప్రతిష్ఠిత ఆసీత్సోఽసురేభ్యోఽబిభే-
త్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతం పఞ్చదశరాత్రం వజ్రం ప్రా-
యచ్ఛత్తేనాసురాన్పరాభావ్య విజిత్య శ్రియమగచ్ఛదగ్నిష్టుతా
పాప్మానం నిరదహత పఞ్చదశరాత్రేణౌజో బలమిన్ద్రియం వీర్య-
మాత్మన్నధత్త య ఏవం విద్వాగ్ంసః పఞ్చదశరాత్రమాసతే భ్రా-
తృవ్యానేవ పరాభావ్య విజిత్య శ్రియం గచ్ఛన్త్యగ్నిష్టుతా పాప్మా-
నం నిః ॥ ౧౬ ॥ దహన్తే పఞ్చదశరాత్రేణౌజో బలమిన్ద్రియం
వీర్యమాత్మన్దధత ఏతా ఏవ పశవ్యాః పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రా-
త్రయోఽర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆప్యతే సంవత్సరం పశవోఽను ప్రజా-
యన్తే తస్మాత్పశవ్యా ఏతా ఏవ సువర్గ్యాః పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య
రాత్రయోఽర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆప్యతే సంవత్సరస్సువర్గో లో-
కస్తస్మాత్సువర్గ్యా జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహో భవతీయం

వావ జ్యోతి ర న్తరిక్షమ్ ॥ ౧౭ ॥ గార్తసా వాయురిమానేవ లోకానభ్యారోహ న్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివధగ్గ్ స్యాన్మధ్యే పృష్ఠాని భవ న్తి సవివధత్వాయౌజో వై వీర్యం పృష్ఠాన్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్యతో దధతే బృహద్రథ న్తరాభ్యాం య న్తీయంవావ రథ-న్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ య న్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠ-న్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవసువర్గం లోకమ్॥ య న్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహ న్తి యే పరా-చీనాని పృష్ఠాన్యుపయ న్తి ప్రత్య ఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోర్ ఋద్ధ్వోత్తిష్ఠ న్తి పఞ్చదశై-తాస్తాసాం యా దశ దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్య-మవరున్ధతే యాః పఞ్చ పఞ్చదిశో దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠ న్త్యతిరాత్రా-వభితో భవత ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్య ప్రజాయై పశూనాం పరిగృహీత్యై ॥ ౧౮ ॥

గర్ఛ న్త్యృద్ధి ష్టుతా ప్రాప్నువన్ని ర న్తరిక్షం లోకం ప్రజాయై ద్వే చ॥

ప్రజాపతిరకామయతాన్నాదస్స్యామితి స ఏతగ్ం స ప్తదశ-రాత్రమపశ్య త్తమాఽహర త్తేనాయజత తతో వై సోఽన్నా-దోఽభవద్య ఏవం విద్వాగ్ంసస్స ప్తదశరాత్రమాసతేఽన్నా-దా ఏవ భవ న్తి పఞ్చాహో భవతి పఞ్చ వా ఋతవస్సంవథ్సర ఋతు-ష్వేవ సంవథ్సరే ప్రతితిష్ఠ న్త్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో-

యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధతే ఽసత్త్రం వా ఏతత్ ॥ ౨౦ ॥ యఽ-
దఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృ-
ష్ఠైరవ రున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛ-
న్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతితిష్ఠన్తి సప్తదశరాత్రో భవతి
సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా అతిరాత్రావభితో భవ-
తో ఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౨౧ ॥ ఏతత్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥

సావిరాడ్వ్యక్రమ్యాతిష్ఠద్బ్రహ్మణా దేవేష్వన్నేనాసురేషు
తే దేవా అకామయన్తోభయగ్ం సంవృఞ్జీమహి బ్రహ్మ చాన్నం
చేతి త ఏతా విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీరపశ్యన్తతో వై త ఉభయగ్ం సమ-
వృఞ్జత బ్రహ్మ చాన్నం చ బ్రహ్మవర్చసినో ఽన్నాదా అభవన్య
ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసత ఉభయమేవ సంవృఞ్జతే బ్రహ్మ చా-
న్నం చ ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మవర్చసినో ఽన్నాదా భవన్తి ద్వే వా ఏతే
విరాజౌ తయోరేవ నానా ప్రతితిష్ఠన్తి విగ్ంశో వై పురుషో దశ హ-
స్త్యా అఙ్గులయో దశ పద్యా యావానేవ పురుషస్తమాప్త్వోత్తిష్ఠన్తి
జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహో భవన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం
గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యారోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహో
భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గమ్ ॥ ౨౩ ॥ లోకమభ్యారో-
హన్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివధగ్ం స్యాన్మధ్యే పృష్ఠాని భ-
వన్తి సవివధత్వాయౌజో వై వీర్యం పృష్ఠాన్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్య-
తో దధతే బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథన్తరమసౌ

బృహద్రాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్ త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోరృద్ధ్వోత్తిష్ఠన్త్యతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్యాన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౨౮ ॥

వృజ్ఞా వై బ్రహ్మ చాన్నం చ సువర్గమేతే సువర్గం త్రయోవిꣳశతిశ్చ ॥ ౯ ॥

అసావాదిత్యోఽస్మిన్లోక ఆసీత్తం దేవాః పృష్ఠైః పరిగృహ్య సువర్గం లోకమగమయన్పరైరవస్తాత్పర్యగృహ్ణన్దివాకీర్త్యేన సువర్గే లోకే ప్రత్యస్థాపయన్పరైః పరస్తాత్పర్యగృహ్ణన్పృష్ఠైరుపావారోహన్త్స వా అసావాదిత్యోఽముష్మిన్లోకే పరైరుభయతః పరిగృహీతో యత్పృష్ఠాని భవన్తి సువర్గమేవ తైర్లోకం యజమానా యన్తి పరైరవస్తాత్పరిగృహ్ణన్తి దివాకీర్త్యేన ॥ ౨౯ ॥ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్తి పరైః పరస్తాత్పరిగృహ్ణన్తి పృష్ఠైరుపావరోహన్తి యత్పరే పరస్తాన్న స్యుః పరాఞ్చః సువర్గాల్లోకాన్నిష్పద్యేరన్యదవస్తాన్న స్యుః ప్రజా నిర్దహేయురభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవన్తి సువర్గ ఏవైనాన్లోక ఉభయతః పరిగృహ్ణన్తి యజమానా వై దివాకీర్త్యꣳ సంవత్సరః పరస్సామానోఽభితో దివాకీర్త్యం ప-

రసానామానో భవన్తి సంవత్సర ఏవోభయతః ॥ ౨౬ ॥ ప్రతితిష్ఠన్తి
పృష్ఠం వై దివాకీర్త్యం పార్శ్వే పరఃసామానావభితో దివాకీర్త్యం ప-
రఃసామానో భవన్తి తస్మాదభితః పృష్ఠం పార్శ్వే భూయిష్ఠా గ్రహా గృ-
హ్యన్తే భూయిష్ఠగ్ం శస్యతే యజ్ఞస్యైవ తన్మధ్యతో గ్రన్థిం గ్రథ్న-
న్త్యవిస్రగ్ంసాయ సప్త గృహ్యన్తే సప్త వై శీర్షన్ప్రాణాః ప్రాణా-
నేవ యజమానేషు దధతి యత్పరాచీనాని పృష్ఠాని భవన్త్య-
ముమేవ తైర్లోకమభ్యారోహన్తి యదిమం లోకం న ॥ ౨౭ ॥ ప్రత్య-
వరోహేయురుద్వా మాద్యేయుర్యజమానాః ప్ర వా మీయేరన్ య-
త్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవన్తీమమేవ తైర్లోకం ప్రత్యవరోహన్త్య-
థో అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యనున్మాదాయేన్ద్రో వా అప్రతిష్ఠిత
ఆసీత్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయ-
చ్ఛత్తమాహరత్తేనాయజత తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యే బహుయాజి-
నోఽప్రతిష్ఠితాః ॥ ౨౮ ॥ ☞ స్యుస్త ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమా-
సీరన్ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏక-
విగ్ంశ ఏతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతితిష్ఠ-
న్త్యసావాదిత్యో న వ్యరోచత స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతమే-
కవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమాహరత్తేనాయజత తతో
వై సోఽరోచత య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమాసతే
రోచన్త ఏవైకవిగ్ంశతిరాత్రో [illegible] రుగ్వా ఏకవిగ్ంశో రుచమేవ

[illegible] ప్రతిష్ఠామేవ ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశోఽతిరాత్రావభి-
[illegible] భవతో బ్రహ్మవర్చసస్యాపరిగృహీత్యై ॥ ౨౯ ॥
గృహ్ణాతి దివాకీర్త్యస్యైవోభయతో నాప్రతిష్ఠితా ఆసత్త
ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

అర్వాఙ్యజ్ఞస్సంక్రామత్వముష్మాదధి మామభి । ఋషీణాం
యః పురోహితః । నిర్దేవం నిర్వీరం కృత్వా విష్కన్ధం తస్మిన్హీ-
యతాం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । శరీరం యజ్ఞశమలం కుసీదం తస్మిన్త్సీదతు
యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । యజ్ఞ యజ్ఞస్య యత్తేజస్తేన సంక్రామ మామభి ।
బ్రాహ్మణానృత్విజో దేవాన్ యజ్ఞస్య తపసా తే సవాహమా-
హువే । ఇష్టేన పక్వముప ॥ ౩౦ ॥ తే హువే సవాహమ్ । సం తే వృఞ్జే
సుకృతగ్ం సంప్రజాం పశూన్ । ప్రైషాన్త్సామిధేనీరాఘారావాజ్య-
భాగావాశ్రుతం ప్రత్యాశ్రుతమాశృణామి తే । ప్రయాజానూ-
యాజాన్త్స్విష్టకృతమిడామాశిష ఆవృఞ్జే సువః । అగ్నినేన్ద్రేణ సోమేన
సరస్వత్యా విష్ణునా దేవతాభిః । యాజ్యానువాక్యాభ్యాముప తే హువే
సవాహం యజ్ఞమాదదే తే వషట్కృతమ్ । స్తుతగ్ం శస్త్రం ప్రతి-
గరం గ్రహమిడామాశిషః ॥ ౩౧ ॥ ఆవృఞ్జే సువః । పత్నీః సంయా-
జానుప తే హువే సవాహగ్ం సమిష్ట యజురాదదే తవ । పశూన్త్సుతం
పురోడాశాన్త్సవనాన్యోత యజ్ఞమ్ । దేవాన్త్సేన్ద్రానుప తే హువే సవా-
హమగ్నిముఖాన్త్సోమవతో యే చ విశ్వే ॥ ౩౨ ॥

ఉప్ర గృహమిడామామాశిష్టో ద్యావృత్రిగ్ం శచ్చ ॥ ౧౧ ॥

భూతం భవ్యం భవిష్యద్వషట్థ్స్వాహా నమ ఋక్సామ యజుర్వషట్థ్స్వాహా నమో గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగతీ వషట్థ్స్వాహా నమః పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్వషట్థ్స్వాహా నమోఽగ్నిర్వాయుస్సూర్యో వషట్థ్స్వాహా నమః ప్రాణో వ్యానోఽపానో వషట్థ్స్వాహా నమోఽన్నం కృషిర్వృష్టిర్వషట్థ్స్వాహా నమః పితా పుత్రః పౌత్రో వషట్థ్స్వాహా నమో భూర్భువస్సువర్వషట్థ్స్వాహా నమః ॥ 33 ॥ భువశ్చత్వారి చ ॥ ౧౨ ॥

ఆ మే గృహా భవన్త్వా ప్రజా మ ఆ మా యజ్ఞో విశతు వీర్యావాన్ । ఆపో దేవీర్యజ్ఞియా మాఽఽవిశన్తు సహస్రస్య మా భూమా మా ప్రహాసీత్ । ఆ మే గ్రహో భవత్వా పురోరుక్స్తుతశస్త్రే మాఽఽవిశతాగ్ం సమీచీ । ఆదిత్యా రుద్రా వసవో మే సదస్యాస్సహస్రస్య మా భూమా మా ప్రహాసీత్ । ఆ మాఽగ్నిష్టోమో విశతూక్థ్యశ్చాతిరాత్రో మాఽఽవిశత్వాపిశర్వరః । తిరోఅహ్నియా మా సుహుతా ఆవిశన్తు సహస్రస్య మా భూమా మా ప్రహాసీత్ ॥ 3౪ ॥

అగ్నిష్టోమో విశత్వష్టాదశ చ ॥ ౧౩ ॥

అగ్నినా తపోఽన్వభవద్వాచా బ్రహ్మ మణినా రూపాణీన్ద్రేణ దేవాన్వాతేన ప్రాణాన్థ్సూర్యేణ ద్యాం చన్ద్రమసా నక్షత్రాణి యమేన పితౄన్రాజ్ఞా మనుష్యాన్ఫలేన నాదేయానజగరేణ సర్పాన్వ్యాఘ్రేణారణ్యాన్పశూఞ్ఛ్యేనేన పతత్రిణో వృష్ణాఽశ్వానృషభేణ

గాబ్రస్తైస్తాజావృష్ణినాఽవీర్వ్రీహిణాఽన్నాని యత్రౌనాషధీర్న్యగ్ర -
గ్రోధేన వనస్పతీనుదుమ్బరేణోర్జం గాయత్రియా ఛన్దాగ్ంసిత్రివృ -
తాస్తోమాన్బ్రాహ్మణేనవాచమ్ ॥ ౩౫ ॥ బ్రాహ్మణేనైకంచ ॥ ౧౪ ॥

స్వాహాఽఽధిమాధీతాయస్వాహా స్వాహాఽఽధీతం మనసే
స్వాహా స్వాహామనః ప్రజాపతయే స్వాహా కాయస్వాహా కస్మైస్వా-
హా కతమస్మైస్వాహా ఽదిత్యైస్వాహా ఽదిత్యైమహ్యైస్వాహా ఽది-
త్యైసుమృడీకాయైస్వాహా సరస్వత్యైస్వాహా సరస్వత్యైబృహత్యై
స్వాహా సరస్వత్యై పావకాయై స్వాహా పూష్ణేస్వాహా పూష్ణేప్రప-
థ్యాయస్వాహా పూష్ణేనరన్ధిషాయస్వాహా త్వష్ట్రేస్వాహా త్వష్ట్రేతు-
రీపాయ స్వాహా త్వష్ట్రే పురురూపాయ స్వాహా విష్ణవే స్వాహావిష్ణ-
వేనిఖుర్యపాయస్వాహా విష్ణవేనిభూయపాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా॥
పురురూపాయ స్వాహా దశచ ॥ ౧౫ ॥

దద్భ్యస్స్వాహా హనూభ్యాగ్ స్వాహౌష్ఠాభ్యాగ్ స్వా-
హా ముఖాయస్వాహా నాసికాభ్యాగ్ స్వాహాఽక్షీభ్యాగ్ స్వాహా
కర్ణాభ్యాగ్ స్వాహా పారఇక్షవోఽవార్యేభ్యఃపక్ష్మభ్యస్స్వాహా -
ఽవారఇక్షవః పార్యేభ్యఃపక్ష్మభ్యస్స్వాహా శీర్ష్ణేస్వాహా భ్రూ -
భ్యాగ్ స్వాహా లలాటాయస్వాహా మూర్ధ్నేస్వాహా మస్తిష్కా -
యస్వాహా కేశేభ్యస్స్వాహా వహాయస్వాహా గ్రీవాభ్యస్స్వాహా
స్కన్ధేభ్యస్స్వాహా కీకసాభ్యస్స్వాహా స[illegible] పాజస్యా -

యస్వాహా పార్శ్వాభ్యాగ్ం స్వాహా ॥ ౩౭ ॥ అగ్ంసాభ్యాగ్ం
స్వాహా దోషభ్యాగ్ం స్వాహా బాహుభ్యాగ్ం స్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ం
స్వాహా శ్రోణీభ్యాగ్ం స్వాహోరుభ్యాగ్ం స్వాహాఽష్ఠీవద్భ్యాగ్ం
స్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ం స్వాహా భసదే స్వాహా శిఖణ్డేభ్యస్స్వాహా వా
లధానాయ స్వాహాఽణ్డాభ్యాగ్ం స్వాహా శేపాయ స్వాహా రేతసే
స్వాహా ప్రజాభ్యస్స్వాహా ప్రజననాయ స్వాహా పద్భ్యస్స్వాహా శఫే-
భ్యస్స్వాహా లోమభ్యస్స్వాహా త్వచే స్వాహా లోహితాయ స్వాహా
మాగ్ంసాయ స్వాహా స్నావభ్యస్స్వాహాఽస్థభ్యస్స్వాహా మజ్జభ్య-
స్స్వాహాఽఙ్గేభ్యస్స్వాహాఽఽత్మనే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౩౮ ॥
పార్శ్వాభ్యాగ్ం స్వాహా మజ్జభ్యస్స్వాహా షట్చ ॥ ౧౬ ॥

అఞ్జ్యేతాయ స్వాహాఽఞ్జిసక్థాయ స్వాహా శితిపదే స్వా-
హా శితికకుదే స్వాహా శితిరన్ధ్రాయ స్వాహా శితిపృష్ఠాయ స్వా-
హా శిత్యగ్ంసాయ స్వాహా పుష్పకర్ణాయ స్వాహా శిత్యోష్ఠా-
య స్వాహా శితిభ్రవే స్వాహా శితిభసదే స్వాహా శ్వేతానూకాశా-
య స్వాహాఽఞ్జయే స్వాహా లలామాయ స్వాహాఽసితజ్ఞవే స్వాహా
కృష్ణైతాయ స్వాహా రోహితైతాయ స్వాహాఽరుణైతాయ స్వాహేదృ-
శాయ స్వాహా కీదృశాయ స్వాహా తాదృశాయ స్వాహా సదృశాయ
స్వాహా విసదృశాయ స్వాహా సుసదృశాయ స్వాహా రూపాయ స్వాహా
సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౩౯ ॥ రూపాయ స్వాహా ద్వే చ ॥ ౧౭ ॥

కృష్ణాయస్వాహా శ్వేతాయస్వాహా పిశఙ్గాయస్వాహా సార-
ఙ్గాయస్వాహా ఽరుణాయస్వాహా గౌరాయస్వాహా బభ్రవేస్వాహా
నకులాయస్వాహా రోహితాయస్వాహా శోణాయస్వాహా శ్యావాయ
స్వాహా శ్యామాయస్వాహా పాకలాయస్వాహా సురూపాయస్వాహా ఽ-
నురూపాయస్వాహా విరూపాయస్వాహా సరూపాయస్వాహా ప్రతిరూ-
పాయస్వాహా శబలాయస్వాహా కమలాయస్వాహా పృశ్ఞయేస్వాహా
పృశ్ఞిసక్థాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౪౦ ॥

కృష్ణాయషట్చత్వారింశత్ ॥ ౧౮ ॥

ఓషధీభ్యస్స్వాహా మూలేభ్యస్స్వాహా తూలేభ్యస్స్వాహా
కాణ్డేభ్యస్స్వాహా వల్శేభ్యస్స్వాహా పుష్పేభ్యస్స్వాహా ఫలేభ్య-
స్స్వాహా గృహీతేభ్యస్స్వాహా ఽగృహీతేభ్యస్స్వాహా ఽవపన్నే-
భ్యస్స్వాహా శయానేభ్యస్స్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౪౧॥

ఓషధీభ్యశ్చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౧౯ ॥

వనస్పతిభ్యస్స్వాహా మూలేభ్యస్స్వాహా తూలేభ్యస్స్వాహా
స్కన్ధోభ్యస్స్వాహా శాఖాభ్యస్స్వాహా పర్ణేభ్యస్స్వాహా పుష్పే-
భ్యస్స్వాహా ఫలేభ్యస్స్వాహా గృహీతేభ్యస్స్వాహా ఽగృహీతేభ్య-
స్స్వాహా ఽవపన్నేభ్యస్స్వాహా శయానేభ్యస్స్వాహా శిష్టాయస్వా-
హా ఽతిశిష్టాయస్వాహా పరిశిష్టాయస్వాహా సగ్ంశిష్టాయస్వాహో-
చ్ఛిష్టాయస్వాహా రిక్తాయస్వాహా ఽరిక్తాయస్వాహా ప్రరిక్తాయస్వా-
హా సగ్ంరిక్తాయస్వాహోద్రిక్తాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౪౨ ॥

వనస్పతిభ్యస్స్కన్ధోభ్యశ్శిష్టాయ రిక్తాయషట్చత్వారిగ్ంశత్ ॥

ప్రజవం బ్రహ్మవాదినస్సత్త్రమేవవా ఆప్త ఆదిత్యా ఉభయాగ్ం
ప్రజాపతిరన్వాయున్నిన్ద్రో వై సదృఙ్జిన్ద్రో వై శిథిలః ప్రజాపతిరకామ-
యతాన్నాదస్యా విరాడసావాదిత్యోఽర్వాఙ్ఖ్యాతమా మేఽగ్నినా
స్వాహాఽఽధిన్దద్భ్య ఉజ్జ్యైతాయ కృష్ణాయౌషధీభ్యో వనస్ప-
తిభ్యో విగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

ప్రజవం ప్రజాపతిర్యదభన్దోఽమం తే హావేసవ్యాహామోష-
ధీభ్యో ద్విచత్వారిగ్ంశత్ ౪౨ ॥ ప్రజవగ్ంసర్వ స్మైస్వాహా ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీ కృ ష్ణా ర్ప ణ మ స్తు.

కృష్ణయజుర్వేదె సప్తమకాణ్డే

తృతీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

చతుర్థప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్॥

బృహస్పతిరకామయత శ్రన్మే దేవా దధీరన్గచ్ఛేయం పురో-
ధామితి స ఏతం చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమపశ్యత్తమాహరత్తేనాయ-
జత తతో వై తస్మై శ్రద్దేవా అదధతాగచ్ఛత్పురోధాం య ఏవం వి-
ద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమాసతే శ్రదేభ్యో మనుష్యా దధతే
గచ్ఛన్తి పురోధాం జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీయం వావ
జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయుః ॥ ౧ ॥ ఇమానేవ లోకాన-
భ్యారోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గం లో-
కమభ్యారోహన్త్యసన్త్రం వా ఏతద్యచ్ఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భ-
వన్తి తేన సన్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవరున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరో-
జో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతి
తిష్ఠన్తి బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథన్తరమసౌ బృహ-
దాభ్యామేవ ॥ ౨ ॥ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై
యజ్ఞస్యాఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకం యన్తి చతు-
ర్విగ్ంశతిరాత్రో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవత్సరః సంవ-
త్సరః సువర్గో లోకః సంవత్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో చ-

తుర్విగ్ంశత్యక్షరాగాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసంగాయత్రి - యైవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మ - వర్చసస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౩ ॥

శౌక్తసావాయుర్ద్రాభ్యామేవ పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

☞ యథా వై మనుష్యా ఏవం దేవా అగ్ర ఆసన్తేఽకామ - యన్తావర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపహత్య దైవీగ్ం సగ్ంసదం గ - చ్ఛేమేతి త ఏతం చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనా - యజన్త తతో వై తేఽవర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపహత్య దైవీగ్ం సగ్ంసదమగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్ర - మాసతేఽవర్తిమేవ పాప్మానమపహత్య శ్రియం గచ్ఛన్తి శ్రీర్హి మనుష్యస్య ॥ ౪ ॥ ☞ దైవీ సగ్ంసజ్జ్యోతిరతిరాత్రో భవతి సు - వర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై పృష్ఠ్యష్షడహో భవతి షడ్వా ఋత - వస్సంవథ్సరస్తం మాసా అర్ధమాసా ఋతవః ప్రవిశ్య దైవీగ్ం సగ్ం - సదమగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమాసతే సంవథ్సరమేవ ప్రవిశ్య వస్యసీగ్ం సగ్ంసదం గచ్ఛన్తి త్రయస్త్రి - యస్త్రిగ్ంశా అవస్తాద్భవన్తి త్రయస్త్రియస్త్రిగ్ంశాః పరస్తాత్త్రి - యస్త్రిగ్ంశై రేవోభయతోఽవర్తిం పాప్మానమపహత్య దేవీగ్ం సగ్ంసదంమధ్యతః ॥ ౫ ॥ ☞ గచ్ఛన్తి పృష్ఠాని హి దైవీ సగ్ం - సజ్జామివా ఏతత్కుర్వన్తి యత్ త్రియస్త్రియస్త్రిగ్ంశా అన్వఞ్చో మధ్యేఽనిరుక్తో భవతి తేనాజామ్యూర్ధ్వాని పృష్ఠాని భవన్త్యూర్ధ్వా -

శ్ఛన్దోమా ఉభాభ్యాగ్ం రూపాభ్యాగ్ం సువర్గంల్లోకం యన్త్యస-
త్త్రంవా ఏతద్యదఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్త్రం
దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవరున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృ-
ష్ఠాని పశవః ॥ ౭ ॥ ఛన్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతితి-
ష్ఠన్తి త్రయస్త్రియస్త్రిగ్ంశా అవస్తాద్భవన్తి త్రయస్త్రియస్త్రిగ్ం-
శాః పరస్తాన్మధ్యే పృష్ఠాన్యురో వై త్రయస్త్రిగ్ంశా ఆత్మా పృష్ఠా-
న్యాత్మన ఏవ తద్యజమానాశ్శర్మన్నహ్యన్తేఽనార్త్యై బృహద్రథన్త-
రాభ్యాం యన్తీయంవావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ య-
న్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ
స్రుతీ తాభ్యామేవ ॥ ౮ ॥ సువర్గం లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా
ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుప-
యన్తి ప్రత్యఙ్ షడహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా
ఉభయోర్లోకయోరృద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి త్రివృతోఽధి త్రివృతముప-
యన్తి స్తోమానాగ్ం సంపత్త్యై ప్రభవాయ జ్యోతిరగ్నిష్టోమో భవ-
త్యయంవావ సక్షయోఽస్మాదేవ తేన క్షయాన్నయన్తి చతుర్విగ్ంశతి-
రాత్రో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరస్సు-
వర్గో లోకస్సంవత్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో చతుర్విగ్ం-
శత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవ
బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య
పరిగృహీత్యై ॥ ౯ ॥

మనుష్యస్య మధ్యతః పశవస్తాభ్యామేవ సంవథ్సరశ్చతు-
ర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౨ ॥

ఋతవో వా ఇయమల్లోమకాఽఽసీత్తాఽకామయన్తౌషధీభి-
ర్వనస్పతిభిః ప్రజాయేమహీతి తా ఏతాస్త్రిగ్ంశతగ్ంరాత్రీరపశ్యన్తతో వా ఇ-
యమోషధీభిర్వనస్పతిభిః ప్రాజాయత యే ప్రజాకామాః పశుకా-
మాస్స్యుస్త ఏతా ఆసీరన్ప్రైవ జాయన్తే ప్రజయా పశుభిరియం వా
అక్షుధ్యత్సైతాం విరాజమపశ్యత్తామాత్మన్ధిత్వాఽన్నాద్యమవారు-
న్ధౌషధీః ॥ ౯ ॥ వనస్పతీన్ప్రజాం పశూన్తేనావర్ధత సా జేమా-
నం మహిమానమగచ్ఛద్య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే విరా-
జమేవాత్మన్ధిత్వాఽన్నాద్యమవ రున్ధతే వర్ధన్తే ప్రజయా పశుభి-
ర్జేమానం మహిమానం గచ్ఛన్తి జ్యోతిరతిరాత్రో భవతి సువర్గస్య
లోకస్యానుఖ్యాత్యై పృష్ఠ్యష్షడహో భవతి షడ్వా ఋతవ షట్ప్ఠృ-
ష్ఠానిపృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభి స్సంవథ్సరం తే సంవథ్సర ఏవ
॥ ౧౦ ॥ ప్రతితిష్ఠన్తి త్రయస్త్రిగ్ంశాత్త్రయస్త్రిగ్ంశముప-
యన్తి యజ్ఞస్య సంతత్యా అథో ప్రజాపతిర్వై త్రయస్త్రిగ్ంశః ప్ర-
జాపతిమేవారభన్తే ప్రతిష్ఠిత్యై త్రిణవో భవతి విజిత్యా ఏకవిగ్ం-
శో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్దధతే త్రివృదగ్నిష్టుద్భవతి
పాప్మానమేవ తేన నిర్దహన్తేఽథో తేజో వై త్రివృత్తేజ ఏవాత్మన్ద-
ధతే పఞ్చదశ ఇన్ద్రస్తోమో భవతీన్ద్రియమేవావ ॥ ౧౧ ॥ రు-
న్ధతే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జా-

యుక్త ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్దధతే చతు-
ర్విగ్ంశో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరస్సు-
వర్గో లోకస్సంవత్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో ఏష వై వి-
ష్టావా విష్టావానో భవన్తి య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే
చతుర్విగ్ంశాత్పృష్ఠాన్యుపయన్తి సంవత్సర ఏవ ప్రతిష్ఠాయ ॥ ౧౨ ॥

☞ దైవతా అభ్యారోహన్త్రయస్త్రిగ్ంశాత్త్రయస్త్రిగ్ంశముపయన్తి
త్రయస్త్రిగ్ంశద్దేవతా దైవతాస్వేవ ప్రతితిష్ఠన్తి త్రిణవో భవతీ-
మే వై లోకాస్త్రిణవ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠన్తి ద్వావేకవిగ్ం-
శౌ భవతః ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్దధతే బహవష్షోడశినో
భవన్తి తస్మాద్బహవః ప్రజాసు వృషాణో యదేతే స్తోమా వ్యతిషక్తా
భవన్తి తస్మాదియమోషధీభిర్వనస్పతిభిర్వ్యతిషక్తా ॥ ౧3 ॥

☞ వ్యతిషజ్యన్తే ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా
ఆసత ఉత్క్రాన్తా వా ఏతే సువర్గం లోకం యన్త్యుచ్చావచాన్
హి స్తోమానుపయన్తి యదేత ఊర్ధ్వాః క్లృప్తాః స్తోమా భవన్తి క్లృప్తా ఏవ
సువర్గం లోకం యన్త్యుభయోర్లోకయోః కల్పతే త్రిగ్ం-
శదేతాస్త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవ
రున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతోఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥

ఓషధీస్సంవత్సర ఏవావ ప్రతిష్ఠాయై వ్యతిషక్తాన్న పశ్చా-
శచ్చ ॥ 3 ॥

ప్రజాపతిస్సువర్గం లోకమైత్తం దేవా యేన యేనఛన్దసాఽను
ప్రాయుఞ్జత తేననాప్నువ న్త ఏతా ద్వాత్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీరపశ్య-
న్ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరాఽనుష్టుగానుష్టుభః ప్రజాపతిస్స్వేనైవ ఛన్దసా
ప్రజాపతిమాప్త్వాఽభ్యారుహ్య సువర్గం లోకమాయన్ య ఏవం
విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే ద్వాత్రిగ్ంశదేతా ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరా-
ఽనుష్టుగానుష్టుభః ప్రజాపతిస్స్వేనైవ ఛన్దసా ప్రజాపతిమా-
ప్త్వా శ్రియం గచ్ఛన్తి ॥ ౧౫ ॥ ☞ శ్రీర్హి మనుష్యస్య
సువర్గో లోకో ద్వాత్రిగ్ంశదేతా ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరాఽనుష్టుగ్వా-
గనుష్టుప్సర్వామేవ వాచమాప్నువన్తి సర్వే వాచో వదితారో భవన్తి
సర్వే హి శ్రియం గచ్ఛన్తి జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీ-
యం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యా-
రోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గం లోకమ-
భ్యారోహన్తి బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తి ॥ ౧౬ ॥ ☞ ఇయం
వావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ
ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం
లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరా-
చస్త్ర్యహానుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో
ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోరృద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి ద్వాత్రిగ్ంశదే-
తాస్తాసాం యాస్త్రిగ్ంశత్త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజై-
వాన్నాద్యమవరున్ధతే యే ద్వే అహోరాత్రే ఏవ తే ఉభాభ్యాగ్ం

ద్ధూపాభ్యాగ్ం సువర్గంలోకం యన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరి
గృహీత్యై ॥ ౧౭ ॥

దక్ష్యన్తి యన్తి త్రిగ్ంశదష్టౌ ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౪ ॥

ద్వే వావ దేవ సత్రే ద్వాదశాహశ్చైవ త్రయస్త్రిగ్ంశద-
హశ్చ య ఏవం విద్వాగ్ం సస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసతే సాక్షా-
దేవ దేవతా అభ్యారోహన్తి యథా ఖలు వై శ్రేయానభ్యారూఢః
కామయతే తథా కరోతి యది వివిధ్యతి పాపీయాన్భవతి యది నావ-
విధ్యతి సదృఙ్ఙేవ ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసతే
వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణావర్తన్త ఉపార్వాభ్యో వా ఏతా ద్దేవా అగ్రి
య ఆహరన్ ॥ ౧౮ ॥ అపార్వాభ్యోఽభజతాఽఽహారేక్షన్తాభిర్వై తే ప్రతి-
బాహుగాధున్వత్ య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహ-
మాసతే సర్వ ఏవ ప్రతిబాహుగృధ్నువన్తి సర్వే గ్రామణీయం ప్రా-
ప్నువన్తి పఞ్చాహో భవన్తి పఞ్చ వా ఋతవస్సంవత్సర ఋతుష్వే-
వ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో
యజ్ఞమేవావరున్ధతే త్రీణ్యాశ్వినాని భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏ-
షు ॥ ౧౯ ॥ ఏవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠన్త్యథో త్రీణి వై యజ్ఞస్యేన్ద్రి-
యాణి తాన్యేవావరున్ధతే విశ్వజిద్భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై స-
ర్వపృష్ఠో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై వాగ్వై ద్వాదశాహో యత్పుర-
స్తాద్ద్వాదశాహముపేయురనాప్తాం వాచముపేయురుపదాసుకై-
షాం వాక్స్యాదుపరిష్టాద్ద్వాదశాహముప యన్త్యాప్తామేవ వాచ-

ముపయన్తి తస్మాత్సుపర్ణస్యాద్యావాదాహా ఉవాన్తరమ్ ॥ ౨౦
వై దశరాత్రేణ ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత యద్దశరాత్రో భవతి ప్ర-
జా ఏవ తద్యజమానాస్సృజన్త ఏతాగ్ంహ వా ఉదఙ్కశ్శౌల్బాయ-
నస్సత్రస్యర్ద్ధిమువాచ యద్దశరాత్రో యద్దశరాత్రో భవతి సత్ర-
స్యర్ద్ధ్యా అథో యదేవ పూర్వేష్వహస్సు విలోమం క్రియతే తస్యై
వైషా శాన్తిర్ద్వ్యనీకా వా ఏతా రాత్రయో యజమానా విశ్వజిథ్సహా-
తిరాత్రేణ పూర్వాష్షోడశ సహాతిరాత్రేణోత్తరాష్షోడశ య ఏవం
విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహాన్యాసత ఐషాం ద్వ్యనీకా ప్రజా జా-
యతేఽతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై ॥ ౨౧ ॥

అహారన్నేష్వాన్తరగ్ం షోడశ సహ సప్తదశ చ ॥ ౫ ॥

☞ ఆదిత్యా అకామయన్త సువర్గం లోకమియామేతి
తే సువర్గం లోకం న ప్రాజానన్న సువర్గం లోకమాయన్త ఏతగ్ంష-
ట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమపశ్యన్తమాహరన్తేనాయజన్త తతో వై తే
సువర్గం లోకం ప్రాజానన్థ్సువర్గం లోకమాయన్య ఏవం విద్వా-
గ్ంసష్షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం ప్రజానన్తి సు-
వర్గం లోకం యన్తి జ్యోతిరతిరాత్రః ॥ ౨౨ ॥ ☞ భవతి జ్యో-
తిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై షడహా భవన్తి
షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్తి చత్వారో భవన్తి చతస్రో దిశో
దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యసత్త్రం వా ఏతద్యదఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భ-
వన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవరున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరో-

జో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ ॥ ౨౩ ॥ వీర్యే పశుషు ప్రతితిష్ఠన్తి షట్త్రిꣳశద్రాత్రో భవతి షట్త్రిꣳశదక్షరా బృహతీ బార్హతాః పశవో బృహత్యైవ పశూనవరున్ధతే బృహతీ ఛన్దసాꣳ స్వారాజ్యమాశ్నువతే స్వారాజ్యం య ఏవం విద్వాꣳసః షట్త్రిꣳశద్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం యన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః సువర్గస్య లోకస్య పరిగృహీత్యై ॥

అతిరాత్ర ఓజస్యేవ షట్త్రిꣳశచ్చ ॥ ౬ ॥

వసిష్ఠో హతపుత్రోఽకామయత విన్దేయ ప్రజామభి సౌదాసాన్భవేయమితి స ఏతమేకస్మాన్నపఞ్చాశమపశ్యత్తమాహరత్తేనాయజత తతో వై సోఽవిన్దత ప్రజామభి సౌదాసానభవద్య ఏవం విద్వాꣳస ఏకస్మాన్నపఞ్చాశమాసతే విన్దన్తే ప్రజామభి భ్రాతృవ్యాన్భవన్తి త్రయస్త్రివృతోఽగ్నిష్టోమా భవన్తి వజ్రస్యైవ ముఖꣳ సꣳశ్యన్తి దశ పఞ్చదశా భవన్తి పఞ్చదశో వజ్రః ॥ ౨౪ ॥ వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరన్తి షోడశిమద్దశమమహర్భవతి వజ్ర ఏవ వీర్యం దధతి ద్వాదశ సప్తదశా భవన్త్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తైర్జాయన్తే పృష్ఠ్యః షడహో భవతి షడ్వా ఋతవః షట్పృష్ఠాని పృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభిః సంవత్సరం తే సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠన్తి ద్వాదశైకవిꣳశా భవన్తి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్ ॥ ౨౫ ॥ దధతే బహవః షోడశినో భవన్తి విజిత్యై షళాశ్వినాని భవన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యూనా-

తిరిక్తా వా ఏతా రాత్రయ ఊనా స్తద్యదేకస్యై న పఞ్చాశదతిరిక్తా -
స్తద్యద్భూయసీరష్టాచత్వారిగ్ంశత ఊనాచ్చ ఖలు వా అతిరిక్తాచ్చ
ప్రజాపతిః ప్రాజాయత యే ప్రజాకామాః పశుకామాస్స్యుస్త ఏతా
ఆసీరన్ప్ర ప్రజయా పశుభిర్జాయన్తే వైరాజో వా ఏష యజ్ఞో య -
దేకస్మాన్న పఞ్చాశో య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకస్మాన్న పఞ్చాశమాసతే
విరాజమేవ గచ్ఛన్త్యన్నాదా భవన్త్యతిరాత్రావభితో భవతోఽ -
న్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౧౨ ॥

వజ్ర ఆత్మన్ప్రజయా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

సంవత్సరాయ దీక్షిష్యమాణా ఏకాష్టకాయాం దీక్షేర -
న్నేషా వై సంవత్సరస్య పత్నీ యదేకాష్టకైతస్యాం వా ఏష ఏతా -
గ్ం రాత్రిం వసతి సాక్షాదేవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్త ఆర్తం వా
ఏతే సంవత్సరస్యాభిదీక్షన్తే య ఏకాష్టకాయాం దీక్షన్తేఽన్తనా -
మానావృతూ భవతో వ్యస్తం వా ఏతే సంవత్సరస్యాభిదీక్షన్తే య
ఏకాష్టకాయాం దీక్షన్తేఽన్తనామానావృతూ భవతః ఫల్గునీపూ -
ర్ణమాసే దీక్షేరన్ముఖం వా ఏతత్ ॥ ౧౩ ॥ సంవత్సరస్య
యత్ఫల్గునీపూర్ణమాసో ముఖత ఏవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్తే త -
స్యైకైవ నిర్యా యథ్సాంమేఘ్యే విషూవాన్థ్సంపద్యతే చిత్రాపూ -
ర్ణమాసే దీక్షేరన్ముఖం వా ఏతత్సంవత్సరస్య యచ్చిత్రాపూర్ణమాసో
ముఖత ఏవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్తే తస్య న కాచన నిర్యా భవతి
చతురహే పురస్తాత్పౌర్ణమాస్యై దీక్షేరన్తేషామేకాష్టకాయాం క్రి -

యోఽనుసంపద్యన్తే తేనైకాష్టకాం న ఛమ్బట్కుర్వన్తి తేషామ్ ॥ ౨౯ ॥ పూర్వపక్షే సుత్యా సంపద్యతే పూర్వపక్షం మాసా అభి సంపద్యన్తే తే పూర్వపక్ష ఉత్తిష్ఠన్తి తానుత్తిష్ఠత ఓషధయో వనస్పతయోఽనూత్తిష్ఠన్తి తాన్కల్యాణీ కీర్తిరనూత్తిష్ఠత్యరాత్సురిమే యజమానా ఇతి తదను సర్వే రాధ్నువన్తి ॥ ౩౦ ॥

ఏతచ్ఛమ్బట్కుర్వన్తి తేషాం చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి యే సత్త్రముపయన్త్యభీన్ధత ఏవ దీక్షాభిరాత్మానగ్ం శ్రపయన్త ఉపసద్భిర్ద్వాభ్యాం లోమావ ద్యన్తి ద్వాభ్యాం త్వచం ద్వాభ్యామసృగ్ద్వాభ్యాం మాగ్ంసం ద్వాభ్యామస్థి ద్వాభ్యాం మజ్జానమాత్మదక్షిణం వై సత్త్రమాత్మానమేవ దక్షిణాం నీత్వా సువర్గం లోకం యన్తి శిఖామను ప్రవపన్త ఋద్ధ్యా అథో రఘీయాగ్ంసః సువర్గం లోకమయామేతి ॥ ౩౧ ॥

సువర్గం పఞ్చాశత్ ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యతిరాత్రః పరమో యజ్ఞక్రతూనాం కస్మాత్తం ప్రథమముపయన్తీత్యేతద్వా అగ్నిష్టోమం ప్రథమముపయన్త్యథోక్థ్యమథ షోడశినమథాతిరాత్రమనుపూర్వమేవైతద్యజ్ఞక్రతూనుపేత్య తానాలభ్య పరిగృహ్య సోమమేవైతత్పిబన్త ఆసతే జ్యోతిష్టోమం ప్రథమముపయన్తి జ్యోతిష్టోమో వై స్తోమానాం ముఖం ముఖత ఏవ స్తోమాన్ప్రయుఞ్జతే తే ॥ ౩౨ ॥ సగ్ంస్తుతా విరాజమభి సంపద్యన్తే ద్వే చర్చావతిరిచ్యేతే ఏకయా గౌరతిరిక్త ఏక-

యాఽఽయుస్తోమస్సువర్గో వై లోకో జ్యోతిరూర్గ్విరాట్సువర్గమేవ
తేన లోకం యన్తి రథన్తరం దివా భవతి రథన్తరం నక్తమిత్యా -
హుర్బ్రహ్మవాదినః కేన తదజామీతి సౌభరం తృతీయసవనే బ్ర -
హ్మసామం బృహత్తన్మధ్యతో దధతి విధృత్యై తేనాజామి ॥ ౩౩ ॥

తపకాన్నపఞ్చాశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

జ్యోతిష్టోమం ప్రథమముప యన్త్యస్మిన్నేవ తేన లోకే
ప్రతితిష్ఠన్తి గోష్టోమం ద్వితీయముపయన్త్యన్తరిక్ష ఏవ తేన ప్ర-
తితిష్ఠన్త్యాయుష్టోమం తృతీయముపయన్త్యముష్మిన్నేవ తేన లోకే
ప్రతితిష్ఠన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయుర్యదేతాన్థ్స్తో-
మానుపయన్త్యేష్వేవ తల్లోకేషు సత్త్రిణః ప్రతితిష్ఠన్తో యన్తి తే
సర్గం స్తుతా విరాజమ్ ॥ ౩౪ ॥ అభిసంపద్యన్తే ద్వేచర్చావతిరిచ్యేతే
ఏకయా గౌరతిరిక్త ఏకయాఽఽయురూనస్సువర్గో వై లోకో జ్యో-
తిరూర్గ్విరాడూర్జమేవావ రున్ధతే తేనక్షుధాఽఽర్తిమార్ఛన్త్య -
క్షోధుకా భవన్తి క్షుత్సమ్బాధా ఇవహి సత్త్రిణోఽగ్నిష్టోమావభి-
తః ప్రధీ తావుక్థ్యా మధ్యే నభ్యం తత్తదేతత్పరియద్దేవచక్రం యదేతేన
షడహేన యన్తి దేవచక్రమేవ సమారోహన్త్యరిష్ట్యై తే స్వస్తి
సమశ్నువతే షడహేన యన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి
తిష్ఠన్త్యుభయతో జ్యోతిషా యన్త్యుభయత ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతి-
తిష్ఠన్తో యన్తి ద్వౌ షడహౌ భవతస్తాని ద్వాదశాహాని సం పద్యన్తే
ద్వాదశో వై పురుషో ద్వే సక్థ్యౌ ద్వౌ బాహూ ఆత్మా చ శిరశ్చ చత్వార్య-

శ్శాని స్తనౌ ద్వాదశ ॥ ౩౬ ॥ తత్పురుష మనుపర్యావర్తన్తే త్ర-
యష్షడహా భవన్తి తాన్యష్టాదశాహాని సంపద్యన్తే నవాన్యాని
నవాన్యాని నవ వై పురుషే ప్రాణాస్తత్ప్రాణాననుపర్యావ-
ర్తన్తే చత్వారష్షడహా భవన్తి తాని చతుర్విగ్ంశతిరహాని సంప-
ద్యన్తే చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరమనుపర్యా-
వర్తన్తేఽప్రతిష్ఠితస్సంవత్సర ఇతి ఖలు వా ఆహుర్వర్షీయా-
న్ప్రతిష్ఠాయా ఇత్యేతావద్వై సంవత్సరస్య బ్రాహ్మణం యావన్మా-
సో మాస్యేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యాయన్తి ॥ ౩౭ ॥

విరాజమ్మే తేన ద్వాదశా వైతావద్వా అష్టౌ చ ॥ ౧౧ ॥

మేషస్త్వా పచతైరవతు లోహితగ్రీవశ్ఛాగైశ్శల్మలిర్వృ-
ద్ధ్యా పర్ణో బ్రహ్మణా ప్లక్షో మేధేన న్యగ్రోధశ్చమసైరుదుమ్బర
ఊర్జా గాయత్రీ ఛన్దోభిస్త్రివృత్స్తోమైరవన్తీస్స్థావన్తీస్త్వావన్తు
ప్రియం త్వా ప్రియాణాం వర్షిష్ఠమాప్యానాం నిధీనాం త్వా నిధి-
పతిగ్ం హవామహే వసో మమ ॥ ౩౮ ॥ మేషస్త్రిగ్ంశత్ ॥

కూప్యాభ్యస్స్వాహా కూల్యాభ్యస్స్వాహా వికర్యాభ్యస్స్వా-
హావట్యాభ్యస్స్వాహా ఖన్యాభ్యస్స్వాహా హ్రాద్యాభ్యస్స్వాహా
సూద్యాభ్యస్స్వాహా సరస్యాభ్యస్స్వాహా వైశన్తీభ్యస్స్వాహా పల్వ-
ల్యాభ్యస్స్వాహా వర్ష్యాభ్యస్స్వాహావర్ష్యాభ్యస్స్వాహా హ్రాదునీ-
భ్యస్స్వాహా పృష్వాభ్యస్స్వాహా స్యన్దమానాభ్యస్స్వాహా స్థావరా-

భ్యస్స్వాహా నాదేయీభ్యస్స్వాహా సైన్ధవీభ్యస్స్వాహా సముద్రియా-
భ్యస్స్వాహా సర్వాభ్యస్స్వాహా ॥ ౩౯ ॥

కూప్యాభ్యశ్చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౩ ॥

అద్భ్యస్స్వాహా వహన్తీభ్యస్స్వాహా పరివహన్తీభ్యస్స్వాహా సమన్తం వహన్తీభ్యస్స్వాహా శీఘ్రం వహన్తీభ్యస్స్వాహా శీభం వహన్తీ-భ్యస్స్వాహోగ్రం వహన్తీభ్యస్స్వాహా భీమం వహన్తీభ్యస్స్వాహా-ఽమ్భోభ్యస్స్వాహా నభోభ్యస్స్వాహా మహోభ్యస్స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౦ ॥ అద్భ్య ఏకాన్న త్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౪ ॥

యో అర్వన్తం జిఘాగ్ంసతి తమభ్యమీతి వరుణః । పరో మర్తః పరశ్శ్వా । అహంచ త్వంచ వృత్రహన్థ్సం బభూవ సనిభ్య ఆ । అరాతీవా చిదద్రివోఽను నౌ శూర మగ్ంసతై భద్రా ఇన్ద్రస్య రాతయః । అభి క్రత్వేన్ద్ర భూరధ జ్మన్న తే వివ్యఙ్మహిమానగ్ం రజాగ్ంసి । స్వేనా హి వృత్రగ్ం శవసా జఘన్థ న శత్రురన్తం వివిదద్యుధా తే ॥ ౪౧ ॥ వివిదద్ద్వే చ ॥ ౧౫ ॥

నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయ నమోఽశ్వాయ నమః ప్రజాపతయే నమోఽధిపతయేఽధిపతిరస్యధిపతిం మాకుర్వధిపతి-రహం ప్రజానాం భూయాసం మాం ధేహి మయి ధేహ్యుపాకృతాయ స్వాహాఽఽలబ్ధాయ స్వాహా హుతాయ స్వాహా ॥ ౪౨ ॥

నమ ఏకాన్న త్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౬ ॥

క్షుమ్భోభూరాభవత్ అభివాత్స్రా ఊర్జస్వతీరోషధీరా రిశన్తామ్ । పీవస్వతీర్జీవధన్యాః పిబన్త్వవసాయ పద్వతే రుద్ర మృడ । యాస్సరూపా విరూపా ఏకరూపా యాసామగ్నిరిష్ట్యా నామాని వేద । యా అఙ్గిరసస్తపసేహ చక్రుస్తాభ్యః పర్జన్య మహి శర్మ యచ్ఛ । యా దేవేషు తనువమైరయన్త యాసాగ్ంసోమో విశ్వా రూపాణి వేద । తా అస్మభ్యం పయసా పిన్వమానాః ప్రజావతీరిన్ద్ర గోష్ఠే రిరీహి ॥ ౪౩ ॥ ప్రజాపతిర్మహ్యమేతా రరాణో విశ్వైర్దేవైః పితృభిస్సంవిదానః । శివాస్సతీరుప నో గోష్ఠమాకస్తాసాం వయం ప్రజయా సగ్ంసదేమ । ఇహ ధృతిస్స్వాహేహ విధృతిస్స్వాహేహ రన్తిస్స్వాహేహ రమతిస్స్వాహా మహీమూషు సుత్రామాణమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఇన్ద్ర త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౭ ॥

కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్ంస్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తిరశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలాఽవిరాసీత్పిలిప్పిలా । కస్స్విదేకాకీ చరతి క ఉస్విజ్జాయతే పునః । కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజం కిగ్ంస్విదావపనం మహత్ । సూర్య ఏకాకీ చరతి ॥ ౪౫ ॥ చన్ద్రమా జాయతే పునః । అగ్నిర్హిమస్య భేషజం భూమిరావపనం మహత్ । పృచ్ఛామి త్వా పరమన్తం పృథివ్యాః పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమ్ । పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ । వేదిమాహుః పరమన్తం పృథివ్యా యజ్ఞమాహుర్భువ -

నస్య నాభిమ్ । సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మాయం వాచః
పరమం వ్యోమ ॥ ౪౭ ॥ సూర్య ఏకాకీ చరతి షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥

అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా నయతి కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః ।
సుభద్రికాం కామ్పీలవాసినీం సువర్గే లోకే సంప్రోర్ణ్వాథామ్ । ఆఽహమ-
జాని గర్భధమా త్వమజాసి గర్భధమ్ । తౌ సహ చతురః పదః సం ప్ర
సారయావహై । వృషా వాగ్ం రేతోధా రేతో దధాతూత్సక్థ్యోర్గృ-
దం ధేహ్యఞ్జిముదఞ్జిమన్వజ । యః స్త్రీణాం జీవభోజనో య ఆసామ్ ।
బిలధావనః । ప్రియః స్త్రీణామపీచ్యః । య ఆసాం కృష్ణే లక్ష్మణి
సర్దిగృదిం పరాఽవధీత్ । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి క-
శ్చన । ససస్త్యశ్వకః । ఊర్ధ్వామేనాముచ్ఛ్రయతాద్వేణుభారం
గిరావివ । అథాస్యా మధ్యమేధతాగ్ం శీతే వాతే పునన్నివ । అమ్బే
అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః । యద్ధరిణీ
యవమత్తి న ॥ ౪౮ ॥ పుష్టం పశు మన్యతే । శూద్రా యదర్యజారా
న పోషాయ ధనాయతి । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన ।
ససస్త్యశ్వకః । ఇయం యకా శకున్తికాఽఽహలమితి సర్పతి । ఆహ-
తం గభే పసో నిజల్గులీతి ధాణికా । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి
కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః । మాతా చ తే పితా చ తేఽగ్రం వృక్షస్య రో-
హతః ॥ ౪౯ ॥ ప్రసులామీతి తే పితా గభే ముష్టిమతగ్ంసయత్ ।
దధిక్రావ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః । సురభి నో ముఖా
కరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ । ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే-

జేఽదధాతన । మహే రణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో రసః । తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగమామ వః । యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ ౫౦ ॥

ఆపామత్తినరోహాత్రో జిన్వథ చత్వారి చ ॥ ౧౯ ॥

భూర్భువస్సువర్వసవస్త్వాఽఞ్జన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసా రుద్రాస్త్వాఽఞ్జన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఽదిత్యాస్త్వాఽఞ్జన్తు జాగతేన ఛన్దసా * యద్వాతో అపో అగమదిన్ద్రస్య తనువం ప్రియామ్ । ఏతగ్ం స్తోతరేతేన పథా పునరశ్వమావర్తయాసి నః । లాజీ 3 ఞ్ఛాచీ 3 ఽ యశో మమా 3 మ్ । యవ్యాయై గవ్యాయా * ఏతద్దేవా అన్నమత్తైతదన్నమద్ధి ప్రజాపతే । యుఞ్జన్తి బ్రధ్నమరుషం చరన్తం పరితస్థుషః । రోచన్తే రోచనా దివి । యుఞ్జన్త్యస్య కామ్యా హరీ విపక్షసా రథే । శోణా ధృష్ణూ నృవాహసా । కేతుం కృణ్వన్నకేతవే పేశో మర్యా అపేశసే । సముషద్భిరజాయథాః ॥ ౫౧ ॥

బ్రధ్నం పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౨౦ ॥

ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహాఽపానాయ స్వాహా స్నావభ్యస్స్వాహా సన్తానేభ్యస్స్వాహా పరిసన్తానేభ్యస్స్వాహా పర్వభ్యస్స్వాహా సన్ధానేభ్యస్స్వాహా శరీరేభ్యస్స్వాహా యజ్ఞాయ స్వాహా దక్షిణాభ్యస్స్వాహా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౨ ॥ ప్రాణాయాష్టావిగ్ంశతిః ॥ ౨౧ ॥

సితాయస్వాహాఽసితాయస్వాహాఽభిహితాయస్వాహా-ఽనభిహితాయస్వాహా యుక్తాయస్వాహాఽయుక్తాయస్వాహా సుయు-క్తాయస్వాహోద్యుక్తాయస్వాహా విముక్తాయస్వాహా ప్రముక్తా-యస్వాహా వఞ్చతే స్వాహా పరివఞ్చతే స్వాహా సంవఞ్చతే స్వాహా-ఽనువఞ్చతే స్వాహోద్వఞ్చతే స్వాహా యతే స్వాహా ధావతేస్వా-హా తిష్ఠతేస్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౨౩ ॥

సితాయాష్టా త్రింశత్ ॥ ౨౨ ॥

బృహస్పతిశ్శ్రద్ధ్యథా వా ఋషయో వై ప్రజాపతిర్యాన యేన ద్వేవావాదిత్యా వసిష్ఠస్సంవత్సరాయ సువర్గం బ్రహ్మవాదినోఽ-తిరాత్రో జ్యోతిష్టోమం మేషస్తూపరాభ్యోఽద్భ్యో నమో మ-యోభూః కిగ్ం స్విదస్మై భూరితిప్రాణాయ సితాయ ద్వావింశతిః ॥

బృహస్పతిః ప్రతితిష్ఠన్తి వై దశరాత్రేణ సువర్గంయో అ-ర్వన్తం భూః ప్రపఞ్చాశత్ ॥ ౨౩ ॥

బృహస్పతిస్సర్వస్మై స్వాహా ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే

చతుర్థః ప్రశ్నస్సమాప్తః.

పఞ్చమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్.

గావో వా ఏతథ్సత్త్రమాసతాశృఙ్గా స్సతీశ్శృఙ్గాణినోజా-
యన్తా ఇతి కామేన తాసాం దశమాసా నిషణ్ణా ఆసన్నథశృఙ్గాణ్య-
జాయన్తతా ఉదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేత్యథయాసాంనాజాయన్తతాస్సంవథ్సర-
మాప్త్వోదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేతి యాసాం చాజాయన్త యాసాం చ నతా
ఉభయీరుదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేతి గోసత్త్రం వై ॥ ౧ ॥ సంవథ్సరో
య ఏవం విద్వాగ్ంసస్సంవథ్సరముపయన్త్యృధ్నువన్త్యేవ తస్మాత్తూ-
పరా వార్షికౌ మాసౌ పర్యావృత్య చరతి సత్త్రాభిజితగ్గ్ం హ్యస్యై త-
స్మాథ్సంవథ్సరసదో యత్కిఞ్చ గృహే క్రియతే తదాప్తమవరుద్ధమభి-
జితంక్రియతే సముద్రంవా ఏతే ప్రప్లవన్తే యేసంవథ్సరముపయన్తి
యో వై సముద్రస్య పారం నపశ్యతి నవైసతత ఉదేతి సంవథ్సరః ॥ ౨ ॥
వై సముద్రస్తస్యైతత్పారం యదతిరాత్రౌ య ఏవం విద్వాగ్ం-
సస్సంవథ్సరముపయన్త్యనార్తా ఏవ స్వస్త్యుదృచంగచ్ఛన్తీయంవై పూ-
ర్వోఽతిరాత్రోఽసావుత్తరో మనః పూర్వో వాగుత్తరః ప్రాణః పూర్వో-
ఽపాన ఉత్తరః ప్రరోధనం పూర్వ ఉదయనముత్తరో జ్యోతిష్టోమో
వైశ్వానరోఽతిరాత్రో భవతి జ్యోతిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య

లోకస్యానుఖ్యాత్యై చతుర్విగ్ంశః ప్రాయణీయో భవతి చతుర్విగ్ం-
శతిరర్ధమాసాః ॥ ౩ ॥ సంవత్సరం ప్రయన్త్యేవ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠన్తి
తస్య త్రీణి చ శతాని షష్టిశ్చ స్తోత్రియాస్తావతీస్సంవత్సరస్య రాత్ర-
య ఉభే ఏవ సంవత్సరస్య రూపే ఆప్నువన్తి తే సగ్ంస్థిత్యా అరిష్ట్యా
ఉత్తరైరహోభిశ్చరన్తి షడహా భవన్తి షడ్వా ఋతవస్సంవత్సర
ఋతుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠన్తి గౌశ్చాయుశ్చ మధ్యతస్స్తోమౌ
భవతస్సంవత్సరస్యైవ తన్మిథునం మధ్యతః ॥ ౪ ॥ దధతి ప్రజన-
నాయ జ్యోతిరభితో భవతి విమోచనమేవ తచ్ఛన్దసామేవ తద్వి-
మోకం యన్త్యథో ఉభయతోజ్యోతిషైవ షడహేన సువర్గం
లోకం యన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యత్సత్త్రాయ దీక్షన్తే కేన యన్తీతి దేవయానేన
పథేతి బ్రూయాచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవయానః పన్థా గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జ-
గతీ జ్యోతిర్వై గాయత్రీ గౌస్త్రిష్టుగాయుర్జగతీ యదేతే స్తోమా
భవన్తి దేవయానేనైవ ॥ ౫ ॥ తేన పథా యన్తి సమానగ్ం
సామ భవతి దేవలోకో వై సామ దేవలోకాదేవ న యన్త్యన్యా అన్యా
ఋచో భవన్తి మనుష్యలోకో వా ఋచో మనుష్యలోకాదేవాన్య-
మన్యం దేవలోకమభ్యారోహన్తో యన్త్యభివర్తో బ్రహ్మసామం భవతి
సువర్గస్య లోకస్యాభివృత్త్యా అభిజిద్భవతి సువర్గస్య లోకస్యాభి-
జిత్యై విశ్వజిద్భవతి విశ్వస్య జిత్యై మాసిమాసి పృష్ఠాన్యుప
యన్తి మాసిమాస్యతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తే మాసిమాస్యేవ వీర్యం

దధతి మాసాం ప్రతిష్ఠిత్యా ఉపరిష్టాన్మాసాం పృష్ఠాన్యుపయన్తి తస్మా-
దుపరిష్టాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్తి ॥ ౬ ॥

గోషత్త్రిం వా ఏతి సంవత్సరో ఽర్ధమాసా మిథునం మధ్యతో
దేవయానేనైవ వీర్యం త్రయోదశ చ ॥ ౧ ॥

గావో వా ఏతథ్సత్త్రమాసతాశృఙ్గాస్సతీశ్శృఙ్గాణి సిషా-
సన్తీస్తాసాం దశమాసా నిషణ్ణా ఆసన్నథ శృఙ్గాణ్యజాయన్త తా అ-
బ్రువన్నరాథ్స్మోత్తిష్ఠామావ తం కామమరుథ్స్మహి యేన కామే-
న * న్యషదామేతి తాసాము త్వా అబ్రువన్నర్ధా వా యావతీర్వా-
ఽఽసామహా ఏవేమౌ ద్వాదశౌ మాసౌ సంవథ్సరగ్ం సంపా-
ద్యోత్తిష్ఠామేతి తాసామ్ ॥ ౨ ॥ ద్వాదశే మాసి శృఙ్గాణి ప్రావ-
ర్తన్త శ్రద్ధయా వాఽశ్రద్ధయా వా తా ఇమా యాస్తూపరా ఉభయ్యో
వావ తా ఆర్ధ్నువన్ యాశ్చ శృఙ్గాణ్యసన్వన్ యాశ్చోర్జమవా-
రున్ధతర్ధ్నోతి దశసు మాసూత్తిష్ఠన్నృధ్నోతి ద్వాదశసు య ఏవం
వేద పదేన ఖలు వా ఏతే యన్తి విన్దతి ఖలు వై పదేన యన్తద్వా
ఏతదృద్ధమయనం తస్మాదేతద్గోసని ॥ ౩ ॥

తిష్ఠామేతి తాసాం తస్మాద్ద్వే చ ॥ ౧ ॥

ప్రథమే మాసి పృష్ఠాన్యుపయన్తి మధ్యమ ఉపయన్త్యు-
త్తమ ఉపయన్తి తదాహుర్యాం వై త్రిరేకస్యాహ్న ఉపసీదన్తి ద-
హ్రాం వై సాపరాభ్యాం దోహాభ్యాం దుహేఽథ కుతస్సా ధోక్ష్యతే
యాం ద్వాదశకృత్వ ఉపసీదన్తీతి సంవథ్సరగ్ం సంపాద్యోత్తమే

ష్మాసి సకృత్పృష్ఠాన్యుపేయుస్తద్యజమానాఽక్షుష్ణం పశూనవరు-
న్ధతే సముద్రం వై ॥ ౯ ॥ ఏతేఽనవారమపారం ప్రప్లవన్తే యే
సంవథ్సరముపయన్తి యద్బృహద్రథన్తరే అన్వర్జేయుర్యథా
మధ్యే సముద్రస్య ప్లవమన్వర్జేయుస్తాదృక్తదనుథ్సర్గం బృహ
ద్రథన్తరాభ్యామిత్వా ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛన్తి సర్వేభ్యో వై కామేభ్యస్సన్ధి-
ర్దుహే తద్యజమానాస్సర్వాన్కామానవరున్ధతే ॥ ౧౦ ॥

సముద్రం వై చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

సమాన్య ఋచో భవన్తి మనుష్యలోకో వా ఋచో మను-
ష్యలోకాదేవ నయన్త్యన్యదన్యథ్సామ భవతి దేవలోకో వై సామ
దేవలోకాదేవాన్యమన్యం మనుష్యలోకం ప్రత్యవరోహన్తో యన్తి
జగతీమగ్ర ఉపయన్తి జగతీం వై ఛన్దాగ్ంసి ప్రత్యవరోహన్త్యాగ్ర-
యణం గ్రహా బృహత్పృష్ఠాని త్రయస్త్రిగ్ంశగ్ం స్తోమాస్తస్మా-
జ్జ్యాయాగ్ంసం కనీయాన్ప్రత్యవరోహతి వైశ్వకర్మణో గృహ్యతే
విశ్వాన్యేవ తేన కర్మాణి యజమానా అవరున్ధత ఆదిత్యః ॥ ౧౧ ॥ గృ-
హ్యత ఇయం వా అదితిరస్యామేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యన్యోన్యో గృహ్యేతే
మిథునత్వాయ ప్రజాత్యా అవాన్తరం వై దశరాత్రేణ ప్రజాపతిః
ప్రజా అసృజత యద్దశరాత్రో భవతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానాస్సృ-
జన్త ఏతాగ్ం హ వా ఉదఙ్కశ్శౌల్బాయనస్సత్రస్యర్ధిమువాచ
యద్దశరాత్రో యద్దశరాత్రో భవతి సత్రస్యర్ధ్యా అథో యదేవ
పూర్వేష్వహస్సు విలోమ క్రియతే తస్యైవైషా శాన్తిః ॥ ౧౨ ॥

ఆదిత్యస్తస్యైవ ద్వేచ ॥ ४ ॥

యద్రిసోమౌ సగ్ంసుతౌ స్యాతాం మహాతిరాత్రియౌ ప్రాత -
రనువాకమురపాకుర్యాత్పూర్వో వాచం పూర్వో దేవతాః పూ -
ర్వశ్ఛన్దాగ్ంసి వృఙ్క్తే- వృషణ్వతీం ప్రతిపదం కుర్యాత్ప్రాతస్సవనా-
దేవైషామిన్ద్రం వృఙ్క్తేఽథో ఖల్వాహుస్సవనముఖేసవనముఖే క్రా-
ర్యేతిసవనముఖాత్సవనముఖా దేవైషామిన్ద్రంవృఙ్క్తే సంవేశాయోప-
వేశాయ గాయత్రియాస్త్రిష్టుభో జగత్యాఅనుష్టుభఃపఙ్క్త్యా అ-
భిభూత్యై స్వాహా ఛన్దాగ్ంసివై సంవేశఉపవేశశ్ఛన్దోభిరేవైషా -
మ్ ॥ ౧౩ ॥ ఛన్దాగ్ంసివృఙ్క్తే నజనీయగ్ంశస్యం విహావ్యగ్ంశస్య -
మగస్త్యస్య కయాశుభీయగ్ంశస్యమైతావద్వా అస్తి యావదేత -
ద్యావదేవాస్తి తదేషాం వృఙ్క్తే యదిప్రాతస్సవనే కలశో దీర్యేత
వైష్ణవీషు శిపివిష్టవతీషుస్తువీరన్ యద్వైయజ్ఞస్యాతిరిచ్యతే విష్ణుం
తచ్ఛిపివిష్ట * మభ్యతిరిచ్యతే తద్విష్ణుశ్శిపివిష్టోఽతిరిక్త ఏవాతిరిక్తం
దధాత్యథో అతిరిక్తేనైవాతిరిక్తమాప్త్వాఽవరున్ధతే యదిమధ్య -
న్దినే దీర్యేత వషట్కారనిధనగ్ంసామకుర్యుర్వషట్కారోవై యజ్ఞ-
స్యప్రతిష్ఠాప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయన్తి యది తృతీయసవన ఏతదేవ॥

ఛన్దోభిరేవైషామవైకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ॥ ५ ॥

షడహైర్మాసాన్త్సంపాద్యాహారుత్సృజన్తి షడహైర్హి మాసా-
న్త్సంపశ్యన్త్యర్ధమాసైర్మాసాన్త్సంపాద్యాహారుత్సృజన్త్యర్ధమా -

సైర్ హి మాసాన్థ్సంపశ్య న్త్యమావాస్యయా మాసాన్థ్సంపాద్యా - హారుథ్సృజ న్త్యమావాస్యయాహి మాసాన్థ్సం పశ్య న్తి పౌర్ణమాస్యా మాసాన్థ్సంపాద్యాహారుథ్సృజన్తి పౌర్ణమాస్యా హి మాసాన్థ్సంపశ్య న్తి యోవై పూర్ణ ఆసిఞ్చతి పరా స సిఞ్చతి యః పూర్ణాదుదచతి ప్రాణమ స్మిన్థ్సదధాతి యత్పౌర్ణమాస్యా మాసాన్థ్సంపాద్యాహారు- థ్సృజ న్తి సంవథ్సరాయైవ తత్ప్రాణం దధతి తదను సత్రిణః ప్రాణన్తి యదహర్నోథ్సృజేయుర్యథా దృతిరుపనద్ధో విపతత్యేవగ్ం సంవ - థ్సరో విపతేదార్తిమార్ఛేయుర్యత్పౌర్ణ మాస్యామాసాన్థ్సం పా- ద్యాహారుథ్సృజ న్తి సంవథ్సరాయైవ తదుదానం దధతి తదను సత్రిణఉదన్ ॥ ౧౭ ॥ అన్తి నార్తిమార్ఛ న్తి పూర్ణమాసే వై దేవానాగ్ం సుతో యత్పౌర్ణమాస్యామాసాన్థ్సంపాద్యాహారుథ్సృ - జ న్తి దేవానామేవ తద్యజ్ఞేన యజ్ఞం ప్రత్యవరోహ న్తి వివా ఏతద్యజ్ఞం ఛిన్ద న్తి యన్మధ్యతో హ రుథ్సృజ న్తి ప్రాజాపత్యం పశుమాలభ న్తే ప్రజాపతిస్సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవ యజ్ఞగ్ం సం తన్వ న్తి య న్తివా ఏతే సవనాద్యేఽహః ॥ ౧౮ ॥ రుథ్సృజ న్తి తురీ - యం ఖలువా ఏతథ్సవనం యథ్సాన్నాయ్యం యథ్సాన్నాయ్యం భవతి తేనైవ సవనాన్నయ న్తి సముపహూయ భక్షయ న్త్యేతథ్సోమ- పీథా హ్యేతర్హి యథాఽఽయతనం వాప్త తేషాగ్ం సవనభాజో దేవతా గచ్ఛ న్తి యేఽహరుథ్సృజ న్త్యనుసవనం పురోడాశాన్నిర్వప న్తి య- థాఽఽయతనాదేవ సవనభాజో దేవతా అవరున్ధతేఽష్టాకపాలాన్ప్రా-

తస్సవన ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యన్దినే సవనే ద్వాదశకపాలాగ్ - స్తృతీయసవనే * ఛన్దాగ్ంస్యేవాప్త్వాఽవరున్ధతే వైశ్వదేవం చ-రుం తృతీయసవనే నిర్వపన్తి వైశ్వదేవంవై తృతీయ సవనం తేనైవ తృతీయసవనాన్న యన్తి ॥ ౧౮ ॥

ఉదచ్ఛత్యుద్యేఽహోరాత్రాప్త్వా పఞ్చదశచ ॥ ౬ ॥

ఉత్సృజ్యాం3 నోత్సృజ్యా3మితి మీమాగ్ంసన్తే బ్ర-హ్మవాదిన * స్తద్వాహురుత్సృజ్యమేవేత్యమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చోత్సృజ్యమిత్యాహురేతేహి యజ్ఞం వహత ఇ-తి తే త్వావనోత్సృజ్యఇత్యాహుర్యే అవాన్తరం యజ్ఞం భేజాతే ఇతి యా ప్రథమా వ్యష్టకా తస్యాముత్సృజ్యమిత్యాహురేష వై మాసోవిశరఇతి నాదిష్టమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఉత్సృజేయుర్యదాదిష్ట-ముత్సృజేయుర్యాదృశే పునఃపర్యాప్లావేమధ్యేషడహస్య సంప-ద్యేత షడహైర్మాసాన్సంపాద్య యత్సప్తమమహస్తస్మిన్నుత్సృ-జేయుస్తదగ్నయే వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలంనిర్వపేయురై-న్ద్రం దధీన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలమగ్నిరేవ వసుమతఃప్రాతస్సవనం యదగ్నయే వసు-మతే పురోడాశమష్టాకపాలంనిర్వపన్తి దేవతామేవ తద్భాగినీం కుర్వ-న్తి ॥ ౨౦ ॥ సవనముష్టాభిరుపయన్తి యదైన్ద్రం దధిభవ-తీన్ద్రమేవతద్భాగధేయాన్న చ్యావయన్తీన్ద్రస్య వైమరుత్వతో మా-

ధ్యన్దినగ్ం సవనం యదిన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశక-
పాలం నిర్వపన్తి దేవతామేవ తద్భాగినీం కుర్వన్తి సవనమేకాదశభి-
రుపయన్తి విశ్వేషాం వై దేవానామృభుమతాం తృతీయసవనం య-
ద్వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలం నిర్వపన్తి దేవతా ఏవ తద్భాగినీః కు-
ర్వన్తి సవనం ద్వాదశభిః ॥ ౨౧ ॥ ఉపయన్తి ప్రాజాపత్యం పశు-
మాలభన్తే యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞస్యానుసృష్ట్యా అభివర్త ఇ-
తష్షణ్మాసో బ్రహ్మసామం భవతి బ్రహ్మ వా అభివర్తో బ్రహ్మణైవ త-
త్సువర్గం లోకమభివర్తయన్తో యన్తి ప్రతికూలమివ హీతస్సువ-
ర్గో లోక ఇన్ద్ర క్రతుం న ఆభర పితా పుత్రేభ్యో యథా । శిక్షా ణో
అస్మిన్పురుహూత యామని జీవా జ్యోతిరశీమహీత్యముత ఆయతా-
గ్ం షణ్మాసో బ్రహ్మసామం భవత్యయం వై లోకో జ్యోతిః ప్రజా
జ్యోతిరిమమేవ తల్లోకం పశ్యన్తో ఽభివదన్త ఆయన్తి ॥ ౨౨ ॥

నాదిష్టం కుర్వన్తి ద్వాదశభిరితి విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

దేవానాం వా అన్తం జగ్ముషామిన్ద్రియం వీర్యమపాక్రా-
మత్తత్క్రోశేనావారున్ధత తత్క్రోశస్య క్రోశత్వం యత్క్రో-
శేన చాత్వాలస్యాన్తే స్తువన్తి యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వేన్ద్రియం వీ-
ర్యమవరున్ధతే సత్రస్యర్ధ్యా ఆహవనీయస్యాన్తే స్తువన్త్యగ్ని-
మేవోపద్రష్టారం కృత్వర్ధిముపయన్తి ప్రజాపతేర్ హృదయేన
హవిర్ధానేఽన్తస్స్తువన్తి ప్రేమాణమేవాస్య గచ్ఛన్తి శ్లోకేన

పురస్తాథ్సదసః ॥ ౨౩ ॥ స్తువన్త్యనుశ్లోకేన పశ్చాద్యజ్ఞస్యై-
వాన్తం గత్వా శ్లోకభాజో భవన్తి నవభిరధ్వర్యురుద్గాయతి న-
వ వై పురుషే ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధాతి సర్వా
ఐన్ద్రియో భవన్తి ప్రాణేష్వేవేన్ద్రియం దధత్యప్రతిహృతాభి రుద్గాయతి
తస్మాత్పురుషస్సర్వాణ్యన్యాని శీర్ష్ణోఽఙ్గాని ప్రత్యచతి శిర ఏవ న పఞ్చ-
దశగ్ం రథన్తరం భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధతే సప్తదశమ్ ॥ ౨౪ ॥
బృహదన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయన్త ఏకవిగ్ంశం
భద్రం ద్విపదాసు ప్రతిష్ఠిత్యై పత్న్య ఉపగాయన్తి మిథునత్వాయ
ప్రజాత్యై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత సోఽకామయత తాసామహగ్ం
రాజ్యం పరీయామితి తాసాగ్ం రాజనేనైవ రాజ్యం పర్యైత్తద్రా-
జనస్య రాజనత్వం యద్రాజనం భవతి ప్రజానామేవ తద్యజమానా
రాజ్యం పరియన్తి పఞ్చవిగ్ంశం భవతి ప్రజాపతేః ॥ ౨౫ ॥ ఆప్త్యై
పఞ్చభిస్తిష్ఠన్తస్స్తువన్తి దేవలోకమేవాభిజయన్తి పఞ్చభిరాసీనా
మనుష్యలోకమేవాభిజయన్తి దశసంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం
విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యమవరున్ధతే పఞ్చధా వినిషద్య స్తువన్తి పఞ్చ
దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేకైకయాఽస్తుతయా సమాయన్తి దిగ్భ్య
ఏవాన్నాద్యగ్ం సంభరన్తి తాభిరుద్గాతోద్గాయతి దిగ్భ్య ఏవాన్నా-
ద్యమ్ ॥ ౨౬ ॥ సంభృత్య తేజ ఆత్మన్దధతే తస్మాదేకః ప్రాణ-
స్సర్వాణ్యఙ్గాన్యవత్యథో యథా సుపర్ణ ఉత్పతిష్యఞ్ఛిర ఉత్తమం కురుత
ఏవమేవ తద్యజమానాః ప్రజానాముత్తమా * భవన్త్యాసన్దీముద్గా-

తాఽఽరోహన్తి సామ్రాజ్యమేవ గచ్ఛన్తి ప్లేఙ్ఖగ్ం సమారోహన్తి నాక-
స్యైవ పృష్ఠగ్ం రోహన్తి కూర్చావధ్యూహన్తి బ్రధ్నస్యైవ విష్టపం
గచ్ఛన్త్యేతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతితిష్ఠ-
న్త్యథో ఆక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానాః కుర్వతే సువర్గస్య
లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౨౭ ॥ సదసస్సప్తదశం ప్రజాపతేర్గాయతి
దిగ్భ్యఏవాన్నాద్యం ప్రత్యేకాదశచ ॥ ౮ ॥

అర్క్యేణ వై సహస్రశః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాభ్య
ఇలాన్దేనేరాం లూతామవారున్ధ యదర్క్యం భవతి ప్రజా ఏవ తద్య-
జమానాస్సృజన్త ఇలాన్దం భవతి ప్రజాభ్య ఏవ సృష్టాభ్య ఇరాం లూ-
తామవరున్ధతే తస్మాద్యాగ్ం సమాగ్ం సత్త్రగ్ం సమృద్ధం క్షోధు-
కాస్తాగ్ం సమాం ప్రజా ఇషగ్ం హ్యాసామూర్జమాదదతే యాగ్ం
సమాం వ్యృద్ధమక్షోధుకాస్తాగ్ం సమాం ప్రజాః ॥ ౨౮ ॥ నహ్యా-
సామిషమూర్జమాదదత ఉత్క్రోదం కుర్వతే యథా బన్ధాన్ముము-
చానా ఉత్క్రోదం కుర్వత ఏవమేవ తద్యజమానా దేవబన్ధాన్ముము-
చానా ఉత్క్రోదం కుర్వత ఇషమూర్జమాత్మన్దధానా వాణశ్శత-
తన్తుర్భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి
తిష్ఠన్త్యాజిం ధావన్త్యనభిజితస్యాభిజిత్యై దున్దుభీన్త్సమాఘ్నన్తి
పరమా వా ఏషా వాగ్యా దున్దుభౌ పరమామేవ ॥ ౨౯ ॥ వాచ-
మవరున్ధతే భూమిదున్దుభిమాఘ్నన్తి యైవేమాం వాక్ప్రవిష్టా తామే-

వావరున్ధతేఽర్ఘో ఇమామేవజయన్తి సర్వా వాచోవదన్తి సర్వాసాం వా వాచామవరుద్ధ్యా ఆర్ద్రే చర్మన్వ్యాయచ్ఛేతే ఇన్ద్రియస్యావరుద్ధ్యా ఆఽన్యః క్రోశతి ప్రాన్యశ్శగ్ంసతి య ఆక్రోశతి పునాత్యేవైనాన్యః ప్రశగ్ంసతి పూతేష్వేవాన్నాద్యం దధాత్యృషికృతం చ ॥ ౩౦ ॥ వా ఏతే దేవకృతం చ పూర్వైర్మాసైరవరున్ధతే యద్భూతేచ్ఛదాగ్ం సామాని భవన్త్యుభయస్యావరుద్ధ్యై యన్తి వా ఏతే మిథునా-ద్యే సంవత్సరముప యన్త్యన్తర్వేది మిథునౌ సంభవతస్తేనైవ మిథునాన్న యన్తి ॥ ౩౧ ॥ వ్యృద్ధమథో ధుక్తాస్తాగ్ం సమాం ప్రజాః పరమామేవచత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

చర్మావభిన్దన్తి పాప్మానమేవైషామవభిన్దన్తి మాపరాధ్నన్నర్మాఽఽఽతి వ్యాధినీరిత్యాహ సంప్రత్యేవైషాం పాప్మానమవ భిన్దన్త్యుదకుమ్భానధినిధాయ దాస్యో మార్జాలీయం పరినృత్యన్తి పదో నిఘ్నతీరిదం మధుం గాయన్త్యో మధు వై దేవానాం పరమమన్నాద్యం పరమమేవాన్నాద్యమవ రున్ధతే పదా నిఘ్నన్తి * మహీయామేవైషు దధతి ॥ ౩౨ ॥ చర్మైకాన్నపఞ్చాశత్ ॥ ౧౦ ॥

పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా సంప్లోష్యతే స్వాహా సంప్లవమానాయ స్వాహా సంప్లుతాయ స్వాహా మేఘాయిష్యతే స్వాహా మేఘాయతే స్వాహా మేఘితాయ స్వాహా నీహారాయ స్వాహా నీహారాయ స్వాహా ప్రాశకాయై స్వాహా ప్రాసచాయ

స్వాహా ప్రచలాకాయై స్వాహా విద్యోతిష్యతే స్వాహా విద్యోతమానా-
య స్వాహా సంవిద్యోతమానాయ స్వాహా స్తనయిష్యతే స్వాహా స్తనయ-
తే స్వాహోగ్రగ్గ్ స్తనయతే స్వాహా వర్షిష్యతే స్వాహా వర్షతే
స్వాహాఽభివర్షతే స్వాహా పరివర్షతే స్వాహా సంవర్షతే ॥ ౩౩ ॥
స్వాహాఽనువర్షతే స్వాహా శీకాయిష్యతే స్వాహా శీకాయతే స్వాహా
శీకితాయ స్వాహా ప్రోషిష్యతే స్వాహా ప్రుష్ణతే స్వాహా పరిప్రుష్ణతే స్వా-
హోద్గ్రహీష్యతే స్వాహోద్గృహ్ణతే స్వాహోద్గృహీతాయ
స్వాహా విప్లోష్యతే స్వాహా విప్లవమానాయ స్వాహా విప్లుతాయ స్వాహా
ఽఽతప్స్యతే స్వాహాఽఽతపతే స్వాహోగ్రమాతపతే స్వాహర్గ్భ్యః
స్వాహా యజుర్భ్యః స్వాహా * సామభ్యః స్వాహాఽఙ్గిరోభ్యః స్వా-
హా వేదేభ్యః స్వాహా గాథాభ్యః స్వాహా నారాశగ్ంసీభ్యః స్వాహా
రైభీభ్యః స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౩౪ ॥

సంవర్షతే రైభీభ్యః స్వాహా ద్వే చ ॥ ౧౧ ॥

దత్వతే స్వాహాఽదన్తకాయ స్వాహా ప్రాణినే స్వాహాఽప్రా-
ణాయ స్వాహా ముఖవతే స్వాహాఽముఖాయ స్వాహా నాసికవతే స్వా-
హాఽనాసికాయ స్వాహాఽక్షణ్వతే స్వాహాఽనక్షికాయ స్వాహా కర్ణి-
నే స్వాహాఽకర్ణకాయ స్వాహా శీర్షణ్వతే స్వాహాఽశీర్షకాయ
స్వాహా పద్వతే స్వాహాఽపాదకాయ స్వాహా ప్రాణతే స్వాహాఽప్రాణ-
తే స్వాహా వదతే స్వాహాఽవదతే స్వాహా పశ్యతే స్వాహాఽప-
శ్యతే స్వాహా శృణ్వతే స్వాహాఽశృణ్వతే స్వాహా మనస్వినే

స్వాహా ॥ ౩౫ ॥ అమనస్మై స్వాహా రేతస్వినే స్వాహాఽరేతస్కాయ స్వాహా ప్రజాభ్యస్స్వాహాఽప్రజననాయ స్వాహా లోమవతే స్వాహాఽలోమకాయ స్వాహా త్వచే స్వాహాఽత్వక్కాయ స్వాహా చర్మణ్వతే స్వాహాఽచర్మకాయ స్వాహా లోహితవతే స్వాహాఽలోహితాయ స్వాహా మాగ్ంసన్వతే స్వాహాఽమాగ్ంసకాయ స్వాహా స్నావభ్యస్స్వాహాఽస్నావకాయ స్వాహాఽస్థన్వతే స్వాహాఽనస్థికాయ స్వాహా మజ్జన్వతే స్వాహాఽమజ్జకాయ స్వాహాఽఙ్గినే స్వాహాఽనఙ్గాయ స్వాహాఽఽత్మనే స్వాహాఽనాత్మనే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥

మనస్వినే స్వాహాఽనాత్మనే స్వాహా ద్వే చ ॥ ౧౨ ॥

కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్తు విష్ణుస్త్వా యునక్త్వస్య యజ్ఞస్యర్ధ్యై మహ్యగ్ం సంనత్యా అముష్మై కామాయాయుషే త్వా ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వా వ్యానాయ త్వా వ్యుష్ట్యై త్వా రయ్యై త్వా రాధసే త్వా ఘోషాయ త్వా పోషాయ త్వాఽఽరాద్ఘోషాయ త్వా ప్రచ్యుత్యై త్వా ॥ ౩౬ ॥ ఽష్టా త్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౩ ॥

అగ్నయే గాయత్రాయ త్రివృతే రాథన్తరాయ వాసన్తాయాష్టాకపాల ఇన్ద్రాయ త్రైష్టుభాయ పఞ్చదశాయ బార్హతాయ గ్రైష్మాయైకాదశకపాలో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జాగతేభ్యస్సప్తదశేభ్యో వైరూపేభ్యో వార్షికేభ్యో ద్వాదశకపాలో మిత్రావరుణాభ్యామానుష్టుభాభ్యామేకవిగ్ంశాభ్యాం వైరాజాభ్యాగ్ం

శారదాభ్యాం శునస్యా బృహస్పతయే పాఙ్క్తాయ త్రిణవాయ శా-
క్వరాయ హైమన్తికాయ చరుస్సావిత్ర ఆతిచ్ఛన్దసాయ త్రయస్త్రి-
గ్ంశాయ రైవతాయ శైశిరాయ ద్వాదశకపాలోఽదిత్యై వి-
ష్ణుపత్యై చరురగ్నయే వైశ్వానరాయ ద్వాదశకపాలోఽనుమత్యై
చరుః కాయ ఏకకపాలః ॥ ౩౮ ॥

అగ్నయే ఽదిత్యా అనుమత్యై సప్తచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౪ ॥

యో వా అగ్నావగ్నిః ప్రహ్రియతే యశ్చ సోమో రాజా
తయోరేష ఆతిథ్యం యదగ్నీషోమీయోఽథైష రుద్రో యశ్చ-
యతే యథ్సఞ్చితేఽగ్నావేతాని హవీగ్ంషి న నిర్వపేదేష ఏవ రు-
ద్రోఽశాన్త ఉపోత్థాయ ప్రజాం పశూన్ యజమానస్యాభిమన్యేత
యథ్సఞ్చితేఽగ్నావేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపతి భాగధేయేనైవై-
నగ్ంశమయతి నాస్య రుద్రోఽశాన్తః ॥ ౩౯ ॥ ఉపోత్థాయ ప్రజాం
పశూనభిమన్యతే దశ హవీగ్ంషి భవన్తి నవ వై పురుషే ప్రాణా నాభి-
ర్దశమీ ప్రాణానేవ యజమానే దధాత్యథో దశాక్షరా విరాడన్నం
విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతితిష్ఠత్యృతుభిర్వా ఏష ఛన్దోభిస్స్తో-
మైః పృష్ఠైశ్చేతవ్య ఇత్యాహుర్యదేతాని హవీగ్ంషి నిర్వప-
త్యృతుభిరేవైనం ఛన్దోభిస్స్తోమైః పృష్ఠైశ్చినుతే దిశస్సుషువా-
ణేన ॥ ౪౦ ॥ అభిజిత్యా ఇత్యాహుర్యదేతాని హవీగ్ం-
షి నిర్వపతి దిశామభిజిత్యా ఏతయా వా ఇన్ద్రం దేవా అయా-

జయన్త్యస్మాదిన్ద్రస్యైవ ఏతయా మనుం మనుష్యా అస్మా అనుష్ఠ్యాయ తస్థా-
నా దేవానాం యథా మనుర్మనుష్యాణామేవం భవతి య ఏవం
విద్వానేతయేష్ట్యా యజతే దిగ్వతీః పురోఽనువాక్యా భవన్తి సర్వా-
సాం దిశామభిజిత్యై ॥ ౪౧ ॥

అశ్వా న్త్సుమ్నమవానేకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౫ ॥

యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో
బభూవ । య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా
విధేమ । ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం గృహ్ణామి
తస్య తే ద్యౌర్మహిమా నక్షత్రాణి రూపమాదిత్యస్తే తేజస్తస్మై త్వా
మహిమ్నే ప్రజాపతయే స్వాహా ॥ ౪౨ ॥

యః ప్రాణతో ద్యౌరాదిత్యోఽష్టాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౬ ॥

య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య
దేవాః । యస్య ఛాయాఽమృతం యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ
హవిషా విధేమ । ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం
గృహ్ణామి తస్య తే పృథివీ మహిమౌషధయో వనస్పతయో రూపమగ్ని-
స్తే తేజస్తస్మై త్వా మహిమ్నే ప్రజాపతయే స్వాహా ॥ ౪౩ ॥

య ఆత్మదాః పృథివ్యగ్నిరేకాన్నచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౭ ॥

ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాఽస్మిన్రా-
ష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యః శూరో మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వో-

ధాఽనడ్వానాశుస్సప్తిః పురన్ధిర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాః సభేయో యు-
వాఽఽస్య యజమానస్య వీరో జాయతాం నికామే నికామే నః
పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః
కల్పతామ్ ॥ ౪౪ ॥ ఆ బ్రహ్మన్నేకచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౮ ॥

* అఽక్రాన్వాజీ పృథివీమగ్నిం యుజమకృత వాజ్యర్వాఽ-
క్రాన్వాజ్యన్తరిక్షం వాయుం యుజమకృత వాజ్యర్వా ద్యాం వా-
జ్యాఽక్రగ్గ్ంస్త సూర్యం యుజమకృత వాజ్యర్వాఽగ్నిస్తే వాజిన్
యుఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ వాయుస్తే వాజిన్ యు-
ఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సమ్ ॥ ౪౫ ॥ పారయాదిత్యస్తే వాజిన్
యుఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ ప్రాణధృగసి ప్రాణం
మే దృగ్ంహ వ్యానధృగసి వ్యానం మే దృగ్ంహాపానధృగస్యపానం
మే దృగ్ంహ చక్షురసి చక్షుర్మయి ధేహి శ్రోత్రమసి శ్రోత్రం
మయి ధేహ్యాయురస్యాయుర్మయి ధేహి ॥ ౪౬ ॥

వాయుస్తే వాజిన్ యుఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం త్రి-
చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౯ ॥

జజ్ఞి బీజం వర్ష్టా పర్జన్యః పక్తా సస్యగ్ం సుపిప్పలా ఓషధ-
యస్స్వధిచరణేయగ్ం సూపసదనోఽగ్నిస్స్వధ్యక్షమన్తరిక్షగ్ం సు-
పావః పవమానస్సూపస్థానా ద్యౌశ్శివమసౌ తపన్ యథాపూర్వమ-
హోరాత్రే పఞ్చదశినోఽర్ధమాసాస్త్రిగ్ంశినో మాసాః క్లృప్తా
ఋతవశ్శాన్తస్సంవత్సరః ॥ ౪౭ ॥ జజ్ఞ్యేకత్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౦ ॥

ఆగ్నేయోఽష్టాకపాలస్సౌమ్యశ్చరుస్సావిత్రోఽష్టాకపా-లశ్శౌష్ణశ్చరూ రౌద్రశ్చరురగ్నయే వైశ్వానరాయ ద్వాదశకపా-లో మృగాఖరే యది నాగచ్ఛేదగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టా-కపాలస్సౌర్యం పయో వాయవ్య ఆజ్యభాగః ॥ ౪౮ ॥

ఆగ్నేయశ్చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౨౧ ॥

అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాల ఇన్ద్రాయాగ్ం-హోముచ ఏకాదశకపాలో మిత్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యాం పయస్యా వాయో సావిత్ర ఆగోముగ్భ్యాం చరురశ్విభ్యామాగోము-గ్భ్యాం ధానా మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్యస్సప్తకపాలో విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్యో ద్వాదశకపాలోఽనుమత్యై చరురగ్నయే వై-శ్వానరాయ ద్వాదశకపాలో ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహోము-గ్భ్యాం ద్వికపాలః ॥ ౪౯ ॥

అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽనుమత్యై ద్యావాపృథివీ-భ్యాం త్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౨ ॥

☞ అగ్నయే సమనమత్పృథివ్యై సమనమద్యథాఽగ్నిః పృథివ్యా సమనమదేవం మహ్యం భద్రాస్సంనతయస్సం నమన్తు వాయవే సమనమదన్తరిక్షాయ సమనమద్యథా వాయురన్తరిక్షేణ సూర్యాయ సమనమద్దివే సమనమద్యథా సూర్యో దివా చన్ద్రమసే

సమనమన్నక్షత్రేభ్యస్సమనమద్యథా చన్ద్రమా నక్షత్రైర్వరుణా -
యసమనమదద్భ్యస్సమనమద్యథా ॥ ౨౦ ॥ వరుణో౽ద్భిస్సామ్నే
సమనమదృచేసమనమద్యథా సామర్చా బ్రహ్మణే సమనమత్క్షత్రా -
యసమనమద్యథా బ్రహ్మ క్షత్రేణ రాజ్ఞే సమనమద్విశే సమనమద్యథా
రాజా విశా రథాయ సమనమదశ్వేభ్యస్సమనమద్యథా రథో౽ -
శ్వైః ప్రజాపతయే సమనమద్భూతేభ్యస్సమనమద్యథా ప్రజాపతి -
ర్భూతైస్సమనమదేవం మహ్యం భద్రాస్సన్నతయస్సం నమన్తు ॥

అద్భ్యస్సమనమద్యథా మహ్యం చత్వారి చ ॥ ౨౩ ॥

యే తే పన్థానస్సవితః పూర్వ్యాసో౽రేణవో వితతా అన్తరి -
క్షే । తేభిర్నో అద్య పథిభిస్సుగేభీ రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహి ।
నమో౽గ్నయే పృథివిక్షితే లోకస్పృతే లోకమస్మై యజమానాయ
దేహి నమో వాయవే౽న్తరిక్షక్షితే లోకస్పృతే లోకమస్మై యజ -
మానాయ దేహి నమస్సూర్యాయ దివిక్షితే లోకస్పృతే లోక -
మస్మై యజమానాయ దేహి ॥ ౨౧ ॥ యే చతుశ్చత్వారింశత్ ॥ ౨౪ ॥

యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరో వేద శీర్షణ్వాన్మేధ్యో
భవత్యుషా వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరస్సూర్యశ్చక్షుర్వాతః ప్రాణశ్చ -
న్ద్రమాశ్శ్రోత్రం దిశః పాదా అవాన్తరదిశాః పర్శవో౽హో -
రాత్రే నిమేషో౽ర్ధమాసాః పర్వాణి మాసాస్సన్ధానాన్యృత

వ్యాఽఙ్గాని సంవథ్సర ఆత్మార్తశ్శ్రయః కేశా నక్షత్రాణి రూపం తారకా
అస్థాని నభో మాంసాన్యోషధయో లోమాని వనస్పతయో వా-
లా అగ్నిర్ముఖం వైశ్వానరో వ్యాత్తమ్ ॥ ౨౩ ॥ సముద్ర ఉదర-
మన్తరిక్షం పాయుర్ద్యావాపృథివీ ఆణ్డౌ గ్రావా శేపస్సోమో రేతో
యజ్జఞ్జభ్యతే తద్విద్యోతతే యద్విధూనుతే తత్స్తనయతి యన్మేహతి
తద్వర్షతి వాగేవాస్య వాగహర్వా అశ్వస్య జాయమానస్య మహి-
మా పురస్తాజ్జాయతే రాత్రిరేనం మహిమా పశ్చాదనుజాయత ఏ-
తౌ వై మహిమానావశ్వమభితస్సంబభూవతుర్హయో దేవానవహ-
దర్వాఽసురాన్ వాజీ గన్ధర్వానశ్వో మనుష్యాన్థ్సముద్రో వా అశ్వ-
స్య యోనిస్సముద్రో బన్ధుః ॥ ౨౪ ॥ వ్యాత్తమవహద్ద్వాదశ చ ॥ ౨౫ ॥

గావో గావస్సిషాసన్తీః ప్రథమే మాసి సమాన్యో యద్ది సా-
మావడ్ఢహై ఋధస్సృజ్యాం (3) దైవానామర్క్యేణ చర్మావ పృథివై-
దత్త్వ తైకస్త్వాఽగ్నయే యో వై యద్ప్రాణతో యదత్త దాఽబ్ర-
హ్మన్నా కాఙ్క్షిబీజమాగ్నే యోఽష్టాకపాలోఽగ్నయేఽగం హైహా-
ముచ్చైఽష్టాకపాలోఽగ్నయే సమనమ్యైతే పన్థానో యో వా అశ్వ-
స్య మేధ్యస్య శిరశ్చపఞ్చ విగ్ంశతిః ॥ ౨౫ ॥

గావస్సమాన్యస్సవనమష్టాభిర్వా ఏతే దేవకృతం చాభిజి-
త్యాఽఽత్యాప్తోర్వరుణోఽద్భిస్సామ్నే చతుఃపఞ్చాశత్ ॥ ౨౮ ॥

గావ్యాయోనిస్సముద్రోబన్ధుః. హరిః ఓమ్ ।

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే

పఞ్చమప్రశ్నః కాణ్డశ్చ సమాప్తః.

సమాప్తాచేయం తైత్తిరీయసంహితా.

శ్రీః

శుభమస్తు.

పాణినీయశిక్షా.

హరిః ఓమ్.

౧ ఖణ్డః. అథశిక్షాంప్రవక్ష్యామి పాణినీయం మతం యథా ।
శాస్త్రానుపూర్వం తద్విద్యాద్యథోక్తం లోకవేదయోః ॥ ౧ ॥
ప్రసిద్ధమపి శబ్దార్థమవిజ్ఞాతమబుద్ధిభిః ।
పునర్వ్యక్తీకరిష్యామి వాచఉచ్చారణేవిధిమ్ ॥ ౨ ॥
త్రిషష్టిశ్చతుష్షష్టిర్వా వర్ణాస్సమ్భువతోమతాః ।
ప్రాకృతేసంస్కృతేచాపిస్వయంప్రోక్తాస్స్వయమ్భువా ॥ ౩ ॥
స్వరావింశతిరేకశ్చస్పర్శానాం పఞ్చవింశతిః ।
యాదయశ్చస్మృతాహ్యష్టౌ చత్వారశ్చయమాస్స్మృతాః ॥
అనుస్వారోవిసర్గశ్చఁకఁపౌ చాపిపరాశ్రయౌ ।
దుస్స్పృష్టశ్చేతివిజ్ఞేయో ఌకారఃప్లుతఏవచ ॥ ౫ ॥

౨ ఖణ్డః. ఆత్మాబుద్ధ్యా సమేత్యార్థాన్మనోయుఙ్క్తే వివక్షయా ।
మనః కాయాగ్నిమాహన్తి సప్రేరయతి మారుతమ్ ॥ ౬ ॥
మారుతస్తూరసి చరన్మన్ద్రంజనయతిస్వరమ్ ।
ప్రాతస్సవనయోగంతం ఛన్దోగాయత్రమాశ్రితమ్ ॥ ౭ ॥

కణ్ఠే మాధ్యందినయుగం మధ్యమం త్రైష్టుభానుగమ్ ।
తారం తార్తీయసవనం శీర్షణ్యం జాగతానుగమ్ ॥ ౮ ॥
సోదీర్ణో మూర్ధ్న్యభిహతో వక్త్రమాపద్య మారుతః ।
వర్ణాఞ్జనయతే తేషాం విభాగః పఞ్చధా స్మృతః ॥ ౯ ॥
స్వరతః కాలతః స్థానాత్ప్రయత్నానుప్రదానతః ।
ఇతి వర్ణవిదః ప్రాహుర్నిపుణం తన్నిబోధత ॥ ౧౦ ॥

౩ ఖణ్డః. ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ స్వరాస్త్రయః ।
హ్రస్వో దీర్ఘః ప్లుత ఇతి కాలతో నియమా అచి ॥ ౧౧ ॥
ఉదాత్తే నిషాదగాన్ధారావనుదాత్త ఋషభధైవతౌ ।
స్వరితప్రభవా హ్యేతే షడ్జమధ్యమపఞ్చమాః ॥ ౧౨ ॥
అష్టౌ స్థానాని వర్ణానామురః కణ్ఠః శిరస్తథా ।
జిహ్వామూలం చ దన్తాశ్చ నాసికోష్ఠౌ చ తాలు చ ॥ ౧౩ ॥
ఓభావశ్చ వివృత్తిశ్చ శషసా రేఫ ఏవ చ ।
జిహ్వామూలముపధ్మా చ గతిరష్టవిధోష్మణః ॥ ౧౪ ॥
యద్యోభావప్రసన్ధానముకారాదిపరం పదమ్ ।
స్వరాన్తం తాదృశం విద్యాద్యదన్యద్వ్యక్తమూష్మణః ॥ ౧౫ ॥

౪ ఖణ్డః. హకారం పఞ్చమైర్యుక్తమన్తస్థాభిశ్చ సంయుతమ్ ।
ఔరస్యం తం విజానీయాత్కణ్ఠ్యమాహురసంయుతమ్ ॥ ౧౬ ॥
కణ్ఠ్యావహావిచుయశాస్తాలవ్యా ఓష్ఠజావుపూ ।
స్యుర్మూర్ధన్యా ఋటురషా దన్త్యా ఌతులసాః స్మృతాః ॥ ౧౭ ॥

జిహ్వామూలేతు కుః ప్రోక్తో దన్త్యోష్ఠ్యోవస్స్మృతో బుధైః ।
ఏఐతు కణ్ఠతాలవ్యా ఓఔ కణ్ఠోష్ఠజౌ స్మృతౌ ॥ ౧౮ ॥
అర్ధమాత్రా తు కణ్ఠ్యస్య ఏకారైకారయోర్భవేత్ ।
ఓకారౌకారయోర్మాత్రా తయోర్వివృతసంవృతమ్ ॥ ౧౯ ॥
సంవృతం మాత్రికం జ్ఞేయం వివృతంతు ద్విమాత్రికమ్ ।
ఘోషా వా సంవృతాస్సర్వే అఘోషా వివృతాస్స్మృతాః ॥

౫ ఖణ్డః. స్వరాణామూష్మణాం చైవ వివృతం కరణం స్మృతమ్ ।
తేభ్యోఽపి వివృతావేఙౌ తాభ్యామైచౌ తథైవచ ॥ ౨౧ ॥
అనుస్వారయమానాం చ నాసికాస్థానముచ్యతే
అయోగవాహా విజ్ఞేయా ఆశ్రయస్థానభాగినః ॥ ౨౨ ॥
అలాబువీణానిర్ఘోషో దన్తమూల్యస్స్వరానుగః ।
అనుస్వారస్తు కర్తవ్యో నిత్యం హ్రోశ్శషసేషు చ ॥ ౨౩ ॥
అనుస్వారే వివృత్త్యాం తు విరామే చాక్షరద్వయే ।
ద్విరోష్ఠ్యౌ తు విగృహ్ణీయాద్యత్రౌకారవకారయోః ॥ ౨౪ ॥
వ్యాఘ్రీ యథా హరేత్పుత్రాన్ దంష్ట్రాభ్యాం న చ పీడయేత్ ।
భీతా పతనభేదాభ్యాం తద్వద్వర్ణాన్ ప్రయోజయేత్ ॥ ౨౫ ॥

౬ ఖణ్డః. యథా సౌరాష్ట్రికా నారీ తక్రా(౨)ం ఇత్యభిభాషతే ।
ఏవం రఙ్గాః ప్రయోక్తవ్యాః ఖే అరా(౨)ం ఇవ ఖేదయా ॥ ౨౬ ॥
రఙ్గవర్ణం ప్రయుఞ్జీరన్నో గ్రసేత్పూర్వమక్షరమ్ ।
దీర్ఘస్వరం ప్రయుఞ్జీయాత్పశ్చాన్నాసిక్యమాచరేత్ ॥ ౨౭ ॥

హృదయే చైకమాత్రస్త్వర్ధమాత్రస్తు మూర్ధని ।
నాసికాయాం తథాఽర్ధం చ రఙ్గస్యైవం ద్విమాత్రతా ॥

హృదయాదుత్కరే తిష్ఠన్ కాంస్యేన సమనుస్వరన్ ।
మార్దవం చ ద్విమాత్రం చ జఘన్వాఁ ఇతి నిదర్శనమ్ ॥

మధ్యే తు కమ్పయేత్కమ్పముభౌ పార్శ్వౌ సమౌ భవేత్ ।
సరఙ్గం కమ్పయేత్కమ్పం రథీవేతి నిదర్శనమ్ ॥ ३० ॥

ఏవం వర్ణాః ప్రయోక్తవ్యా నావ్యక్తా న చ పీడితాః ।
సమ్యగ్వర్ణప్రయోగేణ బ్రహ్మలోకే మహీయతే ॥ ३१ ॥

८ ఖణ్డః. గీతీ శీఘ్రీ శిరఃకమ్పీ తథా లిఖితపాఠకః ।
అనర్థజ్ఞోఽల్పకణ్ఠశ్చ షడేతే పాఠకాధమాః ॥ ३२ ॥

మాధుర్యమక్షరవ్యక్తిః పదచ్ఛేదస్తు సుస్వరః ।
ధైర్యం లయసమర్థం చ షడేతే పాఠకా గుణాః ॥ ३३ ॥

శఙ్కితం భీతముద్ఘుష్టమవ్యక్తమనునాసికమ్ ।
కాకస్వరం శిరసిగం తథా స్థానవివర్జితమ్ ॥ ३४ ॥

ఉపాంశుదష్టం త్వరితం నిరస్తం విలమ్బితం గద్గదితం ప్రగీతమ్।
నిష్పీడితం గ్రస్తపదాక్షరం చ వదేన్న దీనం న తు సానునాస్యమ్॥

ప్రాతః పఠేన్నిత్యమురఃస్థితేన స్వరేణ శార్దూలరుతోపమేన।
మధ్యందినే కణ్ఠగతేన చైవ చక్రాహ్వసంకూజితసన్నిభేన ॥

తారం తు విద్యాత్సవనం తృతీయం
శిరోగతం తచ్చ సదా ప్రయోజ్యమ్ ।
మయూరహంసాన్యభృతస్వరాణాం
తుల్యేన నాదేన శిరఃస్థితేన ॥ ३५ ॥

౮ ఖణ్డః. అచోఽస్పృష్టా యణస్త్వీషన్నేమస్పృష్టాశ్శలస్స్మృతాః ।
శేషాస్స్పృష్టా హలః ప్రోక్తా నిబోధానుప్రదానతః ॥ ౩౮ ॥
ఞమోఽనునాసికా న హ్రౌ నాదినో హఝషస్స్మృతాః ।
ఈషన్నాదా యణో జశ్చ శ్వాసినస్తు ఖఫాదయః ॥ ౩౯ ॥
ఈషచ్ఛ్వాసాంశ్చరో విద్యాద్గోర్ధామైతత్ప్రచక్షతే ।
దాక్షీపుత్రపాణినినా యేనేదం వ్యాపితం భువి ॥ ౪౦ ॥
ఛన్దః పాదౌ తు వేదస్య హస్తౌ కల్పోఽథ పఠ్యతే ।
జ్యోతిషామయనం చక్షుర్నిరుక్తం శ్రోత్రముచ్యతే ॥ ౪౧ ॥
శిక్షా ఘ్రాణం తు వేదస్య ముఖం వ్యాకరణం స్మృతమ్ ।
తస్మాత్సాఙ్గమధీత్యైవ బ్రహ్మలోకే మహీయతే ॥ ౪౨ ॥

౯ ఖణ్డః. ఉదాత్తమాఖ్యాతి వృషోఽఙ్గులీనాం
ప్రదేశినీమూలనివిష్టమూర్ధా ।
ఉపాన్తమధ్యే స్వరితం ధృతంచ
కనిష్ఠికాయామనుదాత్తమేవ ॥ ౪౩ ॥
ఉదాత్తం ప్రదేశినీం విద్యాత్ప్రచయం మధ్యతోఽఙ్గులిమ్ ।
నిహతం తు కనిష్ఠిక్యాం స్వరితోపకనిష్ఠికామ్ ॥ ౪౪ ॥
అన్తోదాత్త మాద్యుదాత్త-
ముదాత్తమనుదాత్తం నీచస్వరితమ్ ।
మధ్యోదాత్తం స్వరితం ద్వ్యుదాత్తం
త్ర్యుదాత్తమితి నవపదశయ్యా ॥ ౪౫ ॥

అగ్నిస్సోమః ప్రవోవీర్యంహవిషాం
స్వర్బృహస్పతిరిన్ద్రాబృహస్పతీ ।
అగ్నిరిత్యన్తోదాత్తం సోమ ఇత్యాద్యుదాత్తం
ప్రేత్యుదాత్తం వ ఇత్యనుదాత్తం వీర్యం నీచస్వరితమ్।
హవిషాం మధ్యోదాత్తం స్వరితి స్వరితమ్ ।
బృహస్పతిరితి ద్వ్యుదాత్తమిన్ద్రాబృహస్పతీ ఇతి త్ర్యుదాత్తమ్॥
అనుదాత్తో హృది జ్ఞేయో మూర్ధ్న్యుదాత్త ఉదాహృతః ।
స్వరితః కర్ణమూలీయస్సర్వాస్యే ప్రచయస్స్మృతః॥ ౪౮॥

౧౦ ఖణ్డః. చాషస్తు వదతే మాత్రాం ద్విమాత్రం త్వేవ వాయసః ।
శిఖీ రౌతి త్రిమాత్రం తు నకులస్త్వర్ధమాత్రకమ్ ॥ ౪౯ ॥
కుతీర్థాదాగతం దగ్ధముపవర్ణం చ భక్షితమ్ ।
న తస్య పాఠే మోక్షోఽస్తి పాపాహేరివ కిల్బిషాత్ ॥ ౫౦ ॥
సుతీర్థాదాగతం వ్యక్తం స్వామ్నాయ్యం సువ్యవస్థితమ్ ।
సుస్వరేణ సువక్త్రేణ ప్రయుక్తం బ్రహ్మ రాజతే ॥ ౫౧ ॥
మన్త్రో హీనస్స్వరతో వర్ణతో వా
మిథ్యాప్రయుక్తో న తమర్థమాహ ।
స వాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి
యథేన్ద్రశత్రుస్స్వరతోఽపరాధాత్ ॥ ౫౨ ॥
అవక్షరమనాయుష్యం విస్వరం వ్యాధిపీడితమ్ ।
అక్షతం శస్త్రరూపేణ వజ్రం పతతి మస్తకే ॥ ౫౩ ॥
హస్తహీనం తు యోఽధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ ।
ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధో వియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ ౫౪ ॥

హస్తేనవేదంయోఽధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ ।
ఋగ్యజుస్సామభిః పూతో బ్రహ్మలోకేమహీయతే ॥ ౫౫ ॥

౧౧ఖణ్డః. శంకరశ్శాఙ్కరీంప్రాదాద్దాక్షీపుత్రాయ ధీమతే ।
వాఙ్మయేభ్యస్సమాహృత్య దేవీంవాచమితిస్థితిః ॥ ౫౬ ॥
యేనాక్షరసమామ్నాయమధిగమ్యమహేశ్వరాత్ ।
కృత్స్నంవ్యాకరణంప్రోక్తం తస్మైపాణినయేనమః ॥ ౫౭ ॥
యేనధౌతాగిరఃపుంసాం విమలైశ్శబ్దవారిభిః ।
తమశ్చాజ్ఞానజంభిన్నం తస్మైపాణినయేనమః ॥ ౫౮ ॥
అజ్ఞానాన్ధస్యలోకస్య జ్ఞానాఞ్జనశలాకయా ।
చక్షురున్మీలితంయేన తస్మైపాణినయేనమః ॥ ౫౯ ॥
త్రినయనముఖనిస్సృతా మిమాంయ
ఇహపఠేత్ప్రయతశ్చసదాద్విజః ।
సభవతిధనధాన్యపశుపుత్రకీర్తిమాన్
అతులంచసుఖం సమశ్నుతేదివీతి దివీత్యోమ్ ॥ ౬౦ ॥

అథశిక్షామాత్మోదాత్తశ్చహాకారం స్వరాణాంయథా గీత్యచో-
ఽస్పృష్టాఉదాత్తంచామస్తుశంకర ఏకాదశ ॥ ౧౧ ॥

ఇతిపాణినీయశిక్షా సమాప్తా.

ఇయం—ముమ్బయ్యాం సిద్ధాన్తకౌముద్యాసాకం ముద్రితమేకం మూలకోశం, తత్రైవ అష్టాధ్యాయిసూత్రపాఠేన సహ ముద్రితం ద్వితీయం మూలకోశం, కాశ్యాం వ్యాఖ్యానేన సహముద్రితం తృతీయం కోశం, తత్రైవ శిక్షాసంగ్రహేణ సహముద్రితం సవ్యాఖ్యం చతుర్థకోశరి చాదర్శీకృత్య సంశోధ్యప్రకటీకృతా.